

-Yusu a -ti, -te
MATIE
-mɔ -bi, ε nu la 'a 'ciɾu

-Yusu 'Klɪsɔ* a 'baɪnɔ
(Luku 3.23-38)

1 1'Crɪɛn -bɔ, -Yusu 'Klɪsɔ a -ti ε nɛ -mɔ lɛ. -Yusu 'Klɪsɔ a 'mɔ, ε mɔ bodɔ Dafidɪ* a 'yonɔ a 'yu a 'Yu =nɔ. Dafidɪ a 'mɔ, ε mɔ la Abrahamɔ* a 'yonɔ a 'yu a 'yu =nɔ -wɛ.

- 2 Abrahamɔ a 'mɔ, ε nɔ- kɔ Yisakɪ*,
Yisakɪ 'ɛ kɔ Sakɔbɔ*,
Sakɔbɔ 'ɛ kɔ Juda* kɔ 'a 'diayɪnɔ 'hɛn-,
- 3 Juda kɔ Tama 'hɛn-, 'ɔ kɔ Falestɪ kɔ Sala,
Falestɪ 'ɛ kɔ ɛsrɔmɔ,
ɛsrɔmɔ 'ɛ kɔ Alamɔ,
- 4 Alamɔ 'ɛ kɔ Aminada,
Aminada 'ɛ kɔ Naasɔ,
Naasɔ 'ɛ kɔ Sala,
- 5 Sala kɔ Rahabɔ 'hɛn- 'ɔ kɔ Bɔasɪ,
Bɔasɪ kɔ Rutɪ 'hɛn- 'ɔ kɔ Jobɛdɪ,
Jobɛdɪ 'ɛ kɔ Yisai*,
- 6 Yisai 'ɛ kɔ Dafidɪ,
Dafidɪ kɔ Uyri a nuɔba 'hɛn-, 'ɔ kɔ Salomɔ*,
- 7 Salomɔ 'ɛ kɔ Rɔbɔamɔ,
Rɔbɔamɔ 'ɛ kɔ Abia,
Abia 'ɛ kɔ Asafɔ,
- 8 Asafɔ 'ɛ kɔ Sosafatɪ,
Sosafatɪ 'ɛ kɔ Solamɔ,
Solamɔ 'ɛ kɔ Osiasɪ,
- 9 Osiasɪ 'ɛ kɔ Sɔatamɔ,
Sɔatamɔ 'ɛ kɔ Akasɪ,
Akasɪ 'ɛ kɔ Esekiasɪ,

10 Esekiasu 'e ko Manase,
Manase 'e ko Amɔ,
Amɔ 'e ko Sosiasu,

11 Sosiasu 'e ko Yekonia ko 'a 'dɔayɔnu 'hɛn-
Ti a 'mu 'yri, -e -bi tu klo la Yisraekue* ni, 'u gba la 'li -nu
Babilɔnɔbloɔba* 'kwli. 12-Tɛ u gba =nu, -e -bi

Yekonia ko Salatieli,
Salatieli 'e ko Solobabeli,

13 Solobabeli 'e ko Abiudu,
Abiudu 'e ko Eliakimu,
Eliakimu 'e ko Asɔ,

14 Asɔ 'e ko Sadɔki,
Sadɔki 'e ko Akimu,
Akimu 'e ko Eliudu,

15 Eliudu 'e ko Eliasa,
Eliasa 'e ko Mata,
Mata 'e ko Sakɔbu,
Sakɔbu 'e ko Sosefu*.

Sosefu, e nɔ- mɔ Mari* a nyibu, Mari a 'mu, e nɔ- mɔ -Yusu
'Klɔsu a 'dii. 16-Yusu a 'mu, e nɔ- mɔ Wanyɔ* -mu', Nyɔsu
pu la le, e di la -a mu yi ya.

17Kue 'li Abrahamu -mɔ bu, -bu ye bodiɔ Dafidu ki,
-tonyibli a -hrɔn ni -pu -tu 'u -hen, nu- ni 'u 'waa -gbati.
Kue 'li Dafidu -mɔ bu, -bu ye ti -mu' -ko 'yri u gba la 'li
Yisraekue Babilɔnɔbloɔba 'kwli, -tonyibli a -hrɔn ni -pu -tu
'u -hen, u nu- ni 'u 'waa -gbati. E ko, kue 'li ti a 'mu 'yie bu,
-bu ye -Yusu a kukɔti ki, -tonyibli a -hrɔn ni -pu -tu 'u -hen,
u nu- ni 'u 'waa -gbati.

-Tɛ -mu', u nu la -Yusu 'Klɔsu a kukɔ

(Luku 2.1-7)

18-Tɛ -mu', u nu la -Yusu 'Klɔsu a kukɔ, e nɔ- -bu: 'A 'dii
Mari* a 'mu, Sosefu*, e nɔ- di la=a ko, kee u 'ye la 'bli ni
puɛ, 'e ni la 'kwli, 'ki 'li Nyɔsu a -Hihiu* a 'kli 'kwli.
19Sosefu a 'mu, -e di la=a ko, 'a 'yrinaabɔ 'sii la 'u yi, 'ki 'u
Nyɔsu ye'. E nɔ- nu=o, 'ki e 'ye ni -hɔa bu yeɛ la Mari -ti,
'ki 'u nyibli ye', -e di=e nu, Mari a 'mu, 'a 'nyre 'ni =ha yi
nyre. E nɔ- nu=o, 'e pu la 'li-ti 'li, -e mɔ, nyiblo =du 'ni
'wun la 'li, 'bu mɔ, 'bu yi la Mari bu ni te. 20Bu yi la 'lu

le ni -hie, -ε -bi Nyisva a lelenyo* 'hru la-a yi, 'ki 'li yanie 'kwli, ε wen: «Sosefu o, Dafidi* a 'yu a 'yu, Mari bu -he -na nugba, 'a huannu 'ni 'nuo 'li -mu, -koti Nyisva a -Hihiu a 'ki, ε nɔ- nu-o, 'ε ni 'kwli. 21 Ε di kɔ 'yu nyibehian. 'Yu a 'mu, =tue =ne -Yusunyre, -ε =hen 'nyre Wanyɔ, -ε nu-o, ε nɔ- di Nyisva a dakɔ wa, 'ki 'u 'waa de 'kuku* a -ta'.» 22-Ti -mu', Nyisva lee la 'a winwlɔn-hanyɔ*, ε nyre 'u ni. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu:

23 «Nugba -mu', -ε 'yi nyibede -yi,
ε nɔ- di 'kwli ni,
ε 'mu 'yu nyibehian kɔ.

'A 'nyre di mɔ Emanue,
-ε =hen 'nyre, Nyisva ni 'u -a mu -mɔ.»

24-Te Sosefu 'du la ye', -ε -bi de a 'mu, Nyisva a lelenyo lee la-a, ε =tuu la 'u=u ni, 'ε kɔ la Mari. 25 Kee, ε kɔɔ 'hven-, u 'yi la bui na yi -pu, Mari 'ε kɔ la 'yu nyibehian a 'mu, Sosefu 'ε =tue la-a -Yusunyre.

-Te nyahroyenyɔ di la -Yusu 'ye mɔ

2 1-Yusu a 'mu, 'ki u kɔɔ 'li-ti Betelemudɔ 'kwli, 'ki 'li Sudeblugba 'kwli. Ti a 'mu 'yri, -ε -bi Helɔdi*, nɔ- mɔ Sudeblugba a 'mu a 'kun gbagbu. 'Ki ε ni 'li Jrusredɔ 'kwli. -Te u kɔ -Yusu, ε kɔ nyibli =du. 'Blugba -mu', -ε ni 'li 'yru a 'hrule', 'ki u ni 'li. U mɔ nyahroyenyɔ gbagbu =nɔ. U nu- -hɔn 'li 'yru a 'hrule', 'u nyre 'li Jrusredɔ 'kwli. 2-Te u nyre 'li, -ε -bi u wen: «'Yu -bu, u -kɔ -te ti ne bu, -ε di -Juukve* a 'kun gbagbu -he, -bi' ε ni yi 'li? -A 'ye 'a nyahroye ni, 'ε 'hru 'li 'yru a 'hrule'. Ε nɔ- kɔ -ti, =a di 'ne-, -a 'mu=u 'ye, -a 'mu 'a -ti 'yi 'bua -ni.»

3-Te 'kun Helɔdi 'wun -ti a 'mu, -ε -bi huannu bi 'li-ti 'kwli, ε kɔ Jrusre a nyibli a pepe 'hven-. 4 Ε nɔ- mɔ bu 'kukue Nyisva a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbu le, kɔ tetetɔnyɔ* 'hven-, 'ε -tua 'waa le'betile, ε wen: «Wanyɔ -mu', Nyisva pu la le, ε di la -a mu yi ya, 'dɔ a 'di -bi -ε kɔ 'kwli u di 'li-ti 'li -kɔɔ -ni 'li?» 5-Ε -bi u =tu=o =wɔn, u wen: «'Ki u di 'li-ti Betelemu -kɔɔ -ni, 'ki 'li Sudeblugba 'kwli, -ε nu-o, de -mu', Nyisva a winwlɔn-hanyɔ* 'cɔ la, 'ki 'u Wanyɔ a 'mu ki, ε nɔ- -bu:

6 Nyisua wen 'nɪ:

Betelemu, 'ɛ mɔ -han-tɪ, 'ɛ mɔ 'dɔ 'cɪmɛ,

kɛɛ, ɛ mɔ 'dɔ gbagbu -nɔ,

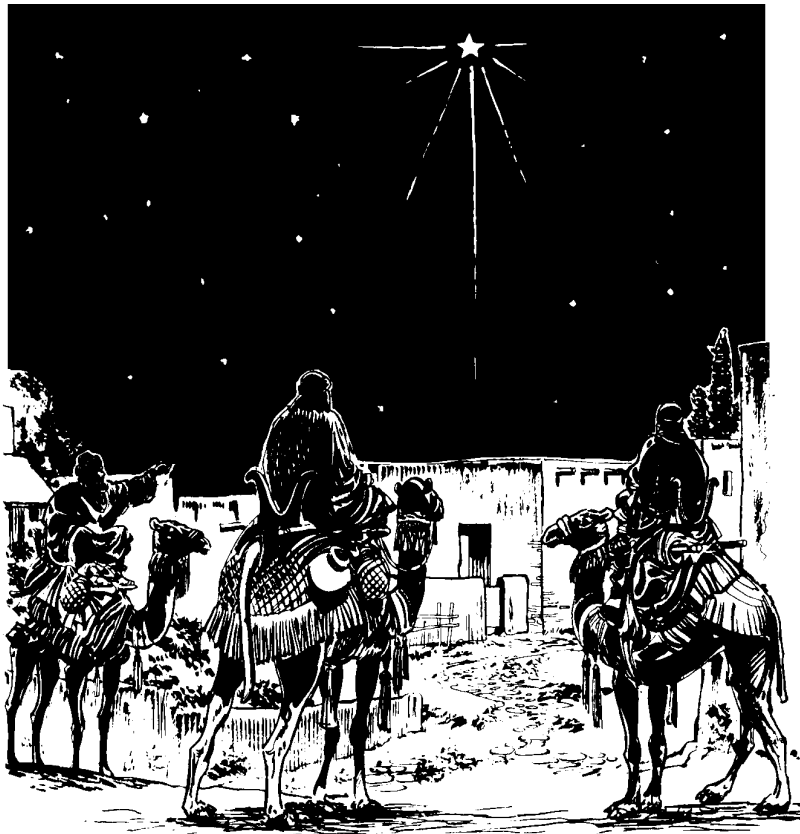
'kɪ 'lɪ Sudeblugba 'kwli,

-ɛ nu-o, 'kɪ 'lɪ-tɪ 'kwli,

'kɪ 'kɪn gbagbu di 'lɪ -kɛɛ -nɪ.

ɛ nɔ- di 'na dakɔ Yisraekɛ* -naa -nɪ.»

7-Te Helɔdɪ 'wɪn -tɪ a 'mɔ, ɛ nɔ- mɔ bu da nyahro'yenyɔ
gbagbu a 'mɔ, 'ɛ 'betɪ -nɔ, ɛ 'mɔ-v yi -tɛɛ, tɪ -mɔ', -ɛ kɔ 'yri
nyahroyɛ a 'mɔ, ɛ 'hru 'lɪ yakɔ 'kwli. 8-Te v -hɪhɪa-a klɛ,
-ɛ -bɪ ɛ wen: «Ba mu 'lɪ Betelemu, ba -mɔɔ 'yu a 'mɔ lɛ.
'Ba 'ye-e, -ɛ -bɪ ba di 'mɔ -lee -nɪ, 'na 'mumu, 'mɔ 'lɪ mu,
'mɔ-v -tɪ a 'yi'buale -nyi -wɛ.»

9-Tɛ ʋ 'wɪn 'kʊn a tiiwin, -ɛ -bɪ ʋ bi 'hru wɔn. Bʋ nɪ 'kɪ 'hru wɔn, -ɛ -bɪ ʋ 'ye nyahroyɛ -mʋ' nɪ, ʋ 'yee wen 'lɪ 'yɪv a 'hrule', 'ɛ 'hru 'lɪ -nʋ ye' de, 'ɛ nɛɛ -nʋ ye', 'ʋ mi. Kɛɛ, -tɛ -mʋ', 'yʊ a 'mʋ, ɛ nɪ 'ʋ, -tɛ ɛ nyre 'ʋ, -ɛ -bɪ ɛ nyra bʋ. 10'Tɪ- ʋ 'mʋ nyahroyɛ a 'mʋ 'ye mɔ mu, -ɛ -bɪ ʋ ni dɔdɔ dɪakɪ, 11'ʋ pɑ 'lɪ 'kayʊ bʋ, 'ʋ 'ye 'yʊ a 'mʋ, ɛ kɔ 'a 'dii Mari* 'hʋɛn-, 'ʋ bla kwɪ bʋ, 'ʋ -tʋɑ 'yʊ a 'mʋ, 'a -tɪ a 'yɪ'buɑɛ, 'ʋ -wɪɛ 'wɑɑ blɛ, 'ʋ -nyɪ-e -gʊlʋ kɔ hɪnhɪrɔnpʋ-tɛblɪ -mʋ', ʋ pɪ 'tɔ, -ɛ dɪ-e nʊ, 'a hɪnhɪrɔn 'mʋ bʋ 'hɛɛn -nɪ, ɛ kɔ hɪnhɪrɔnpʋ-tɛblɪ -bɪ, ʋ dɛɛ mɪlɪ*. 12-Tɛ de a 'mʋ, ɛ -hɪ, -ɛ -bɪ Nyɪsvɑ lee -nʋ nɪ, 'kɪ 'lɪ yɑnɪɛ 'kwɪlɪ, -ɛ mɔ, 'bʋ yɪ kle nɪ -mɛ, ʋ 'nɪ 'nɑɑ 'lɪ 'kʊn Helɔdɪ -mɔ. ɛ nɔ- nʊ-o, -tɛ ʋ yɪ 'wɑɑ 'blɪ nɪ mɪ, 'ʋ gba kɪ'bɛɛhru.

© David C. Cook Foundation

**-Tɛ Sɔsɛfʋ* kɔ -Yʊsʋ kɔ Mari* 'hʋɛn-, ʋ 'gba cɪ lɛ,
'kɪ 'lɪ ɛsɪpʊblʊgba* 'kwɪlɪ**

13'Tɪ- nyahro'yenyʋ a 'mʋ, ʋ 'mʋ mu, -ɛ -bɪ Nyɪsvɑ a lɛlɛnyɔ* -bɪ, ɛ nɔ- 'hru Sɔsɛfʋ yɪ, 'kɪ 'lɪ yɑnɪɛ 'kwɪlɪ, 'ɛ lee -nɛ, ɛ wen: «'Du ye', -bʋ 'gbɑɑ 'yʊ -bʋ, ɛ kɔ 'a 'dii 'hʋɛn- cɪ lɛ, bɑ mu 'lɪ ɛsɪpʊblʊgba 'kwɪlɪ, 'kɪ -bʋ nɪ 'lɪ bʋ -nɪnɪ, -bʋ ye tɪ -mʋ' kɪ, -ɛ kɔ 'yɪ 'n dɪ -mʋ -lee -nɪ, -bʋ dɪ 'blɪ, -ɛ nʊ-o, Helɔdɪ* dɪ 'yʊ -bʋ 'a 'lɪlɑ lɛ 'nɪ -mɔ.» 14-Tɛ Sɔsɛfʋ 'wɪn wɪn a 'mʋ, -ɛ -bɪ ɛ 'dʊ ye', ɛ kɔ 'yʊ kɔ a 'dii 'hʋɛn-, 'tɔlʋwɔ nɪ

-do a 'mυ, 'υ mu 'lɪ Esipublɔgba 'kwli. 15'Kɪ υ nɪ 'lɪ -nɪnɪ, Helɔdɪ 'ɛ 'kυ, Nyɪsua 'ɛ da Sosefυ, 'kɪ bυ -hɔn 'lɪ Esipublɔgba 'kwli, ɛ kɔ 'yυ kɔ 'a 'dii 'hυɛn-. De a 'mυ, ɛ mu 'lu -mɔ, -ɛ di-e nu, -tɪ -mυ', Nyɪsua a winwɔn-hanyυ* -bɪ 'crυ la 'lɪ Nyɪsvacrɪɛn 'kwli, ɛ 'mυ -nue -nɪ. -Tɪ a 'mυ, ɛ nɔ- bυ: «Nyɪsua wen 'nɪ: 'N da 'na 'Yυ nɪ, 'kɪ bυ -hɔn 'lɪ Esipublɔgba 'kwli.»

© David C. Cook Foundation

-Tɛ υ 'la la 'yɔnυ, 'kɪ 'lɪ Betelɛmυdɪɔ 'kwli

16-Tɛ de a 'mυ, ɛ 'yɛɛ 'υ nɪ nyre, -tɛ 'kɪn Helɔdɪ* yru-o, -ɛ mɔ, nyahro'yenyυ -mυ', υ kaa =nɛ nɪ, -ɛ -bɪ ɛ bi la yru' dɪakɪ, 'ɛ lee nɛ 'a 'sɛyo, ɛ wen: «Ba bi Betelɛmυdɪɔ kɪ, ɛ kɔ

'du -mu', -v =glaa 'li-ti, ba 'la 'yonu nyibepu a pepe, -v ko 'yri ni 'huen, ε ko 'waa de -bi -mu', -v 'ye 'yri ni 'huen ni kuε.» Kε- ε -pu, -koti nyahroye 'yenyu -mu', v lee la-a ni, -ε mɔ, -te v 'ye la nyahroye a 'mu, ε -we 'kli 'yri ni 'huen ni. Ε nɔ- mɔ 'seyo a 'mu, bu mu 'li Betelēmudɔ 'kwli, bu 'lila 'yonu a 'mu le. 17-Tε de a 'mu, ε mi 'lu -mɔ, -ε -bi -ti -mu', Nyɔsua a winwlon-hanyɔ Selemi* hla la, ti -hi la a ti 'yri, ε nyre 'v ni. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu:

18 «U 'win =hienwewin,
'ki 'li Ramadɔ 'kwli.
Rasel*, ε nɔ- ni nyat le,
'ε yi 'a 'yonu a =hien we.
Ε 'ni -hua-a li bu =ga-a,
-ε nu-o, 'a 'yonu 'ku ni.»

**-Te Sosefu*, ko -Yusu ko Mari* 'huen-,
v -hɔn la 'li Esipɔblugba* 'kwli**

19'Ki v ni 'v -nɔni, -ε -bi 'kun Helɔɔ* 'ku ni. -Te ε 'ku, -ε -bi Nyɔsua lee nε 'a lɛlenyɔ* -bi, 'ε 'hru Sosefu yi, 'ki 'li Esipɔblugba 'kwli, 20ε wen: «Sosefu o, 'du ye', -ko 'yu, -ko 'a 'dii 'huen-, ba -hɔn -mɔ, ba mu 'aan 'bli Yisraε*, -ε nu-o, nyibli -mu', -v =mυε la 'yu -bu a 'kukuu le, v 'ku ni.» 21Sosefu 'ε 'du ye', ε ko 'yu ko 'a 'dii 'huen-, 'v -hɔn -mɔ, 'v di 'waa 'bli Yisraε. 22Kεε, Sosefu 'win ni, -ε mɔ, Akolawusi, -ε mɔ 'kun Helɔɔ a 'yu, ε nɔ- 'cici a 'ba. Akolawusi a 'mu, ε nɔ- mɔ 'ki Sudeblugba a 'kun. Ε nɔ- nu-o, Sosefu a 'mu, huannu 'ε ni-e, 'ki bu 'ti 'li Sudeblugba 'kwli. Ε nɔ- ko -ti, Nyɔsua 'ε lee =nε, 'ki 'li yanie 'kwli, 'ki ε 'ni 'muo 'li Sudeblugba 'kwli. Ε nɔ- nu-o, 'ε mu 'li Galileblugba 'kwli, 23'ε 'ti 'li 'dɔ -mu', v deε Nasaletu 'kwli. -E -bi -ti -mu', Nyɔsua a winwlon-hanyɔ* hla la, 'ki 'v Wanyɔ -mu' ki, Nyɔsua pu la le, ε di la ya, ε nyre 'v ni. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu: «U di daa =nε Nasaletu a 'yu.»

Saan* Batist hle Nyɔsua a -ti, 'ε pu nyibli 'nie* 'lu le

(Maki 1.1-8; Luku 3.1-18; Saan 1.19-28)

3 ¹Ti a 'mu 'yri, ε ko la nyiblo =du. 'A 'nyre mɔ Saan Batist. 'Ki ε 'ti 'li Sudeblugba 'kwli. 'Blugbakutɔ -mu', -ε ko 'kwli ε 'ti 'li, nyiblo =du 'yi 'li 'ti, kεε, nyibli -huɔhu,

υ nu- mi 'lɪ-t -mɔ. 'Kɪ ɛ =tuu 'lɪ Nyɪsua a -tɪ a -mɔlɛnɪna -wlu. Nyibli -mʊ', -υ mi 'lɪ-t -mɔ, kɛ- ɛ pɪ =nu yɪ: 2«Ba yru-o, 'kɪ 'lɪ 'aan =wɪ kɪ, -ɛ mɔ, a nu -tɛblɪ, 'ɛ nyre yɪ, 'kɪ 'υ Nyɪsua ye'. Ba hie 'υ yunyre-tɛblɪ a 'mʊ bu, ba -nyɪ 'aan 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsua, -ɛ nu-o, ti -mʊ', -ɛ kɔ 'yri Nyɪsua di 'υ nyibli a pɛpɛ win kɪ -kɔɔ -nɪ, ɛ 'mʊɛ yɛ.» 3-Tɛ υ 'yɛ la -Yusu nɪ kʊɛ, ɛ kɔ la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ* =dʊ. 'A 'nyre mɔ la Esai*. Esai a 'mʊ, ɛ nɔ- na Saan a -tɪ -mɔ lɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsvacriɛn 'kwɪlɪ, -ɛ mɔ, ɛ nɔ- di -Yusu a 'hru yɪ kla, 'tɪ- -Yusu a 'mʊ, ɛ 'mʊ di. -Tɪ a 'mʊ, ɛ 'cɪ la, ɛ nɔ- -bʊ:

«Nyɪsua wen 'nɪ:

Nyiblo =dʊ, -tɛ -mʊ', 'dʊ bii 'lɪ yɪ,
'kɪ ɛ di 'lɪ 'tɪ.

'Bʊ mɔ, 'bʊ yɪ nɪ hɛ, ɛ di 'yaa 'lɪ win,
ɛ 'mʊ lɛ pʊ:

'Hru -bʊ, Kʊkɔnyɔ di na,

ba 'sii =nɛ yɪ,

'tɪ- Kʊkɔnyɔ a 'mʊ, ɛ 'mʊ di.

ɛ 'wɪ yɪ, 'aan 'klɔ bʊ 'sii 'υ yɪ,

-ɛ di-e nu, a 'mʊ -mɔ -wɛ,

'tɪ- Kʊkɔnyɔ 'mʊ di.»

4Saan a 'mʊ, 'a wlawɔ, ɛ pɪ, ɛ 'yɪ dɛkɔnyɔ a wlawɔ yɪ 'wɪ. Ʈ nu =gbukɪ-so* a -pupui, 'υ hla-a, 'ɛ nɛɛ =nɛ mumako a 'bɛtyɛ kɪ. 'A -nɛ dididɛ, ɛ yɪ di, ɛ nɔ- mɔ 'kolio kɔ dʊnyra. (ɛ 'wɪ yɪ, Saan mɔ la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ =nɔ la. -Tɛ nɪ -do nyibli -mʊ', -υ yɪ la Nyɪsua a win wɔn -hɛ, υ nɪ la 'mʊ, ti -hi la a ti 'yri, kɛ- Saan nɪ la 'mʊ -wɛ.) 5Nyibli -hʊɔhʊɪ, υ nu- -hʊɛn 'lɪ Jrusredɔ kɔ Sudeblugba 'kwɪlɪ lɛ, 'υ mi 'lɪ-t yɪ, υ kɔ 'blugbɪ -mʊ', -υ =glaa 'lɪ 'nie gbagbʊ -mʊ', υ dɛɛ Suden a nyibli 'hʊɛn-. Kɛ- nyibli a pɛpɛ a 'mʊ, υ ni, 'υ mi 'lɪ-t yɪ, 'υ yɪ 'a win 'wɪn, 6'υ yɪ 'waa -tɛblɪ 'kukui yɪ -wɛɛn -nɪ, 'kɪ 'υ nyibli -hʊɔhʊɪ yɪ, 'tɪ- Saan, 'ɛ pɪ =nu 'nie 'lu lɛ, 'kɪ 'lɪ 'nie gbagbʊ -mʊ', -ɛ mɔ Suden -mɔ.

7Falisi=tumu* kɔ Sadusi=tumu* a nyibli -hʊɔhʊɪ, nu- mi 'lɪ Saan -mɔ -wɛ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mʊ =nu 'nie 'lu lɛ pʊ. -Tɛ Saan 'yɛ =nu, -ɛ -bɪ ɛ wen: «'A mʊ -mʊ', a kɛɛ nyibli, 'aan nunukɔ 'ɛ nyre yɪ, -wen hro. Nyɪsua a yru 'tɛ kwɛ 'a mʊ nɪ. A 'nɪ 'pʊɔ 'lɪ lɛ, -ɛ mɔ, a -wɛ 'lɪ ba 'gba-a ye' ci nɪ. 8'Tɪ- 'mʊ 'a mʊ 'nie 'lu pʊ, ba nu -haan-tɛblɪ, υ 'mʊ=υ 'yɛ, -ɛ mɔ, a hie 'υ dɛ

'kuku*, a ni bu, 'a -nyi 'aan dɔnɔ Nyɔsua. 9A 'nɔ 'pɔɔ 'lɔ lɛ, -ɛ mɔ, a mɔ -aan 'bat gbagbu Abrahamu* a 'yɔnɔ -nɔ, 'a -tɔ, Nyɔsua 'yɔ 'lɔ-tɔ 'lɔ -wɛ, bu pɔɔ nɛ 'a mɔ yɔ lɛ. 'N yɔ 'a mɔ 'nɔ -lee -nɔ, -ɛ mɔ, Nyɔsua -wɛ 'lɔ bu nu-o nɔ, 'hɔ -bu, bu -he Abrahamu a 'yɔnɔ nɔ. 10U -wɛ -mɔ, 'kɔ bu nu 'duwe, bu hla 'a -nɛ tugbɛ =dɔ, -ɛ 'yɛ nɔ tɔ 'kui, v 'mɔ-v 'tɔ pɔ. ɛ -hɛn 'nyɛ, -ɛ mɔ, Nyɔsua -wɛ -mɔ, 'kɔ bu pɔɔ nyibli -mɔ', -v 'yɛ nɔ -tuu 'v-v 'v -bati lɛ. 11'Mɔ -bu, 'nie, ɛ nɔ- 'n pɔ 'a mɔ 'lu lɛ, -ɛ di-e nu, nyibli 'mɔ-v 'yɛ, -ɛ mɔ, a hie 'v 'aan dɛ 'kuku bu, 'a -nyi 'aan dɔnɔ Nyɔsua. Kɛɛ, nyiblo -bɔ di 'nɔ di. Nɔ- di 'v 'mɔ ke' kɛ. Nɔ- di 'kɔ kɔ nɔ, ɛ 'mɔ 'v 'mɔ 'v -hi, 'kɔ 'lɔ Nyɔsua a 'nyɛ 'kwli. 'Mɔ -bu, 'n 'yɔ nyiblo =dɔ 'pa-, 'kɔ =bu di-e -hɛɛ -nɔ, 'kɔ 'v 'a -nɛ -kɔvande =dɔ a -ta'. Nyiblo a 'mɔ, -ɛ di di, Nyɔsua a -Hihiu* kɔ na -bu, -ɛ yɔ wɔn, nɔ- ɛ di 'a mɔ -nyi. 12Nyiblo a 'mɔ, ɛ di 'wɔ- -kɔbɔlɛ=hlonnyɔ yɔ, -ɛ 'ble -ɣmahɛn kɔv, ɛ di nu, ɛ 'mɔ -kɔbɔ lɛ =hlon, 'bu =hlon -kɔbɔ a 'mɔ lɛ, ɛ 'mɔ-v bu =tu, 'tɔ- ɛ 'mɔ 'a -tutui 'tɔ pɔ, 'kɔ 'lɔ na -mɔ', -ɛ 'yɛ nɔ jɛ 'nyɔ.»

Saan* Batisi, ɛ nɔ- pɔ la -Yusu 'nie* 'lu
(Maki 1.9-11; Luku 3.21-22)

13-Nyɔɔwɔ =dɔ, 'kɔ -Yusu -hɔn 'lɔ Galileblɔgba 'kwli, 'ɛ mu 'lɔ 'nie -mɔ', v dɛɛ Sudan wien, 'kɔ 'lɔ Saan 'huɔ,

© David C. Cook Foundation

-ε di-e nu, Saan 'mu=v 'nie 'lu pu. 14 Kεε, Saan hia nu, ε wen: «'Mɔ -bleε yi, -bu pu wen 'nie 'lu, kεε, -mɔ -di, 'ki -bu pu -mu 'nie 'lu.» 15 Kεε, -Yusu =tu=o =wɔn, ε wen: «-Te ti ne -bu, =ni 'hiaa 'li-ti ki, -kɔti de Nyisva -hua, -a bleε yi -ba nu=o.» ε nɔ- mɔ Saan bu wen, bu pu -Yusu 'nie 'lu. 16 -Te ε pu=v 'nie 'lu, -Yusu bu yi 'li 'nie -mɔ ni -hven, -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, yakɔ -ki wlɔn, 'ε 'ye Nyisva a -Hihiu*, 'ε -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'ε -tu 'v=v 'lu, ε 'wi -te -hungbe bu 'ye ni =tu wen 'v=v 'lu, 17 ε kɔ, 'v 'win Nyisva a win, 'ε -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'ε pu le: «ε nɔ- mɔ 'na 'Yu ni -do, 'n nuε -ni -teε, -ε nie 'mu dɔv.»

-Te 'kuo -hvin* a nyiblo gbagbu =tee la 'v -Yusu le

(Maki 1.12-13; Luku 4.1-13)

4 1 -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi Nyisva a -Hihiu* gba 'li -Yusu -tite -mu', 'dv bii 'li yi, -ε di-e nu, 'kuo -hvin a nyiblo gbagbu Satan* 'mu 'v=v le =tee -ni. 2 'Ki 'li -tite a 'mu, 'ki ε -hi 'li -nyrɔwi a -wli ni 'hven kɔ 'tɔlɔwi a -wli ni 'hven. 'Ki -nyrɔwi a 'mu 'kwli, ε 'yi de -di. -Te -nyrɔwi a -wli ni 'hven a 'mu, v -hi, -ε -bi 'kanv -tua la 'a nunuo. 3 ε nɔ- mɔ 'kuo -hvin a nyiblo gbagbu bu 'yɔya 'v=v 'hvi bu, bu lee =ne: «'Bu mɔ, =ni mɔ Nyisva a 'Yu, lee 'hi -bu, bu -he 'fɔɔ.» 4 -ε -bi -Yusu =tu=o =wɔn, ε wen: «'U 'cri-ti ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -ε mɔ, ε 'yi didide ni -do 'pa-, ε 'ni -nu=o li-ti, -tonyiblo 'ni -ni-ti 'klɔ, kεε, win a pepe, -ε -hven 'li Nyisva wlɔn, ε nɔ- ni-e, 'ti- -tonyiblo 'ε yi 'klɔ ni.»

5 -Te ε -hi, -ε -bi 'kuo -hvin a nyiblo gbagbu gba 'li-ti Jrusredɔ 'kwli, -ε mɔ Nyisva a dakɔ a 'dɔ gbagbu, 'ε 'yaa 'li-ti Nyisva a 'kagbau* ki, 6 'ti- 'ε yi 'ki-ti -lee -ni, -ε mɔ: «'Bu mɔ, =ni mɔ Nyisva a 'Yu, -ε -bi =pluu 'li =hlɔn, -ε nu=o, v 'cri-ti ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -ε mɔ:

-Na -ti Nyisva kɔ bu lee ne 'a lelenyɔ,
v 'mu -mu klɔ,

-ε di-e nu, -na bu 'ni =ha 'hɔ yi =gbε.»

7 -Yusu wen: «'U 'cri-ti ni -we, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -ε mɔ: =Yi yi -bleε -ni, -bu =tee 'v -na Kɔkɔnyɔ Nyisva le.»

8 -ε -bi 'kuo -hvin a nyiblo gbagbu gba-a ni de, 'ki 'li dugba blɔblɔ 'lu, 'ε tɔɔ =ne 'klɔ ki a 'blugbi a pepe, kɔ 'waa

-ti a 'yi'bobua, ε wen: 9«N kɔ -bu -nyi -mu 'a pepe, 'bu mɔ, =ni bla 'mu kwli yi bu, 'ki 'u 'na 'u-tuule a -ta'.»
 10-ε -bi -Yusu wen: «Mu, Satan, hɔɔ 'mu -mɔ le, -ε nu-o, u 'cri-t ni, 'ki 'li Nyisvacriɛn 'kwli, -ε mɔ: -Na Kɔkɔnyɔ Nyisua ni -do, ε nɔ- -blɛɛ yi -bu bla kwli yi bu, 'ki 'u 'a 'u-tuule a -ta', nɔ- blɛɛ -ti a 'yi'buale yi.» 11-Te ε -yre, -ε -bi 'kuo -huɔn a nyiblo gbagbu -ha-a mɛ le. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi Nyisua a lelenyɔ* nyre 'u-u 'huɔ, 'u -tua 'a -hɛle.

-Te -Yusu =tu la -kɔan -wlu,

'ki 'li Galileblɔgba 'kwli

(Maki 1.14-15; Luku 4.14-15)

12-13-Yusu 'win ni, -ε mɔ, u pu Saan* Batisi =ji'. ε nɔ- kɔ -ti 'ε -hɔn 'li Sudeblɔgba 'kwli, 'ε mu 'li 'a 'diɔ, -ε mɔ Nasaletɔ 'kwli, 'ki 'li Galileblɔgba 'kwli. Kεε, ε 'yi 'li -wleɛn -ni, 'ε mu 'li 'diɔ -mu', -ε mɔ Kapenaɔ 'kwli, -ε ni 'u Galileblɔgba a 'yru wien, 'ki 'li Sabuloblɔgba kɔ Nefutaliblɔgba 'kwli. 14ε nu-o ni, -ε di-e nu, -ti -mu', Nyisua a winwɔn-hanyɔ Esai* hla la, ε 'mu 'u nyre. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu:

15 «Ba pu 'u nua bu,

'a mu nyibli -mu', -u ni 'li Sabuloblɔgba kɔ

Nefutaliblɔgba 'kwli, 'ki 'li 'yru wien,

kɔ 'a mu -mu', -u ni 'li Sudɛn a 'niki,

ε kɔ 'a mu hiapɔnyibli -mu', -u 'yi Nyisua -yi,

-u ni 'li Galileblɔgba 'kwli.

16 Kε- Nyisua -pu, 'ki 'u 'aan -ta':

Dakɔ -mu', -u ni 'li halɔ 'nyɔ,

u di 'ye -nyre gbagbu.

-Nyre a 'mu, ε yi 'ni wɔn,

'ki 'u dakɔ a 'mu -mɔ,

-u ni 'li 'kɔkɔv a 'blɔgba 'kwli,

-ε kɔ 'kwli -nyre 'yi 'li -ni.»

Kε- Esai a 'pɔplewin pu la.

17Kɔe 'u ti a 'mu 'yie bu, -Yusu -tua la Nyisua a -ti a -mɔlentna, ε wen: «Ba yru-o, 'ki 'li 'aan =wli ki, -ε mɔ, a ni -tebli, 'ε nyre yi, 'ki 'u Nyisua ye'. Ba hie 'u yunyre-tebli a 'mu bu, ba -nyi 'aan 'kɔ a pepe Nyisua, -ε nu-o, ti -mu' -kɔ 'yri Nyisua di nyibli a pepe win ki -kɔɔ -ni, ε 'mɔe yre.»

**-Te -Yusu da la 'pupanyibli ni -hen,
'ki bu -he la 'a -nagbopu***

(Maki 1.16-20; Luku 5.1-11)

18-Nyrɔwɔ =du 'kwli, -Yusu mu la 'li Galileblugba a 'yru wien. Bu yi 'ki 'yru wien le ni 'yrɛɛ -ni, -ɛ -bi ɛ ye 'diayɩvɩ ni 'hven ki. 'Waa 'nyre mɔ Simɔ, v dɛɛ Pielɩ, kɔ Adre. U mɔ 'pupanyibli -niɔ. 'Ki v ni 'li 'waa 'blagbi 'kwli, 'v pi 'waa -tati. 19-ɛ -bi kɛ- ɛ pi =nu yi, ɛ wen: «Ba di 'li, a 'mu 'mu =wien le kvɛ, a 'mu 'na -nagbopu -he. 'N di-e 'ni nu, a 'mu -tonyibli le 'kukue -ni. ɛ 'wi yi, -te a ni, 'a pi -tati 'a yi -hrin le 'kukue -ni, kɛ- ba nu, ba 'kukue -tonyibli le, v 'mu 'na -nagbopu -he -wɛ.» 20-Te ɛ lee 'ki =nu -ti a 'mu, -ɛ -bi ti ni -do a ti 'yri, v hie 'v 'waa -tati bu, 'v -tua 'a =wienlekukvɛ.

21 Bu 'yɩya 'v ye' bu, -ɛ -bi ɛ yɛɛ 'v 'diayɩvɩ ni 'hven -bi bu. 'Waa 'nyre mɔ Saki kɔ Saan*. 'Waa 'bat a 'nyre mɔ Sebede. 'Ki v ni 'li 'waa 'blagbi 'kwli, v kɔ 'waa 'bat 'hven-, 'v yi 'waa -tati =hrenti -ni. -Te ɛ yɛɛ 'v 'diayɩvɩ ni 'hven a 'mu bu, -ɛ -bi ɛ da =nu ni, 'ki bu -he 'a -nagbopu, 22 ti ni -do a ti 'yri, 'v hie 'v 'waa 'bat kɔ 'waa 'blagbi bu, 'v -tua -Yusu a =wienlekukvɛ.

**-Te -Yusu tve la nyibli Nyɩsua a -ti, ɛ kɔ,
-te ɛ ni-e, 'waa 'kvɛ 'ɛ yi -wɛ**

(Maki 1.39, 3.7-12; Luku 4.44, 6.17-19)

23-Te dɛ a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi -Yusu -tua Galileblugba a pepɛ a kinina, 'ɛ tve Nyɩsua a -ti, 'ki 'li Nyɩsua a 'kayo* blɛ, 'ɛ hle-ɛ, -te Nyɩsua di -tonyibli a win a kukɔle nu, 'ɛ ni-e, nyibli a 'kvɛ a pepɛ 'ɛ yi -wɛ, kɔ 'waa kɩkɩ-tɛblɩ a pepɛ 'hven-. 24 ɛ nɔ- kɔ -ti, 'a 'nyre 'ɛ 'heen bu, 'ki 'li Galileblugba a pepɛ 'kwli, nyibli -ni 'li Siliblugba 'kwli, 'v 'win 'a 'nyre. ɛ nɔ- kɔ -ti 'v gbe 'li-tɩ 'hɩhrennyvɩ -hɩɩhɩ -mɔ, ɛ kɔ nyibli -mu', 'a -nɛ kɩklade =du ni. Nyibli a 'mu, 'waa dɛ -bi ni 'v, 'kuo -hvɩn* ni 'v =nu ke', -gbugbukvɛ 'ɛ ni -v -bi, 'waa dɛ -bi 'v -yɩyre le. 'Waa pepɛ a 'mu, -Yusu nu=ɔ ni, 'waa 'kvɛ 'ɛ -wɛ. 25 ɛ nɔ- kɔ -ti nyibli -hɩɩhɩ 'v yi-tɩ =wien le kvɛ. 'Ki v -hven 'li Galileblugba kɔ Dekapɔblugba, kɔ Jrusre kɔ Sudeblugba a pepɛ 'kwli, kɔ 'blugba -mu', -ɛ ni 'li Suden a 'niki.

-Te -Yusu tɔe la 'a -nagbopu*, 'ki 'li dugba 'lu

5 1-Te -Yusu 'ye la nyibli -huɔhuɔ -mu', -ε -bi 'ki ε 'ya la 'v dugba 'lu, ε kɔ 'a -nagbopu 'hɛn-, 'ε ni la bu, 2'ε -tua la 'waa tɔle.

© David C. Cook Foundation

Sɛyi a plɔ a bleelɛ

(Luku 6.20-23)

3ε wen:

«Nyibli -mu', -v yi-e,
 -ε mɔ, 'ki 'li 'waa -wli ki, -haandɛ 'yi 'li -ni,
 'bu mɔ, Nyisva a -Hihiu* 'bu 'yi 'v -nu ke' -ni,
 nyibli a 'mu, bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ε nu-o, v nu- di 'li Nyisva a 'klɔ yrayru* 'kwli pa.

- 4 Nyibli -mɔ', -v kɔ =wɛ bi =hlɔn,
 bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, Nyɪsua a =gbɛv,
 ɛ nɔ- di 'lɪ =nɔ =wɛ 'kwɪ bu =tu.
- 5 Nyibli -mɔ', -v kɔ =wɛ =yɔpɔ -nɪ,
 bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, v nu- Nyɪsua di 'blugba -mɔ' -nyɪ,
 ɛ pɔ lɛ, ɛ di 'a nyibli -nyɪ.
- 6 Nyibli -mɔ', -v =mɔɛ-ɛ lɛ dɪakɪ,
 'kɪ 'lɪ 'waa =wɛ a pɛpɛ kɪ,
 'kɪ 'waa nɪnabɔ bu 'sɪi 'v yɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye',
 nyibli a 'mɔ, bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, dɛ -mɔ', v =mɔɛ lɛ,
 Nyɪsua di =nɔ 'nɪ -nyɪ.
- 7 Nyibli -mɔ', -v kɔ 'waa 'bio -tonyibli a nyai,
 bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, 'waa 'mumu, Nyɪsua di yru 'waa nyai.
- 8 Nyibli -mɔ', -v kɔ =wɛ =sɪi 'v yɪ,
 bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, v di Nyɪsua 'nɪ 'ye.
- 9 Nyibli -mɔ', -v =mɔɛ-ɛ lɛ,
 'kɪ nyibli bu wɔnwɛɛn kɪ bu,
 bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, Nyɪsua di daa =nɔ 'a 'yɔnɔ.
- 10 Nyibli -mɔ', dɛ Nyɪsua -hɔɛ, -v nɪ=e,
 'a -tɪ 'bɔ yɪ =nɔ =hɔɛn nɪ =tɪi,
 nyibli a 'mɔ, bu kɔ plɔ a bleelɛ,
 -ɛ nu=o, v nu- di 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayrɔ 'kwɪ pa.
- 11 'A mɔ -mɔ', 'bɔ yɪ 'a mɔ 'yri nɪ -hɛ,
 'bɔ yɪ 'a mɔ =hɔɛn nɪ =tɪi,
 'bɔ yɪ 'a mɔ -tɪ nɪ -yɛɛ -nɪ,
 'bɔ yɪ 'a mɔ hɪ klɛ nɪ pɪ,
 -tɛ a mɔ 'na -nagbɔpɔ* a -tɪ,
 ba kɔ plɔ a bleelɛ.
- 12 Ba nu dɔdɔ, -kɔtɪ -nyrɔwɔ, a di Nyɪsua yɪ mu,
 Nyɪsua di -nyɪ 'a mɔ 'wio gbagbɔ.
 Nyɪsua a winwɛɛn-hanyɔ* -mɔ',
 -v nɪ la 'klɔ, tɪ -hɪ la a tɪ 'yri,
 kɛ- nyibli nɪ la, 'v =tɪi la =nɔ =hɔɛn.»

-Yusu pu 'ta kɔ -nyɛ 'hven- a 'ledu*(Maki 9.50; Luku 14.34-35)*

13 Kɛ- -Yusu pu 'a -nagbopu* yɛ de: «Tɛ 'ta nɪ 'mʊ, 'kɪ 'v didide -mɔ, kɛ- a nɪ 'mʊ, 'kɪ 'v -tʊtʊ kɪ a nyibli -mɔ -wɛ. Kɛɛ, 'ta a 'mʊ, bu 'waan nɛ 'a wɔɔnɔnɔ, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu -nyɪ-e 'a wɔɔnɔnɔ a 'mʊ de. ɛ 'yɪ 'kɪ -kʊan -dʊ -kɔ de, 'bʊ 'yɪ bu pu 'wan, nyibli bu na-a kɛ.

14 'A mʊ -mɔ 'kɔ -bʊ, 'a -nyɛ. 'Dɪɔ -mʊ', -ɛ nɪ 'lɪ dʊgba 'lu, ɛ 'yɪ -huhlɪdɔ 'pa-. 15 Nyiblo 'bʊ 'bɪa 'naptɪ, ɛ 'nɪ -jri-e lɪ-tɪ kɪka 'lu bu, kɛɛ, 'kɪ ɛ -tʊɪ 'v-v de 'lu bu, -ɛ di-e nu, nyibli -mʊ', -v nɪ 'lɪ 'kayɪ bu, 'v 'mʊ lɛ yru. 16-Tɛ 'naptɪ nɪ wɔɔnwɔɔn, 'kɪ 'v nyibli -mʊ' -mɔ, -v nɪ 'lɪ halɔ 'nyɪ, kɛ- 'aan nunukɔ bu nu wɔɔnwɔɔn, 'kɪ 'v nyibli ye', -ɛ di-e nu, -haande -mʊ', a di nu, v 'mʊ-v 'ye, v 'mʊ 'aan 'Baɪ Nyɪsʊa -nɪ 'lɪ yakɔ 'kwɪɪ 'nyɛ lɛ pu.»

De -mʊ', -Yusu tʊɛ nɛ 'a -nagbopu*,**'kɪ 'v Nyɪsʊa a tete a -ta'**

17 «'Aan -wɪɪ 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ-tɪ, -ɛ mɔ, 'n di nɪ, -ɛ di-e nu, 'mʊ 'v tete* -mʊ' lɛ -ha, Nyɪsʊa -nyɪ la 'a winwɔɔn-hanyɔ* Moise*, ɛ kɔ -tɪ -mʊ', Nyɪsʊa a winwɔɔn-hanyɔ -bɪ 'cɪɪ la. 'N 'yɪ -di, 'kɪ -bʊ -ha 'v-v 'v, kɛɛ, 'n di nɪ, 'mʊ 'a mʊ -tɔɔ -nɪ, de -mʊ' ɛ -hɛn 'nyɛ, ɛ kɔ, -tɪ -bʊ, ɛ hlɛ, 'mʊ-v nu. 18 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, ɛ 'yɪ Nyɪsʊa a tete bʊ gbe -dʊ -kɔ, -bʊ di 'v 'a 'bɪ 'lu -hɔn, ɛ 'mʊ-v gba -gbagba, yakɔ kɔ -tʊtʊ 'hven-, v 'mʊ bu -wɛ. 19 ɛ nɔ- nu-o, nyiblo 'bʊ nɪ 'v, 'bʊ yɪ 'v Nyɪsʊa a tete bʊ 'cɪmɪɛ gbe nɪ -do 'hru wɔɔn nɪ -hɛ, 'tɪ-, 'bʊ yɪ-tɪ nyibli -bɪ nɪ -tʊɛ -nɪ, nyiblo a 'mʊ, ɛ nɔ- v di nyiblo 'cɪmɪɛ -daa -nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɔ yrayru 'kwɪɪ. Kɛɛ, nyiblo 'bʊ nɪ 'v, 'bʊ yɪ 'v tete a 'mʊ nɪ -tʊɪ -nɪ, kɔ 'bʊ yɪ-tɪ -v -bɪ nɪ -tʊɛ -nɪ, ɛ nɔ- v di nyiblo gbagbʊ -daa -nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɔ yrayru 'kwɪɪ. 20 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ: De -mʊ', Nyɪsʊa -hʊɛ, tetetɔɔnyɔ* kɔ Falisi-tumu* a nyibli 'hven-, v 'nɪ -nu-o lɪ-tɪ. 'A mʊ -mɔ -bɪ, 'ba 'yɛ nɪ -tʊu 'v Nyɪsʊa, 'ba 'yɪ 'v nyibli a 'mʊ 'v -hi, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, ba pa 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɔ yrayru 'kwɪɪ.»

**De -mɔ', -Yusu tɔe ne 'a -nagbopɔ*,
'kɪ 'v nyiblo bu 'la 'a 'bɪ a de kɪ**

21 «A yi-e nɪ, -ɛ mɔ, tete* -bɪ, Nyɪsɔva -nyɪ la -aan 'baɪnɔ, ɛ nɔ- mɔ: =Nɪ 'laa 'lɪ nyiblo. Nyiblo 'bu 'la 'a 'bɪ -tonyiblo, v kɔ bu pɔv =ne -bati lɛ. 22 Kɛɛ, 'mɔ -bɪ, kɛ- 'n pɪ: 'A -ne nyiblo 'bu yɪ 'a 'dɪayɪ yɪv lɛ nɪ -pɪ -nɪ, v blɛɛ yɪ bu gba 'lɪ nyiblo a 'mɔ -batipɔnyɔ yɪ. Nyiblo 'bu lee ne 'a 'dɪayɪ, -ɛ mɔ: -Ba nɪ, v blɛɛ yɪ bu gba 'lɪ-tɪ 'blɔ a nyibli yɪ, v 'mɔ-v -bati lɛ -pɔv -nɪ. Nyiblo 'bu daa ne 'a 'dɪayɪ nɪblɪnyɔ, ɛ blɛɛ yɪ bu mu 'lɪ na -mɔ' 'nyɪ, -ɛ 'yɛ nɪ jɾe yɾuyɾu.

23 'Bu mɔ, =nɪ yɪ -cɔhlɔn* nɪ pɪ, 'kɪ 'v Nyɪsɔva ye', 'tɪ-'bu bɪ 'lɪ -mɔ 'kwli, -ɛ mɔ, -na 'dɪayɪ -bɪ, ɛ 'yɪ plɔ a bleelɛ -kɔ -na -tɪ, 24 hie 'v -na -cɔhlɔn a 'mɔ bu, -bu mu, -kɔ -na 'dɪayɪ a 'mɔ 'hɔn-, a 'mɔ -tɪ a 'mɔ yɾɛ -kɔkɔva -nɪ, ɛ 'mɔ 'lɪ -wɛ, 'tɪ- =mɔ -mɔ =hɪan, =mɔ -cɔhlɔn pɪ, 'kɪ 'v Nyɪsɔva ye'.

25 'Bu mɔ, nyiblo 'bu yɛɛ -mɔ -tɪ, -ɛ nu-o, -ble 'a 'wliye kɔva, ɛ kɔ -mɔ 'hɔn-, 'ba yɪ 'lɪ -batipɔulɛ' nɪ mi, =mɔvɔ lɛ, 'kɪ ɛ kɔ -mɔ 'hɔn-, ba kɔ kɪbɔwɛenlɛ, -tɛ a 'tɪɛ nɪ 'hɾu wlɔn, ɛ 'nɪ -ha 'lɪ -mɔ -batipɔnyɔ yɪ gba, -batipɔnyɔ 'nɪ -ha -mɔ 'lɪ -sadaɔv yɪ gba, 'v 'nɪ -ha -mɔ =jɪ' pɔ. 26 'N yɪ -mɔ 'nɪ -lee -nɪ, 'bu pɔ -mɔ =jɪ', 'kɪ -di 'lɪ =jɪ' a 'mɔ nɪ, =mɔ 'wliye a pɛpɛ a 'mɔ 'pɛɛ -nɪ, 'tɪ- =mɔ =jɪ' 'hɾɪ.»

**De -mɔ', -Yusu tɔe ne 'a -nagbopɔ*,
'kɪ 'v -wlawlɪ a de kɪ**

27 «A yi-e nɪ, -ɛ mɔ, tete* -bɪ, Nyɪsɔva -nyɪ la -aan 'baɪnɔ, ɛ nɔ- mɔ: =Nɪ 'nuo 'lɪ -wlawlɪ. 28 Kɛɛ, 'mɔ -bɪ, kɛ- 'n pɪ, nyiblo 'bu ta 'lɪ 'a 'bɪhɪan a nuɔba 'yɪ lɛ, 'tɪ-, 'kɪ 'lɪ 'a =wlv kɪ, 'bu pɔ lɛ: 'N -hɔɛɛ nɪ, nyiblo a 'mɔ, ɛ nu -wlawlɪ, 'kɪ 'lɪ 'a =wlv kɪ, ɛ kɔ nuɔba a 'mɔ 'hɔn-. 29 'Bu mɔ, -na 'yɪi 'bu yɪ-tɪ nɪ ni, =nɪ yɪ de 'kuku* nɪ ni, -ɛ -bɪ -ha 'lɪ =nɔ lɛ, =mɔ =nɔ 'wan pɔ. -Bu -ha 'v -dɪɔnɔ a 'hɔɪ a 'kɪbɪa, -bu pɔ-v 'wan, ɛ nɔv 'v lɛ, 'ɛ -hi 'v bu pɔ 'lɪ -na pɛpɛ na -mɔ', -ɛ 'yɛ nɪ jɾe yɾuyɾu 'nyɪ. 30 'Bu mɔ, -na diidedabɔ 'bu yɪ-tɪ nɪ ni, =nɪ yɪ de 'kuku nɪ ni, 'bɛ 'v-v 'v, =mɔ-v 'wan pɔ. ɛ nu -tɛɛ, 'kɪ -bu pɔ -na 'hɔɪ a 'kɪbɪa -bɪ 'wan, 'ɛ -hi 'v -na pɛpɛ -bu mu 'lɪ na -mɔ', -ɛ 'yɛ nɪ jɾe yɾuyɾu 'nyɪ.»

De -mu', -Yusu tve ne 'a -nagbopu*,
'ki 'v nugba ko 'a nyibwo 'hven- bu -hihwe yre a de ki
(Matie 19.9; Maki 10.11-12; Luku 16.18)

31 «Tete* -bi, Nyisva -nyi la -aan 'banu, e no- mo: Nyiblo 'bu te 'a nugba bu, e ko bu -nyi nugba a 'mu 'crien, -e hle-e, -e mo, e te-e bu. 32 Kee, 'mo -bi, ke- 'n pi: 'A -ne nyiblo 'bu te 'a nugba bu, 'bu 'yi 'a -wlawlwe a -ti 'pa-, nugba a 'mu 'bu -mu, 'bu ko nyibwo -bi, 'a yi-henyibwo -mu', e no- pu nugba a 'mu -wlawlwe ki. 'Ya 'v 'lu de, nugba a 'mu, e te bu, nyiblo -di-e ko, nyiblo a 'mu, e ni -wlawli -we.»

De -mu', -Yusu tve ne 'a -nagbopu*,
'ki 'v 'svule a de ki

33 «A yi-e ni, -e mo, tete* -bi, Nyisva -nyi la -aan 'banu, e no- mo: 'Bu mo, -ni 'svu Nyisva, -e mo: De -bu, 'n di-e 'ni nu, =yi 'ki yi -blee -ni de, -bu pu le, -e mo, -ni -nu-o li-ti. De -bu, -koti -ni 'svu Nyisva, -e mo, -di-e 'ni nu, nu-o. 34 Kee, 'mo -bi, ke- 'n pi: A 'yi yi -blee -ni ba 'svu -ni. A 'yi yi -blee -ni ba 'svu yak, -e nu-o, e no- mo Nyisva a kibunwe. 35 A 'ni 'svu 'li -tutu, -e nu-o, e no- mo Nyisva a bukible-tude. A 'ni 'svu 'li Jrusredio, -e nu-o, e no- mo Nyisva a 'di. 36=Ni 'svu 'li -na 'lu, -e nu-o, =yi 'kli =du -ko, 'ki -bu nu-o, -na 'lu-pupui a 'ye ni -do bu 'ple, -huv' bu jre. 37 Ke- ba pu: Iin 'bu mo iin, e ko, ba pu: 'Uun-, 'bu mo 'uun-. =Ni -maa 'v-v 'svule 'lu, e mo yinyrede =ni. 'Ki e -hven 'li 'kuo -huv* a nyiblo gbagbu -mo.»

De -mu', -Yusu tve 'a -nagbopu*,
'ki 'v kle'wuwu a -ta'
(Luku 6.29-30)

38 «A yi-e ni, -e mo, tete* -bi, Nyisva -nyi la -aan 'banu, e no- mo: Nyiblo 'bu wa 'a 'bi a 'yie, v ko bu wa a 'yie -we. Nyiblo 'bu -yraa ne 'a 'bi 'nye wlon, v ko bu -yraa =ne 'nye wlon -we. 39 Kee, 'mo -bi, ke- 'n pi: Nyiblo 'bu nu 'a mu yinyrede -mo, a 'ni 'wu 'li 'aan dionu kle. Nyiblo 'bu pu 'li 'hama -na diidenua 'kwli, -ha-a me le, bu pu 'li 'a de -bi kamlanua 'kwli. 40 Nyiblo 'bu -hwe bu yee -mu -ti, 'ki 'li -batiponyo yi, 'bu yi -na wlawli ni -hwe, -ha-a me le,

bu gba -na kveti. 41 Nyiblo 'bu ni 'v -mu ke', 'ki -bu 'ble 'a blɔ, 'ki 'li -kiloye ni -do 'yri, -ε -bi pu 'v 'hven a -kiloye. 42 Nyiblo 'bu yi -mu de ni -hue, -ε -bi -ha 'li-t 'li, -bu -nyi -ne-ε. Nyiblo 'bu -hue bu 'trɔsi -mu de, =ni 'hiaa 'li.»

Ba nuε ne 'aan yraanyibli

(Luku 6.27-28; 32-36)

43 «A yi-e ni, -ε mɔ, tete* -bi, Nyisva -nyi la -aan 'baunu, ε nɔ- mɔ: Nuε -na 'bɪhan, keε, yraa nyiblo -bu, -ε yraa -mu. 44 Keε, 'mɔ -bi, ke- 'n pɪ: Ba nuε ne 'aan yraanyibli, kɔ, ba da Nyisva, 'ki 'v nyibli -mu', -v =tui 'a mu =hven a -ta', 45 -ε di-e nu, 'aan 'Bai Nyisva, -ε ni 'li yakɔ 'kwli, a 'mu 'a 'yonu -he, -ε nu-o, nyibli -bu, -v kɔ 'cre, kɔ 'waa de -bu, -v mɔ -haannyibli, Nyisva ni-e ni, 'yru 'ε yi hven, 'ki 'v -nu -mɔ'. Nyibli -bu, -v 'sii 'v yi, kɔ nyibli -bu, -v 'yi 'v yi 'sii -ni, Nyisva ni-e ni, 'nu 'ε yi di, 'ki 'v nyibli a pepe a 'mu a -ta'. 46 'Bu mɔ, 'ba nuε nyibli ni -do -mu', -v nuε ne 'a mu, a 'ni 'yee 'li-t, -ε mɔ, 'a -ti Nyisva di nu 'a mu -haande -mɔ. De ni -do a 'mu, 'crekɔnyibli ni-e ni -we. 47 'Bu mɔ, 'ba yi 'aan 'dayɪnu ni -do -haande -mɔ ni ni, 'aan =wli 'ni 'yee 'li-t, -ε mɔ, a ni de gbagbu. De a 'mu, nyibli -mu', -v 'yi Nyisva -yi, v ni-e ni -we. 48 Ba 'sii 'v yi, =wt yi -te 'aan 'Bai Nyisva -ni 'li yakɔ 'kwli, ε -nu, 'ε 'sii 'v yi.»

De -mu', -Yusu tve ne 'a -nagbopu*,

'ki 'v =hwennyibli a -heele a -ta'

6 1 «'Bu mɔ, 'ba yi =hwennyiblo =haande -mɔ ni ni, a 'ni 'nuo 'li-t, 'ki 'v nyibli ye', -ε di-e nu, v 'mu 'a mu 'nyre le pu a -ti. 'Bu mɔ, 'ba yi =haande a 'mu 'a nunuo le ni ni, 'aan 'Bai Nyisva, -ε ni 'li yɔ', ε 'yi 'li-t 'li -we, bu -nyi 'a mu 'a -ti a 'wio.

2 'Bu mu, =ni yi =hwennyiblo de ni -nyi, 'ki 'v 'a -heele a -ta', =ni 'lee 'li nyibli a pepe le, =wt yi nyibli -mu', -v neε 'li ni 'hven, -te v ni 'a nunuo. Nyibli a 'mu, 'bu nu =hwennyiblo =haande -mɔ, v kɔ bu na 'a -ti -mɔ le, 'ki 'li Nyisva a 'kayo* ble, kɔ 'bu yi le ni ne. U ni-e ni, -ε di-e nu, nyibli mu =nu 'nyre le pu. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblidu a 'mu, Nyisva 'ni -nyi-e li =nu 'a 'wio ni, -ε nu-o, -tonyibli -we 'waa 'wio a bupupu -mɔ. 3-Mɔ -bi, 'bu mɔ, =ni yi

-hwennyiblo de ni -nyi, nu-o, nyiblo -du 'ni 'wun 'li, mo 'ye -bu -na =wlv a nunatumu a 'mumu, e 'ni 'wun 'li, 4-e di-e nu, -heele a 'mu, 'a -ti 'mu -hli. =Ni yi naale ni ni, -e -bi -na 'Bat Nyisua, -e yi 'a -ne -huhlide =du 'ye, e no- di -mu 'a 'wio -nyi.»

**De -mu', -Yusu tve ne 'a -nagbopu*,
'ku 'u Nyisua a dida a -ta'**

(Luku 11.2-4)

5«Bu mo, 'ba yi Nyisua ni de, a 'ni 'daa 'li-ti, =wi yi -te nyibli -mu', -u nee 'li ni 'huen, u ni 'a dida. Nyibli a 'mu, 'bu yi-ti ni de, u nue bu nyra ble, 'ku 'li Nyisua a 'kayo* ble, -te nyibli -huu 'u. 'Bu yi le ni ni, e 'wi yi, u ni-e ni, nyibli 'mu -nu 'ye a -ti. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblidu a 'mu, Nyisua 'ni -nyi-e li =nu 'a 'wio ni, -e nu-o, -tonyibli -we 'waa 'wio a buwuwu -mo. 6Kee, -mo -bi, =ni yi Nyisua a dida ni -hve, pa 'li -na -gblo 'kwli, -bu ka 'u 'maju 'u. =Ni ka 'ku 'u 'maju 'u, -e -bi da -na 'Bat Nyisua, -e ni 'u -mu 'hu. -E -bi -na 'Bat Nyisua a 'mu, -e yi 'a -ne -huhlide =du, -ni 'ye, e no- di -mu 'a 'wio -nyi.

7'Bu mo, 'ba yi Nyisua ni de, 'aan puwuwuwin 'ni 'huu 'li, =wi yi -te nyibli -mu', -u 'yi Nyisua -yi, u ni 'a dida. U nu- -mo -bi, u wen 'ni, 'waa puwuwuwin 'bu -hu, 'ti- Nyisua 'mu 'waa win 'wun. 8De a 'mu, u ni, a 'ni 'nuo 'li-ti, -kotu 'ti- a 'mu 'aan 'Bat Nyisua de -hua mo mu, e yi de a 'mu ni. 9-Te a di Nyisua a dida nu, e no- -bu:

-Aan -ne 'Bat, -e ni 'li yu',
nu-o, nyibli a pepe bu yi-e,
-e mo, -mo mo Nyisua.

10 -Mo -bu kw kw nyibli win ki.

-Na kiwæenle, e no- -bu nue -ni, 'ku 'ne- -tutu ki,
kw 'ku 'li yakw 'kwli.

11 -Nyi ke -a mu -nyrowo -bu a didide.

12 Yunyre-tebli -bu, -a -nu, -hru 'a -ti -mo,
=wi yi -te -a ni, =a -hru yunyre-tebli -mu',
nyibli ni -a mu -mo a -ti -mo.

13 =Ni 'hooon 'u 'kuo -huin a nyiblo gbagbu -mo',
e 'ni 'tee 'u -a mu le,
-e di-e nu, -a 'ni -ha -ti 'wla,

keε, -ha 'lɪ -a mu 'kuo -huɪn* a nyiblo gbagbu
a 'klɪ bu,

[-ε nu-o, -mɔ blɛε yɪ -bu kɔɔ nyibli win kɪ,
ε kɔ, -mɔ kɔ 'klɪ, kɔ -tɪ a 'yɪ'buɔɔɔ,
-tɛ ε tɛ yɪ bu.

Ke- bu nɪ 'mu.]

Ke- ba nu Nyɪsua a dɪda.

14Yɪnyre-tɛbli -mu', nyibli nu 'a mu -mɔ, 'bu mɔ, 'ba yɪ
'a -tɪ -mɔ nɪ -hruɪ, 'aan 'Bat Nyɪsua, -ε nɪ 'lɪ yɔ', ε di -hru
'aan -nɛ yɪnyre-tɛbli, a -nu, 'a -tɪ -mɔ -wɛ. 15Keε, yɪnyre-tɛbli
-mu', nyibli nu 'a mu -mɔ, 'ba 'yɛ nɪ -hru 'a -tɪ -mɔ, -ε -bɪ
'aan 'Bat Nyɪsua 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu -hru 'aan -nɛ yɪnyre-tɛbli,
a -nu a -tɪ -mɔ.»

De -mu', -Yusu tɔɛ nɛ 'a -nagbopu*, 'kɪ 'v =cicie* a -ta'

16«'Bu mɔ, 'ba yɪ nɪ =ci, ('kɪ 'v Nyɪsua a dɪda a -ta',) a 'nɪ
'cɪcɪ 'lɪ 'aan yɪgbaklɪ, =wɪ yɪ -tɛ nyibli -mu', -v nɛɛ 'lɪ nɪ
'hɛn, v nɪ =cicie. Nyibli a 'mu, 'bu yɪ nɪ =ci, v kɔ bu =tɔ
'v 'waa yɪgbaklɪ 'v, -ε di-e nu, nyibli a pɛpɛ 'mu=v 'yɛ, -ε mɔ,
v yɪ 'nɪ =ci. 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, nyiblidɔ a 'mu, Nyɪsua
'nɪ -nyɪ-e lɪ =nu 'a 'wɪo nɪ, -ε nu-o, -tonyibli -wɛ 'waa 'wɪo
a buɔɔɔɔ -mɔ. 17Keε, -mɔ -bɪ, 'bu mɔ, =nɪ yɪ nɪ =ci, yɪ yɛ,
-bu pɔ -na 'lu lɛ -tɛɛ, 18-ε di-e nu, nyibli 'nɪ -ha-a 'yɛ, -ε mɔ,
-yɪ 'nɪ =ci. =Nɪ yɪ-tɪ nɪ nɪ, -ε -bɪ -na 'Bat Nyɪsua nɪ -do -mu',
-ε yɪ 'a -nɛ -huhlɪdɛ =dɔ 'yɛ, ε nɔ- di -mu 'a 'wɪo -nyɪ.»

Ba 'kukue -pɔpa-tɛbli lɛ, 'kɪ 'v Nyɪsua 'huɪ

(Luku 12.33-34)

19«A 'nɪ 'kukue 'lɪ -pɔpa-tɛbli lɛ, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ -bu kɪ, -tɛ 'hɔ kɔ
-yɪrusɔ 'hɛn-, v nɪ 'nɛ-, 'v yɪ -tɛbli yɛ nyɛ, kɔ, -tɛ 'yɪrɪnyibli
yɪ 'nɛ- 'kayɔ -waa -nɪ. 20Keε, ba 'kukue kɔkɔ-tɛbli lɛ, 'kɪ 'lɪ yakɔ
'kwɪɪ, -tɛ 'hɔ kɔ -yɪrusɔ 'hɛn-, v 'yɛ nɪ nyɛɛ 'lɪ -tɛbli yɛ, kɔ,
-tɛ 'yɪrɪnyibli 'yɛ nɪ waa 'lɪ 'kayɔ, 21-ε nu-o, -tɛ -na kɔkɔ-tɛbli nɪ
'v, 'kɪ -na =wɔ nɪ 'v -wɛ.»

-Nyɛ kɔ halɔ 'hɛn-

(Luku 11.34-36)

22«-Tonyiblo a =wɔ, ε 'wɪ- 'a 'yɪɪ yɪ, -ε yɪ-tɪ -nyɛ -nyɪ. -Na
'yɪɪ 'bu nu -tɛɛ, -ε -bɪ -yɪruɪ lɛ -tɛɛ. 23Keε, -na 'yɪɪ 'bu yɪ nɪ

kle, -ε -bi 'ki -ni 'li halɔ 'nyi. -ε -bi -nyre -mu', -ε ni 'li -mu 'hvi, 'bu mɔ halɔ, -ε -bi halɔ a 'mu, ε kɔ bu jre diaku.»

Nyɩsua, -v'v- 'wliye

(Luku 16.13)

24«Nyiblo =du 'yi 'li-ti 'li -we, bu nu 'masɛpu ni 'hven a -kvan, ti ni -do a ti 'yri. ε kɔ bu yraa nyiblo ni -do, ε 'mu 'a nyiblo -bi -nue -ni. ε 'yi 'li-ti 'li -we, ti ni -do a ti 'yri, Nyɩsua bu kɔɔ ne 'a mu win ki, 'ti- 'wliye bu di 'a mu win ki -kɔɔ -ni -we.»

Ba kuo Nyɩsua =wlv yi

(Luku 12.22-31)

25«ε nɔ- nu-o, 'ni yi 'a mu -lee -ni: De -bu, a di di, kɔ, de -bu, a di 'na, kɔ, wlawli -bu, a di pu, -tebli a 'mu, 'a -ti, a 'ni 'hriti 'li -ni. -Honhlun -bu, a pu, ε mɔ de gbagbu =nɔ, 'ε -hi 'v didide 'v, kɔ, 'aan -plahvi mɔ de gbagbu =nɔ, 'ε -hi 'v 'hulepu-tebli 'v. 26Ba ta 'v nɔbli -mɔ le. U 'ni 'dɔɔ li, kɔ, v 'ni 'ce-ε li =dedede, kɔ, v 'ni -pu=v li =dedede 'kali'. Kee, 'aan 'Ba Nyɩsua, -ε ni 'li yɔ', ε nɔ- yi -nu didide -nyi. Kee, 'a mu -mɔ -bi, Nyɩsua nue ne 'a mu ni, 'ε -hi 'v nɔbli 'v. 'A -ti, -te ε ni, 'ε yi nɔbli didide -nyi, ke- ε di nu, ε 'mu 'a mu didide -nyi -we. 27ε 'yi nyiblo =du -kɔ, 'ki 'li 'a mu 'nyi, 'a hritile a -ti, -bu kɔ 'kli, 'ki -bu puu ne 'a -nyrɔwi a de gbe ki, 'ki 'ne- 'klɔ -bu ki.

28De- kɔ hritile a yi -hriti -ni 'li? -Bi 'hulepu-tebli a -ti? Ba 'ye -piti, -te 'waa -pui ni =giga, 'ti-, -te ε nu yinɔɔ. -Piti a -pui a 'mu, ε 'wi- -tonyiblo a wlawli yi. Kee, -piti a 'mu, ε 'ni -nu-o li -kvan, kɔ, ε 'ni 'gbla-a wlawli, ε 'ni -pu=v li-ti, kee, ε nɔ yi. 29-Bu lee ne 'a mu: Bodu Salomɔ*, ε mɔ =han-ti, 'ε kɔ la de, kee, -te -piti a -pui nu yinɔɔ, Salomɔ a 'mu, ε 'yi la 'a wlawli -kɔ, -bu nu la yinɔɔ le. 30-Piti -bu, v di -hvan -ci, 'ti- v di -hvan 'tɔ pu, 'bu mɔ, Nyɩsua 'bu kɔ bu nu-o, 'a -pui bu nɔ yi, =bi 'a mu -bu, ε nue -ni, 'a mu ε 'ye ni di 'hulepu-tebli ni -nyi, 'a mu -bu, -v 'yi Nyɩsua =wlv yi -kuo -ni -tee?

31'A -ti, a 'ni 'hriti 'li -ni, de -bu, a di di, kɔ, de -bu, a di 'na, kɔ, de -bu, a di 'hvi le pu a -ti. 32Nyibli -mu', -v 'yi Nyɩsua -yi, v nu- yi -tebliɔ a 'mu 'lu -mɔ le -hie 'a -ne ti.

'Aan 'Bat Nyɔsua, -ε nɪ 'lɪ ɣɔ', ε yi 'aan -hɔhɔa-teblɪ nɪ. 33De -mɔ ɣɪ-hɛdɛ, a blɛɛ ɣɪ ba -hie 'lu -mɔ lɛ 'a -nɛ ti, ε nɔ-mɔ Nyɔsua bu kɔɔ nɛ 'a mu win kɪ, kɔ 'aan 'klɔ bu 'sii 'v ɣɪ, 'kɪ 'v Nyɔsua ye', ε 'mu 'a mu 'aan -hɔhɔa-teblɪ a 'mu -nyi. 34'Kla 'nɪ 'yaa 'lɪ 'a mu -wliye, 'kɪ 'v -ɲɔɲa a -nyrɔwɔ a -ta', -ε nu-o, Nyɔsua yi -nyrɔwɔ a 'mu a 'kla-wliye'ɣɪya nɪ. Ɛ di -huan 'a mu 'nɪ -hɛɛ -nɪ. -Tɛ ε ni, 'ɛ ɣɪ kɛ 'a mu -hɛɛ -nɪ, kɪkɛ a -nyrɔwɔ -bu 'kwli, kɛ- ε di -huan nu, ε 'mu -huan 'a mu -hɛɛ -nɪ, 'kɪ 'lɪ -ɲɔɲa a -nyrɔwɔ a 'mu 'kwli.»

A 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ 'aan 'bio -tɪ

(Luku 6.37-38, 41-42)

7 1«A 'nɪ 'yɛɛ 'lɪ 'aan 'bio -tɪ, -ε di-e nu, Nyɔsua 'nɪ -ha 'a mu -tɪ -yɛɛ -nɪ, 2-ε nu-o, -tɛ a ni 'aan 'bio a -tɪ a yɛɛlɛ, kɛ- Nyɔsua di 'aan -tɪ a yɛɛlɛ nu -wɛ, kɔ, -tɛ a di 'aan 'bio a 'yiye nu, kɛ- Nyɔsua di 'aan 'yiye nu -wɛ. 3De- kɔ -tɪ, -na 'bɪhɪan a kuɛtiye -bu, -ε nɪ 'lɪ-tɪ 'yi, =nɪ yi 'a 'yɛlɛ, 'tɪ-nɛ tugbɛkɔtɪɔ -mu', -ε pɛ 'lɪ -mu 'yi bu, =nɪ 'yɛ nɪ 'yɛ-e 'lɪ? 4-Yɪ ɣɪ -blɛɛ -nɪ -bu lee -na 'bɪhɪan, -ε mɔ: Nu gbe, -bu -ha 'lɪ -mu kuɛtiye 'yi, -mɔ -kɔ 'yi tugbɛkɔtɪɔ pɛ 'lɪ bu. 5-Mɔ -mu', -ε nɛɛ 'li nɪ 'hɔɛn, ɣɪ-hɛdɛ, -kɔ -bu nu, ε nɔ- mɔ -bu -ha 'lɪ -nɛ tugbɛkɔtɪɔ 'yi, =mu lɛ ɣɪru -tɛɛ, 'tɪ- =mu 'lɪ kuɛtiye -na 'bɪhɪan 'yi -ha.

6De -bu, Nyɔsua -kɔ, a 'nɪ 'nyie 'lɪ-tɪ nyibli -bu, -v 'ɣɪ 'v ɣɪ 'sii -nɪ, -v 'wɪ buɪɪ ɣɪ, ε kɔ, dɛ -mu', -ε kɔ -kuan, 'kɪ 'v 'a mu -mɔ, a 'nɪ 'nyie 'lɪ-tɪ nyibli -mu', -v 'ɣɪ -kuan -mu', ε -kɔ -yi, -v 'wɪ -gbo ɣɪ, -ε nu-o, 'ba -nyi =nɔ-v, v di na-a klɛ, 'tɪ- v 'mu -mɔ =hɪan, v 'mu 'a mu bu -wɛ mɔ di.»

-Yusu tɔɛ nyibli nɪ, -ε mɔ, 'bu ɣɪ dɛ nɪ -hɔɛ, bu -hɔa-a Nyɔsua

(Luku 11.9-13; 6.31)

7«Ba ɣɪ dɛ nɪ -hɔɛ, ba -hɔa-a Nyɔsua, ε 'mu 'a mɔ-ɔ -nyi. 'Ba ɣɪ dɛ nɪ -hɔɛ, ba =mɔ-ɔ lɛ, a di-e 'nɪ 'ye. 'Ba ɣɪ-tɪ nɪ -hɔɛ, bu paa nɛ 'a mu 'kayu bu, ba bi gbɔgbɔ, v 'mu 'a mu -lee -nɪ: Ba di pa. 8Ɛ mɔ =han-tɪ =nɪ, 'a -nɛ nyiblo 'bu -hɔa Nyɔsua dɛ, ε di =nɛ-ɛ 'nɪ -nyi. Nyiblo 'bu ɣɪ dɛ lɛ nɪ =mɔɛ, ε di-e 'nɪ 'ye. Nyiblo 'bu nyra 'v =huan.ɣɪ' bu, 'bu bi gbɔgbɔ, v di-e 'nɪ -lee nɪ, bu pa. 9-Mɔ -bu, -ε mɔ 'baɪ, -na 'ɣu 'bu ɣɪ

-mu 'fɔɔ nu -huɛ, -bu -di -nyi-e 'hɔ? 10-U'v-, 'bu yi -mu -hrin.ye nu -huɛ, -bu -di -nyi-e hre? 11'Ɛ mɔ -han-ti, 'a mu -tonyibli, 'ki a 'yi -haannyibli 'pa-, kɛɛ, a yi -haan-tebli a le'jrɛ, 'a yi-ti 'aan 'yonv -nyi. 'Bu mɔ, 'bu nu 'mu lɛ, 'ki 'v 'a mu -mɔ, -v kɔ =wli -nyre yi, -ɛ -bu 'aan 'Bai Nyɔva, -ɛ nu 'li yakɔ 'kwli, -ɛ kɔ =wlv -nɔ yi, nyibli 'bu -hva-a -haan-tebli, ɛ di -nv-v 'ni -nyi.

12-Tebli a pepe, a -huɛ nyibli -bi bu nu 'a mu -mɔ, 'aan 'mumu, ba nu -nv-v -mɔ -we. De nu -do a 'mu, ɛ nɔ- Nyɔva a tete* tvɛ -ni, ɛ kɔ Nyɔva a winwɔn-hanyv* 'huɛn-»

**Paale -mu', -ɛ gbe 'li 'a mu Nyɔva a 'klɔ yrayrv 'kwli,
ɛ 'cumi 'yri lɛ**

(Luku 13.24)

13«Paale -mu', -ɛ gbe 'li 'a mu Nyɔva a 'klɔ yrayrv 'kwli, ɛ 'cumi 'yri lɛ. 'A -ti, 'ba -huɛ ba pa 'li Nyɔva a 'klɔ yrayrv a 'mu 'kwli, -ɛ -bi paale 'cumiɛ -mu', ɛ nɔ-ba naa 'v 'yri, -ɛ nu-o, paale kɔ 'hru -mu' 'huɛn-, -v gbe 'li 'a mu 'waanle', v 'bua 'yri lɛ, 'ti- 'waa wɔnnaale 'yi 'mu -kla, ɛ kɔ, nyibli -mu', -v nɛ-ɛ, v -hu nu. 14Kɛɛ, paale kɔ 'hru -mu', -v gbe 'li 'a mu Nyɔva a 'klɔ yrayrv 'kwli, v 'cumi wɔn lɛ, 'ti- 'waa wɔnnaale kla 'mu nu, ɛ kɔ, nyibli -mu', -v nɛ-ɛ, v 'yi -hu.»

Tugbe a 'kuo, ɛ nɔ- v yi-ti -yruu -ni

(Luku 6.43-44)

15«Ba -gbɛɛ nɛ 'aan dɔnɔ, 'ki 'v hitɔnyv a -ta'. 'Bu mɔ, 'ba yi -nv nu 'ye, kɛ- a di pv, v 'ni -nu-o de -huan -dv. Kɛɛ, v nu- yi 'ki nyibli bu -we. U 'wi -jio yi, -v pv 'blakvɛ klɛ. 16'Waa nunuɲmli, v ni, nɔ- di-e nu, a 'mu =nv yru. =Bu pv-v tugbekuo a de yi. Nyiblo 'ni -ha-a li -gbɔgbuyɔ, 'ki 'v hiaputugbe 'yri. Mɔ, nyiblo 'ni -ha-a li bubuokui, 'ki 'li -ju yra. 17Tugbe -mu', -ɛ yi -haan'nie -jri, ɛ tvɛ -haan'kui. Kɛɛ, tugbe -mu', -ɛ 'ye nu -jri -haan'nie, ɛ 'ni -tv-v li -haan'kui. 18Tugbe -mu', -ɛ yi -haan'nie -jri, ɛ 'yi 'li-ti 'li -we, bu tv 'kui -huɛn, Mɔ, tugbe -mu', -ɛ 'ye nu -jri -haan'nie, ɛ 'yi 'li-ti -we, bu tv =haan'kui. 19'A -nɛ tugbe =dv, -ɛ 'ye nu -hva -bu tv =haan'kui, v yi-ti 'ni 'bɛ, 'v pi-ti 'tɔ. 20'A -ti, hitɔnyv a nunuɲmli, v ni, v nu- a di 'ye, a 'mu =nv yru.»

A 'nt 'kaa 'lt 'aan dɔɔnɔ

(Luku 13.25-27)

21 «Nyibli -mɔ', -v dɛɛ 'mɔ Kɔkɔnyɔ 'a -nɛ ti, ɛ 'yɪ 'waa pɛpɛ 'pa-, v 'nt -pa=a 'lt Nyɪsua a 'kɔ yrayrɔ 'kwli nt. Kɛɛ, nyiblo -bɔ, -ɛ di dɛ -mɔ' nu, 'na 'Bai Nyɪsua -nt 'lt yakɔ 'kwli, ɛ -hɔɛ, ɛ nɔ- di 'lt pa. 22-Nyrɔwɔ -mɔ' -kɔ 'kwli, 'n di 'v nyibli -bati lɛ -pɔv -nt, kɛ- nyibli -hɔɔhɔ di 'mɔ yɪ pɔ: Kɔkɔnyɔ o, 'kɪ 'lt -na 'nyrɛ 'kwli, -a hla 'lt Nyɪsua a -ti, 'kɪ 'lt -na 'nyrɛ 'kwli, =a bla 'kuo -hɔɔn* lɛ, -v nt la 'v nyibli kɛ', 'kɪ 'lt -na 'nyrɛ nt -do a 'mɔ 'kwli, =a nu =wɪlɛkɛɛ-tebli -hɔɔhɔ. 23-ɛ -bɪ kɛ- 'n di pɔ, 'mɔ =nɔ kle -hɪhɪa -nt, -ɛ mɔ: 'N 'yɪ -hɔɔn 'a mɔ nt yɪ. Ba hlɔɔ 'mɔ -mɔ lɛ, 'a mɔ -mɔ', -v 'yɛ nt nu dɛ -mɔ', Nyɪsua -hɔɛ.»

=Tɔkɔnyɔ, kɔ nyiblo -mɔ', -ɛ 'yɪ =tɔ -kɔ,

v nɔ- pɔ 'waa 'kayɔ

(Luku 6.47-49)

24 «A -ti o, 'a -nɛ nyiblo, 'bɔ nt 'v, -ti -bɔ, 'n hla wɛn, 'bɔ yɪ-tɪ nua yɪ bɔ nt pɪ, 'tɪ- 'bɔ yɪ-tɪ nt ni, -ɛ -bɪ ɛ 'wɪ- =tɔkɔnyɔ -mɔ' yɪ, -ɛ pɔ 'a 'kayɔ, 'kɪ 'v 'hɪɔ 'pa kɪ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mɔ bɔ ku -tɛɛ. 25-Tɛ ɛ pɔ 'kɪ 'kayɔ a 'mɔ, -ɛ -bɪ 'nu di nt, 'nie 'ɛ 'yɪ, pɛpɛ 'ɛ -hi, 'v -wɔn 'kayɔ a 'mɔ yɪ, kɛɛ, ɛ 'yɪ 'wɛ, -tɛ ɛ pɔv 'v-v 'hɪɔ kɪ -a ti. 26Kɛɛ, nyiblo -bɔ, -ti -bɔ, 'n hla wɛn, -ɛ di-e nua yɪ bɔ pɔ, 'tɪ- -ɛ 'yɛ nt di-e nt nu, ɛ 'wɪ nyiblo -mɔ' yɪ, -ɛ 'yɪ =tɔ -kɔ, -ɛ pɔ 'a 'kayɔ 'kɪ 'v 'pɔwɔn kɪ. 27-Tɛ ɛ -wɛ 'kɪ 'a pɔpɔv -mɔ, -ɛ -bɪ 'nu di nt, 'nie 'ɛ 'yɪ, pɛpɛ 'ɛ -hi, 'v -wɔn 'kayɔ a 'mɔ yɪ. ɛ nɔ- mɔ 'kayɔ a 'mɔ bɔ 'wɛ, bɔ nyrɛ yɪ pɛpɛ.»

'Kɪ 'lt 'kɪ 'kwli, 'kɪ -Yusu tɔɛ 'lt nyibli Nyɪsua a -ti

28'Tɪ- -Yusu 'mɔ tɔɛ a 'mɔ 'lu -yra mɔ mu, -tɛ -mɔ', ɛ nu tɔɛ a 'mɔ, nyibli a pɛpɛ, -v nt 'v, ɛ maa =nɔ wɔn lɛ, 29-ɛ nu=o, -tɛ Nyɪsua a tetɛtɔnyɔ* ni nyibli a tɔɛ, ɛ 'nt -nu=o tɔɛ lɛ, kɛɛ, 'kɪ 'lt Nyɪsua a 'kɪ 'kwli, 'kɪ ɛ tɔɛ 'lt -nt.

-Tɛ -Yusu nu la=a, -hrannunɔ a 'kɔɛ 'ɛ -wɛ la

(Maki 1.40-45; Luku 5.12-16)

8 1-Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu =tɪ dɔɔba, nyibli a =ju, v nɔ- yɪ-tɪ =wɪn lɛ kɔɛ. 2Bɔ yɪ 'kɪ 'lt nt di, -ɛ -bɪ

-hrannunyɔ =dɔ, ε nɔ- mu 'v=v ye', 'ε bla-a kwli yi, 'ti- 'ε pi le: «Kɔkɔnyɔ o, 'n nyaa -mu le, nu-o, 'na 'kɔe bu -we,» 3 ε nɔ- mɔ -Yusu bu -hren=ε le, 'ti- 'ε lee =ne, -ε mɔ: «'N -hɔe=ε ni, -na 'kɔe bu -we.» Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi 'a 'kɔe -we ni, 4-Yusu 'ε lee =ne, ε wen: «=Ni 'lee 'li nyiblo =dɔ, kεε, mu -bu tɔɔ -dɔnɔ Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyɔ* yi, ε 'mu=v 'ye, -ε mɔ, -na 'kɔe -we ni. 'A -ti, -tɛbli -mu', v ni, 'v yi -cɔhlɔn* pi, 'ki 'v Nyɔsua ye', gba-a, =wi yi -tɛ Nyɔsua a winwɔn-hanyɔ* Moise* nu la 'a hɔhla, yi-he-nyre a ti 'yri, -ε di=e nu, nyibli a pepe 'mu=v yi, -ε mɔ, -na 'kɔe -we ni.»

-Te -Yusu nu la-a, Romakɔe a 'seyo a nyiblo gbagbu a -kvannunyɔ =dɔ a 'kɔe 'ε -we la

(Luku 7.1-10)

5-Nyrɔwɔ =dɔ, -ε -bi 'ki -Yusu mu 'li Kapenaɔdɔ 'kwli. -Te ε pa 'li 'dɔ 'kwli, -ε -bi Romakɔe a 'seyo a nyiblo gbagbu =dɔ, ε nɔ- mu 'v=v 'huɔ, 'ε nyee =ne le, 6 ε wen: «Tɔɔnyɔ o, 'ye, 'na -kvannunyɔ pe 'li 'kayu bu, 'ε -yɔyɔ le. ε yi 'ye =hɔn diaki.» 7-ε -bi -Yusu =tu-o =wɔn, ε wen: «'N di 'li 'ni di, 'mu=v nu, 'a 'kɔe 'mu -we.» 8 Kεε -ε -bi, 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mu, ε =tu-o =wɔn, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, 'mɔ -bu, -ε 'yi -Juukɔeyu* 'pa-, 'n 'yi yi -bleε -ni, 'ki -bu pa 'li 'na 'kayu bu. Pɔ win dadɔ, 'na -kvannunyɔ a 'kɔe 'mu -we. 9 'Na 'mumu -bu, 'n kɔ nyibli gbagbi -bi, v nɔ- kɔɔ 'mu win ki. 'Ti- 'n kɔ 'seyo -bi, 'n kɔɔ win ki -we. 'Bu mɔ, 'ni pɔ win, 'ni lee ne 'a nyɔ, 'ki bu mu de nu, -ε -bi ε mi ni. 'Bu mɔ, 'ni lee ne 'a nyɔ -bi, 'ki bu di 'li, -ε -bi ε yi 'li 'ni di, ε kɔ, 'bu mɔ, 'ni lee 'na -kvannunyɔ, 'ki bu nu de, -ε -bi ε ni=e ni.»

10 'Ti- -Yusu 'mu win a 'mu 'wɔn mɔ mu, -ε -bi -ti -mu', 'seyo a nyiblo gbagbu -mu', ε -hla, ε kεε ne 'a =wli le. 'A -ti, ε yi nyibli -mu' 'ni -lee -ni, -v yi=i =wien le kɔe, ε wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni -tεε, 'n 'yi -huan nyiblo ni 'ye, -bu nu 'na =wɔ a yikuole le, 'ye =bu 'ki 'li Yisraekɔe* a 'mumu 'nyɔ. 11 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'ki 'li 'yru a 'hrule', kɔ 'ki 'li 'yru a paale', 'ki nyibli di 'li -wlu le -hɔn, v 'mu le 'kukue -ni, v kɔ -aan 'baɔn Abrahamɔ*, kɔ Yisakt*, kɔ Sakɔbu* 'hɔn-, v 'mu de -mɔ -didi -ni, 'ki 'li Nyɔsua a 'klɔ yrayru 'kwli. 12 Kεε, Yisraekɔe -bi -mu', Nyɔsua -da, 'ki bu pa 'li 'a 'klɔ yrayru 'kwli, Nyɔsua di pɔ 'li -nɔ -patɔ' le,

-tite -mu', halo ni 'li, 'Ki v di 'li -hien 'li -wee -ni, ko, 'ki v di 'li yru 'li -puv -ni.»

13-Te -Yusu 'mu -yre mo mu, -e -bi ke- e pi 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mu yi, e wen: «Te -kuo -ne =wlv yi -e mo, Nyisva di-e 'ni nu, 'na -kvannunyo a 'kue 'mu -we, 'a -ti, e di de a 'mu 'ni nu. -We 'li -bu mu 'li 'kayu bu ni.» Ti ni -do a 'mu, -e ko 'yri -Yusu hlaa la 'v -ti a 'mu, 'ki 'seyo a nyiblo gbagbu a -kvannunyo a 'mu, 'a 'kue -wee la 'v.

**-Te -Yusu nu la-a,
kuklanyibli -hvhv a 'kue 'e -we la**

(Maki 1.29-34; Luku 4.38-41)

14E ko la -nyrowo -bi, -Yusu 'e mu la 'li Pieli a -te. -Te e pa 'kayu bu, -e -bi 'ki e yee 'v Pieli a 'doo bu, 'e 'ye-e, -e mo, 'a 'hvi hren ni, 'e pe bu. 15E no- mo -Yusu bu klo 'a dabu bu. -E -bi Pieli a 'doo a 'mu, 'a 'hvi 'kee ni, 'e 'du ye, 'e pi de.

16-Winseke, -te -wuwle-nyrowo* -we 'li, -e -bi nyibli -hvhv -mu', 'kuo -hvin* ni 'v ke', v nu- v gba 'li -Yusu -mo, 'e bla 'kuo -hvin a 'mu le, 'e nu-o, nyibli a pepe a 'mu, 'waa 'kue 'e -we. 17E nu-o ni, -e di-e nu, -ti -mu', Nyisva a -kvannunyo Esai* 'cri la, e 'mu 'lu -mo mu. -Ti a 'mu, e no-bv: «E =gblee -a mu ni, 'ki 'li -aan 'kue 'kwli, 'ti- 'e gba-a.»

Nyibli -mu', -v -hve -bv kue -Yusu =wien le

(Luku 9.57-62)

18-Yusu 'ye-e ni, -e mo, nyibli -hvhv, v nu- =glaa 'li-ti le. E no- ko -ti 'e lee ne 'a -nagbopv*, bu =ta 'li 'yru a 'kibia -bi -mu' ki. 19Bu pu 'ki le, -e -bi Nyisva a tetetonyo* -du 'yitya 'v=v ye' bu, e wen: «Tonyo o, 'a -ne -tite, -di 'v mu, 'n di kue -mu =wien.» 20E no- mo -Yusu bu =tu-o =won, e wen: «'Wan 'kwli a mamvi ko bupeele, nubli 'v ko 'lue, kee, 'mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n 'yi bupeele =du -ko, -te 'n di 'v ke le -haa -ni.»

21-E -bi nyiblo -bi -ni 'v, 'e mo -Yusu a -nagbopi -bi. Ke- e pi -Yusu yi, e wen: «Tonyo o, 'ti- 'mu -mu =wien kue, -ha 'mu me le, =bu mu, =bu -ha 'v 'na 'bai, -e 'ku, 'ti- 'mu di, 'mu -mu =wien kue.» 22-E -bi -Yusu wen: «E 'yi -na -kvan 'pa-, 'ki -bu -ha 'v 'kukukui le. Kee, kue 'mu =wien le -tee.»

-Te -Yusu nyra la duduo bu*(Maki 4.35-41; Luku 8.22-25)*

23 Bu pu 'ki le, -e -bi 'ki -Yusu ko 'a -nagbopu* 'hven-, u 'ya 'li 'blagbi 'kwli. 24 Bu ni 'ki 'u 'nie ki, bu yi ni mi, -e -bi duduo ce 'li ni, 'yru 'e -tua 'dvi a puppu, 'yru a 'dvi a 'mu, 'u ni-e, 'nie 'e yi 'li 'blagbi 'kwli le 'wle. -Tebli a pepe a 'mu, -e mi 'lu -mo, -Yusu yi 'ni nme. 25 E no- mo 'a -nagbopu bu 'yia 'u-v 'hvi bu, bu -ha-a nmena'. Ke- u pi-t yi: «Kokonyo o, wa -a mu, -a yi -we bu.» 26 -E -bi -Yusu wen: «De- ko hvannu a yi pie 'li? 'A mu -bu, -u 'yi Nyisva =wlv yi -kuo -ni -tæ?» 'ti-, 'e 'du ye', 'e hlee 'li duduo ko 'yru 'hven- -mo, 'ki 'li win 'yakli 'kwli, -e di-e nu, 'a 'dvi 'mu 'u -ti, 'e mo -han-ti, duduo a 'mu 'e nyra bu. 27 Waa pepe a 'mu, e mo 'waa =wlilekæede, u wen: «Ba 'ye ke nyiblo -bu, pepe ko 'yru 'hven-, u -tui 'u-v ni.»

**-Tɛ -Yusu =gblɛ la nyibli nɪ 'hʋɛn =dʋ,
'kuo -hʋɪn* nɪ la 'v ke'**

(Maki 5.1-20; Luku 8.26-39)

28 Tɛ dɛ a 'mʋ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ v nyre 'lɪ Galileblogba a 'yru a 'kɪbɪa -mʋ' kɪ nɪ, -ɛ mɔ Gadalakʋɛ a 'blogba. -Tɛ v nyre 'lɪ, -ɛ -bɪ nyɪbɛpʋ nɪ 'hʋɛn =dʋ, v nʋ- -hɔn 'lɪ 'dabi 'kwli, 'v mu -Yusu ye' 'bɛ mɔ. Nyibli nɪ 'hʋɛn a 'mʋ, 'kuo -hʋɪn nɪ 'v =nʋ ke', 'v =tui =nʋ =hʋɛn. 'Waa ŋmlɪ a yunyinyre a -tɪ, nyiblo =dʋ 'nɪ -na-a 'v 'hru -mʋ' -kɔ wɔn v nɪ 'v. 29-Tɛ v 'ye 'kɪ -Yusu, -ɛ -bɪ v -tʋa 'lɪ win a 'lɪ'yaalɛ, v wɛn: «Nyɪsʋa a 'Yu, dɛ a 'dɪ -bɪ -hʋɛ -bʋ nu -a mʋ -mɔ 'lɪ? =Bɪ -dɪ nɪ, =mʋ -a mʋ =hʋɛn =tʋ, 'tɪ- Nyɪsʋa a -batipʋ-nyrɔwɔ 'mʋ 'v nyre?»

30 'Kɪ 'v -tɪtɛ nɪ -dɔ a 'mʋ, 'kɪ bʋɪca=ju gbagbʋ nɪ 'lɪ =nʋ ye', 'v wɛ -tʋtʋ, 'v yɪ dɛ dɪ. 31 ɛ nɔ- mɔ 'kuo -hʋɪn a 'mʋ, bʋ nyaa -Yusu lɛ, v wɛn: «Bʋ mɔ, =nɪ yɪ-tɪ nɪ -hʋɛ, -bʋ bla -a mʋ lɛ, wɛn, 'kɪ -ba bi 'v bʋɪca=ju -mʋ' ke'.» 32-ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «Ba bi 'v =nʋ ke',» 'v -hɔn 'v nyibli nɪ 'hʋɛn a 'mʋ ke', 'v bi 'v bʋɪcɪ -nɪ wɛn ke', bʋɪcɪ a pɛpɛ a 'mʋ, 'v 'gba ci lɛ, 'v =tɪ dʋgba, 'v bi 'lɪ 'yru -mɔ lɛ, 'v 'kʋkʋ lɛ.

33-Tɛ nyibli -mʋ', -v nɛɛ bʋɪcɪ a 'mʋ, v 'ye -tɛblɪ a 'mʋ, -ɛ mu 'lu -mɔ, -ɛ -bɪ v 'gba ci lɛ, 'v 'ya 'dɔ, -tɛblɪ a pɛpɛ a 'mʋ, -ɛ mu 'lu -mɔ, 'kɪ 'v nyibli nɪ 'hʋɛn -mʋ', 'kuo -hʋɪn nɪ wɛn 'v ke' a -ta', v na-a -mɔ lɛ. 34-Tɛ 'dɔ a nyibli 'wɛn, -ɛ -bɪ v =tɪ 'dɔ, 'v mu -Yusu ye' 'bɛ mɔ. -Tɛ v 'ye=e, -ɛ -bɪ v -tʋa 'a lenyaalɛ, 'kɪ bʋ -hɔn 'lɪ 'waa 'blogba 'kwli.

-Tɛ -Yusu nu la-a, lɛ-yɪyrenyɔ a 'kʋɛ 'ɛ -wɛ la

(Maki 2.1-12; Luku 5.17-26)

9 1-Tɛ dɛ a 'mʋ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ 'kɪ -Yusu 'ya 'lɪ 'blagbɪ 'kwli, 'ɛ =ta 'yru -mʋ' kɪ dɛ, 'ɛ mu 'lɪ 'dɔ -mʋ', ɛ 'tɪ 'lɪ 'kwli. 2-Tɛ ɛ nyre 'lɪ, -ɛ -bɪ nyibli =dʋ ya-a lɛ-yɪyrenyɔ =dʋ yɪ. 'Kɪ 'lɪ -hanmaki 'kwli, 'kɪ v pʋ 'lɪ lɛ-yɪyrenyɔ a 'mʋ bʋ. -Tɛ -Yusu 'ye=e, -ɛ mɔ, nyibli a 'mʋ, v kuo =nɛ =wɔ yɪ, -ɛ mɔ, ɛ -wɛ 'lɪ bʋ nu=ɔ nɪ, 'waa lɛ-yɪyrenyɔ a 'mʋ, 'a 'kʋɛ bʋ -wɛ nɪ, -ɛ -bɪ ɛ lee lɛ-yɪyrenyɔ a 'mʋ nɪ, ɛ wɛn: «'Na 'yu ɔ, -na =wɔ 'nɪ 'bie 'lɪ =hlɔn, -tɛblɪ -bʋ, -nu, -ɛ nyre yɪ, 'kɪ 'v Nyɪsʋa ye', ɛ 'wɔwɔlɛ ke nɪ.» 3-ɛ -bɪ Nyɪsʋa a tetetɔnyɔ* -mʋ', -v nɪ 'v, kɛ- v pɪ 'waa dɔnʋ yɪ, v wɛn: «-Tɪ -bʋ, -Yusu -bʋ, ɛ hɛ,

ε yɪ -hɛɛ Nyɪsua a -tɪ lɛ.» 4Kɛɛ, dɛ a 'mʊ, ʊ nɛɛ =wɪʊ klɛ, -Yusu yi-e nɪ, ε wɛn: «Dɛ- kɔ yɪnyre-wɪɪdʊ -mʊ' a nɛɛ 'kɪ lɛ 'lɪ? A 'yɪ wɛn yɪ -blɛɛ -nɪ ba naa wɛn =wɪɪdʊ a 'mʊ lɛ. 5'Aan =wɪɪ wɛn 'nɪ, -ɛ mɔ, 'n 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, =bʊ lee nyiblo -bʊ, 'a dɛ 'kuku* 'wɔwɛ nɪ, ε kɔ, 'aan =wɪɪ wɛn 'nɪ, 'n 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, =bʊ lee =nɛ, -ɛ mɔ, bʊ 'du ye', bʊ na. 6Kɛɛ, ba yi-e, -ɛ mɔ, 'mɔ -mɔ -tonyibli a pepɛ a Nyiblo*, 'tɪ- 'mɔ -mɔ Nyɪsua a 'Yu, ε lee 'nɛ- -tʊtʊ kɪ. Nyɪsua a -gɛtʊ, ε nɔ- -nyɪ 'mʊ 'klɪ, 'kɪ =bʊ 'wɔwɛla -tonyibli a dɛ 'kuku, 'kɪ 'nɛ- -tʊtʊ kɪ, 'ɛ -nyɪ 'mʊ 'klɪ -wɛ, 'kɪ =bʊ nu-o, -tonyibli a 'kʊɛ 'mʊ -wɛ. 'A -tɪ, nyiblo -bʊ, ʊ -ya, 'n kɔ =bʊ nu-o, 'a 'kʊɛ 'mʊ -wɛ, -ɛ dɪ-e nu, a 'mʊ=ʊ lɛ yru, -ɛ mɔ, -tɪ -bʊ, 'n lee wɛn 'a mʊ, ε mɔ =han-tɪ =nɔ.» -ɛ -bɪ ε =hɪan -mɔ dɛ, 'ɛ -tʊa 'lɪ lɛ-yɪyrenyɔ a 'mʊ, 'a -mɔhleeɛ, ε wɛn: «'Du ye', -bʊ 'du -na -hanmaki ye', -bʊ mu 'lɪ -na 'kayu bʊ, -na 'kʊɛ -wɛ nɪ.» 7Ti nɪ -do a tɪ 'yri, -ɛ -bɪ nyiblo a 'mʊ, ε 'du ye', 'ɛ mu 'lɪ 'a 'kayu bʊ. 8-Tɛ nyibli 'ye dɛ a 'mʊ, -ɛ -bɪ ʊ 'ta 'bɪ blɛ, 'ʊ pɪ Nyɪsua 'nyrɛ lɛ, -tɛ ε -nu, 'ɛ -nyɪ -tonyibli 'klɪdʊ a 'mʊ.

**-Tɛ -Yusu lee la Matie, -ɛ mɔ Lefi*,
'kɪ bʊ -hɛ la 'a -nagbopi***

(Maki 2.13-17; Luku 5.27-32)

9-Tɛ dɛ a 'mʊ, ε -hi, -ɛ -bɪ -Yusu -hɔn 'lɪ -tɪtɛ a 'mʊ nɪ. -Tɛ ε yɪ 'kɪ nɪ mi, -ɛ -bɪ 'kɪ ε yɛɛ 'ʊ nyɪbehɪan =dʊ -bʊ. 'A 'nyrɛ mɔ Matie. Matie a 'mʊ, 'blɔwɪlɪ-tɪ-kʊan* ε nɪ. 'Kɪ ε nɪ 'lɪ 'blɔwɪlɪ-tɪlɛ' bʊ. (Kɛɛ, nyibli 'nɪ -hʊa-a lɪ 'blɔwɪlɪ-tɪnyʊ, -ɛ nu-o, ʊ yɪ dɪ 'yɪyriwɪlɪ.) -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ-tɪ yɪ, ε wɛn: «Kʊɛ 'mʊ =wɪɛn lɛ, =mʊ 'na -nagbopi -hɛ.» Bʊ pʊ 'kɪ lɛ, -ɛ -bɪ Matie 'du ye', 'ɛ kʊɛ-ɛ =wɪɛn. 10Matie a 'mʊ, ε nɔ- da -Yusu kɔ 'a -nagbopʊ 'hʊɛn- didide -mɔ, 'ɛ da 'a 'bɪo 'blɔwɪlɪ-tɪnyʊ -bɪ, kɔ huapɔnyibli -bɪ -wɛ, -ʊ kɔ 'klɔ, -ɛ 'yɪ 'ʊ yɪ 'sɪɪ -nɪ, -ɛ dɪ-e nu, ʊ 'mʊ dɛ dɪ. 11Bʊ nɪ 'ʊ dɛdɪɪlɛ', -ɛ -bɪ Falisi-tumu* a nyibli, -ʊ nɪ 'ʊ, ʊ 'ye dɛ a 'mʊ nɪ. ε nɔ- mɔ bʊ lee -Yusu a -nagbopʊ, -ɛ mɔ: «Dɛ- nu 'kɪ-tɪ, 'aan tɔɔnyɔ, kɔ 'blɔwɪlɪ-tɪnyʊ, kɔ nyibliɪdʊ -bʊ, -ʊ kɔ 'klɔ =yɪ 'ʊ yɪ 'sɪɪ -nɪ 'hʊɛn-, 'ʊ nɪ 'ʊ dɛdɪhu nɪ -do kɪ 'lɪ? ε 'yɪ wɛn yɪ -blɛɛ -nɪ, bʊ nu wɛn dɛ a 'mʊ.» 12-ɛ -bɪ -Yusu 'wɪn -tɪ a 'mʊ, nyibli a 'mʊ, ʊ hlɛ. Bʊ 'wɪn 'kɪ-tɪ, -ɛ -bɪ ε wɛn: «Nyiblo -bʊ, -ɛ kɔ 'hʊɪ -nu -tɛɛ, ε 'nɪ =mʊɔ-ɔ lɪ -dɔdɔ a 'yɪye lɛ, kɛɛ, nyiblo -bʊ,

© David C. Cook Foundation

-ε κὸ 'hvi -hren, ε νο- =mve -dɔdɔ a 'yiye le. 13U 'cru 'li-t Nɪsɪvactɪen 'kwli nɪ, -ε mɔ: Nɪsɪvɔ wɛn 'nɪ: Dɛ -bɪ, 'n -hɪe, ε νο- mɔ, bɔ κὸ 'aan 'bɪo a nɪaɪ. Ε 'yɪ bɔ pi 'wɪlɪgɔ-tɛblɪ a -cɔhlɔn* a gɪlɛgɪlɛ nɪ -dɔ, 'kɪ 'v 'mɪv -mɔ 'pɔ-» -Yusu wɛn 'nɪ dɛ: «'N 'yɪ -dɪ, 'kɪ 'v nɪbɪlɪ -bɪ, -v pɪ lɛ, 'wɔɔ 'klɔ 'sɪi 'v yɪ a -tɔ, kɛɛ, nɪbɪlɪ -bɪ, -v yɪ-e, -ε mɔ, 'wɔɔ 'klɔ 'yɪ 'v yɪ 'sɪi -nɪ, v nɪv- kɔ -tɪ 'nɪ -dɪ, 'mɪv -nɪv -lɛɛ -nɪ, -ε mɔ, 'wɔɔ dɛ 'kuku* -mɪv', v nɪ, bɪ hɪe 'v=v bɪ, bɪ -nɪ 'wɔɔ 'klɔ a pɛpɛ Nɪsɪvɔ.»

**Nyisva lee 'nɛ- -Yusu -tutu ki ni, 'e ya 'klo yrayru,
-ɛ kɔ 'klo 'ka 'huen-, -v 'yi de ni -do 'pa-**

(Maki 2.18-22; Luku 5.33-39)

14-Te de a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi Saan* Batisti, -ɛ pi nyibli 'nie* 'lu le, 'a -nagbopu, v nu- 'yiya 'v -Yusu 'hvi bu, 'v 'beti-e, v wen: «De- nu-o, -a mu -bu, -v mo Saan a -nagbopu, -a kɔ Falisi-tumu* a nyibli 'huen-, -a yi -ci*, 'ti- -mo -bi, -na -nagbopu* 'ye ni -ci 'li?» 15-ɛ -bi ke- -Yusu pi -nu yi, ɛ wen: «Nyibeyu -bu, -ɛ pue 'bli, 'a 'bio -mu', ɛ de 'blipadiide ki, 'bu mu 'li 'blipadiide a 'mu, 'a -tuo ki, 'a 'bio a 'mu, v 'ni -ci-e li. ɛ 'wi yi, 'bli a pupa mo dɔdɔde -nu. 'A -ti, v 'yi -cicie -kɔ. De ni -do a 'mu, ɛ nɔ- -nu. Dɔdɔ a -ti, ti ni -tie -bu, 'n di 'nɛ- -nu 'nyi -hii -ni, 'na -nagbopu 'ni -ci-e ni. Kee, ɛ di kɔ ti, -ɛ di 'v nyre, v 'mu 'li 'mu 'na -nagbopu 'nyi -ha. Ti a 'mu 'yri, 'ki v di 'v -cii -ni.

16-A 'blikue wen 'ni: Nyɔ 'ni -nu-o li dayrayru a 'kɔba, ɛ 'ni -ma-a da'ka. 'Bu mo, 'bu nu dayrayru a 'kɔba, 'bu -ma da'ka, ti -mu' -kɔ 'yri ɛ di-e yra, dayrayru -mu', ɛ kɔ bu 'yiya -mo. 'Bu 'yiya -mo, dayrayru a 'mu, ɛ kɔ bu cra da'ka a 'mu, 'a 'huɔ 'ka -mu', ɛ 'mu 'yri le 'boa -tee. 17 Mo, nyiblo 'ni 'du-o li yonɔ yrayru, -ɛ 'plui ye', ɛ 'ni -pu-v 'li-ti mumako a buo 'ka 'kwli. 'Bu pu 'li-ti buo 'ka a 'mu 'kwli, 'bu ka-a yi, ti -mu' -kɔ 'yri ɛ di 'plu, 'bu yi ni 'ye, ɛ kɔ bu cra mumako a buo -mu', nɔ a 'mu, ɛ 'mu bu 'wle. ɛ nɔ- kɔ -ti, 'v pi 'li nɔ yrayru mumako yrayru a buo 'kwli. 'Bu nu-o le, -ɛ -bi mumako a buo -mu', ɛ kɔ nɔ a 'mu 'huen-, v 'yi 'li-ti 'li -we, bu nyre yi. ('A -ti o, nyiblo -du 'ni 'du-o li -tebli 'ki ye', ɛ 'ni -pu-v li-ti -tebli yrayru ki. U 'ni -bibi-e li 'yi le.)»

**-Te -Yusu -ha la Sayilu a 'yu 'klo, kɔ, nuɔba -du,
-hɔbleblekue ni la, ɛ -hren la -Yusu a wlawlu le,
'a 'kue 'e -we la**

(Maki 5.21-43; Luku 8.40-56)

18-Yusu bu yi -nu -ti a 'mu 'ni -lee -ni, -ɛ -bi -Juukue* a nyiblo gbagbu -du nyre 'v ni, 'ɛ bla kwli bu, 'ki 'v-v ye', ɛ wen: «-Te ti nɛ -bu, 'ki 'na 'yu nyroyu 'kɔv 'v. 'A -ti, 'n nyaa -mu le, di 'li -bu pu-v dabu 'lu bu, -ɛ di-e nu, ɛ 'mu -hunhlɔn pu de.» 19-ɛ -bi -Yusu wen ni, 'e 'du ye', 'e kɔe-ɛ -wien, ɛ kɔ 'a -nagbopu* 'huen-.

20-ε -bi nyibli -mu', -v ni 'v, 'ki 'li -nu 'nyi, nugba -du ni 'li, 'kue 'e ni-e. 'A 'kue a 'mu, -ε ni-e, ε nɔ- mɔ -hlubleblekue. -Te 'kue a 'mu, ε -tua la 'a nunuo, 'a 'yri ni -pu -tu 'v 'huen a 'yru -bu -a ni ki. Ε nɔ- mu 'v -Yusu ke', 'e -hren 'a wlawlv a -wlvude le, 21-ε nu-o, ke- ε pi, 'ki 'li a dɔnu a =wlv ki: «'Ni -hren 'a wlawlv le dadu, 'na 'kue di 'ni -we.» 22-ε -bi -Yusu -huan -mɔ, 'e 'ye-e, ε wen: «'Na 'yu o, -na =wlv 'ni 'bie 'li -hlon. -Te -kuo 'mu =wlv yi a -ti, 'ni nu-o, -na 'kue 'e -we.» Ti ni -do a 'mu 'yri, -ε -bi nugba a 'mu, 'a 'kue -we ni.

23-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu nyre 'li -Juukue a nyiblo gbagbu -ni wen a -te ni. 'Ki ε yεε 'li -tebltbinyv kɔ nyibli -huchvu 'huen- bu, 'v pi popowli, -ε -bi ε wen: 24«Ba -hɔn 'v -wlu. 'Yu nyrɔyu -bu, ε 'yi 'ku. Ŋmena ε yi ŋme.» -Te ε pu 'ki le, -ε -bi v -tua 'a 'caale. 25Nyibli a pepe, -v ni 'li 'kayu a 'mu bu, v 'hrɔɔ -nu ni, -Yusu 'e pa 'li -gblo a 'mu, -ε kɔ 'kwli 'yu pe 'li bu, 'e klɔ 'yu a 'mu, 'a dabv bu. -ε -bi 'yu nyrɔyu a 'mu, ε 'hri 'klɔ, 'e 'du ye'. 26De a 'mu, -ε mu 'lu -mɔ, 'a -ti 'heen bu, 'ki 'li 'blogba a pepe a 'mu 'kwli.

-Te -Yusu nu la-a, 'yii'donyv ni 'huen a 'yii 'v -we la

27-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu -hɔn 'v -tite a 'mu ni, 'e mi. Bu yi 'ki ni mi, -ε -bi 'yii'donyv ni 'huen, v nu- bi 'v=v ke', 'v yi-t =wien le kue, 'v 'yεε 'li win, v wen: «Dafidi* a 'yonu a 'Yu o, yru -aan nya!» 28-Te -Yusu nyre 'li 'kayu bu, -ε -bi v 'yiya 'v=v 'hvi bu, 'e 'beti =nu: «=Bi a kuo =ne =wlv yi, -ε mɔ, 'n -we 'li =bv nu-o ni, 'aan 'kue bu -we ni?» -ε -bi v =tu-o =wɔn, v wen: «Iin -o, Tɔɔnyɔ, -a kuo -mu =wlv yi.» 29ε nɔ- mɔ -Yusu bu -hren 'waa 'yii le, ε wen: «De -mu', a kuo =wlv yi, 'n -we 'li =bv nu 'a mu -mɔ, ε nɔ- -bu mu 'lu -mɔ,» 30'waa 'yii 'v kle yi. -ε -bi -Yusu yi hlee 'li =nu -mɔ, 'ki 'li win 'yakl 'kwli, ε wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, a 'ni 'lee 'li nyiblo =du.» 31-Te v nu- -mɔ -bi, v -hɔn 'v -wlu, -ε -bi v 'heen -Yusu a 'nyre bu, 'ki 'li 'blogba a pepe a 'mu 'kwli.

**-Te -Yusu nu la-a, nyiblo =du, -ε 'yi la 'plele -yi,
'a 'kue 'e -we la**

32Ti -mu' -kɔ 'yri nyibli a 'mu, v mi, ti ni -do a 'mu 'yri, -ε -bi v ya nyiblo =du -Yusu yi, -ε 'yi 'plele -yi, -ε nu-o, 'ku -huan* ni 'v=v ke'. 33ε nɔ- mɔ -Yusu bu bla 'ku -huan

a 'mu le, -e ni 'u nyiblo a 'mu ke'. -Te e bla 'ki-ti le, -e -bi nyiblo a 'mu, e -tva 'puple. Nyibli -ni 'u, e kee 'waa =wli le diaki, u wen: «De -bu, -e mu 'lu -mɔ, -a 'yi -hvan-a ni 'ye, 'ki 'ne- Yisraekue* a 'bli.» 34 Kee, Falisi=tumu* a nyibli -mu', -u ni -tuo ki, ke- u pi, u wen: «Kuo -hvin a nyiblo gbagbu Satan*, e no- yi-ti 'kli -nyi, 'ki bu bla 'kuo -hvin le, -u ni 'u nyibli ke'.»

-Te -Yusu yru la nyibli -huohu a nyai

(Maki 6.34; Luku 10.2)

35-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi -Yusu ne 'du a pepe ki, 'e tue Nyisua a -ti, 'ki 'li Nyisua a 'kayo* ble, 'e pi Nyisua a =haantitie -mu', -e hle=e, -te -mu', Nyisua di nyibli a win a kikole nu, e ko, 'e ni-e, nyibli a 'kue ko 'a -ne kklade =du 'hven-, 'u yi -we. 36-Te e yi nyibli -huohu -mu' 'ye, -e -bi 'waa nyai -tva 'a nunuo, -e nu-o, 'waa 'kli -we 'li ni, e ko, 'waa =wli bi -hlon. U 'wi blabli yi, -u 'yi kukonyo -ko. 37-E -bi ke- e pi 'ki 'a -nagbopu* yi, e wen: «-Kubu, -e -hlu, e -hu ni, kee, 'a 'cicenyibli 'yi -hu. 38'A -ti, ba nyaa -cikonyo le, bu lee ne 'a -kvannunyibli -bi, bu bi 'a mu ki, a 'mu -kubu 'ce. (E 'wi yi, ba nyaa Nyisua le, e 'mu 'a nyibli -bi -lee -ni, 'ki bu -hee ne 'a mu, a 'mu nyibli -bi le 'kukue -ni, u 'mu 'waa 'klo Nyisua -nyi.)»

-Yusu a -nagbopu* ni -pu =tu 'u 'hven

(Maki 3.13-19; Luku 6.12-16)

10 1-E -bi -Yusu da 'a -nagbopu ni -pu =tu 'u 'hven -mu' ni, 'e -nyi =nu 'kli, 'ki bu bla 'kuo -hvin* le, -u ni 'u nyibli ke', 'e -nyi =nu 'kli -we, 'ki bu nu-o, nyibli a 'kue a pepe 'mu -we, ko 'a -ne kklade =du 'hven-. 2-Yusu a -nagbopu ni -pu =tu 'u 'hven a 'mu, u dee ne 'a -monanyu* -we, 'waa 'nyre, no- -bu: 'Waa yi-henyiblo, e no- mo Simo, u dee Piel -we, e ko 'a 'diayi Adre 'hven-; e ko Saki, ko 'a 'diayi Saan* 'hven-; u nu- 'hven a 'mu, u nu- mo Sebede a 'yonu; 3'ki Filipu ko Batelemi 'hven-, u ni 'u; e ko Toma, ko Matie, -e mo 'bluwli'tunyo*; Alufe a 'yu Saki, ko Tade 'hven-; 4Simo -mu', -e ni 'li nyibli -mu', -u 'ye ni -hua Romakue 'nyi; ko Judia Yisikalio, -e mo nyiblo -mu', -e di -Yusu 'a yraanyibli -ji' pu.

**-Te -Yusu lee la 'a -nagbopu* ni -pu =tu 'v 'hven,
bu gba la Nyisva a -ti 'du kle**

(Maki 6.7-13; Luku 9.1-6)

5-Yusu a -nagbopu ni -pu =tu 'v 'hven a 'mu, v nu- ε te bu, 'ki bu gba Nyisva a -ti 'du kle. Ε ti =nu ni, ε wen: «Blugbi -mu', -v kɔ ki -Juukve* 'yi 'li -ni, a 'ni 'muo 'li, ε kɔ, a 'ni 'muo 'li Samaliblugba* a 'dɔ =du 'kwli. 6Kee, Yisraekve* a nyibli -mu', -v 'wan, -wen blabli, -v 'yi kukɔnyɔ =du -kɔ, v nu- kɔ -mɔ ba mu 'li. 7'Bu mɔ, 'ba -mu, -ε -bi ba lee =nu, -ε mɔ: Ti -kɔ 'yri Nyisva di 'v nyibli win ki -kɔ -ni, ε 'mve yre. 8Ba nu=ɔ, nyibli a 'kve bu -we, ba -ha 'kukonyibli 'klɔ le, ba nu=ɔ, -hrannunyɔ a 'kve bu -we, ba bla 'kuo -hɔn* le, -v ni 'v nyibli ke'. Nyisva nu 'a mu -haande -mɔ ni, 'ki 'li daduke 'kwli. 'A -ti, 'aan 'mumu, ba nu nyibli -haande -mɔ -we, 'ki 'li daduke 'kwli. 9'Bu mɔ, 'ba yi ni mi, a 'ni 'gbaa 'li 'wliye, 10a 'ni 'gbaa 'li blɔ gbagbu =du, kɔ 'hven a wlawlu, ε kɔ, a 'ni 'gbaa 'li 'suin kɔ kotu†, -ε nu=ɔ, nyibli -mu', -v kɔ -ti 'a ni -kvan, nu- bleε yi, -bu kikle 'a mu le.

11'A -ne 'dɔ -kɔ 'kwli a di 'li nyre, ba =mɔ nyiblo le, -ε di 'a mu kva 'ble. 'Bu mɔ, 'bu 'ble 'a mu kva, 'ki ba ni 'li-ti -mɔ bu -nɔni, 'aan mumuti 'mu 'v nyre. 12'Bu mɔ, 'ba pa 'li 'kayu -bi bu, -ε -bi nyibli -mu', a di 'li 'kayu a 'mu bu -yee -ni, ke- ba pu =nu yi: Nyisva bu ni 'v 'a mu -mɔ. 13'Bu mɔ, 'kayu a 'mu, 'a nyibli 'bu 'ble 'a mu kva, -ε -bi ba da Nyisva, ε 'mu =nu -haande -mɔ nu, keε, 'bu 'yi 'a mu kva 'ble, -ε -bi Nyisva 'ni 'nuo 'li =nu -haande -mɔ ni. 14'Bu mɔ, 'ba nyre 'li 'dɔ -bi 'kwli, -hɔv', 'ki 'li 'kayu -bi bu, 'bu -hia, 'ki bu 'ble 'a mu kva, ε kɔ, bu 'ye ni pu 'a mu nva yi bu, -ε -bi ba -hian -mɔ, ba mu. 'Ba yi ni mi, -ε -bi ba bubla 'aan bu, -ε di-e nu, 'waa -tutu a 'pupu 'mu 'a mu bu' le -hɔn, a 'mu=v nyibli a 'mu -tɔ -ni, -ε mɔ, 'bu mɔ, Nyisva a yru 'bu klɔ =nu, 'waa -gbetu nu=ɔ 'waa dɔnɔ -mɔ. 15'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, -nyrɔwɔ -kɔ 'kwli Nyisva di nyibli -bati le -puv -ni, 'dɔ a nyibli -mu', -v 'yi 'a mu kva 'ble, 'waa -bati di 'ni 'yakla -ni, ε 'mu 'v Sodɔmudɔ* kɔ Gomɔludɔ* a nyibli -mu', -v ni la yinyre-tebli, a -ne 'v -hi.»

†10.10 -Yusu a ti 'yri, nyibli neε la kotio. De a 'mu, ε mɔ la 'waa 'blide =nɔ.

**-Te -Yusu lee la 'a -mɔnanyo*,
-ε mɔ, v di -tu la -nu -hven**
(Maki 13.9-13; Luku 21.12-17)

16(-Yusu 'tɛ yi 'lɪ 'a -nagbopu* -mɔ -hlee -nɪ, ε wen:)
«Ba pu 'mʊ nua yi bu. 'N yi tɛ 'a mʊ bu, =wɪ yi -tɛ v 'yɛ nɪ
tɛ wen 'lɪ 'blayonu -jio 'nyɪ. 'A -tɪ, ba nɪ 'v -pleele', 'kɪ 'v
nyibli -mʊ', -v di 'a mʊ yi -wɔn a -ta', kɛɛ, a 'nɪ 'wɔn 'lɪ -nu
yi. 17Ba -tu 'aan dɔnu 'yie, 'kɪ 'v nyibli a 'mʊ -mɔ, -ε nu-o,
v kɔ bu gba 'lɪ 'a mʊ -batipule', ε kɔ, v 'mʊ 'a mʊ lɔkue -bii
-nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kayo* ble. 18-Te a mɔ 'na -nagbopu a -tɪ,
v kɔ bu yɛɛ nɛ 'a mʊ -tɪ, 'kɪ 'v 'blɔnaanyu kɔ 'kunpu ye'.
ε nɔ- di-e nu, a 'mʊ -nu 'na -haantitie pu, a 'mʊ=v nyibli
-bɪ -mʊ' pu, -v 'yɪ -Juukue* 'pa-. 19'Bu kɔ 'a mʊ, 'bu yi 'lɪ
'a mʊ -batiponyu yi nɪ gbɛ, 'kla 'nɪ 'yaa 'lɪ 'a mʊ -wliye,
'kɪ 'v -tɪ -mʊ', a di hla, ε kɔ, -tɛ a di 'a hɪhla nu a -ta'.
Win -mʊ', a di pu, ti a 'mʊ 'yri, Nyɪsua, nɔ- di 'a mɔ-ɔ
wɔn =tu. 20ε 'yɪ 'aan -gbetu 'pa-, a 'nɪ -hle-e nɪ, kɛɛ, 'aan
'Baɪ Nyɪsua a -Hihiu*, -ε nɪ 'v 'a mʊ ke', ε nɔ- di hle.

21Ti a 'mʊ 'yri, 'diayɪnu, nu- di 'waa 'diayɪnu 'blɔnaanyu
-ju' lɛ pu, 'waa 'lɪla a -tɪ. De nɪ -do a 'mʊ, ε nɔ- 'baɪnu di
'waa 'yonu -mɔ nu, 'yonu 'mʊ=v 'waa 'baɪnu kɔ 'waa 'diinu
'hven- -mɔ nu. 22Nyibli a pepe kɔ bu yraa nɛ 'a mʊ,
-tɛ a mɔ 'na nyibli a -tɪ. Kɛɛ, nyiblo, 'bu nɪ 'v, 'bu 'yɪ -sa,
'kɪ 'v Nyɪsua a =wɔv a yikuole a -ta', 'bu gba=a 'lu -mɔ
-gbagba, 'kɔ a 'v-hɔnti 'bu nyre 'v, nyiblo a 'mʊ, ε nɔ-
Nyɪsua di wa. 23Ti -mʊ' -kɔ 'yri v di 'v 'a mʊ -hven -tuu
-nɪ, 'kɪ 'lɪ 'dɔ -bɪ 'kwli, -ε -bɪ ba 'gba ci lɛ, ba mu 'lɪ 'dɔ -bɪ
'kwli. 'N yi 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ,
ba kaa 'lɪ Yisraekue* a 'du a pepe 'lɪ, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli
a pepe a Nyiblo*, 'mʊ 'lɪ di de.

24ε 'yɪ 'nyɪnyɪnyɔ =dʊ -kɔ, -bu di 'v 'a tɔnyɔ 'lu yi nɪ.
ε 'yɪ -kvannunɔ =dʊ -kɔ, -bu di 'v 'a 'mase 'lu yi nɪ -wɛ.
25'A -tɪ, 'nyɪnyɪnyɔ kɔ -kvannunɔ 'hven-, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu pu
lɛ, -ε mɔ, -hɪvendʊ -mʊ', 'waa tɔnyɔ kɔ 'waa 'mase 'hven-, v di 'ye,
v di 'lɪ-tɪ wɔn 'nɪ -ta. 'Bu mɔ, 'mɔ -bu, -ε mɔ 'kayu'baɪ, 'bu yi
'mʊ Besebulɪ* (-ε mɔ Satan*) nɪ -dɛɛ -nɪ, -ε -bɪ ba yi-e, -ε mɔ,
'a mʊ -mʊ', -v mɔ 'na 'kayubukue, 'nyre, v di 'a mʊ -tue, ε di nyre
yi diaki, ε 'mʊ 'v Besebulnyre a 'mʊ 'v -hi.»

**A 'nu 'pie 'lu -tonyibli a huannu,
kɛɛ, Nyisua, nɔ- kɔ huannu ba pie**

(Luku 12.2-7)

26(Kɛ- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi de, ε wen:) «A -ti o, nyibli a 'mu, -v di 'a mu -hwen -tu, a 'nu 'pie 'lu 'waa huannu, -ε nu-o, ti di 'v 'nu nyre, -ε kɔ 'yri -ti a -tɛɛ di 'v pepe' bi, ε kɔ, -tɛbli nu -tie -mu', -v -hli kɛ, nyibli a pepe 'mu-v yi. 27'Bu mɔ, -ba bii yi, -ti -bu, 'n yi 'a mu -lee -ni, ba hla 'v-v -tɛɛ -mu', nyibli a pepe -wɛ 'lu bu 'wun 'v-v. -Ti -bu, 'n yi 'lu bu -blee -ni, 'n yi 'a mu -lee -ni, ba lee =nɛ nyibli a pepe. 28A 'nu 'pie 'lu -tonyibli a huannu, -kɔti 'aan -plahvi nu -do, ε nɔ- v -wɛ 'lu bu -wɛ bu, kɛɛ, v 'yi 'lu-t 'lu -wɛ, bu -wɛ 'aan -hihiu bu. Nyisua, ε nɔ- kɔ huannu ba pie, -ε nu-o, ε nɔ- -wɛ 'lu -bu -wɛ -tonyiblo a -plahvi kɔ 'a -hihiu 'hwen-bu, 'ku 'lu na -mu', -ε 'yɛ nu jre 'nyi, 'kɔ -mɔ 'kɔ, -ε yi -tɛbli-huunnunyɔ bu -wɛ. 29-Bu puɔ =nɛ nobli 'cumi a dɛ yi: 'Bu mɔ, =ni yi =nu nu -tɔɛ, v 'nu -pu-v =die dɔki, kɛɛ, 'aan 'Bat Nyisua 'bu 'yɛ-t ki -wen, a 'yɛɛ =du 'nu 'ku-v lu. 30Kɛɛ, 'a mu -mɔ -bi, 'lunyapli nu -tie -bu, a -kɔ, 'aan 'Bat Nyisua -hre-e nu. 31ɛ -hen 'nyre, -ε mɔ, a kɔ 'mini dɔki, 'ku 'v Nyisua ye', 'a -hi 'v nobli -huɔhu -mu' 'v. 'A -ti, a 'nu 'pie 'lu -tonyibli a huannu.»

**Nyibli -mu', -v hɛ=ɛ, 'ku 'v nyibli ye',
-ε mɔ, v mɔ -Yusu a nyibli -niɔ, ε kɔ nyibli -mu',
-v hɛ=ɛ, -ε mɔ, v 'yi -Yusu -yi**

(Luku 12.8-9)

32«A -nɛ nyiblo, -ε di-e hla, 'ku 'v nyibli ye', -ε mɔ, ε mɔ 'na nyiblo -niɔ, 'na 'mumu, -tɛ -batipu-nyrɔwɔ di 'v nyre, 'n di-e 'nu hla -wɛ, 'ku 'v 'na 'Bat Nyisua, -ε nu 'lu yakɔ 'kwli ye', -ε mɔ, nyiblo a 'mu, ε mɔ 'na nyiblo -niɔ. 33Kɛɛ, nyiblo 'bu hla=a, 'ku 'v nyibli ye', -ε mɔ, ε 'yi 'mu -yi, 'na 'mumu, -batipu-nyrɔwɔ 'bu nyre 'v, 'n di-e 'nu hla -wɛ, 'ku 'v 'na 'Bat Nyisua, -ε nu 'lu yakɔ 'kwli ye', -ε mɔ, 'n 'yɛ-t -yi.»

-Yusu a 'ludidie a -ti, nyibli di yi 'nu -wunwɔn -ni

(Luku 12.51-53; 14.26-27)

34«A 'nu 'yee 'lu-t, -ε mɔ, kibuwɛenle 'n ya 'nɛ- -tutu ki. 'N di nu, -ε di-e nu, nyibli 'mu yi -wunwɔn -ni. 35'N di nu, -ε di-e nu, 'yu nyibɛhian 'mu 'a 'bat yi -wɔn, ε kɔ, 'yu nyrɔyu

'mu 'a 'dii yi -wɔn, ε kɔ, 'yu a nugba 'mu 'a 'dɔɔ yi -wɔn -wɛ.
 36 ε -hen 'nyɛ, -ε mɔ, nyiblo 'bu ni 'v, 'a yraanyibli di mɔ
 'a dɔɔnu a 'kayubukɛ.

37 Nyiblo 'bu nuɛ nɛ 'a 'dii kɔ 'a 'bat 'hven- a dɛ, 'bu -hi
 'v 'mu, -ε -bi ε 'yi 'li-ti 'li -wɛ, bu mɔ 'na nyiblo. Nyiblo
 'bu nuɛ nɛ 'a 'yonu a dɛ, 'bu -hi 'v 'mu, -ε -bi ε 'yi 'li-ti 'li
 -wɛ, bu mɔ 'na nyiblo. 38 Nyiblo 'bu 'ye ni -tuu 'v 'na win 'v,
 'ye -bu ε -wen, 'ki bu 'la-a 'na -ti, ε 'yi 'li-ti 'li -wɛ, bu mɔ
 'na nyiblo. 39 Nyiblo 'bu 'ye ni -hva bu 'waan nɛ 'a dɔɔnu
 a -hunhlɔn, 'ki 'nɛ- -tutu ki, 'ki 'v 'na -ta', 'bu mɔ, nyiblo
 a 'mu 'bu 'ku, ε di 'a 'klɔ yrayru 'ni 'waan -ni, 'ki 'li Nyɔsua
 yi. Kɛɛ, nyiblo 'bu -wen, 'ki 'a dɔɔnu a -hunhlɔn bu 'wan,
 'ki 'nɛ- -tutu ki, -tɛ ε nuɛ 'mu a -ti, 'bu mɔ, nyiblo a 'mu
 'bu 'ku, ε di kɔ 'klɔ yrayru -mu', -ε 'ye ni -wɛ 'li, 'ki 'li
 Nyɔsua yi.»

**Nyibli -mu', -v 'ble Nyɔsua a -kuannunyibli kua,
 Nyɔsua di -nyi -nu 'wio**

(Maki 9.41)

40 «Nyiblo 'bu 'ble 'a mu kua, 'a mu -mu', -v mɔ 'na
 -nagbopu*, ε -hen 'nyɛ, 'mɔ ε 'ble kua. 'Ti-, nyiblo -di 'mu
 kua 'ble, ε 'wi yi, na 'Bat Nyɔsua -mu', -ε lee 'nɛ- 'mu, ε nɔ-
 ε 'ble kua. 41 'Bu mɔ, -ni 'ble Nyɔsua a winwlɔn-hanyɔ* kua,
 -tɛ ε mɔ Nyɔsua a winwlɔn-hanyɔ a -ti, 'wio -mu', Nyɔsua di
 wen 'a winwlɔn-hanyɔ a 'mu -nyi, ε nɔ- ε di -mu -nyi -wɛ.
 42 Mɔ, 'na nyiblo ni -do -bu, 'ye -bu ε 'yi 'mini -kɔ, -ni -ha 'li
 'niɛ a -ɲanɔwɔ ni -do, -ni -nyi -nɛ-ε, -tɛ ε mɔ 'na -nagbopi
 a -ti, ε mɔ -han-ti -nuɔ, Nyɔsua, ε nɔ- di -mu 'wio -nyi.»

-Tɛ Saan* Batist lee la 'li 'a -nagbopu -bi -Yusu -mɔ

(Luku 7.18-23)

11 1-Tɛ -Yusu -wɛ 'a -nagbopu* ni -pu -tu 'v 'hven -mu',
 'waa tɔɔɛ -mɔ, -ε -bi ε -hɔn 'v -tite a 'mu ni, 'ε mu 'li
 'blugba a 'mu a 'du -bi 'kwli, 'ε mu Nyɔsua a -ti nyibli
 -bi lee mɔ.

2 Ti a 'mu 'yri, Saan, -ε pɪ la nyibli 'nie* 'lu lɛ, 'ki ε
 ni 'li -ji', 'ε 'win -kuan -mu', -Yusu ni a -ti. ε nɔ- kɔ -ti 'ε lee
 nɛ 'a -nagbopu -bi, ε wen: «Ba mu, ba 'beti-e, ɜ-bi ε nɔ-
 mɔ Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la lɛ, ε di la -a mu yi ya,

-v'u- -a 'tɛ di Wanyɔ a 'mʊ -ple?» 4-Tɛ Saan a -nagbopu 'beti-e, kɛ- ɛ -pu, 'ɛ =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «Ba mu, -ti -bu, a yɪ 'wɪn, ɛ kɔ -tɛblɪ a yɪ 'ye, ɛ nɔ- kɔ -ti ba lee Saan. 5Ba lee =nɛ, -ɛ mɔ, 'yii'dɔnyʊ tɛ lɛ, lɛ-yɪyrenyʊ 'ʊ nɛ, -hrannunyʊ a 'kʊɛ yɪ 'nɪ -wɛ, 'kikenyʊ 'ʊ yɪ -ti 'wɪn, kɔ, 'kɔkɔnyibli yɪ 'hɪ 'kɔ lɛ, =hʊɛnyibli 'ʊ yɪ Nyɪsʊa a -haantitɛ 'wɪn. 6Plɔ a bleele 'kɪ 'ʊ nyiblo -mʊ' -mɔ, -ɛ 'yɛ nɪ hɪa, 'kɪ bʊ kuo 'mʊ =wɔ yɪ.»

-Ti -mʊ', -Yusu hla la, 'kɪ 'ʊ Saan* Batisɪ a -ta'

(Luku 7.24-35, 16.16)

7-Tɛ Saan a -nagbopu a 'mʊ, ʊ =hɪan -mɔ, -ɛ -bɪ -Yusu -tua Saan a -ti a kuhleele, 'kɪ 'ʊ nyibli -mʊ', -ʊ =gbee 'ʊ=ʊ 'hʊɪ a -ta', ɛ wen: «-Tɛ Saan hɛ la Nyɪsʊa a -ti, 'kɪ 'lɪ -tɪtɛ -mʊ', nyiblo =dʊ 'yɪ 'lɪ 'tɪ, -tɛ a mu la 'lɪ-tɪ -mɔ, nyiblo a 'dɪ -bɪ 'aan =wɪ pu la lɛ, a di la 'lɪ bʊ -yɛɛ -nɪ 'lɪ? =Bɪ 'aan =wɪ wen 'nɪ, nyiblodʊ -bʊ, -ɛ yɪ huannʊ pie, 'kɪ bʊ lee nyibli -ti a -tɛɛ, ɛ nɔ- a di la 'lɪ bʊ -yɛɛ -nɪ? 'ʊɔn-, ɛ 'yɪ 'a nyiblodʊ a 'mʊ 'pa-. 8=Bɪ 'aan =wɪ 'ye-e nɪ, -ɛ mɔ, a di yɛɛ la 'lɪ nyiblo, -ɛ pu yɪnɔwlawɔ bʊ? Nyibli -mʊ', -ʊ pɪ yɪnɔwlawɔ, 'kɪ ʊ nɪ 'lɪ 'kɪnpu a 'kayo blɛ. 9=Bʊ 'beti 'a mʊ de: Nyiblo a 'dɪ -bɪ a mu la 'ye mɔ 'lɪ? =Bɪ Nyɪsʊa a winwɔn-hanyɔ*? Iin, 'n yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, ɛ kɔ, 'nɪ hɛɛ-ɛ, -ɛ mɔ, Saan -hi 'ʊ Nyɪsʊa a winwɔn-hanyɔ -bɪ nɪ. 10ɛ nɔ- mɔ nyiblo -mʊ', -kɔtɪ ʊ 'cru la 'lɪ Nyɪsʊacɪɛn 'kwɪlɪ, -ɛ mɔ, ɛ nɔ- di la 'na 'hɪru yɪ kla, 'tɪ- 'mʊ la 'lɪ di. -Tɪ a 'mʊ, ʊ 'cɪɪ la, ɛ nɔ- -bʊ:

Nyɪsʊa wen 'nɪ:

'Na 'Yu ɔ, 'n di -ha nyiblo,

'kɪ 'ʊ 'na -kʊan a -ta',

ɛ 'mʊ mu, ɛ 'mʊ -na 'hɪru yɪ kla,

'tɪ- =mʊ 'lɪ nyre.

11'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'kɪ 'lɪ -tonyibli a pɛpɛ 'nyɪ, ɛ 'yɪ -hʊan nyiblo =dʊ nɪ kʊɛ, -bʊ nɪ 'ʊ Saan Batisɪ 'lu yɪ. Kɛɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɔ yɪyɪ 'kwɪlɪ, nyiblo -mʊ', ʊ dɛɛ 'hɪangbe, ɛ nɔ- di 'ʊ Saan 'lu yɪ nɪ. 12Kʊɛ la 'lɪ ti -mʊ', -ɛ kɔ 'yɪ Saan Batisɪ -tua la 'lɪ Nyɪsʊa a -ti a -mɔlɛnɪna 'yɪe bʊ, 'kɪ Nyɪsʊa -tua la 'lɪ nyibli a win a kɪkɔle, kɛɛ, Nyɪsʊa a yɪanyibli =tʊɪ 'ʊ 'kɪlɪ, -ɛ di=e nu, nyibli 'nɪ -ha 'ʊ Nyɪsʊa'ʊ =tʊu -nɪ. 13Tɛtɛ* -mʊ', Nyɪsʊa -nyɪ la Moise*,

kɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ a pɛpɛ 'hɛn-, kɛ la 'lɪ bɔ, -bɔ yɛ Saan Batisɪ a ti kɪ, v hɛ la-a nɪ, -ɛ mɔ, ɛ di kɔ la ti, -ɛ kɔ 'yri Nyɪsua di la 'v nyibli win kɪ -kɔɔ -nɪ. 14 Nyɪsua a win hɛ-ɛ nɪ, -ɛ mɔ, winwɔn-hanyɔ Eli* di la 'lɪ 'nɪ di. -Bɪ a kuo =nɛ =wɔ yɪ, -bɪ a 'yɪ-t =wɔ yɪ -kuo -nɪ? Dɛ 'n yɪ 'a mɔ -lee -nɪ, ɛ nɔ- mɔ Saan Batisɪ, ɛ nɔ- mɔ Eli a 'mɔ. 15 'Ba kɔ -tɪ'wɪnnɔ, -ɛ -bɪ ba 'wɪn -tɪ -dodo.

16 -Tɛ ti -bɔ 'yri a nyibli nɪ 'mɔ, ɛ nɔ- -bɔ: Ʋ 'wɪ- 'yɔnɔ yɪ, -v yɪ hru 'mɛ, 'kɪ 'v 'dika, -v -bɪ yɪ yɛɛ 'waa 'bio -tɪ, v wɛn: 17 -Tɛ -a yɪ 'bɪ nɪ pɔɛ, -a yɪ 'bɪpa-wla ble, a 'yɪ -wla yɪ mɔ -di. 'Tɪ-, -tɛ -a yɪ -hien nɪ wɛ, a 'yɪ nyaɲmɪ lɛ -nu. 18 Ʋ 'wɪ yɪ, -tɛ Saan -di, ɛ yɪ =ci*, 'kɪ 'v Nyɪsua a dida a -ta', 'ɛ 'yɛ nɪ 'na nɔ, kɛɛ, kɛ- -tonyibli pɪ la: 'Ku -hɔan* nɪ 'v=v ke'. 19 'Mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, -tɛ 'n -di, 'nɪ =ci-e lɪ, 'tɪ- 'nɪ 'nɛ nɔ, kɛɛ, kɛ- nyibli pɪ: Ba 'yɛ nyiblo -bɔ, didide kɔ nɔ a 'nuna nɪ -do, ɛ nɔ- ɛ yɪ 'lu -mɔ lɛ -hie. 'Blɔwli'tɪnyɔ* kɔ nyibli -bɔ, -v kɔ 'kɔ =yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, v nɔ- kɔɔ 'hɛn-, -v nɪ nunatumudɛ.» -Ʋ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ de: «Nyibli -mɔ', -v kɔ Nyɪsua a =tɔ, 'waa nunu-tebɪ di-e nyibli 'nɪ -tɔɔ -nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua a =tɔ a 'mɔ, ɛ 'sii 'v yɪ.»

'Du -bɪ a nyibli 'yɪ la -Yusu =wɔ yɪ -kuo -nɪ

(Luku 10.13-15)

20 'Du -mɔ', -ɛ kɔ 'kwli -Yusu nuu 'lɪ =wɪlɛkɛ-tebɪ -hɔɔhɔɪ, -ɛ -hi 'v 'du -bɪ 'mɔ 'v, 'waa nyibli 'yɪ 'v dɛ 'kuku* bɔ -hie. Ʋ nɔ- kɔ -tɪ 'ɛ -tɔa 'waa -tɪ a yɛɛɛ, 'kɪ 'v nyibli -mɔ', -v nɪ 'v yɛ', ɛ wɛn: 21 «-Juukɔɛ* -mɔ', -v nɪ 'lɪ Kolasedɪ kɔ Betusaidadɪ 'kwli, 'jɔ 'kɪ 'v =nɔ -mɔ, -ɛ nu-o, =wɪlɛkɛ-tebɪ -mɔ', 'n nuu 'lɪ =nɔ -mɔ, 'bɔ mɔ, 'nɪ nuu wɛn 'lɪ-t nyibli -mɔ', -v 'yɪ -Juukɔɛ 'pa- -mɔ, -v nɪ 'lɪ Tildɪ kɔ Sidɔɪ 'hɛn- 'kwli, see la, nyibli a 'mɔ, v 'mɔ la nyaɲmɪ lɛ nu, v 'mɔ la -tebɪ -hɔn 'hɔ lɛ pɔ, v 'mɔ la 'waa dɪnɔv 'tɔpɔpu 'ɲmɛ, -ɛ di-e nu, v 'mɔ=v nyibli yɪ -tɔɔ -nɪ, -ɛ mɔ, v -hɔɛ bɔ hie 'v 'waa dɛ 'kuku a nunuo bɔ, v 'mɔ 'waa 'kɔ Nyɪsua -nyɪ. 22 'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, -nyɔwɔ -kɔ 'kwli Nyɪsua di 'v nyibli -bati lɛ -pɔv -nɪ, nyibli -mɔ', -v nɪ 'lɪ Kolasedɪ kɔ Betusaidadɪ a 'mɔ 'kwli, 'waa -bati di nɪ 'kɪ kɪ, ɛ 'mɔ 'v Tildɪ kɔ Sidɔɪ a -nɛ 'v -hi. 23 'Tɪ- nyibli -mɔ', -v nɪ 'lɪ Kapenaɔɪ 'kwli, v 'nɪ 'hie 'lɪ-t 'lu -mɔ lɛ, -ɛ mɔ, Nyɪsua di 'lɪ =nɔ 'nɪ 'yaa -nɪ -yaya, v 'mɔ mu -mumu, v 'mɔ yakɔ yɪ kɛɛ. Kɛɛ, ɛ kɔ bɔ -tɔɔ 'lɪ

=nu -tɔtɔ, ɔ 'mu 'li -tutu a -wɔlubu nyre. -Wɔlɛkɛɛ-tebli -mu', 'n nuu 'li -nu -mɔ, 'bu mɔ, 'ni nuu wen 'li-t Sodomɔdɔ a nyibli -mɔ, -ɔ kɔ 'klɔ nyre yi, nyibli a 'mu, ɔ di hie wen 'ɔ 'waa de 'kuku a nunuo bu, Nyɔsua 'ni -wɛ-ɛ wen =nu bu ni. 24'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ, -nyɔwɔ -mu', -ɛ kɔ 'kwli Nyɔsua di 'ɔ nyibli -bati le -pɔɔ -ni, -Juukɔɛ -mu', -ɔ ni 'li Kolasedɔ kɔ Betusaidadɔ 'kwli, ɛ di -tu =nu -hwen, ɛ 'mu 'ɔ Sodomukɔɛ 'ɔ -hi, -ɔ kɔ nunukɔ -nyre la yi.»

**-Yusu wen 'ni: Ba di 'nɛ- 'mu -mɔ,
'mu 'a mu -wleele -nyi
(Luku 10.21-22)**

25Ti a 'mu 'yri, kɛ- -Yusu pi, ɛ wen: «Na 'Bai o, -mɔ mɔ yako kɔ -tutu 'hwen- a Kukɔnyɔ. 'N pi -mu 'nyre le, -tɛ -nu, =ni -hli -na nunu-tebli =tɔkɔnyɔ kɔ 'criɛn.yinyɔ 'hwen- 'yi ki, 'ti- =ni tɔɔ =nɛ nyibli -bu, -ɔ 'yi =dedede -yi. 26'N pi -mu 'nyre le, -ɛ nu-o, kɛ- -nu 'a -huhua.

27'Na 'Bai -nyi 'mu 'kli, 'ki 'ɔ -tebli a pepɛ ki. Nyiblo a 'di -bi 'n pa 'mu, nyibli 'yi-t -yi, 'bu 'yi 'na 'Bai ni -do 'pa-. Ʋ 'yi-t -yi -wɛ, nyiblo a 'di -bi 'na 'Bai -mɔ, 'bu 'yi 'mɔ ni -do -bu, -ɛ mɔ 'a 'Yu 'pa-. 'A -nɛ nyiblo, 'n -hɔɛ =bu tɔɔ =nɛ, ɛ yi-e ni -wɛ, nyiblo a 'di -bi 'na 'Bai pa 'mu.

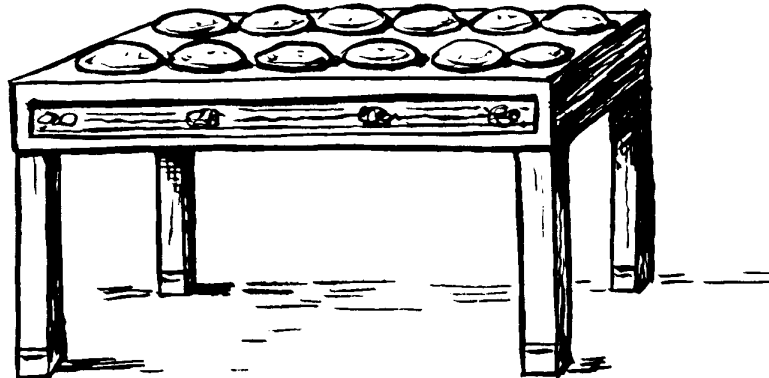
28'A mu -mu', -ɔ kɔ 'kli -wɛ 'li, 'ki 'ɔ blɛ a 'buble a -ta[†], ba di 'nɛ- 'mu -mɔ, 'mu 'a mu -hɛɛ -ni, 'mu=ɔ nu, a 'mu -wle. 29'N 'yi 'li-t 'li -wɛ, =bu =tu 'a mu =hwen, ɛ kɔ, 'ni 'yaa-a 'li 'na dɔɔnu. Ba wɛɛn =nɛ ki, 'ki =bu mɔ 'aan naanyɔ, -ɛ di-e nu, 'mu 'a mu -tɔɔ -ni. 'Bu mɔ, 'ba wɛɛn =nɛ ki, 'n di -nyi 'a mu =haan'klɔ. 30-Ti -mu', 'n di 'a mu -tɔɔ -ni, ɛ 'yi 'li-t 'li -wɛ, bu kla 'mu, 'ki 'ɔ 'a mu -mɔ, ɛ kɔ, blɔ -mu', 'n di 'a mu hlɛ, ɛ di 'ni 'huhue -ni.»

**-Yusu, ɛ mɔ- kɔ 'kli, 'ki bu lee nyiblo de -mu',
ɛ -wɛ 'li bu nu, 'ki 'li -wuwle-nyɔwɔ 'kwli
(Maki 2.23-28; Luku 6.1-5)**

12¹-Tɛ ti gbi -hi, -ɛ -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hwen-, ɔ mu le na mɔ. -Nyɔwɔ a 'mu, -ɛ mɔ la -wuwle-nyɔwɔ =nu. 'Kanɔ ni la 'a -nagbopu ni. Bu ni la 'li

[†]11.28 -ɛ mɔ tete* -mu', -Juukɔɛ a tetetɔnyɔ* yi 'a mu 'li -tie -ni

mumuo 'kwli, -ε -bi v yi 'bεε la 'li 'dudo-tebli =du, -v 'wi -kubu yi a -ci 'kwli =tu. -Tebli a 'mu, ε nɔ- kɔ bli gbi 'a -nagbopu yi 'ce, 'v yi 'a 'yo di. 2'Ki 'li -ci a 'mu 'kwli, 'ki Falisi-tumu* a nyibli ni 'li. -Te v 'ye 'ki de a 'mu, -ε mi 'lu -mɔ, -ε -bi ke- v pi, 'v yi -Yusu -lee -ni, v wen: «'Ye ke de -na -nagbopu ni, ε =ɲa ni. Nyisva a tete* wen 'ni: Nyiblo =du 'ni 'nuo 'li -kvan, 'ki 'li -wuwle-nyrowɔ 'kwli.» 3-ε -bi ε -tu -nu =wɔn, ε wen: «-Ti -mu', v 'cru 'li Nyisvacrien 'kwli, 'ki 'v -aan 'bai gbagbu, -ε mɔ bodɔ Dafidi* a -ta', 'n pu=v =haan-ti, -ε mɔ, a -hre-e ni. -Ti a 'mu, v 'cru la, ε nɔ- -bu: -Nyrowɔ =du, -te 'kanu ni la bodɔ Dafidi ε kɔ 'a nyibli 'hven-, 4ε pa la 'li Nyisva a 'kayu* bu, 'ε -ha la 'li 'fɔɔ -mu', -ε pe la 'v 'teble ki bu, 'ε di la=a. -ε kɔ -ta' Nyisva

a tete wen 'ni, Nyisva a -cɔhlɔnpinyu* ni -do, v nu- -we 'li, -bu di 'fɔɔdu a 'mu. 'Bi 'fɔɔdu a 'mu, -ε ni 'li Nyisva a 'kayu a 'mu bu, v -ha la=a ni, 'ki 'v Nyisva a -ta'. 5'Ya 'v 'lu de, 'n pu=v =haan-ti, -ε mɔ, a -hre de -bu, Moise* 'cru la 'li 'a tetecrien* 'kwli ni. De a 'mu, ε nɔ- -bu: 'Ki 'li -wuwle-nyrowɔ 'kwli, Nyisva a -cɔhlɔnpinyu ni -kvan, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau* bu. 'A -ti, v 'ni =tuu-o 'v -wuwle-nyrowɔ a tete. Keε, nyiblo =du 'ni -yεε-ε li =nu -ti. 6'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, nyiblo -bu, -ε ni mɔ, ε 'bua ni, 'ε -hi 'v Nyisva a 'kagbau 'v. 7Ke- Nyisva pi 'li 'a 'crien 'kwli, -ε mɔ: De 'n -hve 'a mu, ε nɔ- mɔ, ba kɔ nyibli a nyai, 'ε -hi 'v ba pie 'mu 'wlugba-tebli a -cɔhlɔn*. De -mu', winde a 'mu,

ε -hen 'nyre, 'bu mɔ, 'ba yru wen=ε' le, a 'yi 'li-ti 'li -we, ba pu wen le, -ε mɔ, nyibli -mu', -v 'yi de -huan =du -nu, v mɔ de'kukununyv =nu. 8'Mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, Nyisva lee 'ne- 'mu ni, 'ε -nyi 'mu 'kli, 'ki =bu lee ne 'a -ne nyiblo =du de, ε -we 'li bu nu, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli.»

**-Wuwle-nyrɔwɔ* =du 'kwli, -Yusu nu-o ni, nyiblo =du,
-ε kɔ dabu 'ku la a 'kue 'ε -we la**

(Maki 3.1-6; Luku 6.6-11)

9-Tε -Yusu -yre, -ε -bi ε -hɔn 'v -tite a 'mu ni, 'ε mu 'li Nyisva a 'kayu* bu. 10'Ki ε yεε 'li nyibehian =du bu. Nyibehian a 'mu, 'a dabu 'ku ni. Falisi-tumu* a nyibli -mu', -v ni 'v, v -hve=ε ni, 'ki bu yεε -Yusu -ti, 'bu mɔ, 'bu kɔ bu nu-o, nyibehian a 'mu a 'kue bu -we, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli. (Falisi-tumu a nyibli wen 'ni, 'bu nu-o, nyiblo a 'kue bu -we, ε mɔ -kuande =nu, -ε kɔ -ta' Nyisva a tete* wen 'ni, nyiblo 'ni 'nuo 'li -kuan, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli.) Ε nɔ- kɔ -ti 'v 'beti=ε, v wen: «-Bi' Nyisva a tete pi 'li? =Bi ε hle=ε ni, -ε mɔ, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, nyiblo -we 'li bu pia 'huhrennyv ni?» 11-Ε -bi ke- ε pi =nu yi, ε wen: «-Bi 'a mu -mɔ -bi, a 'ni -nu-o -kuan, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli? 'Ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo 'bu ni 'li, 'bu kɔ blable, 'ti- 'a blable a 'mu, 'bu bi 'li 'niebutɔ 'kwli, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, -bi nyiblo a 'mu, ε 'yi 'li-ti 'li -we, bu -ha 'li 'a blable a 'mu 'li? 12Ε kɔ -ta' -tonyiblo -hi 'v blable ni. 'A -ti, Nyisva a tete hle=ε ni, -ε mɔ, ε nɔ 'v le, 'ki -tonyiblo bu nu 'a 'bihian -haande -mɔ, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ* 'kwli.» 13-Ε -bi ke- ε pi 'ki nyibehian a 'mu yi, ε wen 'ni: «Hrv -na dabu -mu', -ε 'ku!» Bu hrv 'ki 'a dabu a 'mu, -ε -bi ε 'hri 'kɔ, 'ε bi 'v 'a -ta', -wen dabu -bi -mu'. 14-Tε -Yusu nu-o, nyiblo a 'mu a 'kue -we, -ε -bi Falisi-tumu a nyibli a 'mu, v -hɔn 'v -te a 'mu ni, 'v mu 'hra pa mɔ, -te -mu' v di -Yusu a 'lila nu, 'v mu 'a =tɔ le =mɔ mɔ.

**-Yusu, nɔ- mɔ Nyisva a -kvannunyɔ,
Nyisva a =gbetu, ε -ha 'li**

(Maki 3.7-12; Luku 6.17-19)

15-Yusu yi de -mu', v -hve bu nu-o -mɔ ni. Ε nɔ- kɔ -ti 'ε -hɔn 'v -te a 'mu -wlu. -Tε ε yi ni mi, -ε -bi nyibli -hɔhɔv kue=ε =wien, nyibli a pepe -mu', -v ni 'li =nu 'nyi, -v kɔ 'hvi -yi hren, 'ε nu-o, 'waa 'kue 'ε -we. 16Kεε, ke- ε ni, 'ε yi =nu

ti, -ε mɔ, ʋ 'nɪ 'lee 'lɪ nyiblo =dʊ, nyiblo a 'dɪ -bɪ ε pa 'mʊ.
 17 ɛ hla=a nɪ, -ε di=e nu, -tɪ -mʊ', Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ
 Esai* 'cɪtɪ la, ti -hi la a ti 'yɪri, ε 'mʊ 'lu -mɔ mu. -Tɪ a 'mʊ,
 ε nɔ- -bʊ:

18 «Nyɪsua wen 'nɪ:

'Ye nyiblo -bʊ, ε nɔ- mɔ 'na -kuannunyɔ.

ɛ nɔ- 'n -ha 'lɪ, 'kɪ bʊ nu 'na -kʊan.

Nyiblo a 'mʊ, 'n nʊε -nε nɪ, 'ε nie 'mʊ dɔdʊ.

'N di=e 'nɪ nu, 'na -Hihiu* 'mʊ 'v=v ke' bi.

Nyibli -mʊ', -v 'yɪ -Juukʊε* 'pa-, ε di =nʊ 'nɪ -lee -nɪ,
 -ε mɔ, 'n di =nʊ 'nɪ wa.

19 ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bʊ kɔ 'blini,

ε kɔ, 'bʊ yɪ nɪ hle, ε 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bʊ pʊ -cici le,

ε kɔ, 'bʊ yɪ 'dʊ 'kwli le nɪ nε,

ε 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bʊ 'yaa 'lɪ win, -wen 'dɔwɛnyɔ.

20 Nyibli -mʊ', -v 'yɪ 'klɪ -kɔ, ε di yɪ 'waa nyat,

ε kɔ, nyibli -mʊ', -v 'yɪ -hɛenyɔ -kɔ,

ε 'mʊ =nʊ -hɛε -nɪ.

ɛ nɔ- ε di nu -nunu, nyibli 'mʊ 'a dε kɪ wen,

'kɪ bʊ 'sii 'v =nʊ yɪ, 'kɪ 'v 'mʊ ye',

21 ɛ kɔ, dakɔ a gblegble, -v nɪ 'nε- 'klɔ kɪ,

ʋ 'mʊ=v =wɔv yɪ -kuo -nɪ.»

Nyibli wen 'nɪ, 'ku -huan nɪ 'v -Yusu ke'

(Maki 3.22-30; Luku 11.14-23; 12.10)

22 'Huɪhɛrennyʋ -mʊ', ʋ gba -Yusu yɪ, 'kɪ 'lɪ =nʊ 'nyɪ,
 nyiblo nɪ 'lɪ, 'a 'yɪi 'ε 'dɔ, kɔ, 'ε 'yɪ 'plele -yɪ, -ε nu=o,
 'ku -huan* nɪ 'v=v ke'. -Tε ʋ nyɪre 'v=v -Yusu ye', -ε -bɪ -Yusu
 nu=o nɪ, 'a 'kʊε 'ε -wε, nyiblo a 'mʊ, 'ε -tʊa 'pʊple, kɔ, 'ε -tʊa
 leyuyruo. 23 Nyibli a pɛpɛ -mʊ', -v nɪ 'v, ε kɛε 'waa =wɪt le.
 'A -tɪ, ʋ wen: «=Bɪ -Yusu -bʊ, ε nɔ- mɔ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsua
 pʊ la le, ε di la -a mʊ yɪ ya, -ε mɔ bodɔ Dafidɪ* a 'yonʋ
 a 'Yu?» 24 Kεε, Falisi-tumu* a nyibli -nɪ 'v, 'tɪ- ʋ 'mʊ
 -tɪ a 'mʊ 'wɪn mɔ mu, -ε -bɪ ʋ wen: «'Uʋn-. Nyiblo -bʊ, a yɪ
 'ye, 'kuo -hʋn -mʊ', -ε nɪ 'v nyibli ke', ʋ nʊ- ε ble le,
 -ε nu=o, Besebulɪ*, -ε mɔ 'kuo -hʋn a nyiblo gbagbʋ Satan*,
 ε nɔ- yɪ -Yusu 'klɪ -nyɪ, 'kɪ bʊ nu -tɛblɪ a 'mʊ.»

25 Kεε, -Yusu yɪ 'waa 'lule-hihie nɪ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ 'ε lee =nʊ,
 -ε mɔ: «=Bʊ pʊ=v de yɪ: 'Kɪ 'lɪ 'blɔgba 'kwli, nyibli 'bʊ 'bε -tɪ»

le, -ε -bɪ 'blɔgba a 'mʊ, ε di bi -hlɔn. 'Ya 'v 'lu de, 'bʊ mɔ, 'dɔ a nyibli, -hʊv' 'kayubʊkʊε, 'bʊ 'bε -tɔ le, -ε -bɪ nyibli a 'mʊ, v di -gbe le. 26 De ε -hen 'nyre, ε nɔ- mɔ, 'bʊ mɔ, Satan 'bʊ yɪ 'a dɔnʊ le nɪ blɛ, ε 'wɪ yɪ, 'a dɔnʊ ε -wen yɪ. 'A 'blɔgba kɔ bʊ bi -hlɔn. 27 A wen 'nɪ, 'n blɛ 'kuo -hʊn le, -v nɪ 'v nyibli ke', -ε nu=o, Besebulɪ, ε nɔ- yɪ 'mʊ 'klɪ -nyɪ. 'Bʊ mɔ, -tɪ a 'mʊ, a hle, 'bʊ mɔ wen -han-tɪ, 'aan 'mumu, nyɔ- yɪ 'kɪ 'aan -ne nyibli 'klɪ -nyɪ, 'v blɛ 'kuo -hʊn le -we 'lɪ? De -mʊ', 'aan nyibli nɪ, ε nɔ- tʊε -ne yɪ, -ε mɔ, -tɪ -bʊ, a yɪ 'mʊ -yεε -nɪ, ε mɔ hɪ -nɔ. 28 ε 'yɪ Satan 'pa-, kεε, Nyɪsʊa a -Hihɪu*, ε nɔ- yɪ 'mʊ 'klɪ -nyɪ, 'kɪ -bʊ bla 'kuo -hʊn -mʊ', -v nɪ 'v nyibli ke' le. De a 'mʊ, ε tʊε ne 'a mɔɔ nɪ, -ε mɔ, Nyɪsʊa -tʊa nyibli a win a kɪkɔle, 'kɪ 'lɪ 'a mʊ 'nyɪ. 29 De ε -nu, ε nɔ- mɔ, nyiblo -dʊ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -we, bʊ pa 'lɪ 'klɪnɪnyɔ a 'kayʊ bʊ, bʊ mu -teblɪ 'yɪri, 'bʊ mɔ, 'bʊ 'yɪ 'klɪnɪnyɔ a 'mʊ -mʊa -nɪ 'tɪ-. 'Bʊ mʊa -ne, -ε -bɪ 'hru pe 'v bʊ, 'kɪ bʊ 'yɪri 'a 'kayʊ a -teblɪ a pεpe.

30 Nyiblo 'bʊ nɪ 'v, ε kɔ 'mʊ 'hʊn-, =ba 'yɪ -pε, ε -hen 'nyre, ε -wen 'mʊ yɪ. 'Tɪ- nyiblo 'bʊ 'yε nɪ -hεε 'mʊ, 'kɪ -ba 'kukue nyibli le, 'kɪ 'v Nyɪsʊa -mɔ', ε 'wɪ yɪ, nyiblo a 'mʊ, ε -gbe =nʊ le, 'v hɪvε Nyɪsʊa -mɔ le. 31 ε nɔ- nu=o, 'nɪ yɪ 'a mʊ -lee -nɪ, -ε mɔ, Nyɪsʊa -we 'lɪ bʊ 'wɔwɪa nyibli a de 'kuku* a pεpe nɪ, 'yε -bʊ v -ha Nyɪsʊa 'yɪri le. Kεε, nyiblo -bʊ, -ε di Nyɪsʊa a -Hihɪu 'yɪri le -ha, Nyɪsʊa 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -we, bʊ 'wɔwɪa 'a de 'kuku a 'mʊ. 32 'Ya 'v 'lu de, 'mɔ -bʊ, -ε mɔ -tonyibli a pεpe a Nyiblo*, nyiblo -bʊ, -ε di 'mʊ -tɪ -hʊn yre hla, Nyɪsʊa -we 'lɪ bʊ 'wɔwɪa 'a de 'kuku a 'mʊ nɪ. Kεε, nyiblo -bʊ, -ε di Nyɪsʊa a -Hihɪu -tɪ -hʊn yre hla, Nyɪsʊa 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -we, bʊ 'wɔwɪa 'a de 'kuku a 'mʊ, 'kɪ 'ne- 'klɔ -bʊ, -a nɪ 'ne- -mɔ, ε kɔ, 'kɪ 'lɪ 'klɔ -mʊ', -ε di 'lɪ di 'kwɪi.»

Tugbe a 'kuo, ε nɔ- v yɪ-tɪ -yruu -nɪ

(Matie 7.16-20; Luku 6.43-45)

33 (Kε- -Yusu pɪ de:) «Tugbe -mʊ', -ε yɪ =haan'nie -jri, ε nɔ- tʊtɪ =haan'kui. Tugbe -mʊ', -ε 'yε nɪ -jri =haan'nie, ε 'nɪ -tʊv =haan'kui. Tugbe a 'kuo, ε nɔ- v yruɪ =ne. 34 'A mʊ -mʊ', a kεε nyibli. 'Aan =wɪ nyre yre, -wen hro. ε nɔ- kɔ -tɪ, 'ba nɪ 'v -tɪtε bʊ, 'a hle -tɪ -hʊn le, -ε nu=o, -tɪ -mʊ', -ε 'yɪi 'lɪ nyiblo a =wɪv kɪ, ε nɔ- yɪ 'v=v wɪn -dii -nɪ.

35-Haannyiblo a nunu-tebli nɔ yi, -ε nu-o, 'a =wlv nɔ yi. 'Crekɔnyɔ a nunu-tebli nyre yi, -ε nu-o, 'a =wlv nyre yi.
 36'N yi 'a mv 'ni -lee -ni, -ε mɔ, -nyrɔwɔ -mu', -ε kɔ 'yri Nyɔsua di 'v nyibli -bati lɛ -pɔv -ni, 'a -nɛ nyiblo 'bu ni 'v, 'bu hla nyiblo =du -ti -hɔin 'hɔi lɛ, 'kɪ 'nɛ- 'klɔ -bu kɪ, ε di Nyɔsua klɛ 'ni -hihia -ni, -ti -mu', -kɔti 'ɛ hla -ti a 'mu.
 37'A -ti, Nyɔsua 'bu di -na -bati 'bɛ, -ti -mu', -hla, 'kɪ 'nɛ- 'klɔ -bu kɪ, ε nɔ- ε di 'li 'kwli lɛ ta, ε 'mv -mu -lee -ni, -ε mɔ: -Bati 'yi -mu -klɔ, -hɔv' -bati klɔ -mu ni.»

**Falisi-tumu* a nyibli -hɛ ni,
 'kɪ -Yusu bu nu =wlilekɛɛ-tebli
 (Maki 8.11-12; Luku 11.29-32)**

38-Yusu bu pu 'kɪ lɛ, -ε -bi Nyɔsua a tetetɔnyɔ* -bi, kɔ Falisi-tumu a nyibli -bi, -v ni 'v, v =tu-o =wɔn, v wɛn: «Tɔɔnyɔ o, -a -hɛ -ba 'ye-e, 'bu mɔ, -ni -wɛ 'li -bu nu =wlilekɛɛde, -ε di -a mɔ-ɔ -tɔɔ -ni, -ε mɔ, Nyɔsua, nɔ- lee 'nɛ- -mv -tutu kɪ.» 39-ε -bi -Yusu wɛn: «Ti -bu 'yri a nyibli -bu, 'waa nunuklɔ nyre yi, 'v pleɛ 'li Nyɔsua ke, 'ti- 'v -hɛ =wlilekɛɛde de, -ε di -nɔ -tɔɔ -ni, -ε mɔ, Nyɔsua, ε nɔ- lee 'nɛ- 'mv -tutu kɪ. Kɛɛ, Nyɔsua 'yi 'li-t 'li -wɛ, bu wɛn, 'kɪ ba 'ye =wlilekɛɛde =du. =Wlilekɛɛde ni -do -mu', Nyɔsua di nu, 'kɪ 'v 'a mv -mɔ, ε di 'wɪ- 'a de -bi -mu', ε nu la, 'kɪ 'v winwlon-hanyɔ Jona* a -ta'. 40 De -mu', Jona a 'mv, ε -nu, 'ɛ -hi 'li -nyrɔwɪ ni ta kɔ 'tɔlɔwɪ ni ta -hrin.yɛ gbagbu -mu' 'kwli, kɛ- ε di 'mv =ti, 'kɪ 'v 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo* -mɔ. 'N di -hii 'li -tutu bu -nyrɔwɪ ni ta kɔ 'tɔlɔwɪ ni ta. 41-42 'Ti- Ninifɔdɪɔ* a nyibli 'mv la Jona a win 'wɪn, -tɛ ε yi la =nɔ Nyɔsua a -ti -lee -ni, -ε -bi v hie la 'v 'waa de 'kuku*, v ni la bu, 'v -nyi la 'waa 'klɔ a pepe Nyɔsua. -ε -bi 'kɪ, 'mɔ -bu, -ε ni mɔ 'a mv ye' bu, 'n -hi 'v Jona a 'mv ni, kɛɛ, a 'ni -tuu-o 'v 'na win 'v. ε nɔ- nu-o, ti -mu' -kɔ 'yri Nyɔsua di 'v -tonyibli -bati lɛ -pɔv -ni, Ninifɔdɪɔ a nyibli a 'mv, v nɔ- di ye' 'du, v 'mv lɛ pu, -ε mɔ, ti -bu 'yri a nyibli, v mɔ -ti'wlanyɔ =nɔ, 'kɪ 'v Nyɔsua ye'. 'Ya 'v 'lu de, ti -hi la a ti 'yri, bodɪɔ =du, ε nɔ- -hɔn la 'li -tite blɔblɔ =du, v deɛ Sabablɔgba. Bodɪɔ a 'mv, ε mɔ la nɔgba =nɔ.

ε νϷ- di la Jrusredu 'kwli, ε 'mu la bodu Salomu*,
-ε μϷ la Nytsva a nyiblo, 'a =twin 'win. Kee, 'mϷ -bu,
-ε nu μϷ 'a mu ye' bu, 'n -hi 'u Salomu a 'mu nu. Kee,
a 'nu =tuu=o 'u 'na win 'u.»

**'Ku -huan* 'bu -hϷn 'u nyiblo ke', ε di bi 'u=v ke' de,
'bu μϷ, Nytsva a -Hihiu* 'bu 'yu 'u=v ke' -nu**

(Luku 11.24-26)

43Kε- -Yusu pu de: «'Bu μϷ, 'ku -huan 'bu nu 'u nyiblo ke',
'tu- 'bu -hϷn 'u=v ke', -ε -bu 'ku ε mi 'li 'wan 'kwli, 'ε mi bunule
yrayru le =muϷ μϷ. Kee, ε 'nu 'ye=e li bunule. 44-Te ε 'ye nu 'ye
'ku bunule, -ε -bu ke- ε pu 'a duvu yu: 'N kϷ =bu -mε kle, 'mu 'li
bunule 'ka, 'n -hϷn la 'li 'kwli mu. -Te ε =huan -μϷ, -ε -bu ε 'ye=e nu,
-ε μϷ, bunule a 'mu, ε nu 'hϷhϷ, 'ε 'hren kle -tee, kϷ, 'ε -hrenti -nu.
(ε 'wu yu, Nytsva a -Hihiu 'yu 'u nyiblo a 'mu ke' -nu.) 45'Bu nu 'mu
le, -ε -bu 'ku -huan a 'mu, ε kϷ bu bla 'kuo -huan nu -hlon'hven -bi,
-u kϷ 'cre, -u -hi 'u 'a 'mumu 'u, 'waa pepe a 'mu, u 'mu -μϷ -bibi
-nu, u 'mu 'u nyiblo a 'mu ke' bi. -ε -bu nyiblo a 'mu, 'a 'kϷ di nyre
yu pepe, ε 'mu 'u 'a yu-hεkϷ 'u -hi. Kε- ε di 'mu =ti -we, 'ku 'u ti
-bu 'yri a nyibli -bu -μϷ, -u kϷ =wli -nyre yu.»

-Yusu a 'dii kϷ 'a 'diayuvu 'hven-

(Maki 3.31-35; Luku 8.19-21)

46'Ku u nu la 'li 'kayu nu -do a 'mu bu. -Yusu nu 'li nyibli a 'mu,
'waa -mϷhleele 'kwli, 'a 'dii kϷ 'a 'diayv nyibepu 'hven- 'u nyre 'u.
'Ku 'u -patu', 'ku u hree 'u, 'u =muε 'hru le, 'ku bu hlee 'li -Yusu -μϷ.
47ε νϷ- μϷ, nyiblo -du bu mu=o lee μϷ, -ε μϷ: «'Ye ke, -na 'dii kϷ
-na 'diayuvu 'hven-, 'ku 'u nu 'li -patu', 'u -huε bu hlee 'li -mu -μϷ.»
48-ε -bu ke- -Yusu -pu, 'ε -huta nyiblo a 'mu kle, ε wen: «-U -bu nu
'u, 'u μϷ 'na 'dii kϷ 'na 'diayuvu 'hven- -we,» 49'ε pu 'a -nagbopu*
dabu -μϷ, ε wen: «Ba 'ye ke, nyibli -bu, u nu- μϷ 'na 'dii kϷ 'na
'diayuvu -we, 50-ε nu=o, nyibli -mu', -u ni 'na 'Ba Nytsva -nu 'li
yako 'kwli a kϷweεle, u nu- μϷ 'na 'diayuvu, kϷ 'na 'dii -we.»

-Yusu pu la 'dudϷnyϷ a 'ledu

(Maki 4.1-20; Luku 8.4-15)

13¹-NyruwϷ a 'mu 'kwli, -Yusu 'hru la 'li 'kayu bu nu,
'ε mu la 'li Galileblugba a 'yru wien, 'ε nu bu,
-ε di-e nu, ε 'mu nyibli Nytsva a -tu -tϷ -nu. ²Nyibli -huϷhu,

v nu- =glaa 'lɪ-tɪ lɛ. Bu 'yɛ nɪ 'yɛ 'hru, ɛ nɔ- nu-o, 'ɛ 'ya 'lɪ
 'blagbɪ 'kwli, 'ɛ nɪ bu, nyibli a 'mʊ, 'v 'wɛ 'v 'gbahlɔn bu,
 3'ɛ -hɪhɪɛ =nu -tɛblɪ -hʊʊhʊɪ klɛ, 'kɪ 'lɪ 'ledʊɪ 'kwli. Kɛ- ɛ pɪ
 'kɪ, ɛ wɛn: «Ba pʊ 'mʊ nʊa yɪ bu. ɛ kɔ la -nyrɔwɔ =du,
 nyɪbehɪan =du, ɛ nɔ- mu la 'a -tɛblɪ 'dɔ mɔ. -Tɛblɪ a 'mʊ,
 ɛ -gblɛ 'lɪ-tɪ 'a -ci 'kwli lɛ. 4-Tɛ ɛ yɪ-tɪ nɪ -gblɛ, 'a dɛ -bɪ bi 'lɪ
 'hru wɔn lɛ, nʊblɪ 'v -di, 'v di-e. 5'A 'hʊɛn a dɛ, ɛ -gbla,
 -tʊtʊkʊtɪɔ -mʊ', ɛ bi 'v kɪ, 'hɪɔ 'pa nɪ 'lɪ-tɪ bu, 'ɛ 'sɪi yɪ, 'ɛ -ga
 tɪ nɪ -do a tɪ 'yɪ, -ɛ nu-o, -tʊtʊkʊtɪɔ a 'mʊ, -ɛ nɪ 'v 'hɪɔ
 a 'mʊ kɪ, ɛ 'yɪ -hʊ. 6-Tɛ ɛ =ga, -tɛ 'yɪɔ bi 'lɪ 'yɔ', ɛ nɔ- mɔ
 'a =kwɪ bu 'yɪɔ, -ɛ nu-o, 'a -wɪlʊbʊɪ kʊɛ 'hɪɔ a 'mʊ yɪ. 7'A ta
 a dɛ, ɛ -gbla, 'kɪ ɛ bi 'lɪ 'wɪtɪ 'nyɪ. -Tɛ ɛ =ga, -ɛ -bɪ 'wɪtɪlɪlɪ
 'buu =nɛ 'lu lɛ. 8'A -hɛn a dɛ, ɛ -gbla, ɛ nɔ- bi 'v -haan-tʊtʊ
 kɪ. -Tɛ ɛ =ga, 'ɛ 'sɪi yɪ, 'ɛ kʊ -tɛɛ, 'ɛ pʊ blɪ. 'A blʊ nɪ -do,
 ɛ pʊ 'yɔ a (100) -wɪlɪ nɪ -hʊn, -v -bɪ pʊ 'yɔ a (60) -wɪlɪ nɪ ta,
 'a dɛ -bɪ pʊ 'yɔ a (30) -wɪlʊ =tʊ 'v -pu. 9'Bʊ mɔ, 'ba kɔ
 -tɪ'wɪnnʊa, -ɛ -bɪ ba 'wɪn -tɪ -dodo.»

10-Tɛ -Yʊsʊ -yɪɛ 'kɪ, -ɛ -bɪ 'a -nagbopʊ* 'yɪyɪ 'v=v 'hʊɪ bu,
 'v yɪ-tɪ lɛ 'bɛtɪ -nɪ, v wɛn: «=Bɪ nyibli -bʊ, 'kɪ 'ledʊɪ 'kwli
 -tʊɛ 'lɪ =nu 'lɪ?» 11-ɛ -bɪ ɛ =tʊ =nu =wɔn: «'N nɪ 'ledʊɪ, 'nɪ tʊɛ
 =nu, -ɛ nu-o, 'a mʊ -bʊ, -v mɔ 'na -nagbopʊ, Nyɪsʊa nɪ-e nɪ,
 'a yɪɪ Nyɪsʊa a -tɪ' lɛ, ɛ -hɛn 'nyɪɛ, -tɛ ɛ nɪ, 'ɛ kʊɛ nyibli
 wɪn kɪ. Nyɪsʊa a -tɪ a 'mʊ, ɛ -hɪlɪ nyibli 'yɪ kɪ. Kɛɛ, nyibli
 -bɪ -mʊ', Nyɪsʊa 'yɪ-tɪ -nu, 'kɪ bu yɪɪ-o' lɛ, 12-ɛ nu-o, nyiblo
 -mʊ', -ɛ pɪ Nyɪsʊa a wɪn nʊa yɪ bu, Nyɪsʊa di-e 'nɪ nu,
 ɛ 'mʊ=v' lɛ yɪɪ, ɛ 'mʊ -tɛ ɛ nu la 'a 'wɪnwɪn 'v -hɪ.
 Kɛɛ, nyiblo -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ pʊ=v nʊa yɪ bu, ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ,
 bu yɪɪ-o' lɛ pɛpɛ.» 13Dɛ -kɔ -tɪ 'n nɛɛ 'lɪ 'ledʊɪ 'kwli, 'nɪ yɪ 'lɪ
 =nu -mɔ -hɛɛ -nɪ, ɛ nɔ- mɔ, nyibliɪdʊ a 'mʊ, v yɪ-tɪ 'nɪ 'yɛ -tɛɛ,
 kɛɛ, v 'nɪ -yɪɪ-o lɪ-tɪ' lɛ -tɛɛ, 'v yɪ-tɪ 'wɪn -tɛɛ, kɛɛ, v 'nɪ -yɪɪ-o
 lɪ-tɪ' lɛ -wɛ. 14-Tɪ -mʊ', Nyɪsʊa a wɪnwɔn-hanyɔ Esai* hɪa la
 'kɪ, ɛ nɔ- mɪ kɛ 'lu -mɔ, 'kɪ 'v =nu -mɔ. -Tɪ a 'mʊ, ɛ nɔ- -bʊ:

«Kɛ- Nyɪsʊa -pʊ:

-Tɪ -bʊ, 'n di hɪa, a di 'nɪ 'wɪn,

kɛɛ, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, ba yɪɪ-o' lɛ;

dɛ -bʊ, 'n di nu, a di-e 'nɪ 'yɛ,

kɛɛ, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, ba yɪɪ-o lɛ,

15 -ɛ nu-o, dakɔ -bʊ, 'waa =wɪlɪ 'gboklo nɪ,

'v ka 'waa nʊɪ yɪɛ,

-ε di-e nu, 'waa nuɪ 'nɪ -ha -tɪ 'wɪn,
 'v ka 'waa 'yii kɪ,
 -ε di-e nu, 'waa yii 'nɪ -ha dɛ 'ye,
 ε kɔ, 'waa =wɪɪ 'nɪ -ha -tɪ' lɛ yru.
 'Bu mɔ, 'bu 'ye nɪ nu wen -tɛblɪ a 'mʊ,
 v di wen 'mʊ yɪ 'nɪ -mɛ,
 'mʊ wen-ε nu, v 'mʊ wen 'v yɪ 'sɪi -nɪ,
 'kɪ 'v 'mʊ ye'.

Kɛ- Nyɪsua -pu.»

16-ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopu yɪ de, ε wen 'nɪ: «'A mʊ -mɔ -bɪ, ba kɔ plɔ a bleelɛ, -ε nu-o, 'aan 'yii yruɪ lɛ, 'aan nuɪ 'ɛ yɪ -tɪ 'wɪn. 17'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, tɪ -hɪ la a tɪ 'yɪ a Nyɪsua a winwɔn-hanyu*, kɔ Nyɪsua a dakɔ a nyibli -huɔhuɪ -bɪ 'huɛn-, v =mʊɛ la-a lɛ, 'kɪ bu 'ye la -tɛblɪ gbagbɪ -bu, a yɪ kɛ 'ye, kɛɛ, v 'yɪ-tɪ 'ye, kɔ, 'v =mʊɛ la-a lɛ, 'kɪ bu 'wɪn la -tɛblɪ gbagbɪ -bu, a yɪ kɛ 'wɪn a -tɪ, kɛɛ, v 'yɪ-tɪ 'wɪn.»

18-ε -bɪ, ε yɪ -nu 'nɪ -lee -nɪ de, ε wen: «Ba pu 'mʊ nua yɪ bu, -ε di-e nu, dɛ -mʊ', 'ledu a 'mʊ, ε =hɛn 'nyɛ, 'mʊ 'a mɔɔ klɛ -hɪhɪa -nɪ. 19Nyibli 'bu nɪ 'v, 'bu yɪ-tɪ 'wɪn, -ε mɔ, Nyɪsua -huɛ bu kɔɔ nyibli win kɪ, 'tɪ- 'bu 'ye nɪ yru-o' lɛ, nyibli a 'mʊ, ε 'wɪ 'hru -mʊ' yɪ, -ε kɔ wɔn 'dudɔ-tɛblɪ bi 'v lɛ, 'tɪ- nublɪ 'v -dɪ, 'v di-e. 'Bu yɪ Nyɪsua a win nɪ 'wɪn, -ε -bɪ 'kuo -huɔn* a nyibli gbagbu, ε yɪ 'nɪ dɪ, 'ɛ -hɛ 'lɪ-tɪ Nyɪsua a win a 'mʊ =wɪɪ klɛ. 20-Tutukutɔ -mʊ', -ε nɪ 'v 'hɪɔ 'pa kɪ, -ε kɔ kɪ 'dudɔ-tɛblɪ -bɪ bi 'v lɛ -wɛ, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -ε yɪ Nyɪsua a win 'wɪn, 'tɪ- -ε yɪ-tɪ kɪ -wen, 'kɪ 'lɪ plɔ a bleelɛ 'kwɪlɪ, 21'tɪ- -ε yɪ-tɪ kua 'ble, 'kɪ 'lɪ tɪ gbi 'kwɪlɪ, kɛɛ, -ε 'ye nɪ -hua, 'kɪ bu pu 'ma, 'kɪ 'lɪ 'a =wɪɪ kɪ. Nyiblodu a 'mʊ, 'a 'bio -mʊ', -v 'ye nɪ -hua Nyɪsua a win, 'bu yɪ-tɪ -huɛn nɪ =tɪ, ε kɔ, 'bu yraa =nɛ, ε yɪ 'nɪ sa, 'kɪ 'v 'a -nɛ nyɪsvadɛ a 'mʊ -mʊ'. 22-Tutukutɔ -mʊ', -ε kɔ kɪ 'wɪtɪ nɪ 'v, -ε kɔ kɪ 'dudɔ-tɛblɪ -bɪ bi 'lɪ lɛ -wɛ, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -ε yɪ Nyɪsua a win 'wɪn, 'tɪ- nyibli a 'mʊ 'ɛ yɪ 'klɔ kɪ a 'kla-wɪye'yɪya a hritɪlɛ -hritɪ -nɪ, kɔ, 'ɛ nɛɛ kukɔ-tɛblɪ a -tɪ =wɪɪ klɛ, -ε pɪ 'lɪ-tɪ kɪka 'nyɪ. -Tɛblɪ a pɛpɛ a 'mʊ, nɔ- nɪ-e, Nyɪsua a win 'ɛ 'ye nɪ nu -kuan, 'kɪ 'lɪ 'a =wɪɪ kɪ, 'ɛ yɪ 'lɪ lɛ -hɪhɛ -nɪ. 23-ε -bɪ =haan-tutu -mʊ', -ε kɔ kɪ 'dudɔ-tɛblɪ -bɪ bi 'lɪ lɛ -wɛ, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -ε yɪ Nyɪsua a win 'wɪn, 'tɪ- -ε yruɪ-e' lɛ, 'ɛ nɪ -kuan, 'kɪ 'lɪ 'a =wɪɪ kɪ,

'wɪ a (100) -wɪ nɪ -hun, kɔ (60) -wɪ nɪ ta, 'kɪ 'v -ɛ -bɪ -mɔ, kɔ (30) -wɪv =tu 'v -pu, 'kɪ 'v -ɛ -bɪ -mɔ, ɛ -hi 'v -tɛ v nu 'a 'wɪnwɪn nɪ.»

-Yusu pɔ la yɪnyre-piti a 'ledɔ

24 Kɛ- -Yusu pɪ la =nu yɪ de, ɛ wɛn: «Nyɪsua 'bu kɔɔ nyiblo win kɪ, dɛ ɛ 'wɪ yɪ, ɛ nɔ- -bu: Nyɪbɛhɪan =dɔ, ɛ nɔ- 'dɔ -haan-kubɔ, 'kɪ 'lɪ 'a -ci 'kɪ. 25-Nyrɔwɔ =dɔ a 'tɔ, -tɛ -tonyibli a pɛpɛ pɛ blɛ, -ɛ -bɪ 'a yraanyɔ mu 'lɪ 'a -ci a 'mu kɪ, 'ɛ 'dɔ yɪnyre-piti, -ɛ 'wɪ -kubɔ yɪ, 'kɪ 'lɪ 'a =haan-kubɔ a 'mu 'nyɪ. 26-Tɛ -kubɔ a 'mu, ɛ -mɪ, ɛ pɔ blɪ, ɛ kɔ -piti a 'mu 'hɛn-, v nu- =ga. 27-Tɛ -cikonyɔ a -kvannunyibli -di, -ɛ -bɪ v wɛn: Nyɪbɛyɪ o, =bɪ =yɪ =haan-kubɔ 'dɔ, 'kɪ 'lɪ -na -ci kɪ? -Bɪ' -piti -hɔɪn -hɔɪn 'kɪ yɪ, 'ɛ =ga 'lɪ 'lɪ? 28-ɛ -bɪ ɛ =tu =nu =wɔn, ɛ wɛn: 'Na yraanyɔ, ɛ nɔ- nu=o. -ɛ -bɪ -kvannunyibli wɛn: =Bɪ -hɔɛ=ɛ nɪ, 'kɪ -ba -ha -piti -hɔɪn a 'mu? 29 ɛ wɛn: 'Uɔn-, a 'nɪ 'haa 'lɪ-tɪ, -ɛ nu=o, 'ba yɪ-tɪ nɪ -hɛ, 'ba 'bɛ 'lɪ bu, a di 'hri -kubɔ. 30 Ba -ha =nu mɛ lɛ, bu kuu 'v -tɛ nɪ -do, v kɔ -kubɔ 'hɛn-. Ti -kubɔ'cɛti di 'v nyre, 'tɪ- 'mu -kubɔ'cɛnyibli -lee -nɪ, -ɛ mɔ: Yɪ-hɛdɛ ba nu, ɛ nɔ- mɔ, ba 'kukue -piti -hɔɪn -mu' lɛ, ba pɔ 'a dui, ba pɔ =nu 'tɔ lɛ. 'Ba -wɛ mɔ, -ɛ -bɪ ba 'kukue -kubɔ -mu' lɛ, a 'mu 'lɪ-tɪ 'na 'kalɪ' pɔ.»

-Yusu pɔ la 'dɔdɔde -mu', -ɛ kɔ 'yɛɛ =cɪmɪ -nɪ a 'ledɔ

(Maki 4.30-32; Luku 13.18-19)

31-32-Tɛ ɛ -yrɛ, -ɛ -bɪ ɛ pɔ =nu 'ledɔ -bɪ yɪ de, ɛ wɛn: «=Bu tɔɔ nɛ 'a mu, -tɛ Nyɪsua -nu, 'ɛ kɔɔ nyibli dodoyo -bɪ win kɪ, 'tɪ- nyibli -bɪ 'v yɪ kɪ -bii -nɪ. Dɛ a 'mu, ɛ 'wɪ 'dɔdɔde -mu', -ɛ kɔ 'yɛɛ =cɪmɪ -nɪ yɪ, -ɛ -hi 'v 'dɔdɔ-tɛblɪ -bɪ a 'yɔ 'v. 'Dɔdɔde a 'yɛɛ a 'mu, ɛ nɔ- nyiblo =dɔ -gba, 'ɛ 'dɔɔ 'lɪ 'a -ci kɪ. -Tɛ ɛ -mɪ, ɛ -ku, -ɛ -bɪ ɛ -hɛ tugbɛ gbagbu, 'ɛ -hi 'v -ci a 'dɔdɔ-tɛblɪ a pɛpɛ 'lu lɛ, noblɪ 'bu -di, 'v pɪ 'lɔɛ, 'kɪ 'lɪ 'a babɔɪ yra.»

-Yusu pɔ la 'flɔɔ a 'yaade a 'ledɔ

(Luku 13.20-21)

33-Tɛ ɛ -yrɛ de, -ɛ -bɪ ɛ pɔ 'ledɔ -bɪ de, ɛ wɛn: «Nyɪsua 'bu kɔɔ nyibli win kɪ, 'tɪ- nyibli -bɪ 'bu yɪ klɛ nɪ -bii -nɪ, dɛ a 'mu, ɛ 'wɪ- 'flɔɔ a 'yaade yɪ, nuɔba pɔ 'lɪ 'flɔɔpupu -hɔɔhɔɪ -mɔ, 'tɪ- 'ɛ nyɔa-a -nyɔanyɔa, 'flɔɔ a pɛpɛ a 'mu 'ɛ 'ya.»

Dε- kɔ -ti -Yusu 'ε pɪ nyibli 'ledvɪ yre 'lɪ?*(Maki 4.33-34)*

34-Tɛblɪ a pɛpɛ -mʊ', 'kɪ 'lɪ 'ledvɪ 'kwli, 'kɪ -Yusu nɛɛ 'lɪ-tɪ 'lɪ, 'ε tʊɛ nyibli -mʊ'. ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, 'kɪ bu 'yɪ 'ledvɪ -pʊ, bu 'yɪ -nʊ -tɔɔ -nɪ. 35-Kɛ- ε nu 'a nunuo, -ε di=e nu, -tɪ -mʊ', Nyɪsʊa a winwɔɔn-hanyɔɔ* -bɪ 'cɪɪ la, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊacɪɪɛn 'kwli, ε 'mʊ -nue -nɪ. -Tɪ a 'mʊ, ε nɔ- -bʊ:

«Nyɪsʊa wen 'nɪ:

'N di nu 'ledvɪ, 'mʊ 'lɪ -nʊ -mɔ -hlee -nɪ.

-Tɛblɪ -mʊ', nyibli 'yɪ la -yɪ,

kʊɛ 'lɪ 'kɔ a -wɪ=tuule 'yie bu,

'mʊ =nʊ -tɔɔ -nɪ.»

-Yusu -hɪhɪa la yɪnyre-piti a 'ledvɪ kle

36-Tɛ dɛ a 'mʊ, ε -hɪ, -ε -bɪ -Yusu hie 'v nyibli -mʊ' bu, 'ε mu 'lɪ 'kayɪ bu, ε kɔ 'a -nagbopʊ* 'hʊɛn-, 'a -nagbopʊ a 'mʊ, 'v -mu, 'v 'yɪyɪ 'v=v 'hʊɪ bu, 'v 'bɛtɪ=e, v wen: «Yɪnyre-piti -mʊ', -ε kɔ 'ledvɪ -pʊ wen, =nɪ pʊ lɛ, 'kɪ v 'dɔɔ 'lɪ-tɪ -cɪ -mʊ' kɪ, -hɪhɪa -a mʊ 'a -tɪ kle.» 37-ɛ -bɪ ε wen: «Nyiblo -mʊ', -ε 'dʊɛ -haan-kʊbʊ -mʊ', 'mɔ -bʊ, -ε mɔ nyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'mɔ =nɔ. 38-Cɪ -mʊ', ε nɔ- mɔ 'kɔ -bʊ, -a nɪ 'nɛ-'kwli. -Haan-kʊbʊ, nɔ- mɔ, nyibli -mʊ', Nyɪsʊa kɔɔ win kɪ. Yɪnyre-piti -mɔ -bɪ, ε nɔ- mɔ nyibli -mʊ', 'kʊo -hʊɪn* a nyiblo gbagbʊ kɔɔ win kɪ. 39-Yraanyɔɔ -mʊ', -ε 'dʊɛ yɪnyre-piti -mʊ', ε nɔ- mɔ 'kʊo -hʊɪn a nyiblo gbagbʊ. -Kʊbʊ'cɛtɪ, ε nɔ- mɔ 'kɔ a 'v-hɔntɪ. -Kʊbʊ'cɛnyibli, nʊ- mɔ Nyɪsʊa a lɛlɛnyʊ*. 40-Tɛ v ni, 'v yɪ yɪnyre-piti -mʊ' lɛ 'kukue -nɪ, 'v pɪ-tɪ 'tɔ lɛ, kɛ- nɪ -do, ε di 'mʊ nɪ, 'kɔ a 'v-hɔntɪ 'yɪ. 41-Tɪ a 'mʊ 'yɪ, 'mɔ -bʊ, -ε mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'n di tɛ Nyɪsʊa a lɛlɛnyʊ bu, -ε di=e nu, nyibli -mʊ', -v ni=e, 'waa 'bio, 'v ni -tɛblɪ -hʊɪn, kɔ nyibli -mʊ', -v ni -tɛblɪ -hʊɪn, v 'mʊ =nʊ lɛ 'kukue -nɪ, 'kɪ 'lɪ nyibli -mʊ', Nyɪsʊa kɔɔ win kɪ 'nyɪ, 42 v 'mʊ 'lɪ -nʊ na -mʊ', -ε 'yɛ nɪ jɛ 'nyɪ pʊ. 'Kɪ v di 'v -hien -wee -nɪ, kɔ, 'kɪ v di 'v yɪv -pʊv -nɪ -wɛ. 43-Kɛɛ, nyibli -mʊ', -v =tɪ 'v Nyɪsʊa 'v, 'a -nɛ nyiblo, ε di =nʊ 'nɪ 'yɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kɔ yɪyɪv 'kwli, =wɪ yɪ -tɛ ε ni, 'ε yɪ 'yɪv 'yɛ, -ε yɪ hʊɛn, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli. 'Ba kɔ -tɪ'wɪnnʊa, -ε -bɪ ba 'wɪn -tɪ -dodo.»

-Yusu pu la -haande gbagbu, -ε pi =die a 'ledu

44«Nyisua 'bu kɔɔ nyiblo win ki, de 'n -we 'li -bu puu =ne yi, ε nɔ- -bu: Ε kɔ la -haande gbagbu =du, 'ε pi la =die. 'Ki v -hli 'li-ti -ci =du 'kwli, nyiblo =du 'ε 'hru =ne ki. -Haande gbagbu a 'mu, ε 'hru ki a -ti, 'a plo ble ni diaki, 'ε -hli=e de, 'ε -mu, 'ε plo 'a -ne kuko-tebli a pepe, 'ti- 'ε nu kuko-tebli a 'mu a 'wli, 'ε -to -ci a 'mu, -ε kɔ 'kwli -haande gbagbu a 'mu, ε ni 'li.»

-Yusu pu la 'damaye a 'ledu

45«Nyisua 'bu kɔɔ nyiblo win ki, ε 'wi puplonyɔ =du yi, -ε =mυε 'damayɔ, -v pi =die a -tuto le. 46-Te ε ye 'a 'ye ni -do ki, -ε nɔ yi -tee, 'ti- -ε pi =die, -ε -bi ε mu ni, 'ε plo 'a -ne kuko-tebli a pepe, 'ε -to 'damaye a 'mu.»

-Yusu pu la -tita a 'ledu

47«Nyisua 'bu kɔɔ nyibli win ki, ε 'wi -tita yi, v pu 'li 'nie -mɔ, -ε kwle -hrin a gblegble. 48'Bu 'yii 'li, -ε -bi 'pupanyibli yi-ti 'ni -jri, 'v 'yee 'v=v 'gbahlon, 'v yi ble ni, 'v yi 'li -hrin a 'mu 'li 'titi -ni, de -mu', -v mɔ 'a -haande, 'v pi 'li-ti -tugbi 'kwli le, 'ti-, 'v pi 'a -hvin 'wan le. 49'Ke- ni -do, ε di -hvan 'mu =ti, ti -kɔ 'yri 'klo di -hvan 'v -wlu -hɔn: Nyisua a lelenyu* di 'li 'ni di, nyibli -mu', -v 'yi 'v Nyisua 'v =tuu -ni, ε kɔ nyibli -mu', -v =tuu 'v Nyisua, v 'mu =nu 'yi le -huhia -ni, 50nyibli -mu', -v 'yi 'v Nyisua 'v =tuu -ni, na -mu', -ε 'ye ni jre 'klo -mɔ 'klo, ε nɔ- kɔ 'nyɪ v di 'li =nu 'li pu. 'Ki v di 'li -hien 'li -wee -ni, kɔ, 'ki v di 'li yru 'li -puu -ni.»

Tɔɔwin yrayri kɔ tɔɔwin 'ki 'hven-

51-ε -bi -Yusu 'beti 'a -nagbopu* -ni wen ni, ε wen: «-Ti a pepe -bu, 'n -hla, =bi a yru-o' le?» -ε -bi v wen: «lin, -a yru-o' le ni.» 52-ε -bi ke- ε pi =nu yi, ε wen: «A -ne tetetɔnyɔ* =du, -ε di 'na -nagbopi -he, ε 'wi- 'kayu'bat -mu', -ε kɔ -to, -ε 'dui 'a kuko-tebli yrayri kɔ 'a -tebli 'ki 'hven- ye', -ε nii =ne -kvan 'yri.»

Nasaletɪ a nyibli 'yi la -Yusu =wlv yi -kuo -ni

(Maki 6.1-6; Luku 4.16-30)

53-Te -Yusu -we 'ledu a 'mu, 'a puppu -mɔ, -ε -bi ε -hɔn 'v -tite a 'mu ni, 54'e mu 'li 'diɔ -mu', -ε kɔ 'kwli ε kuu 'li,

'e mu 'li Nyɩsua a 'kayu* bu, 'e -tua Nyɩsua a -ti a tɔɔɛ. Nyibli -hɔhɔ -mu', -v ni 'b, 'waa =wli kɛɛ lɛ, v wen: «Nyɔ-tɔɔ =nɛ =tɔwin -bu, -ɛ yi 'li-t wɔn 'hri 'li? Kɔ, nyɔ- -nyi-e 'kɩ, 'kɩ bu nu =wɩlɛkɛɛ-tebli -bu 'li? 55Dɛ -a -yi, ɛ nɔ- mɔ, ɛ mɔ 'camudɛ a 'yu =nɔ. 'A 'dii a 'nyre mɔ Mari*. 'A 'diayi nyibɛpɩ, nu- mɔ Saki, kɔ Sosefo*, kɔ Simɔ, kɔ Judi. 56'A 'diayi nyɔɔ a pɛpɛ ni 'nɛ- -a mu 'nyi. 'A -ti, nyɔ- -nyi 'kɩ-t =tɔɔ -bu, ɛ -kɔ, kɔ, nyɔ- -nyi-e 'kɩɔv -bu 'li?» 57'Waa 'lule-hihiedv a 'mu, ɛ nɔ- nu-o, 'kɩ v 'yi-t =wlv yi -kuo -ni. -ɛ -bi -Yusu wen 'ni: «Nyiblo -bu, -ɛ mɔ Nyɩsua a winwɔn-hanyɔ*, v =tui 'v=v ni, 'kɩ 'b 'a -nɛ -tɩɛ =dɩ. Kɛɛ, v 'ni =tuu-o 'v=v, 'kɩ 'li 'a dɔnɩ a 'dɔ 'kwli, kɔ 'kɩ 'li 'a 'kayu bu.» 58'Kɩ 'li =nu 'nyi, -Yusu 'yi 'kɩ =wɩlɛkɛɛ-tebli -hɔhɔ -nu de, -ɛ nu-o, v 'yi-t =wlv yi -kuo -ni.

-Te Saan* Batisu nu la 'kɔkɔv

(Maki 6.14-29; Luku 9.7-9)

14 ¹Ti a 'mu 'yri, 'kɩ Galileblugba a -gulɔnuma, -ɛ kɔ 'nyre mɔ Helɔɔ*, ɛ 'wun la 'b -Yusu a 'nyre. ²Ke- ɛ pi 'a -kvannunyibli yi, ɛ wen 'ni: «Saan Batisu, -ɛ pi la nyibli 'nie* 'lu lɛ, ɛ nɔ- =nɔ. -Te ɛ 'kɔ la, ɛ 'hri 'kɔ de. ɛ nɔ- nu-o, 'ɛ ni 'kɩ kɩ, 'ɛ ni =wɩlɛkɛɛ-tebli -mu', -v kɔ 'nyre -a yi 'wun.»

³⁻⁵Dɛ -mu', Helɔɔ a 'mu, ɛ nu la Saan -mɔ, 'ti- Saan a 'mu, ɛ 'mu la 'kɔ, ɛ nɔ- -bu: Helɔɔ a 'diayi nyibɛhian Filipu, ɛ nɔ- kɔ la nugba, 'a 'nyre 'ɛ mɔ la Helɔɔdiadi. Helɔɔdiadi a 'mu, ɛ nɔ- Helɔɔ -ha la Filipu =ji', ɛ kɔ la. -Te Saan 'wun la -ti a 'mu, -ɛ -bi kɛ- ɛ pɩ la, -ɛ mɔ: «ɛ 'yi 'b lɛ -nɔɔ -ni, 'kɩ -na 'diayi Filipu -bu, bu di 'kɔ ni, -bu di-e nugba =ji' -ha, -bu di-e kɔ.» -Ti a 'mu, Saan hla la, ɛ nɔ- kɔ -ti Helɔɔdiadi a 'mu, 'ɛ =tutuo la Helɔɔ, 'kɩ bu lee la 'a 'seyo, bu kɔ la Saan, bu mua la=a, 'ti- bu pɩ la=a =ji'. -Te Saan ni 'kɩ 'li =ji', -ɛ -bi Helɔɔ -hɛɛ-ɛ ni, bu lee nɛ 'a 'seyo, bu 'la=a. Kɛɛ, ɛ 'yi la 'li-t 'li -wɛ, -ɛ nu-o, ɛ yi pie la nyibli a hvannu. Nyibli wen 'ni, Saan mɔ la Nyɩsua a winwɔn-hanyɔ* =nɔ la. 'A -ti, v 'yi yi -blɛɛ -ni, bu -hɛn=ɛ lɛ.

⁶-Te -nyɔɔ -mu', v kɔ la Helɔɔ, ɛ nyre la 'b, -ɛ -bi Helɔɔ da le'mimle. Le'mimle a 'mu, ɛ nɔ- v mu kɩ, Helɔɔdiadi a 'yu nyɔɔ 'ɛ yi -wla yi, 'kɩ 'b nyibli a pɛpɛ, v da le'mimle

a 'mυ kɪ ye'. 'A yiyie a 'mυ, ε klɔɔ Helɔɔɔ kɪ dɪakɪ. 7ε nɔ- nu-o, 'ε lee -nε, ε wen: «'N 'sɔɔ nɪ, 'a -nε =dedede, -di -hua, 'n di -mɔɔɔ 'nɪ -nyɪ.» 8ε nɔ- mɔ 'a 'dii bu lee ne 'a 'yu nyrɔyu de -mυ', ε kɔ bu nu, 'tɪ- 'a 'yu nyrɔyu a 'mυ, 'ε lee Helɔɔɔ, ε wen: «De 'n -hɔɔ, ε nɔ- mɔ Saan Batistɪ a 'kukuv. 'Bε 'v 'a 'lu 'v, -bu pɔ 'lɪ-ɪ hu 'kwli, -bu ya 'mɔɔɔ yɪ, -te ti nε -bu.» 9-Te Helɔɔɔ 'wɪn, -ε -bɪ 'a =wlv bi -hlon. Kεε, -te ε 'sɔɔ wen -nɪ, 'kɪ 'v nyibli -mυ', ε -da ye', 'a -tɪ, ε nɔ- nu-o, 'ε lee ne 'a nyibli -mυ' a 'ye -bɪ, 'kɪ bu -nyɪ 'yu nyrɔyu -mυ' de a 'mυ, ε -hua, 10bu mu 'lɪ =jɪkayu bu, bu 'bε 'v Saan Batistɪ a 'lu, 'a nyiblo a 'mυ, 'ε nu de a 'mυ, 11'ε pɔ 'lɪ Saan a 'lu hu 'kwli, 'ε ya-a, 'ε -nyɪ-e 'yu nyrɔyu a 'mυ, 'tɪ- 'yu nyrɔyu a 'mυ, 'ε gba-a 'a 'dii yɪ. 12-Te Saan a -nagbopɔ di la, -ε -bɪ v gba la 'a 'kukuku nɪ, 'v -ha 'v-v 'v. -Te v -wε 'v 'a -hɪhɪa -mɔ, -ε -bɪ v mu nɪ, 'v lee -Yusu de a 'mυ, -ε muu 'lu -mɔ.

**-Te -Yusu wloo la 'flɔɔ, 'kɪ 'v nyibli a 'miliwɪ
nɪ -hun ye', 'v di la-a, 'v =mla la**

(Makɪ 6.30-44; Luku 9.10-17; Saan 6.1-14)

13-Te -Yusu 'wɪn -tɪ a 'mυ, -ε -bɪ ε 'ya 'lɪ 'blagbɪ 'kwli, 'ε mu 'lɪ -tɪte -mυ', 'dɔ bii 'lɪ yɪ. Kεε, de a 'mυ, nyibli 'ye-e nɪ, 'v -hɔn 'du klε, 'v 'yɪraa 'yru =wien lε, 'v kvε -Yusu =wien. 14-Yusu bu =tɪ 'lɪ 'blagbɪ 'kwli, -ε -bɪ ε 'ye nyibli -hɔhɔv -mυ', -v nɪ 'v nɪ. Bu 'ye 'kɪ =nɔ, -ε -bɪ 'waa nyɪ -tua 'a nunuo, nyibli a pεpε -mυ', -v kɔ 'hɔv -hinhren lε, 'ε nu-o, 'waa 'hɔv 'ε -wε.

15-Te 'tɔ yɪ nɪ -wen, -ε -bɪ -nagbopɔ* 'yɪya 'v -Yusu 'hɔv bu, 'v yɪ-ɪ -lee -nɪ, v wen: «-Tɪte -bu, -a nɪ 'nε-, 'dɔ bii 'nε- yɪ, diide 'yɪ 'nε- -nɪ, 'tɪ- 'tɔ -wen nɪ. 'A -tɪ, lee nyibli -bu, bu mu 'lɪ 'du -bu, -v =glaa 'lɪ -a mυ 'kwli, bu mu 'waa dɪɔnɔ a diide lε =mɔɔ.» 16-ε -bɪ -Yusu wen: «U 'yɪ yɪ -blεε -nɪ, bu -hɔn 'nε- -wlu. 'Aan =gbetɔ, ba -nyɪ =nɔ diide.» 17Kε- v pɪ-ɪ yɪ, v wen: «-A 'yɪ =dedede -kɔ, 'bu 'yɪ 'flɔɔkui nɪ -hun nɪ -do, kɔ -hrin.yɔ nɪ 'hven 'pa-.» 18-ε -bɪ ε wen: «Ba ya 'mɔɔɔ yɪ,» 'v ya =nε-ε yɪ, 19'tɪ- 'ε lee nyibli -mυ', 'kɪ bu nɪ blε, 'kɪ 'v -pɪtɪ kɪ. -Te v nɪ 'kɪ blε, -ε -bɪ -Yusu 'du 'flɔɔkui nɪ -hun kɔ -hrin.yɔ nɪ 'hven a 'mυ ye', 'ε 'du 'lu ye', 'ε ta 'lɪ yɔ' lε, 'ε -nyɪ Nyɪsua 'wio, 'kɪ 'v diide a 'mυ a -ta',

'ti- 'e 'bɛ-ɛ -tu ɛ, 'e -nyi-e 'a -nagbopu, 'a -nagbopu a 'mu, 'v =gla-a nyibli a pepe a 'mu ɛ. 20 'Waa pepe a 'mu, 'v di de -didi, 'v =mla. -Te v -wɛ dɛ ɛ, -ɛ -bɪ dididɛ a 'mu, -ɛ hie blɛ, -nagbopu, v 'kukue-e ɛ, 'v 'yii 'lɪ -tɔgbewɪ nɪ -pu -tu 'v 'hɛn. 21 Nyibli a 'mu, -v di dɛ, 'bu 'yɪ 'yonu kɔ nugbɪ 'hɛn- 'hre, v -wɛ 'lɪ bu mɔ nyibɛpu a (5000) 'miliwɪ nɪ -hun nɪ.

-Te -Yusu ne la 'yru kɪ, ɛ mi la 'lɪ -nagbopu* yɪ

(Maku 6.45-52; Saan 6.15-21)

22-Te de a 'mu, ɛ -hi, ti nɪ -do a ti 'yri, -ɛ -bɪ -Yusu lee ne 'a -nagbopu nɪ, 'kɪ bu 'ya 'lɪ 'blagbɪ 'kwli, bu =ta 'yru, ɛ 'mu =nu =wien kuvɛ. Ti a 'mu 'yri, 'kɪ ɛ di 'v nyibli wlu -gbaa -nɪ.

23-Tɛ ɛ gba 'ki -nu wlu, -ɛ -bi ɛ ni -do, ɛ ya 'li dugba 'lu, 'ɛ mu 'li Nyisua -mɔ hlee mɔ. -Tɛ 'tɔ -wɔn, -ɛ -bi ɛ ni -do, ɛ nɔ- 'tɛ ni 'li dugba a 'mu 'lu. 24'Blagbi 'tɛ ni 'b 'nie a -heyri', 'yru a 'dvi 'ɛ yi 'blagbi yɛ =gbe, -ɛ nu-o, pepe yi 'ni -hu diaki. 25Yi-hehapi bu pu win a ti 'yri, -ɛ -bi ɛ mi 'b =nu 'hvi, 'ɛ nɛ 'nie ki. 26-Tɛ ɛ yi 'nie ki ni nɛ, v 'ye=e, -ɛ -bi v 'ta 'b blɛ. Hwannu a -tu, v wen 'ni: «Ku* -nɔ,» 'v -tva -cici a lɛpupu. 27Ti ni -do a ti 'yri, -ɛ -bi kɛ -Yusu pi -nu yi: «Ba 'kee 'ɔble'tita. 'Mɔ -nɔ. A 'ni 'pie 'li huannu!» 28-ɛ -bi Pielɛ wen: «Kukonyɔ, seyɛ-seyɛ, 'bu mɔ -mɔ, -ɛ -bi lee 'mu, -bu na 'nie ki -wɛ, -bu di 'v -mu 'hvi.» 29-ɛ -bi -Yusu =tu-o =wɔn, ɛ wen: «Di 'li!» -ɛ -bi Pielɛ =tu 'li 'blagbi 'kwli ni, 'ɛ -tva 'nie a kinna, 'ɛ mi 'li -Yusu 'hvi. 30-Tɛ ɛ 'ye=e, -ɛ mɔ, pepe yi 'ni -hu diaki, -ɛ -bi huannu bi 'li-t 'kwli, 'ɛ -tva 'mumɛ. Bu yi 'ki ni 'miɛ, -ɛ -bi ɛ 'yaa 'li win, ɛ wen: «Kukonyɔ o, wa 'mu -o!» 31Ti ni -do a ti 'yri, -ɛ -bi -Yusu hru dabi ni, 'ɛ klɔ=ɔ, 'ti- 'ɛ lee =nɛ, ɛ wen: «=Yi 'mu =wlv yi -kuo -ni -tɛɛ, -ɛ mɔ, 'n -wɛ 'li -bu nu-o ni, -bu na 'nie ki ni.» 32-ɛ -bi v ni 'hven a 'mu, v 'ya 'li 'blagbi 'kwli. -Tɛ v 'ya 'ki, -ɛ -bi pepe =tu 'li ni. 33'A -nagbopu -bi -mu', -v ni 'li 'blagbi 'kwli, v bla=a kwli yi bu, v wen: «'ɛ mɔ -tɛɛ, -mɔ Nyisua a 'Yu -nɔ.»

**-Tɛ -Yusu nu-o, nyibli a 'kue 'ɛ -wɛ la,
'ki 'li Senesaletidɔ 'kwli**

(Maki 6.53-56)

34-Tɛ -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hven-, v =ta 'yru, -ɛ -bi v nyre 'li Senesaletidɔ 'kwli. 35-Tɛ v nyre 'li, -ɛ -bi nyibli -mu', -v ni 'li 'dɔ a 'mu 'kwli, v yru -Yusu ni. ɛ nɔ- mɔ bu 'hɛɛn 'a 'nyre 'blugba a pepe ki bu, -ɛ mɔ, -Yusu nyre 'li =nu -mɔ ni. ɛ nɔ- nu-o, nyibli 'v ya-a kuklanyibli a pepe yi, 36'v nyɛɛ =nɛ lɛ, 'ki bu wen, bu -hɛn 'a wlawlv lɛ dadu, mɔ 'ye =bu 'a wlawlv a 'mu a -wlvude, nyibli a pepe -hɛn=ɛ lɛ, waa 'kue yi 'ni -wɛ.

**-Yusu wen 'ni, nyiblo 'yi yi -bleɛ -ni,
bu =tu 'v -tonyibli a tete Nyisua a tete* a -ta'**

(Maki 7.1-13)

15 1ɛ kɔ la -nyɔwɔ =du, Falisi=tumu* a nyibli =du, v kɔ Nyisua a tetetɔnyu* =du 'hven-, v nu- -hɔn 'li Jrusɛdɔ 'kwli, 'v mu 'li -Yusu -mɔ, 'v mu-o 'beti mɔ, v wen:

2«De a 'di -bi, -koti -na -nagbopu* 'ye ni =tuu 'v tete -bu, -aan 'bainu tɔɔ ne -a mu 'li? 'Bu 'mu de di, v 'ni -yra=a =jre.»
 3 E nɔ- mɔ -Yusu bu =tu =nu =wɔn, ε wen: «'A mu -mɔ -bi, de- kɔ -ti 'a 'ye ni =tuu 'v Nyɔsua a tete 'v, 'a =tui 'v 'a mu ni -do a tete 'v 'li? 4 E mɔ -han-ti =nɔ, Nyɔsua -nyi -a mu tete. Tete a 'mu, ε nɔ- yi -a mu -lee -ni, -ε mɔ: =Tuu 'v -na 'bai kɔ -na 'dii 'hven- 'v, 'ki 'li 'waa nvele 'kwli. Ke- tete a 'mu, 'a de -bi pu: Nyiblo 'bu -ha 'a 'dii kɔ 'a 'bai 'hven- 'hri le, v kɔ bu 'la-a. 5 Kee, 'a mu -mɔ -bi, a wen 'ni: Nyiblo -we 'li bu lee ne 'a 'bai kɔ 'a 'dii 'hven- ni, -ε mɔ: 'Na kɔkɔ-tebli a 'kutɔ -bi, 'n kɔ =bu -nyi wen=ε 'a mu, 'ki 'v 'aan -hele a -ta', 'n -ha=a ni, 'ki 'v Nyɔsua a -ta'. 6-ε -bi a wen 'ni: Nyiblo a 'mu, 'bu nu le, 'bu hla -tidu a 'mu, 'ki 'v 'a 'bai kɔ 'a 'dii 'hven- -mɔ', -ε -bi ε 'yi 'ki yi -blee -ni, bu -hee 'ki -nu de. Ke- a ni 'ki, 'a =tui 'v 'aan dɔnɔ a tete 'v, 'a 'wle Nyɔsua a tete. 7 A ne 'li ni 'hven. Ti =du a ti 'yri, winwɔn-hanyɔ Esai* hla la -ti a -tee, 'ki 'v 'a mu -bu -mɔ. De, ε 'cru la 'li Nyɔsuaacien 'kwli, ε nɔ- -bu:

8 Nyɔsua wen 'ni:

Dakɔ -bu, v yi -nyi 'mu -ti a 'yi'buale,
 'ki 'v wuntɔ 'yri,
 kee, 'waa =wli hɔɔ 'mu -mɔ le.

9 U wen 'ni, 'n kɔ -ti a 'yi'buale,

kee, 'na -ti 'yi 'li 'waa =wli ki -ni,
 -ε nu=o, -tonyibli a tete, v tɔe -ni,
 ε nɔ- v deε Nyɔsua a tete.»

**-Yusu wen 'ni, de -bu, -ε -hven 'li -tonyiblo a =wlu ki,
 ε nɔ- ni-e, 'ε yi -ti'wlanyɔ -he, 'ki 'v Nyɔsua ye'**

(Maki 7.14-23)

10-ε -bi -Yusu da nyibli -bi -mu' ni, -v ni 'v -tuo ni -do a 'mu ki, 'ε -tua 'waa leele, ε wen: «Ba pu 'mu nua yi bu, -ti 'n di hla, a 'mu-v' le yru. 11 Didide -bu, -ε neε 'li -tonyiblo wɔn, ε 'yi-ti 'pa-, ε 'ni -nu=o li-ti, ε 'ni 'sii-e 'v yi, 'ki 'v Nyɔsua ye'. Kee, de -bu, -ε -hven 'li -tonyiblo a =wlu ki, ε nɔ- ni-e, 'ki ε 'ye ni 'sii 'v yi, 'ki 'v Nyɔsua ye'.» 12-ε -bi 'a -nagbopu* 'yɔya 'v=v 'hvi bu, 'v lee =ne, v wen: «=Bi =yi-ti -yi, -ε mɔ, -ti -bu, -hle, ε pu Falisi=tumu* a nyibli a =wli yru' le?» 13-ε -bi ε =tu =nu =wɔn, ε wen: «'A -ne 'dudɔde =du, 'bu ni 'v,

'na 'Bat Nyisua -mu', -ε ni 'li yakɔ 'kwli, ε 'yi 'dɔ, v di -ha-a -wlu.» (-Ti a 'mu, -Yusu hle, Falisi-tumu a nyibli -mu', -v 'yi -tɛɛ a Nyisvanyibli 'pa-, v nu- ε -hen 'nyre.) 14Kε- -Yusu pi de, ε wen 'ni: «Ba -ha -nu mε le. U mɔ 'yii'dɔnyv =nu, -v -hve -bu naa 'waa 'bio 'yii'dɔnyv. -A 'blikve wen 'ni: 'Yii'dɔnyɔ 'bu yi 'a 'bihian 'yii'dɔnyv ni -nεε -ni, v ni 'hven a 'mu, v di bi 'li 'butɔ 'kwli.»

15-ε -bi ke- Pielɔ pi 'ki, ε wen: «Ledv a 'mu, -pu wen, -hɪta -a mɔɔ kle.» 16-ε -bi -Yusu wen 'ni: «-Bi 'aan 'mumu -bu, a 'yi -hvan -ti a leyuyruo ni kuv? 17-Bi a 'ni -yru-o li-t le, -ε mɔ didide -bu, -ε nεε 'li -tonyiblo wlon, 'ki ε mi 'li-t 'kwli, 'ε nεε 'li, 'ε yi 'li -patv' bi. 18De -bu, -ε -hven 'li nyiblo wlon, 'ki ε -hven 'li 'a =wlv ki. ε nɔ- ni-e, 'ε 'ye ni 'sii 'v yi, 'ki 'v Nyisua ye', 19-ε nu-o, 'ki 'li -tonyiblo a =wlv ki, 'ki 'lule-hihie -hvan -hven 'li -wlu, 'v ni-e, 'ε ni -tebli -hvan, 'ε 'le nyibli, 'ε ni -wlawli, 'ε ni 'lawlu, 'ε yi 'yri, 'ε pi 'a 'bio hi kle, 'ε yi nyibli a 'nyre yi nyre. 20-Tebli a pepε a 'mu, ε nɔ- ni-e, 'ki -tonyiblo 'ye ni 'sii 'v yi, 'ki 'v Nyisua ye'. Kεε, nyiblo bu yra =jre, bu di de, ε 'ni nu-o li-t, nyiblo a 'mu, ε 'ni 'sii-e 'v yi, 'ki 'v Nyisua ye'.» Kε- -Yusu pu 'a -nagbopv yi.

Nugba =dv, -ε 'yi -Juukveyrɔwlv* 'pa-, 'ti-,

-ε kuo -Yusu =wlv yi

(Maki 7.24-30)

21-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu -hɔn 'li -Juukve a 'blo 'kwli ni, 'ε mu 'li hɪapublvɔba -bi 'kwli. 'Ki 'li 'blvɔba a 'mu 'kwli, 'ki 'du -mu', -v mɔ Tilt kɔ Sidɔ 'hven-, v ni 'li. 22'Ki 'li -tɪte a 'mu, 'ki nugba =dv ni 'li. Nugba a 'mu, ε 'yi -Juukveyrɔwlv 'pa-. Kanaakveyrɔwlv =nu. (-Juukve -mɔ -bi, nyibli -mu', -v 'yi -Juukve 'pa-, v deε =nu -gbo.) -Te -Yusu nyre 'li, -ε -bi nugba a 'mu, ε 'yiya 'v=v 'hvi bu, 'ε 'yaa 'li win, 'ε yi-t -lee -ni, ε wen: «Dafidi* a 'Yu! Yru 'na nyat. 'Ku -hvan* ni 'v 'na 'yu nyryu ke', 'ε =tui-e =hven diaki.» 23Kεε, -Yusu 'yi-t mε le -pu, 'a -nagbopv*, 'v 'yiya 'v=v 'hvi bu, 'v nyεε =nε le, v wen: «Bla-a le, -ε nu-o, ε pi -cici le diaki, 'ε yi -a mu =wien le kuv.» 24-ε -bi ke- -Yusu pi nugba a 'mu yi, ε wen: «Yisraekve* -bu, -v mɔ Nyisua a dako, -v hlvɔ Nyisua -mɔ le, -wen blabli, -v hlvɔ 'blakɔnyɔ -mɔ le,

v ni -do, v nu- kɔ -ti Nyɪsua 'e tɛɛ 'nɛ- 'mʊ.» 25 ɛ nɔ- mɔ nʊgba a 'mʊ, bu bla-a kwli yɪ bu, ɛ wen: «Tɔɔnyɔ o, -hɛɛ 'mʊ.» 26-ɛ -bɪ kɛ- -Yusu -pʊ, 'ɛ =tu-o =wɔn, ɛ wen: «=Bu pʊ=v dɛ yɪ: ɛ 'yɪ 'v lɛ -nɔɔ -nɪ, 'kɪ 'yonʊ -mʊ', (-v mɔ -Juukʊɛ,) bu nɪ 'lɪ dɛ a didie 'kwli, 'tɪ- nyiblo =dʊ bu -ha 'v =nu 'waa didide a 'mʊ ye', bu 'wla 'v=v -gbo ye' bu.» 27-ɛ -bɪ nʊgba a 'mʊ, ɛ wen: «Tɔɔnyɔ o, ɛ mɔ =han-tɪ =nɔ. Kɛɛ 'kɪ, nyibli 'bu yɪ dɛ nɪ di, -tɛblɪ yɪ blɛ =nu =jɾɛ, 'waa -gbo 'v yɪ-t lɛ 'tɪ, 'v yɪ-t di.» 28-Yusu =tu-o =wɔn dɛ, ɛ wen: «Nʊgba o, -tɛ -kuo 'mʊ =wlv yɪ dɪakɪ, 'a -tɪ, dɛ -mʊ', -hʊɛ, 'n kɔ =bu nu-o.» -ɛ -bɪ tɪ nɪ -do a tɪ 'yɪ, 'yʊ nyɾɔyʊ a 'mʊ a 'kʊɛ -wɛ nɪ.

-Tɛ -Yusu nu-o, kɪklanyibli -hʊɔhʊɪ a 'kʊɛ 'ɛ -wɛ

(Makɪ 7.31-37)

29-Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu -hɔn 'lɪ -tɪtɛ a 'mʊ nɪ, 'ɛ mu 'lɪ Galileblʊgba a 'yru wien. -Tɛ ɛ nyɾɛ 'lɪ, -ɛ -bɪ ɛ 'ya 'lɪ dʊgba 'lu, 'ɛ nɪ bu. 30 Bu nɪ 'kɪ bu, -ɛ -bɪ nyibli -hʊɔhʊɪ, v -hɔn -tɛblɪ 'nyɪ lɛ, 'v di 'v=v 'hʊɪ, 'v ya=a kɪklanyibli yɪ: lɛ-yɪyɾenyibli, 'yɪi'dɔnyʊ, kɔ nyibli -mʊ', -v 'yɪ 'plɛlɛ -yɪ, nɪananyʊ kɔ nyibli -hʊɔhʊɪ -bɪ, huapʊkʊɛ -bɪ nɪ, kɪklanyibli a pepɛ a 'mʊ, 'v ya 'v =nu -Yusu a buɪ =hlɔn, 'ɛ nu-o, 'waa 'kʊɛ 'ɛ -wɛ. 31-Tonyibli a =wɪl kɛɛ lɛ, -tɛ v 'ye nyibli -mʊ', -v 'yɪ mɔ 'plɛlɛ -yɪ, v yɪ 'plɛ, kɔ, nɪananyʊ 'yɪ 'kɪ nɪa -nɪ dɛ, lɛ-yɪyɾenyibli nɛ nɪ, 'yɪi'dɔnyʊ yruɪ lɛ. Dɛ a 'mʊ, ɛ nu-o nɪ, Nyɪsua -mʊ', Yɪsɾækʊɛ* dɛ mɔ, 'v -tʊa 'a 'nyɾɛ a lepʊpʊ.

-Tɛ -Yusu wloo la 'flɔɔkui nɪ =hlɔn'hʊɛn, nyibli a 'miliwɪ nɪ =hɛn 'v di la=a, 'v =mla la

(Makɪ 8.1-10)

32-Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu da 'a -nagbopʊ* nɪ, ɛ wen: «Nyibli -bu, 'waa nyɪt nɪ 'mʊ nɪ, -ɛ nu-o, -tɛ v bɪ la mɔ 'mʊ 'hʊɪ, 'a -nyɾɔwɪ nɪ ta a -nyɾɔwɔ -bu, 'tɪ- v 'yɪ didide -kɔ. 'Bu 'yɪ dɛ -di, 'n 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, =bu lee =nu, bu mu 'lɪ 'waa 'dʊ 'kwli lɛ, -ɛ di-e nu, 'kanʊ a -tɪ, 'waa 'kɪ nɪ =ha 'lɪ 'hru wɔn -wɛ.» 33-ɛ -bɪ 'a -nagbopʊ wen: «=Bɪ' -a di 'kɪ nu, 'tɪ- -a 'mʊ nyibli -hʊɔhʊɪ -bu didide -nyɪ, v 'mʊ =mla. -Tɪtɛ -bu, -a nɪ 'nɛ-, 'dʊ bɪi 'nɛ- yɪ.» 34-ɛ -bɪ -Yusu 'betɪ =nu nɪ, ɛ wen: «'Flɔɔkui nɪ -tɪɛ nɪ 'v 'a mʊ 'hʊɪ 'lɪ?» ʊ wen: «'A 'yɔ nɪ =hlɔn'hʊɛn kɔ -hrin.yɔ gbi.» 35 ɛ nɔ- mɔ bu lee nyibli -mʊ', -v nɪ 'v=v 'hʊɪ, 'kɪ bu nɪ blɛ, 36 'ɛ 'dʊ 'v 'flɔɔkui nɪ =hlɔn'hʊɛn a 'mʊ ye', v kɔ -hrin.yɔ -nɪ wen 'hʊɛn-, 'ɛ -nyɪ Nyɪsua 'wio,

'e 'be-e =tu le, 'e -nyi-e 'a -nagbopu, 'u =gla-a nyibli a 'mu le. 37Nyibli a pepe di de -tee, 'u =mla. -Te u =mla, 'floo, -e hie bu, -te 'a -nagbopu 'kukue-e le, u 'yii 'li -tugbi gbagbi ni =hlon'huen. 38Nyibli a 'mu, -u di de, 'bu mo, 'bu 'yi 'yonu ko nugbi 'huen -hre, u mo nyibepu a 'miliwu ni -hen. 39E no- -hi, 'ti- -Yusu 'e te =nu bu, 'ki bu mu 'li 'waa 'du 'kwli le, e no- -mo -bi, 'e -mu, 'e 'ya 'li 'blagbi 'kwli, e ko 'a -nagbopu 'huen-, 'u mu 'li 'blugbakutu -bi ki. 'Ki 'li blugbakutu a 'mu ki, 'ki 'du -mu', u dee Magada, e ni 'li.

**Falisi-tumu* a nyibli -hue-e ni,
-Yusu bu nu =wlilekee-tebli
(Maki 8.11-13; Luku 12.54-56)**

16 1-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi Falisi-tumu ko Sadusi-tumu* a nyibli 'huen-, u nu- 'yia 'u -Yusu 'hvi bu, -e di-e nu, u 'mu 'u-v le =tee -ni. E no- nu-o, 'u lee =ne, 'ki bu nu =wlilekee-de, -e di =nu-v -too -ni, -e mo, Nyisua, e no- lee 'ne-e -tutu ki. 2Kee, -Yusu =tu =nu =won, e wen: «To 'bu yi -won mo ni mi, 'ba 'ye-e, -e mo, 'nu 'yi 'li yo' le -ni, -e -bi ke- a pi: 'Yru di -huan 'ni huen. 3-Nyre 'bu -nye, 'ba 'ye-e, -e mo, 'nu ni 'li yako 'kwli, -e -bi ke- a pi: 'Nu di ke 'ni di. -Tebli -mu', -e mi 'lu -mo, 'ki 'li yako 'kwli, a yi 'waa kle-huiale, 'a yi-t 'ye, -te -nyre di 'mu ni. Kee, -tebli -bu, Nyisua ni, -u mi ke 'lu -mo, a 'yi 'waa kle-huiale -yi. 4Ti -bu 'yri a nyibli a nunuklo nyre yi, 'u plee 'li Nyisua ke, 'ti- 'u -hue =wlilekee-de, -e di =nu-v -too -ni, -e mo, Nyisua, e no- lee 'ne- 'mu -tutu ki. Kee, Nyisua 'yi 'li-t 'li -we, bu wen, 'ki ba 'ye =wlilekee-de =du. =Wlilekee-de ni -do -mu', Nyisua di nu, 'ki 'u =nu -mo, e di 'wi- 'a de -bi -mu', e nu la, 'ki 'u winwlon-hanyo Jona* a -ta'.» Bu pu 'ki le, -e -bi e -hon 'u =nu 'hvi, e ko 'a -nagbopu* 'huen-, 'u mu 'li Galilebluga a 'yru a 'kibia -bi ki.

**Falisi-tumu* a nyibli a 'floo'yaade,
ko 'kun Helodi* a 'floo'yaade 'huen-
(Maki 8.14-21)**

5-Te -Yusu a -nagbopu* yi 'li 'blagbi 'kwli ni 'ye, e -hru =nu -mo, 'ki bu gba 'floo -mu', u di di, 'u nyre 'li 'yru a 'kibia -bi -mu' ki. 6-E -bi -Yusu -toa 'waa titie, e wen: «Falisi-tumu a nyibli, ko Sadusi-tumu* a nyibli 'huen-,

'waa 'fɔɔ a 'yaade a -ti, ba =tu 'aan dɔɔnu 'yie.» 7-Nagbopu -mɔ -bi, v 'yɪ-t' lɛ -yru, -ɛ mɔ, 'yaade a 'mu, -kɔti -Yusu hɛ, ɛ mɔ de a yɪpɔɔde =nɔ, -ɛ =hen 'nyɛ, nyibli a 'mu, 'waa 'lule-hihie -hvan. Bu 'yɪ 'kɪ -ti a 'mu lɛ -yru, ɛ nɔ- kɔ -ti 'v yɪ 'waa dɔɔnu lɛ 'beti -ni, v wen: «=Bi -te -a 'yɪ 'fɔɔ -ya, ɛ nɔ- kɔ -ti 'ɛ ni 'pɔple lɛ?» 8-Tɪ a 'mu, -nagbopu -hla, -Yusu 'win ni, ɛ wen: «A mu -bu, -v 'yɪ 'mu =wɔ yɪ -kuo -ni, de- kɔ 'kla -yɛ 'a mu -wliye 'lɪ? =Bi -te a 'yɪ didide -kɔ a -ti? 9A 'tɛ 'yɛ -ti a' leyuyruo ni kɔɛ, ɛ kɔ, a kla -ti-mɔ-hru-ti. -Tɛ 'n wloo la 'fɔɔkui ni =hun, 'kɪ nyibli a 'miliwɪ ni =hun bu di de a -ta', -te v -we la de lɛ, 'fɔɔ -mu', -ɛ hie la bu, -tugbɔwɪ ni -tie a 'yii la 'lɪ 'lɪ? =Bi ɛ -hru 'a mu -mɔ? 10ɛ kɔ, -te 'n wloo la 'fɔɔkui ni =hlon'hven, 'kɪ -tonyibli a 'miliwɪ ni -hen bu di de a -ta', 'ti-, -te v -we la de lɛ, 'fɔɔ -mu', -ɛ hie la bu, -tugbɔwɪ ni -tie a 'yii la 'lɪ 'lɪ? =Bi ɛ -hru 'a mu -mɔ -we? 11=Bi a 'nɪ 'yɛ-e lɪ-t, -ɛ mɔ, ɛ 'yɪ 'fɔɔ a -ti 'pa-, 'nɪ -hla-a lɪ-t? Kɛ- 'n pɪ, -ɛ mɔ: Falisi=tumu a nyibli, kɔ Sadusi=tumu a nyibli 'hven-, 'waa 'fɔɔ a 'yaade a -ti, ba =tu 'aan dɔɔnu 'yie.»

12-Tɛ -Yusu pɔ 'kɪ lɛ, -ɛ -bi, 'a -nagbopu yru-o lɛ, -ɛ mɔ, -Yusu 'nɪ -pɔ=v lɛ, 'kɪ bu =tu 'waa dɔɔnu 'yie, 'kɪ 'v 'fɔɔ a 'yaade a -ta', kɛɛ, bu =tu 'waa dɔɔnu 'yie, 'kɪ 'v hutɔɔle -mu', Falisi=tumu kɔ Sadusi=tumu a nyibli 'hven- tɔɛ -ni.

Pielɪ wen 'nɪ, -Yusu, ɛ nɔ- mɔ Wanyɔ -mu',

Nyɪsua pɔ la lɛ, ɛ di la 'a dakɔ yɪ ya

(Maki 8.27-30; Luku 9.18-21)

13-Tɛ de a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hven-, 'blugbakɔtɔ -mu', -ɛ 'mɔɛ 'blugba -mu' yɛ, -ɛ kɔ 'nyɛ mɔ Filipu a Sesale, 'kɪ v mu 'lɪ. Bu yɪ 'kɪ ni mi, -ɛ -bi ɛ yɪ =nu 'nɪ 'beti -ni, ɛ wen: «Mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, -bi' -tonyibli pɪ 'na -ti 'lɪ, v wen, nyiblo a 'dɪ -bi 'n pa 'mu 'lɪ?» 14-ɛ -bi v -tu-o =wɔn, v wen: «Nyibli -bi wen 'nɪ, Saan* Batɪsɪ -mu', -ɛ pɪ la nyibli 'nie* 'lu lɛ, ɛ nɔ- -pa 'mu. -U -bi wen 'nɪ, -mɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ Eli* =nɔ. -U -bi wen 'nɪ, -mɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ Selemi* =nɔ. -U -bi wen 'nɪ, -mɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ -bi =nɔ, -ɛ 'kɔ la, 'ti- ɛ 'hɪ 'klɔ de.» 15-ɛ -bi ɛ wen: «A mu -mɔ -bi, a wen, nyiblo a 'dɪ -bi 'n pa 'mu 'lɪ?» 16-ɛ -bi Simo

Pielt bi 'v ni, ε wen: «-Mɔ mɔ Wanyɔ -mɔ', Nyɔsua pu la lɛ, ε di la -a mu yɪ ya. -Mɔ 'Klɔhienyɔsua a 'Yu =nɔ.» 17-ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ-t yɪ, ε wen: «'E mɔ -tɪ a -tɛɛ, Simɔ Pielt, Saan a 'yu. -Tɪ -mɔ', -hla, ε 'yɪ -tonyiblo =dɔ 'pa-, ε 'yɪ -mɔ-ɔ wɔn =tu. 'Na 'Bai Nyɔsua -mɔ', -ε ni 'lɪ yakɔ 'kwli, ε nɔ- lee -mɔ-ɔ. 18'N yɪ 'kɪ -mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ, -na 'nyrɛ mɔ Pielt, -ε =hen 'nyrɛ 'hɔ. E nɔ- kɔ kɪ, 'n di 'v 'na 'cɔɛ 'v -pɔv -nɪ. 'Kukɔv 'yɪ 'lɪ-t 'lɪ -wɛ, bɔ -wɛ 'cɔɛ a 'mɔ bɔ. 19'N di -mɔ Nyɔsua a 'klɔ yrayrɔ a 'maju a 'yɔ 'nɪ -nyɪ. -Tɛblɪ a pɛpɛ -mɔ', -di nyibli -lee -nɪ, v 'nɪ 'nuo 'lɪ, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ, Nyɔsua -mɔ', -ε ni 'lɪ yakɔ 'kwli, ε di=e 'nɪ hla -wɛ, ε kɔ, -tɛblɪ a pɛpɛ -mɔ', -di kɪ -wɛn -nɪ, 'kɪ nyibli bɔ nu, Nyɔsua di wɛn =nɛ kɪ -wɛ.» 20-ε -bɪ -Yusu tɪ 'a -nagbopɔ ni -tɛɛ, ε wen: «A 'nɪ 'lee 'lɪ nyiblo =dɔ, -ε mɔ, 'mɔ -mɔ Wanyɔ -mɔ', Nyɔsua pu la lɛ, ε di la ya.»

**-Tɛ -Yusu hla la-a, -ε mɔ, ε di 'nɪ 'kɔ,
'tɪ- ε 'mɔ klɔ 'hɪ de**

(Maki 8.31-9.1; Luku 9.22-27)

21 Kɔɛ 'v ti a 'mɔ 'yie bɔ, -Yusu -tua 'a -nagbopɔ* -tɛblɪ -mɔ', -ε kɔ -bɔ mu-o yɪ, 'a klɛ-hɪhɪalɛ, ε wen: «E di kɔ -nyrɔwɔ, 'mɔ 'lɪ Jrusredɔ 'kwli mu, 'bɔ a nyibli bi 'lɪ yɪ, Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbɪ, v kɔ Nyɔsua a tetetɔnyɔ* 'hɔn-, v 'mɔ 'mɔ =hɔn =tu, v 'mɔ 'mɔ 'la. Kɛɛ, 'bɔ mɔ, 'nɪ 'kɔ, -nyrɔwɪ nɪ 'hɔn, ta a -nyrɔwɔ, Nyɔsua di -ha 'mɔ 'klɔ.» 22 E nɔ- mɔ Pielt bɔ daa =nɛ 'kɪbɪa -mɔ, 'tɪ- bɔ lee =nɛ, -ε mɔ: «-Tɪ -bɔ, -yɪ 'lu -mɔ lɛ -hie, 'nɪ -hɔa-a lɪ-t, bɔ nu -mɔ, ε kɔ, Nyɔsua 'nɪ 'wɛn 'lɪ-t kɪ, 'kɪ bɔ nu -mɔ.» 23-ε -bɪ -Yusu -hɪan -mɔ, 'ε lee Pielt, ε wen: «hlɔɔ 'mɔ -mɔ lɛ, Satan*! -Kɛ 'mɔ yɪ, 'kɪ =bɔ nu de -mɔ', Nyɔsua -hɔɛ. De -mɔ', -yɪ 'lu -mɔ lɛ -hie, ε 'yɪ-t 'pa-, Nyɔsua 'nɪ -hie lɪ-t 'lu -mɔ lɛ. -Na 'lɛ-hihie mɔ -tonyibli a 'lɛ-hihie =nɔ.»

24 Bɔ pu 'kɪ lɛ, -ε -bɪ ε yɪ 'a -nagbopɔ 'nɪ -lee -nɪ, ε wen: «Nyiblo 'bɔ yɪ-t nɪ -hɔɛ, bɔ kɔɛ 'mɔ =wien lɛ, ε 'nɪ 'kɔɛɛ 'lɪ 'a dɔɔnɔ a 'lɛ-hihie =wien lɛ, kɛɛ, -tɪ -mɔ', 'n di=e -lee -nɪ, ε nɔ- bɔ nu, 'a -nɛ ti, 'ye =bɔ nyibli v pu lɛ, v 'mɔ-v 'la, -tɛ ε pa 'v, 'ε mɔ 'na nyiblo a -tɪ. 25 Nyiblo 'bɔ pu lɛ, ε 'nɪ -hɔa-a lɪ bɔ 'waan nɛ 'a dɔɔnɔ a -hɔnhɔn, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ, 'kɪ 'v 'na -ta', nyiblo a 'mɔ, 'bɔ mɔ, 'bɔ 'kɔ, ε di 'a 'klɔ yrayrɔ

'ni 'waan -ni, 'ki 'li Nyisua yi. Kεε, nyiblo 'bu -wen, 'ki 'a dionu a -hunhlun bu 'wan, 'ki 'ne- -tutu ki, -te ε nve 'mu a -ti, -ε -bi nyiblo a 'mu, 'bu mɔ, 'bu 'ku, ε di kɔ 'klo yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li, 'ki 'li Nyisua yi. 26 Nyiblo 'bu kɔ 'klo -bu a kuko-tebli a pepe, 'ti- bu 'waan ne 'a dionu a 'klo yrayru, 'ki 'li Nyisua yi, kuko-tebli a 'mu, ε 'ni -pu-u 'u-u -dedede ni. Nyiblo -du 'yi 'li-ti 'li -we, bu pu 'u -dedede 'klo yrayru a 'mu, 'a -ta'. 27-Ti a pepe -bu, 'n lee ne 'a mu, 'n hla-a ni, -ε nu-o, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n di 'li 'ni di, 'ki 'li 'na 'Bai Nyisua a -ti a 'yi'buale 'kwli, 'n kɔ 'na lelenyu 'huen-. Ti a 'mu 'yri, 'ki 'na 'Bai Nyisua di -huan 'a -ne nyibli -bi 'wio -nyi, kɔ, ε 'mu -u -bi yru le -puu -ni, =wi yi -te 'a -ne nyiblo a nunuklo ni 'mu, 'ki 'ne- -tutu ki. 28'N yi 'a mu 'ni -lee -ni -teε, -ε mɔ, 'ki 'li 'a mu 'nyi, nyibli -bi ni 'li, u 'mu -huan-a 'ye, -te 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di 'lididie nu, 'mu nyibli win ki -kɔ -ni, 'ti- ε 'mu -huan nyibli a 'mu, 'waa 'kukuu a ti ki ye.»

-Te -nagbopu* 'yee la 'li -Yusu

Nyisua a -ti a 'yi'buale 'kwli

(Maki 9.2-13; Luku 9.28-36)

17 1-Te -nyrowi ni -hlon-do -hi, -ε -bi -Yusu gba Piel, kɔ Saki, kɔ Saki a 'mu, 'a 'dayi nyibehian Saan* 'huen- ni, 'u mu 'li dugba bloblu =du 'lu. 2'Ki u 'ni 'li dugba a 'mu 'lu, -ε -bi -Yusu 'cici ni, 'ki 'li =nu 'yi, 'a yigbakla yi 'ni wlu, -wen 'yru, 'a 'hulepu-tebli 'ple ni, -wen -nyre. 3Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi u 'ye Nyisua a winwlon-hanyu Moise* kɔ Eli* 'huen- ni. Nyibli ni 'huen a 'mu, u 'ku la see la. U nu- 'hru 'u -Yusu 'hu, ε kɔ =nu 'huen-, 'u -tua toto a pupuu. 4Piel bu yi 'ki =nu ni 'ye, -ε -bi ε yi -Yusu 'ni -lee -ni, ε wen: «Kukonyo o, ε nu -teε, 'ki -ba ni 'ne- -tite -bu bu. 'Bu mɔ, =ni yi-ti ni -hve, 'n di pu papu ni ta: -ne pupa, Moise a -ne, kɔ Eli a -ne.» 5Win ni 'li-ti wlon, ti ni -do a ti 'yri, -jrunma, 'ε yi wlu, 'ε =tu 'u =nu 'lu, 'ε -hli =nu. 'Ki 'li -jrunma a 'mu 'kwli, 'ki Nyisua a win -huen 'li -wlu, 'ε pi le: «Nyiblo -bu, ε nɔ- mɔ 'na nuayu, 'ε yi 'mu plɔ a bleele -nyi. ε nɔ- ba pu nua yi bu.» 6'Ti- -nagbopu 'mu win a 'mu 'win mɔ mu, -ε -bi huannu bi 'li =nu 'kwli,

'u bla kwli bu, 'u ko yigbakli ble, 'ki 'u Nyisua a 'u-tuule a -ta'. 7-ε -bi -Yusu 'yiya 'u =nu 'hvi bu, 'ε -hren =nu le, ε wen: «Ba 'du ye', ba 'kee hvannu a pipie.» 8-Te u 'du 'yii ye', -ε -bi u 'kee nyibli -ni wen a 'yiye ni, 'bu 'yi -Yusu ni -do 'pa-.

9-Te u yi 'ki dugba a 'mu ni =ti, -ε -bi -Yusu yi =nu 'ni ti, ε wen: «De -bu, a 'ye, a 'ni 'lee 'li nyiblo =du, ε 'mu=v gba -gbagba, 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'mu 'ku, Nyisua 'mu 'li 'mu 'kukonyibli 'nyi -ha, ε 'mu 'mu 'klo -ha.»

10-ε -bi -nagbopu -tua 'a le'betile, u wen: «De- ko -ti Nyisua a tetetonyu* 'u pi le, -ε mo, Nyisua a winwlon-hanyo Eli, no- ko -bu 'nyee 'hru, -bu di, 'ti- Wanyo -mu', Nyisua pu la le, ε di la ya, ε 'mu di 'li?» 11-ε -bi ε wen: «ε mo -han-ti =nu, Eli ko bu di, ε 'mu Nyisua a dakō -hee -ni, u 'mu 'waa 'klo =hrenti -ni, u 'mu -mo -we, 'ti- Wanyo a 'mu, ε 'mu di. 12'N yi 'ki 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, nyiblo -mu', -ε 'wi Eli yi, ε di ni, kee, u 'yi-t -yru, 'ti- yunyre-tebli -bu, -tonyibli -hve bu nu=o -mo, 'u nu =ne=ε -mo. -Te u -nu, 'u =tu Eli =hwen, ke- ni -do u di nu, 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, u 'mu 'mu =hwen =tu.» 13-ε -bi -tonyibli a pepe yru-o ni, -ε mo, Eli -mu', -koti ε hle, Saan Batisi ε =hen 'nyre.

**-Te -Yusu nu la=a, 'yu -mu',
'ku -hvan* ni la 'u ke', 'a 'kue 'ε -we la
(Maki 9.14-19; Luku 9.37-43a)**

14-Te -Yusu ko 'a -nagbopu* ni -ta ni -wen 'hven-, u =ti 'ki dugba, -ε -bi u nyre 'u -tite -mu', nyibli -huvhu ni 'u. Bu ni 'ki 'u bu, -ε -bi nyiblo ni -do -bi 'yiya 'u -Yusu 'hvi bu, 'ε bla=a kwli yi bu, 15ε wen: «Tōonyo o, yru 'na 'yu nyibehian a nyai, -ε nu=o, -gbugbukue ni=e ni, 'ε =tui=e =hwen diaki. ε ko ti, 'ε yi 'li 'to le bi, ko 'ki 'li 'nie -mo. 16'N gba 'li-t -na -nagbopu yi ni, kee, u 'yi 'li-t 'li -we, bu nu=o, 'a 'kue bu -we.» 17Ke- -Yusu pi 'ki 'a -nagbopu yi, ε wen: «A mo nyibli =nu, -u 'yi Nyisua =wlu yi -kuo -ni -tee, ko, -u 'yi =haande ko de -hvan 'hven- a 'yile-hihale -yi. Ti ni -tie 'n ko =bu -hii 'ne- 'a mu 'nyi, 'ti- a 'mu Nyisua =wlu yi -kuo -ni 'li? =Bi ke- 'n di nu, 'mu 'a mu le -kikle -ni 'a -ne ti? Ba ya 'mu 'yu a 'mu yi.»

18-Tɛ ʋ ya 'kɪ -nɛ-ɛ yɪ, -ɛ -bɪ -Yusu hlee 'lɪ 'ku -hvan -mʋ',
-ɛ nɪ 'ʋ 'yu a 'mʋ ke' -mɔ, 'kɪ 'lɪ win 'yaklɪ 'kwli. -ɛ -bɪ
'ku -hvan a 'mʋ, ɛ -hɔn 'ʋ-ʋ ke' nɪ. ɛ nɔ- mɔ ti nɪ -do
a ti 'yri, 'yu a 'mʋ, 'a 'kʋɛ bu -wɛ.

19-Tɛ ti gbi -hi, -Yusu kɔ 'a -nagbopʋ 'hven-, ʋ nɪ -do,
ʋ nɪ 'ʋ bu, -ɛ -bɪ ʋ wen: «Dɛ- kɔ -tɪ, =a 'yɪ wen 'lɪ-tɪ -wɛ,
'kɪ -ba bla 'ku -hvan -mʋ' lɛ 'lɪ?» 20-ɛ -bɪ -Yusu -tu -nʋ
-wɔn, ɛ wen: «A 'yɪ Nyɪsʋa =wɔ yɪ -kuo -nɪ -tɛɛ, 'kɪ bu nu-o,
'yu -mʋ', 'a 'kʋɛ bu -wɛ. 'N yɪ 'a mʋ 'nɪ -lee -nɪ, 'ye =bu
a kuo Nyɪsʋa =wɔ yɪ dɛ gbe, a -wɛ 'lɪ ba lee dʋgba -bu nɪ:
-Hɔn mɔ -tɪtɛ -bu, -bu mu 'lɪ -tɪtɛ -mʋ', 'ɛ mɔ =han-tɪ,
ɛ 'mʋ 'ʋ -tɪtɛ a 'mʋ -hɔn. 'A -tɪ, a -wɛ 'lɪ ba nu 'a -nɛ
=dedede nɪ. [21 'Bʋ mɔ, 'ba yɪ Nyɪsʋa nɪ dɛ, 'kɪ 'lɪ =cicie* nɪ
-do 'kwli, 'kɪ a -wɛ 'lɪ ba bla 'lɪ 'kuo -hʋndʋ a 'mʋ lɛ nɪ.]»

-Yusu hlee la-a nɪ de, -ɛ mɔ, ɛ di la 'nɪ 'ku,

'tɪ ɛ 'mʋ 'klɔ 'hru

(Maki 9.30-32; Luku 9.43b-45)

22-Nyrɔwɔ =dʋ, -Yusu kɔ 'a -nagbopʋ* a pɛpɛ 'hven-,
ʋ 'kukue lɛ, 'kɪ 'lɪ Galileblɔgba 'kwli, -Yusu 'ɛ yɪ la -nʋ -lee
-nɪ, ɛ wen: «'Mɔ -bʋ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyibli*, ʋ kɔ
bu pʋ 'mʋ nyibli -jt', 23 ʋ 'mʋ 'mʋ 'la. Kɛɛ, 'bʋ mɔ, 'nɪ 'ku,
-nyrɔwɪ nɪ 'hven 'bʋ -hi, ta a -nyrɔwɔ, Nyɪsʋa kɔ bu -ha 'lɪ
'mʋ 'kukonyibli 'nyɪ, ɛ 'mʋ 'mʋ 'klɔ -ha.» -Tɛ ʋ 'win -tɪ a 'mʋ,
-ɛ -bɪ 'waa =wɪ 'mʋɛ bu.

-Tɛ -Yusu hlee la Nyɪsʋa a 'kagbau a 'blɔwli a de kɪ

24-Tɛ de a 'mʋ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopʋ* 'hven-,
ʋ nyre 'lɪ Kapenaɔdɔ 'kwli nɪ. 'Kɪ -Juukʋɛ* -mʋ', -ʋ nɪ 'lɪ
'nyɪ, ɛ kɔ la 'blɔwli'tinyɔ*, 'ʋ yɪ la 'wli 'tɪ, 'kɪ 'ʋ Nyɪsʋa
a 'kagbau* a -kʋan a -ta'. 'Blɔwli'tinyɔ a 'mʋ, ʋ nu- 'yɪya
'ʋ Pielɪ 'hʋɪ bu, 'ʋ yɪ-tɪ 'beti -nɪ, ʋ wen: «Bɪ 'aan -nɛ tɔɔnyɔ
-Yusu -bʋ, ɛ yɪ Nyɪsʋa a 'kayu gbagbʋ a 'blɔwli 'nɪ 'pɛɛ -nɪ?»
25-ɛ -bɪ Pielɪ wen: «Iɪn, ɛ yɪ-tɪ 'nɪ 'pɛɛ -nɪ,» 'ɛ mu 'lɪ 'kayu
bʋ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mʋ -Yusu -lee -nɪ. Bʋ 'mʋ 'kɪ 'lɪ
'kayu bu pa, -ɛ -bɪ -Yusu 'nyɛɛ 'hru, 'ɛ 'beti-e, ɛ wen:
«Simɔ Pielɪ, dɛ- yɪ 'lu -mɔ le -hie, 'kɪ 'ʋ 'blɔwli a 'pɛɛle a -ta'
'lɪ? 'Bʋ mɔ, 'blɔgba a naanyɔ 'bʋ yɪ 'blɔwli nɪ 'tɪ, nyibli
a 'dɪ -bɪ, ʋ -hʋɛ 'wli a 'mʋ 'lɪ? -Bɪ 'blɔgba a 'yonʋ ʋ -hʋɛ-ɛ,

-v'u- hiaponyibli?» (Ti a 'mu 'yri, 'blugba a naanyu, hiaponyibli, v nu- v -hve la 'blowli, ε 'yi 'blugba 'yonu 'pa-.)
 26-ε -bi Pielu =tu=0 =wɔn, ε wen: «Hiaponyibli =nɔ.»
 -ε -bi -Yusu wen 'ni: «'A -ti 'ki o, 'blugba a 'yonu 'yi 'pɛɛ
 -kɔ. 27Kɛɛ 'ki, 'blowli'tnyu -bu, -v 'yi 'na -nagbopu 'pa-, -a 'ni
 -hua=a li -ba pu 'waa =wɔ yru' lɛ. 'A -ti, mu 'li 'yru wien.
 =Ni yi ni mi, gba -wedi, =mu 'pa. Yi-hɛ-hrin.yɛ, -di 'pa, kla
 'a wuntɔ yi. 'Ki 'li-ti wɔn, -di yɛɛ 'li 'wliyɔkɔ a 'yɛɛ ni -do bu,
 -ε -wɛ 'li -bu 'pɛɛ -aan -nɛ 'blowli, -n kɔ 'mu 'hven-. ε nɔ-
 -di nu, =mu -aan -nɛ 'blowli a 'mu 'pɛɛ -ni.»

Nyiblo a 'di -bi, -ε ni 'v 'a 'bio 'lu yi 'li?

(Maki 9.33-37; Luku 9.46-48)

18 ¹Ti a 'mu 'yri, -ε -bi -Yusu a -nagbopu* 'yiya 'v=v 'hvi
 bu, 'v 'beti=e, v wen: «'Ki 'li Nyisua a 'klɔ yrayru 'kwli,
 nyiblo a 'di -bi, -ε di 'v 'a 'bio 'lu yi ni 'li?» ²-Tɛ v 'beti
 'ki-ti, -ε -bi ε da 'hiangbe =du, 'ε =tu 'v =nu=v ye' bu, ³ε wen:
 «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'bu mɔ, 'ba 'yi 'v dɛ 'kuku* a nunuo
 bu -hie, ε kɔ, 'ba 'yɛ ni =tɔ 'li 'aan dɔnɔ, =wɔ yi 'hiangbi,
 a 'yi 'li-ti 'li -wɛ, ba pa 'li Nyisua a 'klɔ yrayru 'kwli.
⁴Nyiblo -bu, -ε ni 'li 'a 'bio 'nyi, 'bu =tɔ 'li 'a dɔnɔ 'li,
 =wɔ yi 'hiangbe -bu, ε nɔ- di 'v 'a 'bio 'lu yi ni, 'ki 'li Nyisua
 a 'klɔ yrayru 'kwli. ⁵'A -nɛ nyiblo, 'bu ni 'v, -tɛ 'hiangbe -bu,
 ε ni 'mu, 'bu 'ble 'a nyiblo kua, 'ki 'v 'na 'nyrɛ a -ta',
 -ε -bi 'mɔ ε 'ble kua.»

-Tɛ -Yusu hlee la dɛ 'kuku* a dɛ ki

(Maki 9.42-48; Luku 17.1-2)

⁶-ε -bi kɛ- -Yusu pi de, ε wen: «Nyiblo -bu, -ε kuo 'mu
 =wɔ yi, =wɔ 'hiangbedu -bu yi, 'bu mɔ, nyiblo 'bu nu=0,
 nyiblodv a 'mu, bu 'kee 'na =wɔ a yukuolɛ, ε di nɔɔ 'v lɛ,
 'ki 'v nyiblo a 'mu, -ε nu dɛ a 'mu -mɔ, 'ki bu pu=v 'hiɔ
 gbetɛɛ lɔ, 'ti- bu pu 'li-ti 'yru -mɔ, ε 'mu 'ku. ⁷'Jrɔ 'ki 'v
 nyibli -mu' -mɔ, -v 'yi Nyisua -yi, 'ti- -v ni=e, nyibli 'v ni dɛ
 'kuku. ε mɔ =han-ti =nɔ, -teblidu a 'mu, ε kɔ bu mu 'lu -mɔ.
 Kɛɛ, 'jrɔ 'ki 'v nyiblo -mu' -mɔ, -ε di=e nu, ε 'mu 'lu -mɔ mu.

⁸'Bu mɔ, -na dabu, -huv', -na bu 'bu yi-ti ni ni, =ni yi
 dɛ 'kuku ni ni, -ε -bi 'bɛ 'v =nu lɛ, -bu pu =nu 'wan. ε nu
 -tɛɛ, 'ki -bu gba dabukutiɔ, -huv', bukutiɔ, -bu pa 'li Nyisua

a 'klo yrayru -mɔ', -ε 'yε ni -wε 'li 'kwli, 'ε -hi 'v -na dabu ni 'hven, -hɔv', na bu ni 'hven, bu =cεε 'v yɪ, 'ti- -bu mu 'li na -mɔ', -ε 'yε ni jre 'nyɪ. 9'Bu mɔ, -na 'yie 'bu yɪ-t ni ni, =ni yɪ dε 'kuku ni ni, -ε -bɪ -ha 'li-t 'li, -bu pu=v 'wan. Ɛ nu -tεε, 'ki -bu kɔ 'yie ni -do, -bu pa 'li Nyɪsua a 'klo yrayru 'kwli, 'ε -hi 'v -na 'yii ni 'hven bu =cεε 'v yɪ, 'ti- -bu mu 'li na -mɔ', -ε 'yε ni jre 'nyɪ.»

-Tε -Yusu puu la-a blablε a dε yɪ, -ε 'wan, 'ti- v 'ye
(Luku 15.3-7)

10Kε- -Yusu pɪ de, ε wen: «Ba =tu 'aan dɔnu 'yie, a 'ni -ha 'na nyiblo =dɔ -yɾaa -ni, -tε ε 'yɪ nyiblo gbagbu 'pa- a -ti. 'N yɪ 'a mɔ 'ni -lee -ni, -ε mɔ, nyibli -mɔ', -v 'yɪ nyibli gbagbu 'pa-, Nyɪsua a lelenyɔ*, v nu- -tui =nu 'yie, 'v kɔ 'hru, 'ki bu ni 'v 'na 'Bat Nyɪsua, -ε ni 'li yakɔ 'kwli 'hɔv bu. [11'Mɔ bu, -ε mɔ -tonyibli a pεpε a Nyiblo*, 'mɔ Nyɪsua tεε 'nε- -tɔtɔ ki, -ε di=e nu, nyibli, -v 'wan, -v hɔɔ Nyɪsua -mɔ lε, 'mɔ =nu lε =mɔɔ, 'mɔ =nu wa, 'ki 'v yɪnyre-tebli -mɔ', v ni a -ta', v 'mɔ Nyɪsua yre 'mɔε -ni.]»

12Ɛ puu =nε dε yɪ de, ε wen: «Nyiblo 'bu kɔ blablɪ a (100) =wɪ ni =hun, 'bu gba =nu 'cε mɔ, 'ti- blablε ni -do, bu 'wan, dε a 'dɪ -bɪ nyiblo a 'mɔ, ε di nu 'li? Ɛ kɔ bu hie 'v blablɪ a (99) =wɪ ni =hɛn =tu 'v -pu =tu 'v =hɔɪan-do -mɔ' 'cεεlε' bu, bu mu blablε -mɔ', -ε 'wan lε =mɔɔ. 13'N yɪ 'a mɔ 'ni -lee -ni, 'bu yε blablε ni -do a 'mɔ ki, 'a plɔ di 'ni ble dɪaki, ε 'mɔ 'v blablɪ a (99) =wɪ ni =hɛn =tu 'v -pu =tu 'v =hɔɪan-do -mɔ', -v 'yɪ 'wan a dε 'v -hi. 14Dε ni -do, ε nɔ- ε pa 'mɔ, 'ki 'v 'aan 'Bat Nyɪsua -mɔ, -ε ni 'li yakɔ 'kwli, -ε nu=ɔ, ε 'ni -hva=a li-t, 'ki 'a nyibli -mɔ', -v 'yɪ nyibli gbagbu 'pa-, 'a nyiblo ni -do bu 'wan.»

**-Na 'bɪhɪan Nyɪsua a nyiblo 'bu nu -mɔ de 'kuku* -mɔ,
-tε -mɔ', -di nu, 'ti- =mɔ=v -hεε -ni**

15(Kε- -Yusu pɪ de, ε wen 'ni:) «-Na 'bɪhɪan Nyɪsua a nyiblo 'bu nu -mɔ dε 'kuku -mɔ, lee =nε, ba bii yɪ, =mɔ=v -lee -ni, -ε mɔ, dε a 'mɔ, ε -nu, ε nyre yɪ. 'Bu mɔ, 'bu yru=ɔ, -ε mɔ, ε nu dε 'kuku, ε 'wɪ yɪ, -nu=ɔ ni, 'ε -hε -na 'dɪayɪ de. 16Kεε, 'bu mɔ, 'bu 'yε ni yru=ɔ, -ε mɔ, ε nu dε 'kuku, -ε -bɪ da nyiblo ni -do, -hɔv' nyibli ni 'hven, bu bi -mɔ ki.

Ɛ mɔ -han-ti -niɔ, Nyɔsua a 'crien 'e hle-ɛ, -ɛ mɔ, nyiblo 'bu 'mu 'a 'biɛian -ti -yɛɛ -ni, ɛ -huɛ-ɛ ni, -hɛɛɛɛ ni 'huen, ta, bu ni -tuo ki. 17Ɛɛɛ, 'bu 'ye ni yru-o -wɛ, -ɛ -bi da 'cve a nyibli. 'Bu mɔ, 'bu 'yi 'ki-ti -yru pɛpɛ, -ɛ -bi 'ki 'li -mu 'yi, nyiblo a 'mu, bu mɔ hulekɔnyɔ, -huv' bu mɔ nyiblodɔ -mu', -ɛ 'yi Nyɔsua -yi.»

'Kli -mu', Nyɔsua yi -Yusu a -nagbopu* -nyi

18(-ɛ -bi ke- -Yusu pi de, ɛ wen:) «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -tebli a pɛpɛ -mu', a di le pu nyibli 'ni 'nuo 'li, 'ki 'nɛ- -tutu ki, Nyɔsua -mu', -ɛ ni 'li yakɔ 'kwli, ɛ di-e 'ni hla -wɛ, ɛ kɔ, -tebli a pɛpɛ -mu', a di le pu nyibli bu nu, 'ki 'nɛ- -tutu ki, Nyɔsua, -ɛ ni 'li yakɔ 'kwli, ɛ di ween de a 'mu ki -wɛ.

19'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'ki 'nɛ- -tutu ki, nyibli ni 'huen, 'ki 'li 'a mu 'nyi, 'bu -wen, 'ki bu da Nyɔsua, 'bu -hva-a 'a -ne -dedede, 'na 'Baɛ Nyɔsua -mu', -ɛ ni 'li yakɔ 'kwli, ɛ di -nu-v 'ni -nyi, 20-ɛ nu-o, nyibli ni 'huen, ta, 'bu 'kukue le, 'ki 'li 'na 'nyre 'kwli, 'ki 'n ni 'li -nu 'nyi.»

**-Yusu wen 'ni: -Na 'biɛian 'bu nu -mu de 'kuku* -mɔ,
-ɛ -bi bu -hru 'a de 'kuku a 'mu 'a -ti -mɔ**

(Luku 17.4)

21-Yusu bu pu 'ki le, -ɛ -bi Pielɛ 'yiya 'u-v 'hvi bu, 'e 'beti-e, ɛ wen: «Kokɔnyɔ o, 'na 'biɛian Nyɔsua a nyiblo, 'bu 'cibi 'u 'mu de 'kuku a -mɔnunuɔ, 'wi ni -tie 'n kɔ -bu -hru 'a de 'kuku a 'mu, 'a -ti -mɔ 'li? =Bi =bu -hru 'a de 'kuku a 'mu 'a -ti -mɔ, 'wi ni -hlon'huen?» 22-ɛ -bi ɛ wen: «'Ni -pu-v le -bu -hru 'a de 'kuku a -ti -mɔ, 'wi ni -hlon'huen, Ɛɛɛ, ɛ 'yi hreele -kɔ. 'A -ne ti, -hru 'a de 'kuku a -ti -mɔ.» 23-ɛ -bi ke- ɛ pi de, ɛ wen: «-Te Nyɔsua nu nyibli a win a kukɔle, de ɛ 'wi yi, ɛ nɔ- -bu: 'Blugba =du a 'kun, ɛ nɔ- da 'a -kvannunyibli gbagbi, ɛ 'mu 'wli -mu' -hre, u kɔ bu pɛɛ -nɛ. 24-Te ɛ -tu 'wli a 'mu a -hihre -wlu, -ɛ -bi u ya-a 'a -kvannunyɔ -bi yi, -ɛ 'ble 'a gba kva. 'Wli, ɛ 'ble kva, ɛ -wɛ 'li 'wlible -huɔhuɔ ni. 25Ɛɛɛ, 'wliɔv a 'mu, -ɛ ti 'mu le, ɛ 'yi 'li 'a pɛɛle -wɛ. Ɛ nɔ- mɔ 'kun a 'mu, bu lee ne 'a nyibli, ɛ wen: Ba gba nyiblo -bu, ɛ kɔ 'a nugba kɔ 'a 'yonu 'huen-, ba plo =nu, -wen =koyo, ɛ kɔ, ba plo 'a kukɔ-tebli a pɛpɛ, -ɛ di-e nu, ɛ 'mu gba a 'mu pɛɛ -ni.»

26-Ɛ -bi -kvannunyɔ a 'mu, ɛ bla-a kwli yi bu, ɛ wen: 'N 'ble -na bu kwa, 'n nyaa -mu le, kɔ =wlv a 'lila. 'N di -na gba a pepe 'ni 'pee -ni. 27 Bu pu 'ki le, -ɛ -bi 'kun a 'mu, ɛ yru 'a nyai, ɛ wen: 'Ye -bu =yi-ti 'pee -ni, 'n te -mu bu, mu.

28-Tɛ ɛ -hɔn 'u-v ye', ɛ yi ni mi, -ɛ -bi ɛ ye 'a 'bi -kvannunyɔ -bi ki. 'A 'bi a 'mu, ɛ ye ki, ɛ 'ble 'a gba 'cumiɛ kwa. Ɛ nɔ- -mu', 'kun te wen bu, ɛ klo 'a 'bi a mlani ni, 'ɛ nyɛ-ɛ le, 'ɛ yi-ti -lee -ni: 'Na gba -mu', 'n kɔ 'li -mu -mɔ, -nyi 'mɔ-ɔ, 29 'a 'bi a 'mu, 'ɛ bla-a kwli yi bu, ɛ wen: 'N 'ble -na bu kwa, 'n nyɛɛ -mu le, kɔ =wlv a 'lila. 'N di -na gba 'ni 'pee -ni. 30 Kɛɛ, ɛ hia ni, 'ɛ ni 'u 'a 'bi a 'mu ke', 'ɛ pu-v =ji', ɛ 'mu 'li ni -nini, ɛ 'mu gba a 'mu 'pee -ni, 'ti- u 'mu-v bu te. 31-Tɛ 'a 'bio -kvannunyibli -mu', u 'ye de a 'mu, -ɛ mu 'lu -mɔ, -ɛ -bi 'waa plɔ neɛ 'li bu diaki, 'u mu 'li 'kun -mɔ, -tebli a pepe a 'mu, -ɛ mu 'lu -mɔ, 'u na-a -mɔ le. 32 Ɛ nɔ- mɔ 'kun bu da-a, ɛ wen: -Mɔ -kvannunyɔ -bu, -kɔ 'cre, gba a pepe -mu', 'n kɔ wen 'li -mu -mɔ, 'wen, 'ye =bu =yi-ti 'pee -ni, 'n te -mu bu, -te -nyaa 'mu le a -ti. 33-Tɛ 'n -nu, 'ni yru -na nyai, ke- -kɔ -bu nu wen -na 'bihian -mu', 'a nyai a yuyruo. 34 Ɛ nu-o, 'kun a 'mu, 'ɛ kɔ yru'bibie diaki, 'a -ti, 'ɛ da 'a nyibli, ɛ wen: «Ba pu-v =ji', u 'mu-v =hwen =tu, -ɛ di-e nu, ɛ 'mu 'li ni -nini, ɛ 'mu 'na gba a pepe -mu' 'pee -ni -we.» 35-Ɛ -bi ke- -Yusu pi 'ki de, ɛ wen: «Kɛ- ni -do, 'na 'Bai -mu', -ɛ ni 'li yakɔ 'kwli, ɛ di 'aan 'yiye nu. -Tebli -mu', 'aan 'bio Nyɛsua a nyibli nu 'a mu 'yi =hlon le, 'bu mɔ, 'ba 'ye ni -hru 'a -ti -mɔ, 'ki 'li 'aan =wli ki, -te 'kun a 'mu, ɛ nu 'a nyiblo -mu' a -tɔ, ke- Nyɛsua di 'aan =tɔ nu -we.»

**De -mu', -Yusu tɔɔ -ni, 'ki 'u nyɛbu kɔ nugba 'hwen-
bu -hihiɛ yre a -ta'**

(Maki 10.1-12; Luku 16.18)

19 1-Tɛ -Yusu -we tɔɔle a 'mu -mɔ, -ɛ -bi ɛ -hɔn 'li Galileblɔgba 'kwli ni, ɛ kɔ 'a -nagbopu* 'hwen-, 'u mu 'li Sudeblɔgba 'kwli, 'ki 'li Sudan a 'niki. 2 Nyibli -huɔhuɔ, u nu- yi -Yusu =wien le kɔɛ. Kiklanyibli 'bu ni 'u, ɛ ni-e ni, 'waa 'kɔɛ 'ɛ -we.

3 Falisi=tumu* a nyibli -mu', -u ni 'u, u nu- 'yiya 'u-v 'huɔ bu, -ɛ di-e nu, u 'mu 'u-v le =tɛɛ -ni, ɛ 'mu ka, 'ki 'u

Nyisua ye'. E no ko -ti 'u yi-ti le 'beti -ni, 'u pi le: «=Bi Nyisua a tete* hle-e ni, -e mo, -tonyiblo ko 'hru, 'ki bu pu 'li 'a nugba -patu', 'ki 'u 'a -ne =dedede a -ta'?» 4-E -bi -Yusu =tu =nu =won, e wen: «'N pu=v =haan-ti, -e mo, a -hre-e ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -e mo, 'klo a -wlu=tuule', -te Nyisua yi la -tonyiblo ni ni, e nu=o ni, -tonyiblo a 'mu, 'e mo nyibeyugbe ko nugba 'huen-. 5 E no- ko -ti nyibeyugbe 'mu 'u 'a 'ba' ko 'a 'dii 'huen- bu hie, e 'mu nugba ko, e ko 'a nugba a 'mu 'huen-, u 'mu 'hu' bu -nini -ni, u ni 'huen a 'mu, u 'mu -tonyiblogblo ni -do -he. 6 E =hen 'nyre, -e mo, u 'yi 'ki -tonyibli ni 'huen 'pa-, kee, u mo -tonyiblo ni -do =nu. 'A -ti o, nyibeyugbe ko 'a nugba 'huen-, Nyisua -nu, 'u -he -tonyiblo ni -do, nyiblo =du 'yi yi -blee -ni, bu -huhia =nu yre.» Ke- -Yusu pu =nu yi. 7-E -bi Falisi=tumu a nyibli =tu=o =won, u wen: «De- ko -ti, 'ki 'li tete 'kwli, Nyisua a winwlon-hanyo Moise* 'e hla-a, -e mo, nyibeyugbe 'bu -hve bu pu 'li 'a nugba -patu', -e -bi bu 'cri' crien, -e hle-e, -e mo, e pu 'li-ti -patu', 'ti- bu -ha 'li 'crien a 'mu, bu -nyi =ne-e?» 8-E -bi -Yusu wen 'ni: «'Aan =wli a 'gbokole a -ti =nu, Moise 'e -nyi 'a mu 'hru, 'ki ba pu 'li 'aan nugbi -patu' le. Kee, 'klo a -wlu=tuule', e 'yi la 'mu le -ni. 9 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, nugba 'bu 'yi 'u 'a nyibu bu -hie, 'ti- 'a nyibu a 'mu 'bu pu 'li-ti -patu', 'ti- 'bu ko nugba -bi, -e -bi e nu -wlawli.» 10-E -bi 'a -nagbopu yi 'ki-ti 'ni -lee -ni, u wen: «'Bu mo, 'bu ni 'mu le, 'ki 'u nyibeyugbe ko nugba 'huen- -mo, -e -bi e nu -tee, 'ki u 'ni 'koko 'li -ni.» 11-E -bi -Yusu =tu =nu =won, e wen: «E 'yi nyibli a pepe 'pa-, u 'yi 'li-ti 'li -we, bu yru -ti a 'mu le. Nyibli ni -do -mu', Nyisua -nyi 'kli, u nu- yru -ti a 'mu le. 12 E ko -tebli -huhui, -e ni-e, 'ki nyibepu 'ye ni ko nugbi: -u -bi ni 'u, 'u 'yi 'yonokode, -u -bi 'u ni 'u, 'u -ha =nu boko, -e di-e nu, u 'ni -ha nugbi ko, -u -bi 'ni -ko=ko nugbi, -e di-e nu, u 'mu Nyisua a -kuan ni -do a -ti 'lu mo le -hie, Nyisua a 'mu, e 'mu nyibli win ki -koko -ni. 'A -ti, nyiblo -bu, -e -we 'li -ti -bu a kua'buble, e no- -bu 'ble-e kua.»

-Te -Yusu da la Nyisua, 'ki bu nu la 'yonu =haande -mo

(Maki 10.13-16; Luku 18.15-17)

13 E ko la -nyrwo =du, 'u gba 'li 'yonu -Yusu yi, e 'mu =nu dabu 'lu ble pu, ko, e 'mu Nyisua da, Nyisua 'mu 'yonu

a 'mu -haande -mɔ nu. Kεε, -tε -nagbopu* 'ye de a 'mu, -ε -bi u -tua 'waa -mɔ'puple, u wen: «A 'ni 'haa 'li-ti 'ku.» 14Kεε, -ε -bi -Yusu wen 'ni: «Ba -ha 'yonu me le, bu di 'ne-mu -mɔ. A 'ni 'kaa 'li =nu yi, -ε nu=o, nyibli -mu', -u 'wi-'yonu -bu yi, u nu- di 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli pa,» 15'ε -tua 'waa dabu a 'lublepupu, 'ε de Nyisua, 'ki bu nu -nu -haande -mɔ. -Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi ε -hɔn 'li -tite a 'mu ni, 'ε -mu.

-Yusu kɔ gblotayu -mu', -ε mɔ la dekonɔ 'huen-

(Maki 10.17-31; Luku 18.18-30)

16-Nyrɔwɔ =du 'kwli, gblotayu =du, ε nɔ- 'yiya 'u -Yusu 'hu bu, 'ε yi-ti 'beti -ni, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, -haande a 'di -bi 'n di nu, 'ti- Nyisua a 'klo yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li, 'mu=v kɔ 'li?» 17-ε -bi -Yusu wen: «De- kɔ -ti =ni yi 'mu 'beti -ni, 'ki 'u -haande a -ta' 'li? Nyisua ni -do, ε nɔ- mɔ -haannyiblo. 'Bu mɔ, =ni yi-ti ni -hue, 'ki Nyisua bu -nyi -mu 'klo yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li, -ε -bi =tuu 'u 'a tete* 'u.» 18-ε -bi ε 'beti-e ni, ε wen: «Tete a 'di -bi 'n di 'u =tuu -ni 'li?» -ε -bi -Yusu wen: «=Ni 'laa 'li nyiblo, =ni 'nuo 'li -wlawli, =ni 'yrie 'li, =ni 'puv 'li nyiblo hi ki, 19=tuu 'u -na 'bat kɔ -na 'dii 'huen-, 'ki 'li nvele 'kwli, nve -na 'bihian -tonyiblo, =wi yi -tε -nu -na dɔɔnu a nvele.» 20-ε -bi gblotayu a 'mu, ε wen: «'ε mɔ -tεε, tete a pepe a 'mu, 'n =tuu 'u=v ni. De a 'di -bi 'n kɔ =bu nu de?» 21-ε -bi kε- -Yusu pi-ti yi, ε wen: «'Bu mɔ, =ni -hue -bu 'sii 'u yi pepe, mu, -bu plo -na kɔkɔ-tebli a pepe, -bu -nyi 'a 'wliye -hwennyibli le, Nyisua 'mu -mu -haande gbagbu -mɔ nu, 'ki 'li yakɔ 'kwli. =Ni nu 'ki-ti, -ε -bi kve 'mu =wien le, =mu 'na -nagbopi* -he.» 22Gblotayu -mɔ -bi, -tε ε 'win -ti a 'mu, -Yusu -hla, -ε -bi 'a =wlv bi =hlɔn, 'ε -hɔn 'u=v 'hu, -ε nu=o, 'a kɔkɔ-tebli -hu ni diaki.

23-Tε ε mu 'ki, -ε -bi kε- -Yusu pi 'a -nagbopu yi, ε wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, ε di 'mu 'ni kla, 'ki dekonɔ bu di 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli pa. 24'ε mɔ -han-ti, ε kla 'mu ni, 'ki 'u dekonɔ -mɔ', -ε kuo ne 'a kɔkɔ-tebli =wlv yi, bu kuo Nyisua =wlv yi, bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli, 'ε -hi 'u =gbuki-so* bu naa 'u 'die a 'huɔ 'yri.» 25-Yusu a pupuwin a 'mu, ε maa ne 'a -nagbopu wlɔn le diaki.

'A -ti, v wen: «Bu kɔ bu nɪ 'mʊ lɛ, -ɛ -bɪ nyiblo =dʊ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu pa 'lɪ Nyɪsua a 'klɔ yrayrʊ 'kwli.» 26-Yusu 'ye =nʊ -yeye, ɛ wen: «Kɪ 'lɪ -tonyiblo a dɪɔnʊ a 'klɪ 'kwli, ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu kuo Nyɪsua =wɔv yɪ, 'tɪ- bu pa 'lɪ 'a 'klɔ yrayrʊ 'kwli. Kɛɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'klɪ 'kwli, 'a -nɛ =dedede -wɛ 'lɪ nʊɛ.»

27-ɛ -bɪ kɛ- Piɛlɪ pɪ -Yusu yɪ: «-A mʊ -mɔ -bɪ 'lɪ? 'Ye kɛ, -a hie 'v -aan nyibli bu, ɛ kɔ -aan -tebli a pepɛ 'hʊɛn-, -a yɪ -mʊ =wien lɛ kʊɛ. 'A -ti, dɛ a 'dɪ -bɪ Nyɪsua di -a mʊ -nyɪ 'lɪ?» 28-ɛ -bɪ -Yusu wen: «'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'mɔ -bʊ, -ɛ mɔ -tonyibli a pepɛ a Nyiblo*, ti -mʊ', -ɛ kɔ 'yri 'n di 'v 'na bodɔgbata -mʊ' kɪ bu nɪ, 'kɪ 'lɪ 'klɔ yrayrʊ -mʊ' 'kwli, ti a 'mʊ 'yri, 'a mʊ -mʊ', -v mɔ 'na -nagbopʊ nɪ -pu =tu 'v 'hʊɛn, 'kɪ a di 'v 'aan -nɛ gbati kɪ blɛ nɪ -wɛ, -ɛ di=e nʊ, a 'mʊ Yisraekʊɛ* a =tugbi nɪ -pu =tu 'v 'hʊɛn -bati lɛ -pʊv -nɪ. 29Kɔ, 'a -nɛ nyiblo 'bu hie 'v 'a 'kayo bu, kɔ 'a 'dɪayɪnʊ, kɔ 'a 'bat kɔ 'a 'dii, kɔ 'a nʊgba kɔ 'a 'yonʊ, kɔ 'a -cii 'hʊɛn-, 'na nʊɛɛ a -ti, nyiblo a 'mʊ, -tebli Nyɪsua di=e -nyɪ, ɛ di 'nɪ -hʊ dɪaktɪ, ɛ 'mʊ 'v 'a dɛ -mʊ', ɛ hie 'v bu 'v -hi, Nyɪsua 'mʊ=v 'klɔ yrayrʊ -mʊ' -nyɪ, -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ. 30Kɛɛ, nyibli -mʊ', -v nɪ 'v 'waa 'bio 'lu yɪ, 'kɪ 'lɪ -tɛ ti nɛ -bʊ 'kwli, 'waa -hʊɔhʊtɪ, v nʊ- di 'lɪ 'waa 'bio bu nɪ -nyrɔwɔ =dʊ, ɛ kɔ, nyibli -mʊ', -v nɪ 'lɪ 'waa 'bio bu, 'kɪ 'lɪ -tɛ ti nɛ -bʊ 'kwli, 'waa -hʊɔhʊtɪ 'mʊ 'v 'waa 'bio 'lu yɪ nɪ, -nyrɔwɔ =dʊ.»

-Tɛ -Yusu pʊ la -cikɔnyɔ kɔ -kvannunyibli 'hʊɛn- a 'ledʊ

20 1(-ɛ -bɪ -Yusu pʊ 'ledʊ -bɪ, ɛ wen:) «Nyɪsua 'bu kɔɔ nyibli win kɪ, dɛ ɛ 'wɪ yɪ, ɛ nɔ- -bʊ: 'Dudɔnyɔ gbagbu =dʊ, ɛ nɔ- 'hɪtɪ -nyrajruwɔ =dʊ, 'ɛ mu -kvannunyibli lɛ =mʊɔ mɔ, -ɛ di=e nʊ, v 'mʊ 'a -kʊan nʊ, 'kɪ 'lɪ 'a -ci kɪ. 2-Tɛ ɛ 'yɛ yɪ-henyibli, -ɛ -bɪ ɛ kɔ =nʊ 'hʊɛn-, v -yra=a nɪ, 'kɪ bu 'pɛɛ =nʊ -nyrɔwɔ 'mumu a 'wliyɛ, 'ɛ lee =nʊ, 'kɪ bu mu 'a -kʊan nʊ, 'kɪ 'lɪ 'a -ci kɪ. 3Muu 'v 'yɪv bu 'yaa 'v a ti 'yie, -ɛ -bɪ ɛ 'hɪtɪ nɪ dɛ, 'ɛ mu 'lɪ -tɪtɛ -mʊ', nyibli -mʊ', -v =mʊɛ -kʊan lɛ, v yɪ 'v blɛ nɪ, 'kɪ 'v -tɪtɛ a 'mʊ, 'ɛ yɛ 'v nyibli -bɪ bu, -v 'yɛ nɪ nʊ -kʊan =dʊ. 4-ɛ -bɪ ɛ wen: Ba mu 'lɪ 'na -ci kɪ -wɛ, a 'mʊ -kʊan nʊ. 'Wliyɛ -mʊ', -ɛ blɛɛ nɛ 'a mʊ yɪ, 'n di 'a mɔɔ 'nɪ -nyɪ. 5ɛ nɔ- mɔ nyibli a 'mʊ, bu mu 'lɪ 'a -ci kɪ. Muu 'v 'yɪv bu nyra bu a ti 'yie, -ɛ -bɪ ɛ 'hɪtɪ nɪ dɛ, 'ɛ mu -kvannunyibli -bɪ lɛ =mʊɔ mɔ. Dɛ nɪ -dɔ a 'mʊ, ɛ nɔ- ɛ -nʊ

'yru-hiile a ti 'yri. 6-Te ε hie 'li -haawɔ nu -do, nyibli 'mu -kvan bu -nyraa -ni, -ε -bi ε 'hri ni de, 'ε mu 'li -tute -mu', nyibli -mu', -v =mve -kvan le, v yi 'v ble ni, 'ε ye 'v nyibli -bi bu de, ε wen: De- kɔ -nyrɔwɔ -gbu -bu, a yi mɔ -hii -ni, 'ki a 'ye ni nu -kvan 'li? 7-ε -bi v =tu-o =wɔn, v wen: Nyiblo =du 'yi -a mu -kvan -mɔ -pu a -ti =nɔ. -ε -bi ε wen: 'Bu ni 'mu le, -ε -bi ba mu 'li 'na -ci ki -we, a 'mu 'na -kvan nu.

8-Te 'yru yi 'li yakɔ 'kwli le ni -we, -ε -bi -cikɔnyɔ da 'a -kvannunyibli a nyiblo gbagbu ni, ε wen: Da -kvannunyibli a pepe, =mu =nu 'pee -ni. Yi-henyibli -bu 'pee -ni, v nu- mɔ nyibli -bu, -v pee 'tɔ, 'n pu -kvan ki. ε nɔ- -di nu -nunu, yi-henyibli -mu', 'n pu wen -kvan ki, =mu =nu ki ye. 9Nyibli -mu', -v nu -haawɔ nu -do a -kvan, -te v -di, v 'ye -nyrɔwɔ 'mumu a 'wliye. 10-Te nyibli -mu', -v mɔ wen yi-henyibli, v pu wen -kvan ki, v 'ye de a 'mu, -ε mi 'lu -mɔ, -ε -bi 'waa =wli wen, 'waa -ne 'wliye di 'ni -hu, ε 'mu 'v 'waa 'bio a -ne 'v -hi. Kee, v -nyi =nu -nyrɔwɔ 'mumu a 'wliye -we. 11-Te v -nyi =nu 'wliye a 'mu, -ε -bi v pu -cikɔnyɔ yru le, 12v wen: Nyibli -mu', -v pee 'tɔ, -v nu -haawɔ nu -do a -kvan, kɔ -a mu -bu, -v -tua wen 'li -hwen a 'yiye, -nyrɔwɔ -gbu -bu 'kwli, 'yru yi ke yi -hwen -ni, v kɔ -a mu 'hwen-, 'wliye ni -do, ε nɔ- =pee ne -a mu. 13Kee, -cikɔnyɔ =tu 'a nyiblo ni -do =wɔn, ε wen: 'Bihian o, 'n 'yi -mu -kaa -ni. =Bi -kɔ 'mu 'hwen-, -a 'yi wen=ε -yra, 'ki =bu 'pee wen -mu -nyrɔwɔ 'mumu a 'wliye. 14'A -ti o, gba -na 'wliye, -bu mu. Nyibli -bu, -v pee 'tɔ, 'n pu 'v -kvan 'yie, 'wliye ni -do -mu', 'n -hva =bu -nyi =nu, 'wliye ni -do a 'mu, ε nɔ- 'n -hva =bu -nyi -mu -we. 15-Te 'n ni 'na kuko-tebli a naale, 'mɔ kɔ 'li-ti -mɔ. =Bi ca =tui, -te 'na =wlv nɔ yi a -ti?»

16-ε -bi -Yusu wen 'ni de: «'A -ti o, nyibli -bu, -v ni 'li 'waa 'bio bu, -nyrɔwɔ =du, v nu- di 'v 'waa 'bio 'lu yi ni, ε kɔ, nyibli -mu', -v ni 'v 'waa 'bio 'lu yi, v nu- di 'li 'waa 'bio bu ni.»

**-Te -Yusu hla la 'a 'kɔkɔv kɔ 'a 'klɔ'huhru a -ti,
'a 'wi ni ta a 'wɔ, nɔ- -bu
(Maki 10.32-34; Luku 18.31-34)**

17-Te -Yusu -yre, -ε -bi ε 'tɛ gbɛ 'hru 'lu -mɔ, ε kɔ 'a -nagbopv* 'hwen-, 'v mi 'li Jrusɛdiɔ 'kwli. Bu yi 'ki

'hru ni ne, -ε -bi -Yusu da 'a -nagbopu ni -pu -tu 'u 'hven ni, 'u bii yi, 'ε lee -nu, ε wen: 18 «Ba pu 'mu nua yi bu. Jrusredu, -a mi 'li 'kwli, 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'ki u di 'li 'mu Nyisua a -cohlunpinyu* gbagbi -ji' pu, ko tetetonyu* 'hven-, u 'mu 'mu -bati le -pu -ni, u 'mu le pu, 'n bleε 'kokuu yi. 19 'Bu -hi, 'ti- u 'mu 'mu nyibli -mu', -u 'yi Nyisua -yi -ji' pu, nyibli a 'mu, u 'mu 'mu 'caa -ni, u 'mu 'mu loko -bii -ni, 'ti- u 'mu 'u 'mu tugbe* 'yie -koo -ni, -ε di-e nu, u 'mu 'mu 'la. -Nyrowi ni 'hven 'bu -hi, ta a -nyrowo, Nyisua ko bu -ha 'li 'mu 'kukonyibli 'nyi, bu -ha 'mu 'kl.»

**-Te Saki ko Saan* 'hven-, 'waa 'dii lee la -Yusu, -ε mo,
ε -hve-ε ni, 'a 'yonu bu ni -hvan 'u -Yusu 'hu bu,
'ki 'li Nyisua a bunule'**

(Maki 10.35-45)

20-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi Sebede a nugba, ε no- 'yia 'u -Yusu 'hu bu, ε ko 'a 'yonu ni 'hven 'hven-, -u mo -Yusu a -nagbopu* Saki ko Saan*, 'ε bla-a kwli yi bu, -ε di-e nu, ε 'mu-u de -hua. 21-ε -bi ke- -Yusu pu-t yi, ε wen: «De a 'di -bi -hve -bu nu, 'ki 'u -mu -mo 'li?» -ε -bi ε -tu-o =won, ε wen: «Ti -mu', -ε ko 'yri -di nyibli a pepe win ki -koo -ni, 'ki 'li Nyisua a bunule', 'n -hve-ε ni, -bu wen, 'na 'yonu ni 'hven -bu, bu ni 'u -mu 'hu bu, -do 'ki 'li -na diidekibia ki, -do -bi 'ki 'li -na kamlakibia ki.» 22 Ke- -Yusu pu =nu yi: «De -bu, a -hve, de bu di 'nyre -hen, a 'yi-t -yi. -Bi -hwendu -mu', 'n di 'ye, a -we 'li ba 'ye-e ni?» -ε -bi u wen: «-A -we 'li-t ni.» 23-ε -bi ε wen: «'ε mo -han-ti, -hwendu a 'mu, 'n di 'ye, a 'mu-u 'ye. Kee, nyiblo, -ε ko -bu ni 'na diidekibia ki bu, ko, nyiblo -bi -mu', -ε ko -bu ni 'na kamlakibia ki bu, ε 'yi 'mo 'pa-, 'ni -wa-a li =nu 'nyre ni. 'Na 'Bai Nyisua a =gbetu, ε no- di nyibli a 'mu 'nyre wa.»

24-Te -nagbopu ni -pu -bi -mu', u 'win -ti a 'mu, 'diayinu ni 'hven, u lee -Yusu, -ε -bi u -tua 'waa yru a lepule. 25 ε no- mo -Yusu bu da 'waa pepe, ε wen: «A yi-e ni, -ε mo, 'kl -bu a 'luyinyu, -u neε 'waa dako, u -tui =nu =hwen, 'u yi =nu 'pl. 'Waa 'kunde a 'mu, u nii 'li-t 'cre 'kwli. 26 'A mu -mo -bi, ε 'yi yi -bleε -ni, bu =ti 'mu le, 'ki 'li 'a mu 'nyi. Nyiblo 'bu -hve bu mo 'aan naanyo, nyiblo a 'mu,

ε blæe yi, bu mɔ 'aan -heenyɔ. 27 ε kɔ, 'kɪ 'lɪ 'a mu 'nyɪ, nyiblo 'bu -huɛ bu mɔ 'aan 'luyuninyɔ, nyiblo a 'mu, ε blæe yi, bu -we -mɔ, 'kɪ bu -hæe nɛ 'aan pɛpɛ. 28 'Na 'mumu -bu, -ε mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'n 'yɪ -di, 'kɪ nyibli bu -hæe 'mu, kɛɛ, 'n di nɪ, 'kɪ -bu -hæe nyibli, ε kɔ, -bu -ha 'na dɔɔnu, 'mu 'kɔ, -ε di=e nu, 'na 'kukuv a 'mu, ε 'mu=v nu, Nyɪsua 'mu nyibli -huɔhuɪ -gble, 'kɪ 'v 'waa dɛ 'kuku* -mɔ.»

**-Tɛ -Yusu nu la=a, 'yii'dɔnyɔ =dɔ,
'waa 'yii kle la yi**

(Maki 10.46-52; Luku 18.35-43)

29-Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi, -ε -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'huen-, 'kɪ v -huen 'lɪ 'dɔ -mu', v dɛɛ Seliko 'kwli. -Tɛ v yi 'dɔ a 'mu 'kwli nɪ -tɪ, nyibli -huɔhuɪ kuɛ =nu =wien. 30'Hru a 'mu, v nɛ, ε nɔ- kɔ 'nyɪa 'yri 'yii'dɔnyɔ nɪ 'huen nɪ 'v bu. 'Yii'dɔnyɔ a 'mu, v 'wɪn nɪ, -ε mɔ, -Yusu, ε nɔ- yi -hi. ε nɔ- mɔ bu 'yaa 'lɪ win, v wen: «Tɔɔnyɔ o, Dafidi* a 'Yu, yru -aan nyai mɔ!» 31 Nyibli -mu', -v nɪ 'v -tuo a 'mu kɪ, v -tua 'waa -mɔ'puplɛ, v wen: «Ba ma wien mɔ!» Kɛɛ, v hɪa nɪ, 'v 'sii yi, 'v 'yɛɛ 'lɪ win, v wen: «Dafidi a 'Yu, yru -aan nyai mɔ!» 32-Tɛ -Yusu 'wɪn 'waa win, -ε -bɪ ε nyra bu, 'ε da =nu. -Tɛ v nyre 'v=v 'hɪ, -ε -bɪ -Yusu 'beti =nu nɪ, ε wen: «Dɛ a 'dɪ -bɪ a -huɛ, =bu nu, 'kɪ 'v 'a mu -mɔ 'lɪ?» 33-ε -bɪ v wen: «Tɔɔnyɔ o, -a -huɛ -bu nu=o, -aan 'yii -bu, -v kle, bu kle yi!» 34 ε nɔ- mɔ -Yusu bu yru 'waa nyai, bu -hren 'waa 'yii lɛ. Ti nɪ -do a ti 'yri, -ε -bɪ v nɪ 'huen a 'mu, v -tua ieyuyruo, 'v bi 'v -Yusu ke', 'v -tua 'a =wienlekukue.

-Tɛ -Yusu 'ya la Jrusredɔ 'kwli

(Maki 11.1-11; Luku 19.28-40; Saan 12.12-19)

21 1-Tɛ -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'huen-, v mi 'lɪ Jrusredɔ 'kwli, -ε -bɪ 'kɪ v nyre 'lɪ 'dɔ -mu', -ε kɔ 'nyre mɔ Betifase 'kwli, -ε nɪ 'v dugba -mu' =hlɔn, -ε kɔ 'lu olifieti* nɪ 'lɪ, -Yusu 'ε lee nɛ 'a -nagbopu nɪ 'huen. 2 Kɛ- ε pɪ =nu yi: «'Dɔ -mu', -ε nɪ 'lɪ 'a mu ye', ba mu 'lɪ-tɪ 'kwli. 'Ba 'ya 'dɔ, a di yɛɛ 'v 'kasra kɔ 'a 'yu 'huen-, v mva bu. 'Ba yɛɛ 'v =nu bu, -ε -bɪ ba =wle =nu, ba ya 'mu =nu yi. 3 Nyiblo =dɔ 'bu 'beti 'a mu, -ε -bɪ ke- ba pu: Kukɔnyɔ, ε nɔ- -huɛ =nu. 'Ba hla=a, ti nɪ -do a ti 'yri, ε di 'nɪ wen, a 'mu 'lɪ =nu 'lɪ ya.»

4De a 'mu, ε mu 'lu -mɔ, -ε di-e nu, -ti -mu', Nyɩsua a winwɔɔn-hanyɔ* hla la, ε 'mu -nue -ni. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu:

5 «Kε- ba pu Sionɔɔ* (-ε mɔ Jrusɔɔɔ) a nyibli yi:

Ba 'ye kε, 'aan -nε Bodɔɔ,

ε nɔ- yi 'nε- 'a mu -mɔ di.

ε =tɔ 'li 'a dɔɔnɔ ni,

'ε 'ya 'v 'kasra ki, ε kɔ 'kasrayu 'huen-»

6-Tε -Yusu lee la 'a -nagbopɔ ni 'huen a 'mu, -ε -bi v mu ni, 'v nu dε -mu', -Yusu lee =nu, 7'v ya 'kasra kɔ 'a 'yu a 'mu 'huen- -Yusu yi. -Tε v 'ya =nu, -ε -bi 'waa dani kɔ 'waa wlawli 'huen-, ε nɔ- v pu 'v 'kasri a 'mu ki ble, -ε di-e nu, -Yusu 'bu 'ya 'v=v ki, ε 'mu dani a 'mu ki bu ni. (-ε nu=ɔ, ε tɔε =nε nyibli ni, -ε mɔ, ε mɔ bodɔɔ =nɔ, -ε ye 'li kibwɛenle 'li, ε 'yi tu 'pa-, ε 'ni -ya-a 'li-t 'li. ε nɔ- kɔ -ti, 'ε 'ya 'v 'kasri a 'mu ki.) 8-Tε v yi 'li ni di, nyibli -hɔɔhɔ pu 'v 'waa dani 'hru wɔɔn ble. -U -bi ni 'v, 'v 'be -hugbi, 'v pu 'v=v 'hru wɔɔn ble, -Yusu 'ε nε-ε kle, 9nyibli 'v nε-ε ye' le, kɔ, -v bi 'v yi-t =wien le kuε. Kε- v ni, 'v 'yεε 'li win, v wen: «-Na 'wio, Dafidi* a 'Yu, -mɔ -bu, -ε yi 'li di, 'ki 'li Kɔkɔnyɔ Nyɩsua a 'nyre 'kwli. Nyɩsua bu kɔ -ti a 'yi'buale, 'ki 'li yako 'kwli!» 10-Tε -Yusu pa 'ki 'li Jrusɔɔɔ 'kwli, -ε -bi 'dɔɔ mi 'li, 'ε yi 'li di, 'v yi le 'beti -ni: «Nyiblo a 'du -bu ε pa 'mu 'li?» 11-ε -bi nyibli wen: «ε nɔ- mɔ Nyɩsua a winwɔɔn-hanyɔ -Yusu. 'Ki ε 'ti 'li Nasaleti, 'ki 'li Galileblogba 'kwli.»

-Tε -Yusu bla la -teblɔplonyibli le, 'ki 'li Nyɩsua a 'kagbau a -yaa 'kwli

(Maki 11.15-19; Luku 19.45-48; Saan 2.13-22)

12-Yusu -mɔ -bi, 'ki 'li Nyɩsua a 'kagbau* a -yaa 'kwli, 'ki ε pa 'li. 'Ki 'li -yaa a 'mu 'kwli, 'ki puplonyibli ni 'li, 'wlugba-tebli -bu, v ni, 'v yi Nyɩsua a -cɔhlɔn pi*, ε nɔ- v ple. 'Ki 'v -tite ni -do a 'mu, 'ki 'wli'cɔcɔnyɔ ni 'v -wε, 'v yi hiapɔwli 'cɔcɔ -ni. -Tε -Yusu yeε 'v =nu bu, -ε -bi ε -tua 'waa leɔɔbla, 'ε yi 'wli'cɔcɔnyɔ a 'teble yi ble =jijri -ni, 'ε 'nyreε 'li -hungboplonyɔ a gbati ye. 13Kε- ε pi =nu yi, ε wen: «U 'cru la 'li-t Nyɩsvacriɛn 'kwli ni, -ε mɔ: Nyɩsua wen 'ni: 'Na 'kayu ni 'v ni, -ε di-e nu, nyibli 'mu 'li 'mu -daa -ni.» Kε- -Yusu pi de, ε wen: «Kεε, 'a mu -mɔ -bi, a ni 'kayu a 'mu 'yiyriyibli a 'kayu -mɔ'.»

14Ti ni -do a 'mu 'yri, -e -bi 'yii'donyu ko nianinyu 'hven-, v nu- 'yia v -Yusu 'hvi bu, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau a -yaa 'kwli, -Yusu, 'e nu-o, 'waa 'kue 'e -we. 15Nyisva a -cɔhlonpinyu* gbagbi ko tetetɔnyu* -mu', -v ni 'v -tuu a 'mu ki, v 'ye =wilekɛɛ-tebli a 'mu ni, -Yusu -nu, 'v 'win 'yonu a win, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau a -yaa 'kwli, 'yonu a 'mu, 'v 'yɛɛ 'li win, 'v pi le: «-Na 'wio, Dafidi* a 'Yu!» E nɔ- nu-o, nyibli gbagbi a 'mu, 'v bi yru' le, 16'v lee -Yusu, -e mɔ: «-Bi -ti -mu', v hle, -yɛ-ti 'ni 'win?» -E -bi -Yusu wen: «Iin, 'n yɛ-ti 'ni 'win. 'N pu-v -haan-ti, -e mɔ, -ti -mu', v 'cru la 'li Nyisvacriɛn 'kwli, a -hre-e ni. -Ti a 'mu, e nɔ- -bu: Nyisva o, 'n nu-o ni, 'yonu ko 'nyinyayonu 'hven- 'v pi -mu 'nyre le -we.»

17-Te e pu 'ki le, -e -bi e -hon 'v -nu 'hvi, 'e mu 'li Betanidɔ 'kwli. 'Ki e pee 'li.

-Te -Yusu pu la tugbe -mu', v dɛɛ figie* 'jro -mɔ

(Maki 11.12-14, 20-24)

18-Te -nyre -nye, -e -bi -Yusu ko 'a -nagbopu* 'hven-, v yi -me kle, 'v yi 'li Jrusredɔ 'kwli di. Bu yi 'ki ni di, -e -bi 'kanv bi 'li -Yusu 'kwli. 19Bu ta 'ki 'li ye' le, -e -bi e 'ye tugbedu -mu', v dɛɛ figie ni. 'Ki e nyra 'v 'hrunyia 'yri bu, 'e mu 'v-v -hlon, kee, hawi ni -do, e nɔ- e yɛɛ 'li-ti yra bu.

Ɛ nɔ- mɔ bu lee tugbe a 'mu, -ɛ mɔ: «Kue ke 'ki mɔ bu, -ni 'tuɔ 'ki 'kui de, 'kɔ -mɔ 'kɔ.» Ti ni -do a ti 'yri, -ɛ -bi tugbe a 'mu, ɛ 'ku ni.

20-Te -Yusu a -nagbopu 'ye de a 'mu, -ɛ -bi 'waa =wɔ kee le dtaki, 'u 'beti -Yusu, u wen: «De- nu 'ki-ti, tugbe -bu, 'e 'wu 'u ti ni -do a 'ti 'yri, 'e 'ku 'li?» 21-Ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ, 'bu mɔ, 'ba kuo Nyisua =wɔ yi -tɛɛ, ɛ kɔ, 'ba 'ye ni pu gble, a -we 'li ba nu de -bu, 'n nuu tugbe -bu -mɔ ni. Ɛ 'yi de ni -do a 'mu 'pa-. A -we 'li ba lee dugba -bu ni -we: -Hɔn mɔ -tite -bu, -bu bi 'li 'yru -mɔ, -ɛ -bi de a 'mu, ɛ di mu 'lu -mɔ. 22'Bu mɔ, 'ba yi Nyisua de ni -hue, 'ba kuo =ne =wɔ yi, -ɛ mɔ, ɛ di-e 'a mu 'ni -nyi, 'e mɔ =han-ti, ɛ di 'a mɔɔ 'ni -nyi.»

**-Te -Juukue* a naanyu, u yi la -Yusu le 'beti -ni,
-ɛ mɔ, nyɔ- -nyi-e 'kɔ, 'ki bu nu -tebli -mu', ɛ ni**
(Maki 11.27-33; Luku 20.1-8)

23-Te de a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi 'ki -Yusu mu 'li Nyisua a 'kagbau* a -yaa 'kwli, 'e -tua nyibli Nyisua a -ti a tɔle. Bu ni 'ki 'li tɔle 'kwli, -ɛ -bi Nyisua a -cɔhlɔnpinyu* gbagbi, u kɔ -Juukue a 'bu a nyibli -bi 'huen-, u 'yɔya 'u-v 'huɔ bu, u wen: «Nyiblo a 'di -bi -nyi 'ki -mu 'kɔ, 'ki -bu bla -tebliplonyibli -bu le 'li? Nyiblo a 'di -bi -lee -mu -we, -bu nu -tebli a pepe -bu, -ni 'li?» 24-Ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «'Na 'mumu -bu, 'n di 'beti 'a mu de. 'Bu mɔ, 'ba -hihia 'mu kle, -ɛ -bi 'n di 'a mu kle 'ni -hihia -ni -we. 25-Bu 'beti 'a mu: Nyiblo a 'di -bi -lee la Saan*, 'ki bu pu la nyibli 'nie* 'lu le 'li? =Bi Nyisua =nɔ, -u-v- -tonyibli =nɔ?» -Ɛ -bi u -tua 'waa dɔnɔ a le'betile, u wen: «-Bi' -a di 'ki pu 'li? 'Bu mɔ, =ba pu le: Nyisua -lee la 'ne-ɛ, -ɛ -bi ɛ di -hian -mɔ, ɛ 'mu -a mu 'beti -ni: -Ti -mu', Saan hle la, de- kɔ -ti 'a 'yi 'ki-ti -haan-ti -pu 'li? 26Mɔ, 'bu mɔ, =ba pu le: -Tonyibli =nɔ, -ɛ -bi nyibli kɔ bu yeɛ ne -a mu -ti, -ɛ nu-o, -tonyibli a pepe pu-v =haan-ti, -ɛ mɔ, Saan mɔ la Nyisua a winwɔn-hanyɔ* =nɔ.» 27Ɛ nɔ- nu-o, 'u =tu -Yusu =wɔn, u wen: «-A 'yi 'a =dedede -yi.» -Ɛ -bi -Yusu wen: «'Na 'mumu, 'n 'yi 'li-ti 'li -we, =bu lee ne 'a mu -we, nyiblo a 'di -bi, -ɛ -nyi 'mu 'kɔ, 'ki =bu nu -tebli a pepe -bu, 'n ni.»

-Yusu pu la 'bat kɔ 'yonu ni 'hven a 'ledu

28-ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ -Juukvɛ* a naanyv yɪ, ε wɛn: «'N -hve -bv pv 'a mv 'ledv yɪ, -ε di-e nu, dɛ a di 'lu -mɔ le -hie, 'mv=v 'ye. Nyibɛhɪan =dv, ε nɔ- kɔ la 'yonu nyibɛpv ni 'hven, 'ε lee la 'a yɪ-hɛyɪ, ε wɛn: 'Na 'yu o, mu kɛ 'lɪ -ci kɪ, =mv 'na -kvan nu. 29-ε -bɪ ε -hɪhɪa 'a 'bat kle, -ε mɔ: 'N hɪa ni, 'nɪ -mu=o lɪ. Kɛɛ, muu 'v ye', -ε -bɪ ε 'cɪcɪ 'a 'lulɛ-hihie ni, 'ε mu 'lɪ 'a 'bat a -ci kɪ, 'ε mu -kvan nu mɔ. 30Dɛ ni -do 'a mv, nyibɛhɪan a 'mv, ε tɛ wɛn 'a yɪ-hɛyɪ -mɔ, ε nɔ- ε tɛ 'a 'hven a 'yu -mv' -mɔ -wɛ. ε nɔ- -mɔ -bɪ, ε wɛn: -Aa, 'na 'bat o, 'n di 'lɪ 'nɪ mu. Kɛɛ, ε 'yɪ 'lɪ -mu.» 31-ε -bɪ -Yusu yɪ 'kɪ -Juukvɛ a naanyv -mv' 'nɪ 'beti -nɪ, ε wɛn: «'Kɪ 'lɪ 'yonu ni 'hven a 'mv 'nyɪ, nyiblo a 'dv -bɪ, -ε =tuu 'v 'a 'bat 'lɪ?» -ε -bɪ v wɛn: «Yɪ-hɛyɪ =nɔ.» -Yusu yɪ 'kɪ =nv 'nɪ -lee -nɪ, ε wɛn: «'N yɪ 'a mv 'nɪ -lee -nɪ -tɛɛ, nyibli -mv', -v di 'lɪ Nyɪsva a 'kɔ prayrv 'kwli pa, v nv- mɔ 'blwli'tunyv* kɔ 'lawlunvgbɪ 'hven-. 'A mv -mɔ -bɪ, a 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ ba pa 'lɪ. 32'N hɛ=ε ni, -ε nu=o, 'a mv Yisraekvɛ*, Saan* Batistɪ di 'nɛ- 'a mv 'nyɪ, 'ε tɔɔ nɛ 'a mv 'hru -mv', -ε 'sɪi 'v yɪ, a di gba. Kɛɛ, -tɪ -mv', ε -hɪa, a 'yɪ-tɪ =haan-tɪ -pv. Nyibli -bv, -v mɔ 'blwli'tunyv, kɔ 'lawlunvgbɪ 'hven-, v nv- pv=v =haan-tɪ, 'v 'cɪcɪ 'waa nunuŋmlɪ. -Tɛ a 'ye dɛ a 'mv, a 'yɪ Saan a 'mv nua yɪ bv -pv, 'a 'yɪ 'aan nunuŋmlɪ 'cɪcɪ -nɪ.»

-Tɛ -Yusu pu la -ci'yie-tunyv, -v kɔ la -balv a 'ledu

(Maki 12.1-12; Luku 20.9-19)

33(-Yusu 'tɛ yɪ 'lɪ -cɔhlɔnpinyv* gbagbɪ a 'mv kɔ -Juukvɛ* a naanyv -bɪ 'hven- -mɔ -hlee -nɪ 'kɪ 'lɪ Nyɪsva a 'kagbav a -yaa 'kwli.) ε wɛn: «Ba pv 'mv nua yɪ bv, 'mv 'a mv 'ledv -bɪ yɪ pv: -Cikɔnyɔ =dv, ε nɔ- -ci la 'a -ci. 'Kɪ 'lɪ -ci a 'mv 'kwli, ε 'dɔɔ 'lɪ 'lɪli =dv. 'A 'yɔ, ε tvɪ, v dɛɛ =nɛ resen*. 'Dvdɔnyɔ a 'mv, 'a -gbetv, ε nɔ- -ha 'a -ci a 'mv yɪ, 'ε 'blu 'lɪ 'hɔ gbetɛɛ 'kwli lɛ, -ε di-e nu, 'bv yɪ 'a 'yɔ ni 'plvɛ, 'a 'nie 'mv 'lɪ 'hɔ a 'mv 'kwli lɛ bi, ε 'mv=v nɔ -mɔ' nu. ε nu 'hɪ-gbɔ -wɛ, -ε kɔ kɪ v di 'v bv nyra, v 'mv -ci 'yie =tu, 'yɪrɪnyibli a -tɪ. -Tɛ ε -wɛ -kvan a pɛpɛ a 'mv -mɔ, -ε -bɪ ε lee -kvannunyibli =dv, 'kɪ bv mu -ci a 'mv, 'a -kvan nu, -ε di-e nu, 'a 'dvdɔ-tɛblɪ 'bv -tv, v 'mv=v 'a 'kɪbɪa -nyɪ,

-kɔannunyibli a 'mɔ, 'waa 'mumu, ɔ 'mɔ 'waa -nɛ 'kɪbɪa kɔ -wɛ. -Tɛ -cikɔnyɔ a 'mɔ, ɛ -wɛ -kɔan a 'mɔ a yɪblɛ-tutulɛ -mɔ, -ɛ -bɪ ɛ mu 'dagba blɔblɔ. 34-Tɛ 'dɔdɔ-tɛblɪ a 'cɪcɛti nyre 'ɔ, -ɛ -bɪ -cikɔnyɔ a 'mɔ, ɛ lee nɛ 'a lɛlɛnyɔ -bɪ, 'kɪ bu mu 'lɪ -ci'yie-tunyɔ -mɔ, ɔ 'mɔ -nɔ 'cɪcɛ-tɛblɪ -mɔ', -ɛ blɛɛ -cikɔnyɔ yɪ -nyi, ɔ 'mɔ -nɛ-ɛ yɪ ya. 35-Tɛ lɛlɛnyɔ a 'mɔ, ɔ nyre 'lɪ, -ɛ -bɪ -ci'yie-tunyɔ a 'mɔ, ɔ kɔ -nɔ nɪ, 'ɔ bi lɛlɛnyɔ -bɪ -tɛɛ, 'tɪ- 'ɔ 'la 'a 'yɛɛ -bɪ, 'ɔ pɔ ta a lɛlɛnyɔ 'hɪ -mɔ lɛ, 'ɔ 'la-a. 36-Tɛ -cikɔnyɔ 'wɪn dɛ a 'mɔ, -ɛ mu 'lɔ -mɔ, -ɛ -bɪ ɛ lee nɛ 'a lɛlɛnyɔ -bɪ dɛ. Nyibli a 'mɔ, ɔ nɔ- -hɔ, 'ɔ -hi 'ɔ yɪ-hɛnyibli -mɔ', ɛ lee mɔ. Kɛɛ, dɛ nɪ -dɔ, -ci'yie-tunyɔ -mɔ', ɔ nu yɪ-hɛnyibli -mɔ' -mɔ, ɛ nɪ -dɔ a 'mɔ, ɛ nɔ- ɔ nu 'waa dɛ -bɪ -bɔ -mɔ. 37-Tɛ lɛlɛnyɔ a 'mɔ, ɔ -hi, -ɛ -bɪ ɛ lee nɛ 'a -gbɛtɔ a 'yɪ, 'kɪ bu mu 'lɪ -nɔ -mɔ, -ɛ nu-o, 'a -wɔlɔ wɛn 'nɪ: -Tɛ ɛ mɔ 'na 'yɪ, ɔ di kɔ 'a 'ɔ-tuulɛ. 38-Kɛɛ, -tɛ -ci'yie-tunyɔ -mɔ', ɔ 'yɛ 'yɪ a 'mɔ, -ɛ yɪ 'lɪ di, -ɛ -bɪ kɛ- ɔ pɪ, 'kɪ 'lɪ 'waa dɪɔnɔ 'nyɪ: Nyiblo -bɔ, -ɛ di -ci -bɔ kɔ -nyɔwɔ =dɔ, ɛ nɔ- yɪ 'lɪ di. 'A -tɪ, -ba 'la-a, -a 'mɔ -ci -bɔ kɔ, 39'ɔ kɔɔ, 'ɔ 'hrɔɔ 'lɪ-tɪ -ci 'kwɪlɪ, 'ɔ 'la-a.» 40-ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «'A mɔ 'n yɪ 'bɛti -nɪ, nyiblo -bɔ, -ɛ kɔ -ci a 'mɔ, 'bɔ -di, dɛ a 'dɪ -bɪ ɛ di -ci'yie-tunyɔ a 'mɔ -mɔ nu 'lɪ?» 41-ɛ -bɪ ɔ =tu-o =wɔn, ɔ wɛn: «'Cɛkɔnyibli -mɔ', ɛ 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, bu yɪ 'waa nyɪ, ɛ 'mɔ -nɔ 'la, 'tɪ- ɛ 'mɔ 'lɪ -ci a 'mɔ 'lɪ -ha, ɛ 'mɔ-v -ci'yie-tunyɔ yɪyɪ -bɪ -nyi, 'dɔdɔ-tɛblɪ a 'cɪcɛti 'bɔ nyre 'ɔ, ɔ 'mɔ-v 'a 'kɪbɪa -nyi.» 42-ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ -nɔ yɪ, ɛ wɛn: «-Tɪ -bɔ, ɔ 'cɪru la 'lɪ Nyɪsvacɪɛn 'kwɪlɪ, 'n pɔ-v -haan-tɪ, a -hɛ-e nɪ. -Tɪ a 'mɔ, ɛ nɔ- -bɔ:

'Katuo -mɔ', 'kayupɔnyɔ 'yɪ -hɔa bɔ nuu -kɔan 'yɪ,
ɔ pɔ 'kɪbɪa kɪ,

ɛ nɔ- -hɛ 'kayɪ a 'mɔ a 'katuo gbagbɔ.

Kɔkɔnyɔ Nyɪsva, ɛ nɔ- nu-o, 'ɛ -hɛ 'katuo gbagbɔ,

'tɪ- 'ɛ nɔɔ 'yie klɛ, 'kɪ 'ɔ -a mɔ -mɔ.»

43-ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ dɛ ɛ wɛn: «'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, 'a mɔ Nyɪsva a dakɔ -mɔ', Nyɪsva kɔɔ wɪn kɪ, -haandɛ -mɔ', ɛ nɪ 'a mɔ 'yɪ -hlɔn lɛ, -ɛ -hɔvɛn 'lɪ 'aan wɪn a kɪkɔɔlɛ 'kwɪlɪ, ɛ di 'a mɔɔ -jɪ' nɪ -ha, ɛ 'mɔ-v dakɔ -bɪ -nyi, -ɔ di 'ɔ Nyɪsva 'ɔ =tuu -nɪ. [44Nyiblo 'bɔ bi 'ɔ 'katuo a 'mɔ kɪ, ɛ kɔ bu -yɪyɛ lɛ, mɔ, 'katuo a 'mɔ, 'bɔ bi-e kɪ, ɛ di wɔwɔ-a lɛ.]»

45 Nyisua a -cɔhlɔnpinyu gbagbi kɔ Falisi-tumu* a nyibli -mu', -v ni 'v -tuo a 'mu ki, v 'win 'ledu a 'mu ni, 'v yru-o, -ε mɔ, v nu- -Yusu =hen 'nyre. 46 -Te v yru de a 'mu, -ε -bi v =mve 'hru le, 'ki bu klɔ-ɔ, v 'mu=v 'la. Kεε, huannu ni =nu ni, 'ki bu klɔ-ɔ, -ε nu-o, v yi-e ni, -ε mɔ, nyibli -huɔhuɔ deε -Yusu Nyisua a winwlɔn-hanyɔ*.

-Yusu pu la 'blɔpadiide a 'ledu

(Luku 14.15-24)

22 1-ε -bi 'ki -Yusu nεε 'li 'ledu 'kwli de, 'ε -huhε -Juukue* a naanyu, -v 'beti wen-ε kle, ε wen: 2«Nyisua 'bu kɔɔ nyibli win ki, de ε 'wi yi, ε nɔ- -bu: ε kɔ la bodɔ =du. ε nɔ- lee nε 'a -kvannunyibli, 'ki bu pi a 'yu a 'blɔpadiide, 3'ε da nyibli -bi didide a 'mu ki. -Te dediti nyre 'v, -ε -bi ε lee nε 'a -kvannunyibli ni, ε wen: Ba mu, ba da nyibli -ni wen. -Te v -mu, v yεε 'v =nu bu, 'v lee =nu, -ε -bi v wen: -A hia ni, -a 'ni -di-e 'li. 4-ε -bi ε lee nε 'a -kvannunyibli -bi de, ε wen: Ba mu, ba lee nyibli -mu', 'n da wen, 'na didi-tɛbli -we -mɔ, 'n 'la 'na blo kɔ 'na nuvabloyonu 'huen- ni. -Tɛbli a pepe -we -mɔ. 'A -ti, bu di 'li, v 'mu 'blɔpadiide a 'mu di. 5 Kεε, nyibli a 'mu, v -da, -sɔgbɔle a -ti, 'v 'yi -di, 'v mu 'waa -kuan -mɔ le, nyiblo -bi ni 'v, 'ε mu 'li 'a -ci ki, -ε -bi ni 'v, 'ε mu plo mɔ, 6-v -bi ni 'v, -kvannunyibli a 'mu, -v mu =nu da mɔ, 'v klɔ =nu, 'v bi =nu -bibi, 'v 'ila =nu le. 7-Te bodɔ a 'mu, ε 'win -ti a 'mu, -ε -bi ε bi yru', 'ε lee nε 'a 'seyo, 'ki bu 'la 'crekɔnyibli a 'mu, kɔ, bu pu 'waa 'dɔ 'tɔ. 8-ε -bi kε- ε pu 'a -kvannunyibli yi de: 'Blɔpadiide -we -mɔ, kεε, didide a 'mu, ε 'yi nyibli -bu, 'n da wen yi -bleε -ni. 9 Ba mu 'li -tute -mu', nyibli -huɔ 'li, nyibli a pepe -mu', a di 'li bu -yεε -ni, ba da =nu, bu di 'blɔpadiide ki. 10 ε nɔ- mɔ -kvannunyibli a 'mu bu mu, bu 'kukue nyibli a pepe -mu' le, v yεε 'v bu, -v mɔ nyibli -mu', -v =tui 'v Nyisua, kɔ nyibli -mu', -v 'yε ni =tuu 'v Nyisua. (Nyibli a pepe -mu', v -da, -v -di, v -nyi =nu 'blɔpawlawlu, v 'mu=v pu.) Nyiblidu a 'mu, v nu- -we ti ki. ε nu-o ni, 'blɔpakayu -mu', 'ε 'yii 'li, 'ki 'v nyibli -mɔ.

11-ε -bi bodɔ pa ni, ε 'mu nyibli -mu', v -da 'ye. -Te ε pa 'ki, -ε -bi ε 'ye-e ni, -ε mɔ, 'ki 'li nyibli a 'mu, v -da 'nyi, nyiblo ni -do ni 'li, 'ε 'yi 'blɔpawlawlu -pu.

12 -ε -bi ke- ε pi-ti yi: 'Bihian o, -mɔ -bu, -ε 'yi
'blɔpawlawlu -pu, =yi yi -bleε -ni, -bu pa 'ne-. Kee,
-ti bu di-e kle -hɔhia -ni, ε 'yi-ti -yi. 13 ε nɔ- mɔ bodu
bu lee ne 'a -kvannunyibli, ε wen: Ba mva ne 'a bui kɔ
'a dabu. Ba pu 'li-ti -patu', 'ki 'li halɔ 'nyi. 'Ki ε di 'li
=hien -wee -ni, kɔ, 'ki ε di 'v yru -puv -ni -we.»
14 -ε -bi ke- -Yusu pi de, ε wen: «Nyisua de nyibli
-huɔhuɔ, 'ki bu wen, bu kɔɔ =nu win ki, keε, nyibli ni
-do -mu', -v ween de a 'mu ki, v nu- ε -ha 'li,
'ki ε 'mu =nu win ki -kɔɔ -ni.»

De -mu', -Yusu tɔɔ la -ni, 'ki 'v 'blɔwli a de ki

(Maki 12.13-17; Luku 20.20-26)

15 -Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi Falisi-tumu* a nyibli,
v mu -gbolugbo kɔ mɔ, -ε di-e nu, v 'mu 'hru le =muɔ,
-te v di -Yusu a le'betile nu, 'ti- a =wɔn=tutuo 'kwli,
v 'mu 'li -naa -ni, v 'mu=v -ti -yεε -ni, v 'mu=v klɔ.
16 -Tε v -yra de a 'mu, -ε -bi v te 'waa -nagbopu -bi bu,
kɔ nyibli -bi 'huɛn-, -v mɔ 'kun Helɔdi* a =tumu
a nyibli, 'ki bu mu 'li -Yusu 'huɔ. -Tε v nyre 'li-ti -mɔ,
-ε -bi v wen: «Tɔɔnyɔ o, -a yi-e ni, -ε mɔ, -hle
-ti a -tεε, =ni tve -ti a -tεε, 'ki 'v de -mu', Nyisua -hve
-a mu a -ta'. 'Bu mɔ, =ni yi-ti ni hle, =ni -pie=e huannu,
'ki 'v -tonyiblo a 'lule-hihie a -ta', 'ye =bu ε mɔ nyiblo
gbagbu. 17 'A -ti o, lee ne -a mu -na 'lule-hihie, 'ki 'v
-ti -bu, -a di -mu 'beti -ni ki: =Bi Nyisua a tete* wen
'ni, -ba -ha 'blɔwli, -ba -nyi-e Romakve a 'kun gbagbu*,
-v'v-, -a 'yi yi -bleε -ni, -ba -nyi =ne-ε?» 18 Kee, -Yusu yi
'waa 'lule-hihie -hvan ni. ε nɔ- kɔ -ti 'ε yi =nu -lee -ni,
ε wen: «De- kɔ 'mɔ a yi 'beti -ni, 'a yi 'v 'mu le =tee
-ni, 'a mu -bu, -v neε 'li ni 'huɛn 'li? =Bi a 'mu=v 'ye,
'bu mɔ, 'ni yi Romakve a 'kun gbagbu a -ti le ni -heε
-ni, ε kɔ Nyisua a -ti 'huɛn-, a 'mu 'mu -ti -yεε -ni?
19 Ba tɔɔ 'mu 'wli a 'mu, a ni, 'a yi 'blɔwli 'pεε -ni,»
'a 'wliyɔkɔ a 'yεε ni -do yi, 'v ya-a 'a 'yεε ni -do yi.
20 -ε -bi ε wen: «Nyiblo a 'di -bi, -ε kɔ yigbakla -ni 'v=v
ki 'li? Nyiblo a 'di -bi, -ε kɔ 'nyre v 'cru 'v -we 'li?»
21 -ε -bi v wen: «Romakve a 'kun gbagbu =niɔ.»
-ε -bi ke- -Yusu pi 'ki =nu yi, ε wen: «'A -ti o, de -bu,

-ε blεε 'kɪn gbɔgbɔ yɪ, bɔ -nyɪ =nε=ε, ε kɔ, dε -bɔ,
 -ε blεε Nyɪsɔvɔ yɪ, bɔ -nyɪ =nε=ε -wε.» 22 -Tε v 'wɪn
 -tɪ a 'mɔ, -Yusu -hɪhɪa =nɔ klε, ε kεε 'wɔɔ =wɪ lε. Ε nɔ-
 mɔ bɔ hie 'v=v bɔ, bɔ mɔ.

De -mɔ', -Yusu -tɔɔ -nɪ, 'kɪ 'v 'klɔ'hɪhɪru a dε kɪ

(Makɪ 12.18-27; Luku 20.27-40)

23 'Kɪ 'lɪ Jrusredɔ 'kwɪ, ε kɔ la -tumu -dɔ. 'A 'nyre mɔ
 Sɔdusɪ-tumu*. U nɔ- hɪε=ε, -ε mɔ, 'bɔ mɔ, nyɪblo 'bɔ 'kɔ, ε 'yɪ
 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bɔ -hɔn 'lɪ 'kɔkɔnyɪbli 'nyɪ, bɔ 'hɪ 'klɔ, 'kɪ 'lɪ
 Nyɪsɔvɔ yɪ. U nɔ- kɔ nyɪbli -mɔ 'v -Yusu 'hɔɪ, 'kɪ 'lɪ
 -nyrɔwɔ nɪ -dɔ a 'mɔ 'kwɪ, -ε dɪ=e nɔ, v 'mɔ=v lε 'betɪ -nɪ.
 -Tε v nyre 'kɪ 'v=v 'hɔɪ, -ε -bɪ v wɛn: 24 «Tɔɔnyɔ o, 'ye tete*
 -bɪ, Nyɪsɔvɔ a wɪnwɔn-hanyɔ Moise* 'cɪ lɔ, ε hie lɔ -a mɔ lε,
 ε nɔ- -bɔ: Nyɪbeyugbe 'bɔ kɔ nɔgbɔ, 'tɪ- muu 'lɪ ye',
 nyɪbeyugbe a 'mɔ, 'bɔ 'kɔ, 'bɔ 'yɪ 'v 'yɔnɔ bɔ -hie, -ε -bɪ
 nyɪbeyugbe a 'mɔ, -ε 'kɔ, 'bɔ kɔ 'dɪayɪ nyɪbehɪan, ε nɔ- blεε
 yɪ, -bɔ kɔ 'a nɔgbɔ a 'mɔ, ε kɔ=ɔ 'hɔɛn-, v 'mɔ 'yɔnɔ kɔ,
 'kɪ 'v 'a 'dɪayɪ -mɔ', -ε 'kɔ a -tɔ'. Kε- Moise a tete pɪ.»
 25 Kε- v pɪ dε, -ε mɔ: «Ε kɔ la 'dɪayɪ nyɪbepɔ nɪ -hɔn'hɔɛn,
 'kɪ 'nε- -a mɔ 'nyɪ, 'wɔɔ yɪ-henyɪblo, ε nɔ- kɔ nɔgbɔ,
 nyɪbehɪan a 'mɔ, 'ε 'yɪ 'v 'yɔ bɔ -hie, 'ε 'kɔ, 'ε -hie 'a nɔgbɔ
 'a 'dɪayɪnɔ a 'hɔɛn a nyɪblo lε. 26 De nɪ -dɔ a 'mɔ, ε nɔ- nɔ
 'hɔɛn a nyɪblo, kɔ tɔ a nyɪblo 'hɔɛn-, 'ε mɔ 'lu -mɔ -mumu,
 'ε ye -hɔn'hɔɛn a nyɪblo kɪ. 27 -Tε 'wɔɔ pεpε, v 'kɔ 'kɪ, -ε -bɪ
 nɔgbɔ a 'mɔ, ε 'kɔ nɪ -wε. 28 -Tɪ -a dɪ 'betɪ mɔ, -a -hɔɛ
 -bɔ -hɪhɪa -a mɔ klε, ε nɔ- -bɔ: -Nyrɔwɔ -kɔ 'kwɪ nyɪbli
 dɪ 'lɪ 'kɔkɔnyɪbli 'nyɪ -hɔn, v dɪ 'klɔ 'hɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsɔvɔ yɪ,
 nyɪblo a 'dɪ -bɪ, 'kɪ 'lɪ nyɪbepɔ nɪ -hɔn'hɔɛn -mɔ' 'nyɪ,
 -ε dɪ 'kɪ nɔgbɔ a 'mɔ kɔ 'lɪ, -ε nɔ=ɔ, -tε v nɪ lɔ 'nε- -tɔtɔ kɪ,
 nyɪbepɔ a pεpε a 'mɔ, v kɔ lɔ=a nɪ?» 29 -ε -bɪ -Yusu =tɔ =nɔ
 =wɔn, ε wɛn: «A kε nɪ, -ε nɔ=ɔ, a 'yɪ Nyɪsɔvɔcrɪɛn -yɪ, 'a 'yɪ-tɪ
 -yɪ -wε, -ε mɔ, Nyɪsɔvɔ nɪ 'klɪ kɪ. 30 Tɪ -mɔ', -ε kɔ 'yɪ nyɪbli
 dɪ 'lɪ 'kɔkɔnyɪbli 'nyɪ -hɔn, v dɪ 'klɔ 'hɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsɔvɔ yɪ,
 nyɪbepɔ kɔ nɔgbɪ 'hɔɛn-, v 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bɔ kɔkɔ -nɪ.
 Kεε, -tε Nyɪsɔvɔ a lɛlɛnyɔ* nɪ 'mɔ, kε- v dɪ 'mɔ nɪ -wε.
 31 'Yɔ 'v 'lu dε, dε -bɔ, -ε mɔ nyɪbli bɔ -hɔn 'lɪ 'kɔkɔnyɪbli
 'nyɪ, bɔ 'hɪ 'klɔ, 'n yɪ-e nɪ, -ε mɔ, -tɪ -mɔ', Nyɪsɔvɔ -hɪa,
 'kɪ 'v=v kɪ, a -hɪe-e nɪ, 'kɪ 'lɪ 'a 'cɪɪɛn 'kwɪ. Kε- Nyɪsɔvɔ pɔ lɔ:

32'Mo -mo Nyɩsua -bu, Abrahamu* de, e ko Yisaki*, ko Sakobu* 'hven-. E 'wi yi, ti -mu', -e ko 'yri Nyɩsua yi la 'li Moise -mo -hlee -ni, Abrahamu, ko Yisaki, ko Sakobu 'hven-, u 'ku la ni see la. Kee, -a yi-e ni, -e mo, e 'yi 'kukonyibli 'pa-, u 'ni -da-a li Nyɩsua, kee, 'klonnyibli, u nu- de-e. (A -ti, 'ba pu le, -e mo, nyiblo 'bu 'ku, e 'ni 'hri-ti 'klɔ, 'ki 'li Nyɩsua yi, e 'yi -han-ti 'pa-.)» Ke- -Yusu -pu.

33Nyibli a pepe -mu', -u pu -Yusu nua yi bu, 'waa -wli kee le, toole a 'mu, 'a -ti.

Nyɩsua a tete* gbagbu -mu',

-e ni 'u tete a pepe 'lu yi

(Maki 12.28-34; Luku 10.25-28)

34-Te Falisi-tumu* a nyibli 'win, -e mo, -Yusu -tu Sadusi-tumu* a nyibli =won, 'e nu-o, 'ki u 'yi 'ki -ti -du 'ye, bu hla. E no -mo bu 'kukue le, bu mu 'u -Yusu 'hvi. 35'Ki 'li -nu 'nyi, tetetonyo* -du ni 'li. E no- 'beti -Yusu, -e di-e nu, e 'mu 'u-v le -tee -ni, e 'mu ka, 'ki 'u Nyɩsua ye', e wen: 36«Tonyo o, tete a pepe -bu, Nyɩsua -nyi -a mu, 'a de a 'di -bi -mo tete gbagbu, -e -hi 'u 'a 'bio 'u 'li?» 37-E -bi -Yusu wen: «Blee yi -bu nve -na Kukonyo Nyɩsua, 'ki 'li -na -wlu a pepe ki, ko, 'ki 'li -na 'lule-hihie a pepe 'kwli. 38E no- mo Nyɩsua a tete gbagbu, 'ki 'li tete a pepe 'nyi. E no- ni 'u tete a pepe 'lu yi. 39Tete, -e ble 'u-v ke', -e mo Nyɩsua a tete gbagbu -we, e no- mo: -Blee yi -bu nve -na 'bihian -tonyiblo, -wi yi -te -nu -duo a nvele. 40Tete ni 'hven a 'mu, u nu- ko 'kwli Moise* a tete a pepe -hven 'li -wlu, u ko Nyɩsua a winwlon-hanyu* a toole 'hven-»

Wanyo mo bodu Dafidu* a 'yonu a 'Yu -nu

(Maki 12.35-37; Luku 20.41-44)

41-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi Falisi-tumu* a nyibli 'kukue le, -Yusu 'e yi -nu le 'beti -ni, e wen: 42«De a 'di -bi a yi 'lu -mo le -hie, 'ki 'u Wanyo -mu', Nyɩsua pu la le, e di la ya a -ta 'li? Nyɩ- mo 'a 'bai gbagbu 'li?» -E -bi u wen: «Wanyo a 'mu, e no- mo bodu Dafidu a 'yonu a 'Yu.» 43-E -bi e 'beti -nu ni, e wen: «Bu ni 'mu le, -bi' Nyɩsua a -Hihiu* -nu, Dafidu 'e daa Wanyo a 'mu 'a Kukonyo, 'e hla-a, 'ki 'li Nyɩsvacrien 'kwli, -e mo:

44 Kùkùnyɔ Nyɩsua lee 'na Kùkùnyɔ nɩ, -ɛ mɔ:

Nɩ mɔ 'na diidekɩbia kɩ bu,

-kɔ 'mɩ 'huen-, -a 'mɩ nyibli win kɩ -kɔɔ -nɩ,

ɛ 'mɩ=v gba -gbagba, 'mɩ=v nu,

=mɩ -na yraanyibli bu 'lu ble =tu.»

45-ɛ -bɩ -Yusu wen 'nɩ de: «-Tɛ Dafidɩ a =gbɛvɔ, ɛ dɛɛ Wanyɔ a 'mɩ, 'a Kùkùnyɔ, -bɩ' Wanyɔ a 'mɩ, ɛ -wɛ 'lɩ bu nu 'kɩ Dafidɩ a 'Yu a pupa 'lɩ?» 46 Nyibli -mɩ', -v nɩ 'v, ɛ 'yɩ nyiblo =dɩ -kɔ, 'kɩ 'lɩ =nɩ 'nyɩ, -ɛ -wɛ 'lɩ bu -hɩhɩa -Yusu klɛ. Kɛɛ 'v -nyɔwɔ a 'mɩ 'yie bu, nyibli yɩ pie hvannu, 'kɩ bu 'beti-e -tɩ =dɩ.

-Tɛ -Yusu lee la 'a -nagbopɩ*, 'kɩ bu =tu 'waa dɩɔnɩ

'yie, 'kɩ 'v -Juukɛ* a naanyɔ a -ta'

(Maki 12.38-39; Luku 11.43,46; 20.45-46)

23 1-Tɛ dɛ a 'mɩ, ɛ -hɩ, -ɛ -bɩ kɛ- -Yusu pɩ nyibli -mɩ', kɔ 'a -nagbopɩ 'huen- yɩ, ɛ wen: 2«Nyɩsua a tetetɔɔnyɩ* kɔ Falisi-tumu* a nyibli 'huen-, 'waa -kuan, ɛ nɔ- mɔ bu -hɩhɩa nyibli tete -mɩ', Nyɩsua -nyɩ la Moise* klɛ. 3'A -tɩ, -tɩ a pepɛ -mɩ', v di 'a mɩ -lee -nɩ, ba nu-o, kɔ, ba =tuu 'v=v 'v. Kɛɛ, -tebli -mɩ', v ni, a 'nɩ 'nuo 'lɩ-tɩ, -ɛ nu-o, -tɩ -mɩ', v tɛɛ nyibli, 'waa 'mumu, v 'nɩ -nu-o lɩ-tɩ. 4U nɩ 'v nyibli ke', 'kɩ bu =tuu 'v tete a gblegble 'v, -v kɔ 'v=tuule -kla 'mɩ, -wen 'bɛnɩ, kɛɛ, v 'nɩ -hɛɛ=ɛ lɩ =nɩ de gbe, 'kɩ bu =tuu 'v tete a 'mɩ 'v. 5'Waa -tebli a pepɛ, v ni, v ni-e nɩ, -ɛ di-e nu, nyibli 'mɩ =nɩ 'yie kɩ bu 'nɛɛ -nɩ, kɔ, v 'mɩ =nɩ 'nyɩɛ lɛ pɩ. Ba 'ye 'waa dukwli gbi -mɩ', -v kɔ 'kwli, v pɩ 'lɩ Nyɩsvacrɩn lɛ, 'a dɛ -bɩ, v 'mɩɛ yɩ bu, ɛ kɔ 'a dɛ -bɩ, v pɩ 'lɩ dabu lɛ. Dukwli a 'mɩ, 'waa -nɛ 'bɩa nɩ dɩakɩ. 'Tɩ-, 'lɩlɩ -mɩ', v ni, 'v mɩɛ 'waa wlawlɩ a -hlɔndɛ blɛ, -ɛ mɔ Nyɩsua a 'v=tuule a yruule, v ni-e nɩ, 'waa -nɛ, 'ɛ -hlɔ dɩakɩ. U ni -tebli a 'mɩ nɩ, -ɛ di-e nu, v 'mɩ=v nyibli -tɔɔ -nɩ, -ɛ mɔ, v mɔ -tɛɛ a Nyɩsua a nyibli -nɩ. 6U nɛɛ =nɛ nɩ, 'bɩ da =nɩ didide -mɩ, bu nɩ 'lɩ ye' bu, -ɛ di-e nu, nyibli 'mɩ =nɩ 'ye. De nɩ -do a 'mɩ, ɛ nɔ- v ni, 'bɩ mɔ, 'bɩ mu 'lɩ Nyɩsua a 'kayu* bu. 7'Bɩ mɔ, 'bɩ mu 'v -tɩtɩ -mɩ', nyibli -hɩv 'v, v nɛɛ =nɛ nɩ, 'kɩ nyibli bu pɩ =nɩ 'wio blɛ, 'kɩ 'v 'waa 'v=tuule a -ta'. U nɛɛ =nɛ nɩ -wɛ, 'kɩ nyibli bu daa =nɩ Tɔɔnyɩ. 8Kɛɛ, 'a mɩ -mɔ -bɩ, a 'nɩ 'nuo 'lɩ-tɩ, nyibli 'nɩ 'daa 'lɩ 'a mɩ tɔɔnyɩ,

-ε nu=ο, a kɔ Tɔɔnyɔ nɪ -do. 'Aan pepe, a mɔ de nɪ -do, =wɪ yɪ 'diayɪnɪ. 9'Kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ, a 'nɪ 'daa 'lɪ nyiblo =dɔ 'aan 'Bai, -ε nu=ο, a kɔ 'Bai nɪ -do, 'ε nɪ 'lɪ yakɔ 'kwli. 10A 'nɪ 'nuo 'lɪ-t, ɔ 'nɪ 'daa 'lɪ 'a mɔ Nyiblo gbagbɔ, -ε nu=ο, a kɔ Nyiblo gbagbɔ nɪ -do, ε nɔ- nɛɛ nɛ 'a mɔ. 'Mɔ -mɔ Wanyɔ -mɔ', Nyɪsɔva pɔ la lɛ, ε di la ya. 11'A -tɪ, 'kɪ 'lɪ 'a mɔ 'nyɪ, nyiblo -mɔ', -ε mɔ 'aan nyiblo gbagbɔ, ε blɛɛ yɪ bɔ mɔ 'aan -hɛɛnyɔ. 12Nyiblo -mɔ', -ε 'yɛɛ 'lɪ 'a dɪɔnɪ, Nyɪsɔva di 'lɪ-t 'nɪ -tɪɔ -nɪ, kɔ, nyiblo -mɔ', -ε =tɔwɛ 'lɪ 'a dɪɔnɪ, Nyɪsɔva di 'lɪ-t 'nɪ 'yaa -nɪ.»

**-Yusu yɪ yɛɛ Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ*
kɔ Falisi-tumu* a nyibli -tɪ**

(Maki 12.40; Luku 11.39-42,44,52; 20.47)

13Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli -mɔ', -ɔ nɪ 'ɔ, ɔ nɔ- -Yusu yɪ 'lɪ -mɔ -hlee -nɪ, ε wen: «'A mɔ Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli 'hɛn-, -ɔ nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɔɔ 'kɪ 'ɔ 'a mɔ -mɔ, -kɔtɪ 'hru -mɔ', nyibli di wen na, ɔ 'mɔ wen 'lɪ Nyɪsɔva a 'kɔ yrayɔ 'kwli pa, a kɛɛ nɪ. Mɔ, 'aan 'mumu, a 'nɪ -pa-a 'lɪ, 'a kɛ nyibli -bɪ yɪ, 'kɪ bɔ pa 'lɪ, 'yɛ =bɪ ɔ yɪ 'lɪ pɔpa nɪ -hɔɛ.

[14'A mɔ Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli, -ɔ nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɔɔ 'kɪ 'ɔ 'a mɔ -mɔ, -ε nu=ο, a -hɛ -tɔgbanɔgbɪ, 'waa kɔkɔ-tɛblɪ a pepe =jɔɛ. 'Tɪ- 'ba yɪ Nyɪsɔva nɪ de, 'aan Nyɪsɔva a dɪda hɔ kɪ bɔ, -ε di-e nu, nyibli 'mɔ lɛ pɔ, a mɔ -haannyibli -nɔ. ε nɔ- di-e nu, -bati -mɔ', Nyɪsɔva di 'a mɔ lɛ -pɔɔ -nɪ, ε 'mɔ 'kɪ kɪ nɪ, ε 'mɔ 'ɔ -ɔ -bɪ a -bati 'ɔ -hi.]

15'A mɔ Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli, -ɔ nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɔɔ 'kɪ 'ɔ 'a mɔ -mɔ. A nɛ 'blɔgbɪ a pepe kɪ, 'yru kɔ -tɔtɔ 'hɛn-, 'a =tɪ 'ɔ 'kɪ, -ε di-e nu, nyiblo nɪ -do 'mɔ 'aan nyɪsɔvade kɪ wen. 'Bɔ mɔ, 'bɔ wen-ε kɪ, -ε -bɪ a nɪ-e nɪ, 'ε yɪ 'crɛkɔnyɔ -hɛ, 'ε yɪ 'ɔ 'a mɔ 'ɔ -hi, 'ε kɔɛ yɪnyɛ-wɪ nɪ 'hɛn. 'Bɔ nɪ 'mɔ lɛ, -ε -bɪ ε blɛɛ yɪ, -nyɔɔwɔ =dɔ, Nyɪsɔva bɔ pɔ 'lɪ-t na -mɔ', -ε 'yɛ nɪ jɔɛ 'nyɪ.

16'A mɔ Nyɪsɔva a tetetɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli, -ɔ nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɔɔ 'kɪ 'ɔ 'a mɔ -mɔ. A tɔɛ nɛ nyibli nɪ, -ε mɔ, 'bɔ mɔ, nyiblo 'bɔ 'sɔɔ Nyɪsɔva a 'kagbau*, -ε -bɪ ε 'yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, de a 'mɔ, ε 'sɔɔ -nɪ, bɔ nu=ο. Kɛɛ, 'bɔ mɔ,

'bu 'suv -gulu -mu', -ε ni 'li Nyisua a 'kagbau a 'mu bu, -ε -bi de a 'mu, ε 'suv -ni, ε bleε yi bu nu-o, (-ε nu-o, a wen 'ni, -gulu a 'mu, ε mo de gbagbu =nu, 'ki 'u Nyisua ye', 'ε -hi 'u Nyisua a 'kagbau 'u.) 17'A mu -mu', -u 'yi 'lule-hihie -ko, 'ti- -u 'wi 'yii'donyu yi, a yi-e ni -tεε, -ε mo, Nyisua a 'kagbau mo de gbagbu =nu, 'ki 'u Nyisua ye', 'ε -hi 'u -gulu -mu', -ε ni 'li 'kayu a 'mu 'kwli, -ε nu-o, Nyisua a 'kagbau, ε no-nu-o, -gulu a 'mu, 'ε -he de gbagbu, 'ki 'u Nyisua ye'. 18'Kε- a pi, 'a tve nyibli, -ε mo, nyiblo 'bu ni 'u, 'bu 'suv Nyisua a -cohlunpiile*, ε 'yi yi -bleε -ni bu nu de -mu', ε 'suv -ni. Kεε, 'bu mo, 'bu 'suv -cohlun* -mu', -ε ni 'u -cohlunpiile', -ε -bi de a 'mu, ε 'suv -ni, ε bleε yi bu nu-o. 19'A mu nyibli -mu', -u 'wi 'yii'donyu yi, a yi-e ni -tεε, -ε mo, -cohlun mo de gbagbu =nu, 'ki 'u Nyisua ye', 'ε -hi 'u -cohlunpiile -mu' 'u, -ε ko ki -cohlun a 'mu, ε ni 'u, -ε nu-o, -cohlun, ε no-ni-e, -cohlunpiile 'ε mo de gbagbu, 'ki 'u Nyisua ye'. 20'A -ti o, nyiblo 'bu ni 'u, 'bu 'suv -cohlunpiile, -ε -bi -tebli a pepe -mu', -u ni 'u=v ki, u nu- ε 'suv -ni. 21'Mo, nyiblo 'bu 'suv Nyisua a 'kagbau, ε -hen 'nyre, ε 'suv Nyisua, -ε ni 'li-i bu ni -we. 22'Bu mo, nyiblo 'bu 'suv yakɔ, ε 'suv yakɔ, -ε mo Nyisua a bunule, 'ε 'suv Nyisua -mu' -we, -ε ni 'li yakɔ 'kwli.

23'A mu Nyisua a tetetɔnyu ko Falisi-tumu a nyibli, -u neε 'li ni 'hven, 'jro 'ki 'u 'a mu -mo. 'Bu mo, 'ba ko hawi -mu', a pi 'li didide -mo, ko 'a -ne 'dudɔde 'cumie =du, a -he 'li -sade 'kwli, ε no- ko -pu a de a -he 'li, 'a yi-i Nyisua -nyi. Kεε, a 'ni -hie-e li-i 'lu -mo le, 'ki ba nu -tebli gbagbi -mu', u 'cru 'li Nyisua a tetecrien 'kwli. A 'ni -hie li-i 'lu -mo le, 'ki 'aan nununmlt bu 'sii 'u yi, ba ko nyibli a nyai, ko, ba kuo Nyisua =wlu yi -tεε. De a 'mu, ε no- a ko ba nu wen, 'ti- a 'mu wen 'li 'aan 'dudɔ-tebli a -pu a de -ha, a 'mu wen-ε Nyisua -nyi. 24'A mu nyiblinaanyu -mu', -u 'wi- 'yii'donyu yi, 'n pu =ne de yi: A -he 'aan 'ninanie ni, -ε di-e nu, a 'ni -ha -tamlye =du mla, -ε ni 'li 'nie a 'mu -mo, kεε, a 'ni 'ye-e li bli, -ε ni 'li, 'a mle-ε. (ε 'wi yi, a =tui-e 'yie, 'ki ba =tuu 'u tete* 'cuml, kεε, tete gbagbi -mu', a 'ni =tuu-o 'u =nu 'u.)

25'A mu Nyisua a tetetɔnyu ko Falisi-tumu a nyibli, -u neε 'li ni 'hven, 'jro 'ki 'u 'a mu -mo. 'Aan 'kwli'naapueli ko 'aan 'kwli'naapueli 'hven-, u nu- a yre le. Kεε, 'ki 'li 'aan =wli ki, 'yiyrie ko -huhua-tebli -hvin 'hven-, u nu- 'yii 'li.

26-Mɔ Falisi-tumu a nyiblo, -ε kɔ 'yii =dɔɔ, yra 'lɪ -na 'kwli'naapuɛlɪ 'kwli lɛ, -ε -bɪ 'a ke di 'lɪ 'nɪ 'wɔ, ε 'mɔ 'v yɪ 'sii -nɪ. (ε =hen 'nyre, =tu 'v 'klɪ, -ε di=e nu, -na =wɔ 'mɔ 'v yɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua ye', -ε di=e nu, =tebli a pɛpɛ, 'kɪ 'lɪ -na 'klɔ 'kwli, v 'mɔ 'v yɪ 'sii -nɪ -wɛ.)

27'A mɔ Nyɪsua a tetetɔnyɔ kɔ Falisi-tumu a nyibli, -v nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɾɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ. A 'wɪ 'dabi yɪ, v 'pɛnɪ -nɪ. 'Dabi a 'mɔ, v nɔɔ 'yie klɛ, kɛɛ, v 'yii 'lɪ nɪ, 'kɪ 'v 'kɔkɔkui a 'klɪ -mɔ, kɔ 'kɪ 'v =hunhɔn-tebli a gblegble -mɔ. 28De nɪ -do, ε nɔ- ε pa 'mɔ, 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ. A nɔɔ 'lɪ nyibli 'yii klɛ, kɛɛ, sɛyɪ-sɛyɪ a nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, de 'kuku* 'yii 'lɪ 'aan =wɪ kɪ.»

**-Yusu wen 'nɪ, Nyɪsua a tetetɔnyɔ* kɔ Falisi-tumu*
a nyibli 'hɛn-, -v nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn,
Nyɪsua a -bati di =nɔ 'nɪ klɔ**

(Luku 11.47-51)

29«'A mɔ Nyɪsua a tetetɔnyɔ, kɔ Falisi-tumu a nyibli 'hɛn-, -v nɛɛ 'lɪ nɪ 'hɛn, 'jɾɔ 'kɪ 'v 'a mɔ -mɔ, -ε nu=ɔ, Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ*, kɔ nyibli -mɔ', -v kɔ 'klɔ 'sii la 'v yɪ, 'aan 'baɪvɔ 'lɛ la lɛ, a yɪ 'waa 'dabi 'nɪ =hrentɪ -nɪ -tɛɛ, 30'tɪ- 'a pɪ lɛ: 'Bɔ mɔ, =ba nɪ la 'klɔ ti a 'mɔ 'yri, -a 'yɪ la 'lɪ-tɪ 'lɪ -wɛ, -ba bi la -aan 'baɪvɔ kɪ, -ba 'la la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ a 'mɔ. 31-Tɛ a ni 'pɔpɔ lɛ, ε =hen 'nyre, a yɾui=e nɪ, -ε mɔ, nyibli -mɔ', -v 'lɛ la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ lɛ, 'a mɔ -mɔ 'waa 'yonv. 32'A -tɪ ɔ, de -mɔ' 'aan 'baɪvɔ =tu la -wɪ, ba gba=a 'lu -mɔ, -ε di=e nu, a 'mɔ-v 'lu -yra.

33'A mɔ -mɔ', a kɛɛ nyibli, 'aan nunuŋmlɪ 'ɛ nyre yɪ, a 'wɪ- hɾo yɪ. Nyɪsua a -bati di 'a mɔ 'nɪ klɔ, ε 'mɔ 'lɪ 'a mɔ na -mɔ', -ε 'yɛ nɪ jɾe 'nyɪ pɔ. A 'nɪ 'hie 'lɪ-tɪ 'lu -mɔ lɛ, -ε mɔ, a di 'lɪ-tɪ wɔn 'nɪ =ta. 34'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ, 'n di ya 'a mɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ, kɔ =tɔkɔnyɔ, kɔ nyibli -mɔ', -v tɛɛ Nyɪsua a -tɪ. A di 'waa de -bɪ 'nɪ 'la, a 'mɔ 'v -v -bɪ tugbe* 'yie -kɔɔ -nɪ, -ε di=e nu, v 'mɔ 'kɔ, kɔ, a di bii -v -bɪ lɔkɔɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kayo* blɛ, kɔ, a 'mɔ =nɔ 'du kle bla, -ε di=e nu, a 'mɔ =nɔ =hɛn =tu. 35ε nɔ- di=e nu, Nyɪsua a yɾv 'mɔ 'a mɔ klɔ, 'kɪ nyibli a pɛpɛ -mɔ', -v 'sii 'v yɪ, -v kɔ -hlɔ v 'wɔwɛ la blɛ a -ta', kɔɛ 'lɪ Abɛlɪ*, -ε 'sii la 'v yɪ,

a ti 'yie bu, -bu ye Balasi a 'yu Sakali ki, 'aan 'banu 'la la, 'ki 'v Nyisua a 'kayu kɔ 'a -cɔhlɔnpiile* a -gbati. 36 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni -tɛɛ, -ɛ mɔ, ti -bu 'yri a nyibli, v nu-Nyisua a yru di klo, 'ki 'v -tɛbli a pɛpɛ a 'mu a -ta'.»

**-Yusu hle-ɛ ni, -ɛ mɔ, Nyisua di 'v
Jrusɛdɔ a nyibli bu 'ni hie**

(Luku 13.34-35)

37 «'N yi Jrusɛ a nyibli 'ni -lee -ni: Nyisua 'bu lee 'nɛ-
'a mu 'a winwɔn-hanyu* -mɔ, a pɛ =nu 'hi -mɔ lɛ, 'a 'lɛ =nu.
'N -huɛ mɔɔ ni 'a -nɛ ti, -bu 'kukue mɔ 'a mu lɛ, ki mɔ 'mu
'huɪ, =wɪ yi -tɛ hape'gba ni, 'ɛ yi 'a 'yonu lɛ 'kukue -ni, 'ti-
'ɛ yi =nu ki bu =jri, kɛɛ, a 'yi-t ki -wɛn. 38 ɛ nɔ- kɔ -ti,
Nyisua 'mu 'v 'aan 'dɔ bu hie, 'a mu ni -do, a 'mu 'li
'aan dɔnu lɛ -kikle -ni. 39 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ,
kuɛ 'ki mɔ bu, a 'yi 'li-t 'li -wɛ, ba 'ye 'ki 'mu de, ɛ 'mu=v
gba -gbagba, -nyrɔwɔ -mu', ɛ 'mu 'v nyre, -ɛ kɔ 'kwli a di le
pu: -Na 'wio, -mɔ -bu, -ɛ yi 'li di, 'ki 'li Kɔkɔnyɔ Nyisua
a 'nyre 'kwli. Nyisua bu -nyi -mu -ti a 'yi'buale.»

-Yusu wen 'ni, v di Nyisua a 'kagbau* 'ni 'wla

(Maki 13.1-2; Luku 21.5-6)

24 1-Tɛ -Yusu -wɛ 'pɔplɛ -mɔ, -ɛ -bi ɛ yi 'hri 'li Nyisua
a 'kagbau bu. Bu yi 'ki ni mi, -ɛ -bi 'a -nagbopu* 'yiya 'v=v
'huɪ bu, 'v yi-t -lee -ni: «'Ye -tɛ Nyisua a 'kagbau nu yunɔ.»
2-ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wɛn: «A yi 'kayu -bu, 'a yinɔ
'ni 'ye. Kɛɛ, =bu lee nɛ 'a mu, yunɔkayu -bu, a yi 'ye, v di-e 'ni 'wla
pɛpɛ. 'A 'huɔ =du 'yi 'li-t 'li -wɛ, bu ni 'v 'a 'bi 'huɔ 'lu bu.»

'Kla-wliye'yiya di 'v 'ni nyre, 'ti- 'klo 'mu 'v -wlu -hɔn

(Maki 13.3-13; Luku 21.7-19)

3-Yusu bu pu 'ki lɛ, -ɛ -bi ɛ kɔ 'a -nagbopu* 'hɛn-, v =ti
'dɔ, 'v mu 'li dɔgba -mu', -ɛ kɔ 'lu olifieti* ni 'li. -Tɛ v nyre
'li, -ɛ -bi -Yusu ni bu, nyiblo ni -do 'yi 'v=v 'huɪ -ni, 'bu 'yi
'a -nagbopu ni -do 'pa-. ɛ nɔ- mɔ 'a -nagbopu bu 'yiya 'v=v
'huɪ bu, bu 'beti-e, v wɛn: «Lee nɛ -a mu, ti a 'di -bi,
-ɛ kɔ 'yri v di 'v Nyisua a 'kagbau* 'wlaa -ni 'li, ɛ kɔ,
dɛ a 'di -bi, -ɛ di 'lu -mɔ mu, -a di 'ye, 'ti- -a 'mu=v yi,
-ɛ mɔ, -na kle-mɛti kɔ 'klo -bu a 'v-hɔnti nyre 'v ni 'li?»

4-ε -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ε wen: «Ba ni 'v -pleele', -ε di-e nu, nyiblo =du 'ni -ha 'a mu -kaa -ni, 5-ε nu-o, nyibli -huɔhuɔ di 'ni di, 'ki 'li 'na 'nyre 'kwli, v 'mu le pu, v nu- mo Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la le, ε di la ya, 'ti- v 'mu nyibli -huɔhuɔ -kaa -ni. 6'Ya 'v 'lu de, a di 'ni 'win, -ε mo, v -wen tu, 'ki 'li 'blɔgbɔ -mu', -v 'mɛ ne 'a mu yre 'kwli, ε kɔ, -v hɔɔ ne 'a mu -mo le. 'Ba yi 'ni 'win, a 'ni 'pie 'li huannu, -ε nu-o, -tebli a 'mu, ε kɔ bu mu 'lu -mo. Kee, 'bu yi 'lu -mo ni mi, ε 'yi 'nyre -hen, -ε mo, 'kɔ a 'v-hɔnti nyre 'v ni. 7'Blɔgbɔ di yi 'ni -wɔnwɔn -ni. 'Ki 'li 'blɔgbɔ -huɔhuɔ ki, 'kanu di 'ni =ti, kɔ, -tutu 'mu 'hɔhle -ni. 8'Kla-wliye'yiya a 'mu, -ε di 'li di, 'kɔ a 'v-hɔnti, ε nɔ- kɔ -wlu=tutuo =nu. Kee, 'kɔ a 'mumu, ε 'yε 'v -wlu ni -hɛn. ε 'wi- nɔgba -ni 'kwli yi, -ε kɔ 'kwli -tua kɔkɔ, kee, -kɔ -gbɔgbɔlati -yε 'v ni nyre.

9Ti a 'mu 'yri, 'aan yraanyibli di pu 'a mu 'blɔgbanaanyu -ji', -ε di-e nu, v 'mu 'a mu -hɛn =tu, ε kɔ, v 'mu 'a mu 'la -we. Nyibli a pepe -mu', -v ni 'ne- 'kɔ ki, v kɔ bu yraa ne 'a mu, -te a mo 'na nyibli a -ti. 10Ti a 'mu 'yri, nyibli -huɔhuɔ 'yi 'li-ti 'li -we, bu kuo 'mu =wɔ yi de, -v -bi 'mu 'waa 'bio -bi -kaa -ni, v 'mu =nu 'blɔnaanyu -ji' pu, v 'mu =nu -hɛn =tu, ε kɔ, nyibli 'mu 'yi -yira a -ni. 11Hiwinwɔn-hanyu -huɔhuɔ di 'ni 'hri, v 'mu nyibli -huɔhuɔ -kaa -ni. 12'A -ne -tite =du, ke- nyibli di nu, v 'mu yinyre-tebli nu, yinyre-tebli a 'mu, ε 'mu kle -bii -ni, ε 'mu=v nu, nyibli -huɔhuɔ 'mu 'waa 'bio a nuɛle 'kee -ni. 13Kee, nyiblo 'bu 'yi -sa, 'ki 'v Nyɔsua a =wɔ a yukuole -mo', 'bu gba-a 'lu -mo -gbagba, 'kɔ a 'v-hɔnti 'bu nyre 'v, ε nɔ- Nyɔsua di wa. 14'Ki 'ne- 'kɔ a pepe -bu ki, 'na nyibli di 'na -haantitie 'ni pu, -ε hɛ-ε, -te -mu', Nyɔsua nu nyibli a win a kɔkɔle, -ε di-e nu, dakɔ a pepe a nyibli 'mu 'win, v 'mu 'hru kɔ, 'ki bu kuo -haantitie a 'mu =wɔ yi, 'ti- 'kɔ a 'v-hɔnti 'mu 'v nyre.»

**=Hɛn'yeti gbagbɔ -mu', -ε di -hi,
'ti- -Yusu a diditi 'mu 'v nyre**

(Maki 13.14-23; Luku 21.20-24)

15«Nyiblo -bu, -ε yi win bu -hre, ε blɛ yi, bu kɔ =tɔ, 'ti- ε 'mu=v' le yru. Win a 'mu, ε nɔ- -bu: ε di kɔ ti -bi,

a 'mu yinyrede 'ye, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau* bu. Yinyrede a 'mu, Nyisua a =wlv yraa =ne ni, 'ti- de a 'mu, 'e ni-e, Nyisua 'e hlve ne 'a 'kayu -mo le. Yinyrede a 'mu, -tite e 'yi 'v -ko, 'ki e di 'v ni. Nyisua a winwlon-hanyo* Danie, e no-hla la yinyrede a 'mu, 'a -ti. 'Bu mo, 'ba 'ye de a 'mu, 16-e -bi nyibli -mu', -v ni 'li Sudeblugba 'kwli, bu 'gba ci le, bu mu 'li dugbi 'lu, v 'ni -ha -nu le 'lula -ni. 17Nyiblo 'bu ni 'li 'kayu a -yaa 'kwli, bu 'gba ci le -dodo. E 'ni 'puv 'li le, bu pa 'li 'kayu bu, e 'mu 'a kuko-tebli bla, 'ti- e 'mu ci le 'gba. 18Nyiblo 'bu ni 'li 'a -ci ki, bu 'gba ci le -dodo. E 'ni 'puv 'li le, bu =hian -mo, bu bla 'a wlawli, 'ki 'li 'du 'kwli, 'ti- e 'mu ci le 'gba. 19Ti a 'mu 'yri, nugbi -mu', -v di 'kwli le ni, e ko 'waa de -mu', -v di 'yonu 'nya, v di 'ye =hwen diaki. 20Ba da Nyisua, -e di-e nu, -tebli a 'mu, e 'ni -ha 'lu -mo mu, a 'ni -ha ci le 'gba, ti -mu' -ko 'yri ce yi 'v =tu -ni, -v'v- -wuwle-nyrowo* 'kwli, 21-e nu-o, ti a 'mu 'yri, =hwen -tonyibli di 'ye, e di 'ni 'bua, e 'mu 'a de -mu', -tonyibli -toa la 'li 'yiye 'v -hi, kue la 'li -te 'klo =tu la -wlu 'yie bu, -bu ye ti -bu, -a ni ki. Kue 'li =hwen a 'yiye gbagbu a 'mu a ti 'yie bu, -bu ye 'klo a 'v-honti ki, v 'yi 'li-ti 'li -we, bu 'ye =hwendu a 'mu. 22Nyisua di =tu -nyrowu a 'mu 'lu, 'ki 'v nyibli -mu', e -ha 'li, 'ki -bu mo 'a nyibli a -ta'. E no- 'yi wen-e 'pa-, nyiblo =du 'yi wen 'li-ti 'li -we, bu ni wen 'klo, ti a 'mu 'yri.

23Ti ni -do a 'mu 'yri, nyiblo 'bu lee ne 'a mu, 'bu pu le: Ba 'ye ke, Wanyo -mu', Nyisua pu la le, e di la ya, 'ki e ni 'ne-, -huv', 'ki e ni 'li -tite -mu', a 'ni 'puv 'li-ti =haan-ti, 24-e nu-o, huwanyu, ko huwinwlon-hanyu di 'ni 'hri, v 'mu =wilekete-tebli gbagbi a gblegble nu, -e di-e nu, 'bu -we 'li-ti, v 'mu nyibli -mu', Nyisua -ha 'li, 'ki bu mo 'a nyibli -kaa -ni. 25'A -ti, ba pu 'mu nua yi bu, -e nu-o, -tebli a pepe, -e di 'lu -mo mu, e ni ke', 'ni yi 'a mu -lee -ni.

26'Bu mo, 'bu lee ne 'a mu, -e mo: Ba di 'li, Wanyo -mu', Nyisua pu la le, e di la ya, 'ki e ni 'li -tite -mu', nyiblo =du 'yi 'li 'ti, a 'ni 'muo 'li. Mo, 'bu mo, 'bu lee ne 'a mu -we, -e mo: Ba di 'li, 'ki e -hli 'ne- -tite -bu, a 'ni 'puv 'li-ti =haan-ti, 27-e nu-o, Wanyo a 'mu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'a didie di 'wi- -te yakoni, 'e pu 'yii, kue 'li 'yru a 'hrule', -bu mu, -bu ye 'yru a bupeele ki. 28-A 'blikue

wen 'nu: -Te -mu', muma 'kuku yi 'u bu pe, 'ki ke yi 'u le 'kukue -ni -we.»

**-Yusu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*,
ε di 'nu di de**

(Maki 13.24-27; Luku 21.25-28)

29«Hwen'yeti a 'mu, 'bu -hi, -ε -bi 'yru ko -hɔnpu 'hwen-, u di 'nu jre, nyahro di ble 'lu yakɔ 'kwli le, ε ko, -tebli a pepe -mu', -ε ni 'lu yakɔ 'kwli, ε 'mu -ta' le -hɔn. 30Ti ni -do a 'mu 'yri, nyibli di 'ye de, 'ki 'lu yakɔ 'kwli, -ε tɔe =nu, -ε mɔ, mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di 'nu di. -ε -bi 'klɔ ki a dako a pepe di nu nyat le, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, u 'mu 'mu 'ye. 'N di 'nu di, 'ki 'lu 'na 'klukuninu 'kwli, ko 'ki 'lu 'na -ti a 'yi'buale 'kwli. 'Bu mɔ, 'nu yi ni di, 'ki 'n di 'lu 'nuɔmɔ 'nyɔ nu. 31-ŋamu gbagbu di pu win, 'mu Nyɔsua a lelenyɔ* bu te, u 'mu 'klɔ -bu 'a -ge a pepe ki na, nyibli -mu', Nyɔsua -ha 'lu, 'ki bu -he 'a nyibli, u 'mu =nu le 'kukue -nu.»

Figietu* a tɔle

(Maki 13.28-31; Luku 21.29-33)

32«Ba 'ye ke tugbe -mu', u deε figie. 'Ki 'u tugbe a 'mu 'yie, tɔle ni 'u. ε nɔ- mɔ, ti -mu' -ko 'yri ε =tui 'u babu yrayru le, ε ko, 'a hawi 'bu yi ni =ge, -ε -bi -a yi=e ni, -ε mɔ, -cii-ci-nyre 'mɔe yre. Ke- 'na didie di 'mu ni. 33-Tebli a pepe -bu, -kɔtu 'n hla wen, 'bu yi 'lu -mɔ ni mi, -ε -bi ba ko 'a yiyie, -ε mɔ, 'na 'lɔditi 'mɔe yre. ε 'wi yi, 'ki 'n ni 'u 'maju 'yri. 34'Ni yi 'a mu 'nu -lee -ni, nyibli -bu, -u ni 'klɔ, u 'yi 'lu-ti 'lu -we, bu 'ku, -tebli a pepe a 'mu, ε 'mu 'u nyre. 35Yako ko -tutu 'hwen-, u di bu 'nu -we, keε, 'na win 'yi 'lu-ti -we, bu -we bu 'klɔ -mɔ 'klɔ.»

**Nyɔsua ni -do, ε nɔ- yi -nyrɔwɔ -ko 'kwli
'klɔ di 'u -wlu -hɔn**

(Maki 13.32-37; Luku 17.26-30,34-36)

36-ε -bi ke- -Yusu pu de, ε wen: «Ti -mu', le'buɔ-nyrɔwɔ bu di 'u nyre, ε 'yi nyiblo =du -ko, -bu yi -nyrɔwɔ a 'mu. ε mɔ, 'na 'mumu a 'mu -bu, -ε mɔ Nyɔsua a 'Yu, 'n ko Nyɔsua a lelenyɔ* 'hwen-, -ε =du 'yi 'u -ni, -ε yi -nyrɔwɔ a 'mu,

'bu 'yɪ -aan 'Bai Nyɪsua nɪ -do 'pa-. 37 Dɛ -bu, -ɛ mi la 'lu -mɔ, nyiblo -mʊ', -ɛ mɔ Noe* a ti 'yri, ɛ nɪ -do a 'mʊ, ɛ nɔ-di 'lu -mɔ mu, ti -mʊ', -ɛ kɔ 'yri 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo*, 'n di di. 38 Noe a ti 'yri, 'tɪ- 'nie 'mʊ la 'v 'klɔ 'v -ha, -tonyibli yɪ 'mle la lɛ, v yɪ la didi-tɛbli nɪ di, 'v 'nɛ la nɔ, 'v kukʊɛ la -nɪ, 'v pʊɛ la 'waa 'yɔnʊ 'blɪ lɛ. Dɛ a 'mʊ, ɛ nɔ- v 'ble kʊa -bleble, Noe 'ɛ pa la 'lɪ 'a 'mʊ 'kwli. 39 U 'nɪ -hie-e lɪ -dedede 'lu -mɔ lɛ, 'ɛ gba-a -gbagba, 'nʊ gbagbʊ 'ɛ bi -hlɔn, 'a 'nie -mʊ 'yɪ mɔ, 'ɛ gba 'waa pɛpɛ, 'ɛ 'lɪla -nʊ lɛ. -Nyrɔwɔ -kɔ 'kwli, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'n di di, kɛ- nɪ -do, ɛ di -hʊan 'mʊ -ti. 40 Nyibli nɪ 'hʊɛn, 'bu yɪ -kʊan nɪ nɪ, 'kɪ 'lɪ -ci nɪ -do kɪ, 'n di -ha 'v nyiblo nɪ -do, 'mʊ 'v -ɛ -bɪ bu hie. 41 Nʊgbɪ nɪ 'hʊɛn, 'bu yɪ -kʊbʊ nɪ dui, 'kɪ 'lɪ dugbe nɪ -do 'kwli, 'n di -ha 'v nyiblo nɪ -do, 'mʊ 'v -ɛ -bɪ bu hie. 42 'A -tɪ, ba nɪ 'v -pleelɛ', a 'nɪ 'ɲmee 'lɪ, -ɛ nu-o, -nyrɔwɔ, 'aan Kʊkɔnyɔ di ya, a 'yɪ-tɪ -yɪ. 43 -Bu pʊ-v 'kayukɔnyɔ a dɛ yɪ. 'Kayukɔnyɔ a 'mʊ, 'bu yɪ wen -haawɔ -mʊ', 'kɪ 'lɪ 'tɔlɔwɔ 'kwli, 'yiyriɔnyɔ di wen ya, ɛ di wen 'nɪ -ple, -ɛ di-e nu, 'yiyriɔnyɔ a 'mʊ, ɛ 'nɪ -ha 'a 'kayu wa. 44 'A -tɪ, 'aan 'mumu, ba -wɛ -mɔ, -ɛ nu-o, ti -mʊ', a 'yɛ nɪ di-e 'lu -mɔ lɛ nɪ -hie, 'kɪ 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'n di 'v -dii -nɪ.»

-Kʊan -bu, -Yusu hie 'a -nagbopʊ* lɛ,

v blɛɛ yɪ bu nu-o

(Luku 12.42-48)

45-Tɛ -Yusu hla -tɪ a 'mʊ, -ɛ -bɪ ɛ pʊ 'ledʊ, ɛ wen: «Ba 'wɪ- -kʊannunyɔ -mʊ' yɪ, 'a 'mase -wɛ 'lɪ bu kʊo -wɪv yɪ, -ɛ kɔ 'lu a lɛ-hihie. Nyiblodu a 'mʊ, nɔ- 'a 'mase, 'bu yɪ 'dagba nɪ mi, ɛ di 'a 'kayu lɛ hie, -ɛ di-e nu, dɛditi 'bu nyre 'v, ɛ 'mʊ 'a 'bio -kʊannunyibli 'a -nɛ -nyrɔwɔ a diide -nyɪ. 46 'A 'mase 'bu -hɔn 'dagba', 'bu yɛɛ 'v-v -kʊan a 'mʊ 'yie bu, -ɛ -bɪ -kʊannunyɔ a 'mʊ, bu kɔ plɔ a bleelɛ. 47 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'a 'mase di nu-o 'a -tɛblɪ'yie-tunyɔ gbagbʊ -mɔ. 48 Kɛɛ, -kʊannunyɔ a 'mʊ, 'a 'klɔ 'bu nyre yɪ, 'bu pʊ lɛ, -ɛ mɔ, 'a 'mase a didie yɪ 'v 'nɪ -wɛɛn -nɪ, 49 'bu -tʊa 'a 'bio -kʊannunyibli a bibie, 'tɪ-, 'bu yɪ 'a dɪɔnʊ didi-tɛbli kɔ nɔ 'hʊɛn- wɪɔn nɪ -hie -nɪ, ɛ kɔ nɔ'nanyʊ 'hʊɛn-, 50 -ɛ -bɪ -nyrɔwɔ -mʊ', -kʊannunyɔ a 'mʊ, ɛ 'yɛ nɪ di 'v nɪ -plee -nɪ, kɔ -haawɔ

-mu', ε 'yi -yi, 'ki 'a 'mase a 'mu, ε di 'v -dii -ni. 51'Bu -di, ε di gba=a ti 'yakli yi, 'tu ε 'mu=v -hwen =tu, =wi yi nyibli -mu', -v nεε 'li ni 'hwen. 'Ki ε di 'v -hien -wee -ni, kɔ, 'ki ε di 'v yru -puv -ni.»

-Yusu pu 'yonu nyrɔyo ni -pu a 'ledu

25 ¹(-ε -bi ke- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi, ε wen:) «Ti -mu', -ε kɔ 'yri Nyisua di 'v nyibli win ki -kɔɔ -ni pepe, de ε 'wi yi, ε nɔ- -bu: 'Yonu nyrɔyo ni -pu =du, v nu- v da 'bli a pupa ki. -Te 'tɔ yi ni -wen, -ε -bi v gba 'waa 'nyranapu ni, v kɔ 'yu nyrɔyo -mu', -ε mi 'bli pa mɔ 'hwen-, 'v mu 'a nyibu -ple mɔ. 2'Ki 'li 'yonu nyrɔyo ni -pu a 'mu 'nyi, 'waa 'yɔ ni =hun ni 'li, 'v kɔ =tɔ, =hun -bi 'v ni 'v, 'v 'yi =tɔ -kɔ. 3'Yonu nyrɔyo -mu', -v 'yi =tɔ -kɔ, -te v yi 'waa 'napu ni gbε, v 'yi 'nyrayru -gba, -ε di=e nu, 'nyra 'bu -wε, v 'mu 'li 'a de -bi pu. 4'Waa de -mu', -v kɔ =tɔ, v nu- -mɔ -bi, -te v yi 'waa 'napu ni gbε, -ε -bi v gba 'nyrayru, -ε di=e nu, 'nyra 'bu -wε 'li, v 'mu 'li 'a -de -bi pu. 5-Te v -mu, 'blipanyɔ 'yi -di 'wowli. Bu 'ye ni di, nɔ- nu=o, 'yonu nyrɔyo ni -pu a 'mu, 'waa 'yii 'ε yi yi -wε, 'v bi ηmena' le.

⁶'Tɔ-heyri', -ε -bi v 'win -cici. Ke- nyibli pi: Ba 'ye ke, 'blipanyɔ yi 'li 'ni di, ba di 'li, ba mu=o ye' 'be! 7-ε -bi 'yonu nyrɔyo ni -pu a 'mu, v 'du ye', 'v 'yaa 'waa 'napu 'lu le. 8-ε -bi 'yonu nyrɔyo -mu', -v 'yi =tɔ -kɔ, v wen: Ba -nyi -a mu 'aan 'nyra a de, -ε nu=o, -aan 'napu -hue bu jre. 9'Kεε, -ε -bi 'waa 'bio -mu', -v kɔ =tɔ, v wen: -Aan 'nyra, -a -kɔ, ε 'yi -hu, 'ki 'v -aan pepe -mɔ'. De a kɔ ba nu, ε nɔ- mɔ, ba mu 'li 'nyraplonyv -mɔ, a 'mu 'aan -ne -tɔ.

¹⁰-ε -bi 'yonu nyrɔyo a 'mu, -v 'yi =tɔ -kɔ, v mu ni, 'v mu 'nyra -tɔ mɔ. 'Ki v -mlεε 'li, 'blipanyɔ 'ε -di, 'yonu nyrɔyo ni =hun -mu', -v -wε -mɔ, ε kɔ =nu 'hwen-, 'v pa 'li 'blipakayu bu. -Te v pa 'ki, -ε -bi v ka 'v 'maju ni. 11-Te ti gbi -hi, -ε -bi 'yonu nyrɔyo ni =hun -mu', -v mu wen 'nyra -tɔ mɔ, v nyre 'v ni, 'v da 'blipanyɔ, v wen: Nyibeyu o, -ha -a mu 'maju yi! 12'Kεε, ε =tu =nu =wɔn, ε wen: 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'n 'yi 'a mu -yi.» 13-ε -bi ke- -Yusu pi de, ε wen: «'A -ti, ba ni 'v -pleele', a 'ni 'ηmee 'li, -ε nu=o, -nyrɔwɔ kɔ -haawɔ -mu', 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n di ya, a 'yi-t -yi.»

-Yusu pu la -kvannunyibli ni ta a 'ledu*(Luku 19.11-27)*

14«Ti -mu', -ε ko 'yri Nytsva di 'v nyibli win ki -koo -ni pepe, de ε di yi 'wi, ε nɔ- -bu: Ε ko la nyibeyu =du, ε nɔ-mi la 'dagba blɔblɔ. 'Ti- ε 'mu mu, ε da 'a -kvannunyibli ni, 'ε hie =nu 'a 'wli le, -ε di-e nu, v 'mu=v kuεε 'yri -hlaa -ni; 15'ε -nyi 'a yi-henyiblo 'wlible ni -hun, 'ε -nyi 'hven a nyiblo 'wlible ni 'hven, kɔ, 'ε -nyi ta a nyiblo 'wliblɔ ni -do. 'A -ne nyiblo 'bu ni 'v, 'wlible ni -tie -mu', ε -we 'li -kvan a 'yrinuule, ε nɔ- ε -nyi-e. -Tε ε -we -kvan a yible=tutule -mɔ, -ε -bi ε mu ni. 16Nyiblo -mu', -ε 'ye 'wlible ni -hun, -ε -bi ε mu ni, 'ε hlaa =ne kuεε 'yri, kuεε a 'mu, 'ε pu 'v=v 'wlible ni -hun -bi. 17Nyiblo -mu', -ε 'ye 'wlible ni 'hven, kuεε ni -do a 'mu, ε nɔ- ε -hla, 'ε pu 'v=v 'wlible ni 'hven -bi. 18Kεε, nyiblo -mu', -ε 'ye 'wliblɔ ni -do, ε nɔ- mɔ -bi, ε mu ni, 'ε 'blu -tutu, 'ε -hlii 'li 'a 'mase a 'wliblɔ a 'mu 'li.

19-Tε ε gba ti -huɔhuɔ, -ε -bi 'waa 'mase di ni. -Tε ε -di, -ε -bi ε -tua 'a 'wli -ni wen, 'a -ti a le'betile. 20-ε -bi nyiblo -mu', -ε 'ye la 'wlible ni -hun, ε 'yɪya 'v=v 'hvi bu, ε wen: 'Na 'mase o, 'wlible ni -hun, -nyi la 'mu, 'n hlaa =ne kuεε 'yri, 'ε pu 'v 'wlible ni -hun -bi. Ε nɔ- -bu. 21-ε -bi 'a 'mase wen: Ε nu -tεε. -Mɔ =haan-kvannunyɔ =nɔ. Nyiblo -we 'li bu kuo -mu =wlv yi ni. -Tεblɔ -bu, -ε 'yi -hu, 'n -nyi -mu, -nuu =nu -kvan 'yri -tεε. 'A -ti, 'n di -nyi -mu -tεblɔ -huɔhuɔ, =mu =nu -kvan 'yri -nuu -ni. Di 'li, -kɔ 'mu 'hven-, -a 'mu le 'mle. 22-ε -bi nyiblo -mu', -ε 'ye la 'wlible ni 'hven, ε 'yɪya 'v=v 'hvi bu, ε wen: 'Na 'mase o, -nyi la 'mu 'wlible ni 'hven. 'N hlaa =ne kuεε 'yri, 'ε pu 'v 'wlible ni 'hven -bi. Ε nɔ- -bu. 23-ε -bi 'a 'mase wen: Ε nu -tεε. -Mɔ =haan-kvannunyibli =nɔ. Nyiblo -we 'li bu kuo -mu =wlv yi ni. -Tεblɔ -bu, -ε 'yi -hu, 'n -nyi -mu, -nuu =nu -kvan 'yri -tεε. Di 'li, -kɔ 'mu 'hven-, -a 'mu le 'mle. 24-ε -bi nyiblo -mu', -ε 'ye la 'wliblɔ ni -do, ε 'yɪya 'v=v 'hvi bu -we, ε wen: 'Na 'mase o, 'n yi-e ni, -ε mɔ, -na ηmlɔ 'yakla ni. De -mu', =yi 'dɔ, ε nɔ-pv le -bu 'ce. 25'N pie la huannu. Ε nɔ- nu=o, 'ni 'blu la -tutu, 'wliblɔ -mu', -hie la 'mu le, 'ni -hli la=a. 'A -ti, -na 'wliblɔ a 'mu, ε nɔ- -bu. 26-ε -bi 'a 'mase =tu=o =wɔn, ε wen: -Mɔ -kvannunyɔ =nɔ, -ε kɔ 'klɔ -nyre yi, 'ti- -mli ni.

-Yi-e nu, -ε mɔ, 'dudɔ-tɛbli -mɔ', 'n 'yɪ 'dɔ, ε nɔ- 'n pu lɛ =bu 'cɛ. 27'A -tɪ, -blɛɛ wɛn yɪ -bu pu wɛn 'lɪ 'na 'wliblɔ -bakt', -ε di-e nu, didie -bu, 'n -di, 'mɔ wɛn 'lɪ 'na 'wliblɔ a 'mɔ 'lɪ -ha, ε kɔ dɛ -bu, -ε di wɛn 'v=v 'lɪ bi 'hɛn-. 28-ε -bɪ 'mase a 'mɔ, ε lee nɛ 'a nyibli -bɪ, ε wɛn: Ba -ha-a 'wliblɔ a 'mɔ -jt', ba -nyi=e nyiblo -mɔ', -ε kɔ 'wliblɛ nɪ -pu. 29'ε mɔ -han-tɪ, 'a -nɛ nyiblo, -ε kɔ -tɛbli -hɔhɔ, ε nɔ- v di -tɛbli -bɪ -nyi, -ε di-e nu, 'a -tɛbli -mɔ', ε -kɔ, ε 'mɔ -hɔ, ε 'mɔ=v wɔn -hi. Kɛɛ, nyiblo -mɔ', -ε kɔ -tɛbli =yɪ -hɔ, v kɔ bu -ha =nɛ=ε -jt'. 30-Kvannunyɔ -bu, -ε 'yɪ =dedede a nule -yi, ba pu 'lɪ-t -patv', 'kɪ 'lɪ halɔ 'nyɪ. 'Kɪ ε di 'lɪ -hien 'lɪ -wee -nɪ, kɔ, ε di 'v yɪv -puv -nɪ.»

**-Yusu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*,
ε di puv nyibli a pepe -bati lɛ,
'tɪ- 'klɔ 'mɔ 'v -wlu -hɔn**

31(Kɛ- -Yusu pu 'a -nagbopu* yɪ de, ε wɛn:) «Ti -kɔ 'yɪ mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di, 'kɪ 'lɪ 'na bodɪɔtu 'kwli, 'n kɔ Nyɪsua a lɛnyu* 'hɛn-, -a di di. 'Kɪ 'n di 'v 'na bodɪɔgbata kɪ bu nɪ. 32Dakɔ a pepe, -v nɪ 'nɛ-tɔtɔ kɪ, v di lɛ 'nɪ 'kukue -nɪ, 'kɪ 'v 'mɔ ye', 'mɔ =nu 'yɪ lɛ -hɪhɪa -nɪ, =wɪ yɪ -tɛ blabl'yie-tunyɔ ni, 'ε -hɪhɪɛ blabl kɔ wlo 'hɛn- 'yɪ lɛ. 33ε -hɛn 'nyɛ, nyibli -bu, -v ni la Nyɪsua a kɪwɛnɛ, 'kɪ 'n di 'lɪ =nu 'na diidekɪbɪa kɪ pu, ε kɔ, nyibli -bu, -v 'yɛ nɪ nu la Nyɪsua a kɪwɛnɛ, 'mɔ 'lɪ =nu 'na kamlakɪbɪa kɪ pu. 34'Tɪ- 'mɔ -bu, -ε mɔ bodɪɔ, 'mɔ nyibli -mɔ', -v nɪ 'nɛ- 'na diidekɪbɪa kɪ -lee -nɪ: Ba di 'lɪ, 'a mɔ 'na 'Bati Nyɪsua nu -haandɛ -mɔ, ba kɔ Nyɪsua a 'klɔ yɪyɪv -mɔ', ε pu la lɛ, ε di la 'a mɔ -nyi, ti -mɔ' -kɔ 'yɪ ε nu la 'klɔ. 35-ε nu-o, -tɛ 'kanv ni la 'mɔ, a -nyi la 'mɔ dididɛ; -tɛ 'nie'natu ni la 'mɔ, a -nyi la 'mɔ 'nunanie; -tɛ 'n mɔ la 'dagbatayu, 'a paa la 'mɔ 'kayu bu; 36-tɛ 'n 'yɪ la 'hɔlɛpɔdɛ -kɔ, a -nyi la 'mɔ 'hɔlɛpɔdɛ, -tɛ 'n kɔ la 'hɔɪ a hɪnhɛn, a pu la 'mɔ nɪ; ε kɔ, -tɛ 'n nɪ la 'lɪ =jt', a di la 'mɔ yɪ -mɛ mɔ. 37-ε -bɪ nyibli -mɔ', -v ni la Nyɪsua a kɪwɛnɛ, kɛ- v di 'mɔ yɪ pu: Kukɔnyɔ, ti a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yɪ -a 'yɛ -mɔ, 'kanv 'ɛ ni la -mɔ, =a -nyi la -mɔ dididɛ 'lɪ; 'nie'natu 'ɛ ni la -mɔ, =a -nyi la -mɔ 'nunanie 'lɪ? 38Ti a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yɪ -mɔ la 'dagbatayu, =a paa la -mɔ 'kayu bu 'lɪ? Ti a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yɪ

=yɪ la 'hʊlɛpɔdɛ -kɔ, =a -nyɪ la -mʊ 'hʊlɛpɔdɛ 'lɪ? 39Ti a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yri -a 'yɛ la -mʊ', -na 'hʊɪ hɾɛn la, kɔ, =nɪ nɪ la =jɪ', =a di la -mʊ yɪ -mɛ mɔ 'lɪ? 40-ɛ -bɪ, 'mɔ bɔdɪɔ, kɛ- 'n di =nʊ yɪ pʊ: 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ -tɛɛ, 'ba nu la =haan-tebli a 'mʊ 'na 'dɪayɪ =dʊ, -ɛ 'yɪ 'mini -kɔ 'yɪ =hlɔn lɛ, ɛ =hɛn 'nyɾɛ, -ɛ mɔ, 'mɔ a nu la=a 'yɪ =hlɔn lɛ.

41'Bʊ -hi, 'tɪ- 'mɔ bɔdɪɔ, nyibli -mʊ', -v nɪ 'lɪ 'na kamlakɪbɪa kɪ, 'mʊ =nʊ -lee -nɪ, ba 'yɪyɪ 'lɪ 'mʊ bʊ, 'a mʊ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ 'jɾɔ yɪ. Ba mu 'lɪ na -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ jɾɛ 'nyɪ. Na a 'mʊ, Nyɪsʊa -wɛ=ɛ -mɔ, 'kɪ 'v 'kuo -hʊɪn* a nyiblo gbagbʊ kɔ 'a -hɛɛnyʊ 'hʊɛn- -mɔ. 42-ɛ nu-o, -tɛ 'kanʊ ni la 'mʊ, a 'yɪ la 'mʊ dididɛ -nyɪ; -tɛ 'nie'natʊ ni la 'mʊ, a 'yɪ la 'mʊ 'nɪnɪnɪɛ -nyɪ; 43-tɛ 'n mɔ la 'dagbatayʊ, a 'yɪ la 'mʊ 'kayʊ bʊ -paa -nɪ; -tɛ 'n 'yɪ la 'hʊlɛpɔdɛ -kɔ, a 'yɪ la 'mʊ 'hʊlɛpɔdɛ -nyɪ; -tɛ 'na 'hʊɪ yɪ la hɾɛn, kɔ, -tɛ 'n nɪ la =jɪ', a 'yɪ la 'mʊ yɪ -mɛ. 44-ɛ -bɪ kɛ- nyibli a 'mʊ, v di 'mʊ yɪ pʊ: Kʊkɔnyɔ, tɪ a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yri, -a 'yɛ la -mʊ, 'kanʊ 'ɛ ni la -mʊ, 'nie'natʊ 'ɛ ni la -mʊ, =nɪ mɔ la 'dagbatayʊ, =nɪ 'yɪ la 'hʊlɛpɔdɛ -kɔ, -na 'hʊɪ 'ɛ hɾɛn la, kɔ, =nɪ nɪ la 'lɪ =jɪ', 'tɪ- =a 'yɪ la -mʊ kɪ -dii -nɪ 'lɪ? 45-ɛ -bɪ 'mɔ bɔdɪɔ, kɛ- 'n di =nʊ yɪ pʊ: 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ -tɛɛ, 'a -nɛ tɪ, 'bʊ mɔ, 'ba 'yɪ la =haan-tebli a 'mʊ 'na 'dɪayɪ =dʊ, -ɛ 'yɪ 'mini -kɔ 'yɪ =hlɔn lɛ -nu, ɛ 'wɪ yɪ, 'mɔ a 'yɪ la=a 'yɪ =hlɔn lɛ -nu. 46-Tɛbli a 'mʊ, a -tɪ, Nyɪsʊa di gba 'lɪ =nʊ -tɪtɛ -bɪ, -tɛ v di 'lɪ =nʊ =hʊɛn =tuu -nɪ, =hʊɛndʊ -mʊ', -ɛ 'yɛ di 'lɪ nɪ -wɛ 'klɔ -mɔ 'klɔ. Kɛɛ, nyibli -mʊ', -v ni la Nyɪsʊa a kɪwɛɛnɛ, v nʊ- di 'lɪ 'klɔ yɾayɾʊ -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ 'kwɪlɪ pa.»

-Tɛ -Juukʊɛ* a nyibli gbagbʊ -hʊɛ bʊ 'la la -Yusu

(Makɪ 14.1-2; Luku 22.1-2; Saan 11.45-53)

26 1-Tɛ -Yusu -wɛ 'kɪ -tebli a pɛpɛ a 'mʊ, 'a tɔɔlɛ -mɔ, -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ 'a -nagbɔpʊ* yɪ, ɛ wɛn: 2«A yɪ=e nɪ, -ɛ mɔ, ɛ hɪɛ 'lɪ -nyɾɔwɪ nɪ 'hʊɛn, -aan lɛ'mimlɛ, v dɛɛ Pakɪ*, ɛ 'mʊ 'v nyɾɛ. Tɪ a 'mʊ 'yri, 'kɪ v di 'v 'mɔ -bʊ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyibli* 'na yɾaanyibli -jɪ' pʊ, -ɛ di-e nu, v 'mʊ 'v 'mʊ tugbɛ* 'yɪɛ -kɔɔ -nɪ, v 'mʊ 'mʊ 'la.»

3Ti nɪ -do a 'mʊ 'yri, 'kɪ Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbʊ, kɔ -Juukʊɛ a naanyʊ 'hʊɛn-, v 'kukʊɛ lɛ, 'kɪ 'lɪ -cɔhlɔnpinyʊ a nyiblo gbagbʊ a -tɛ. Nyiblo a 'mʊ, 'a 'nyɾɛ mɔ Kaifu.

4'Waa pepe, v -yra=a ni, 'ki bu nu -yre, bu klo -Yusu, v 'mu=v 'la. 5Kε- v pi, -ε mɔ: «'Bu mɔ, =ba yɪ-t ni kwle, -a 'ni 'nuo 'lɪ-t le'mimle a ti 'yri, -ε di=e nu, nyibli 'ni =ha -a mu -mɔ -wɔn mɔ di.»

**-Te nugba =du pu la -Yusu -dawinni 'lu,
'ki 'v 'a nvele a -ta'**

(Maki 14.3-9; Saan 12.1-8)

6Ti a 'mu 'yri, 'ki -Yusu ni 'li Betanidɔ 'kwli, ε ko 'a -nagbopv* 'hven-. 'Ki v ni 'li Simɔ a -te. Simɔ a 'mu, =hran nu la=a ni. 7Bu yɪ 'ki de ni di, -ε -bɪ nugba =du, ε nɔ- pa 'kayu bu, 'ε 'ble -dawinniyriε kva. -Dawinni a 'mu, ε ko 'a 'yriε 'hven-, v pi =die diaki. -Te ε -pa 'ki, -ε -bɪ ε 'yɪya 'v -Yusu 'hvi bu, 'ε pu -Yusu -dawinni a 'mu 'lu. 8-Te -Yusu a -nagbopv 'ye de a 'mu, -ε -bɪ v bi yrv' le, v wen: «De- ko -dawinni -bu, 'a leɕɪrale 'li? 9'Bu plo wen=ε, ε di 'ye wen 'wliye, v 'mu wen=ε =hwennyibli -nyi.»

10-Te -Yusu 'ye=e, -ε mɔ, v bi yrv' le, -ε -bɪ ε wen: «Ba -ha=a me le, ba 'kee ne 'a -mɔ'puple. De -bu, ε -nu, 'ki 'v 'mu -mɔ, ε mɔ yɪnɔde =nɔ. 11Ba yi=e, -ε mɔ, =hwennyibli 'tɪe di 'ne- 'a mu 'nyi ni, a 'mu =nu =haan-tebli -mɔ nu. Kεε, 'mɔ -bɪ, ti -bu, 'n di 'ne- 'a mu 'nyi -hi, ε 'yɪ -hv. 12De -bu, nugba -bu, ε -nu, ε nɔ- mɔ: -Te ε di wen nu, ε 'mu wen 'na -plahvi -dawinni kle 'wla, 'ki 'v 'a 'v-huhta a -ta', ε nɔ- ε -we nunuo -mɔ. 13'N yɪ 'a mu 'ni -lee -ni -teε, 'a -ne -tɪe =du, v di 'v Nyɪsua a =haantitɪe 'v -puv -ni, 'ki 'ne- -tɔtv ki, =haande -bu, nugba -bu, ε -nu, v di 'a -ti -mɔ le 'ni na, -ε di=e nu, ε 'ni =ha nyibli -mɔ -hru.» Kε- -Yusu -pu.

Juda -hve bu pu -Yusu -Juukve* a naanyv -jt'

(Maki 14.10-11; Luku 22.3-6)

14-Te de 'a mu, ε -hi, -ε -bɪ -Yusu a -nagbopi* -bɪ, 'ki 'li 'a -nagbopv ni -pu =tu 'v 'hven -mu' 'nyi, -ε ko 'nyre mɔ Judia Yisikalio, ε nɔ- mu 'li Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyv* gbagbɪ -mɔ, 15ε wen: «'Bu mɔ, 'ni pu 'a mu -Yusu -jt', de- a di 'mu -nyi 'li?» ε nɔ- mɔ bu -nyi-e 'wliyv a (30) -wlv =tu 'v -pu. ('Wliye a 'mu, ε -hv ni diaki.) 16Kve 'v ti a 'mu 'yri bu, Judia -toa =tɔ a le-mumvɔ, -te -mu', ε di nu, ε 'mu =nu -Yusu -jt' pu.

**-Te -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'huen-,
v di la Paki* a diide**

(Maki 14.12-21; Luku 22.7-14,21-23; Saan 13.21-30)

17Lɛ'mimle -mu', -ɛ mɔ Paki, 'a yi-he-nyrowɔ, 'ki v yi 'v 'fɔɔdu -mu', -ɛ kɔ -mɔ v 'ye ni pu 'li 'yaade -dii -ni. -Te -nyrowɔ a 'mu, ɛ nyre 'v, -ɛ -bi -Yusu a -nagbopu mu 'v -Yusu 'hvi, 'v 'beti-e, v wen: «-Bi' -hve -ba pii 'ki Paki a diide yi 'li?» 18-ɛ -bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «Ba mu 'li Jrusredɔ 'kwli, 'ki 'li nyiblo -mu', -kɔti 'n lee ne 'a mu -mɔ, ba lee =nɛ, -ɛ mɔ: -Aan tɔɔnyɔ wen 'ni, 'a ti -mu', Nyisua wa 'nyre, ɛ nyre 'v ni. 'Ki 'nɛ- -mu -mɔ, 'ki ɛ di 'nɛ-Paki a diide -dii -ni, ɛ kɔ 'a -nagbopu 'huen-» 19-Ti a 'mu, -Yusu lee nɛ 'a -nagbopu, ɛ nɔ- v -nu, 'v pi Paki a diide a 'mu. -Te v -we 'a pipie -mɔ, -ɛ -bi v -mɛ kle.

20-Te 'yru -we 'li yakɔ 'kwli ɛ, -ɛ -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu ni -pu =tu 'v 'huen a 'mu 'huen-, v nyre 'li 'kayu -mu', -ɛ kɔ bu v di 'li Paki a diide 'li -dii -ni 'kwli ni, 'v ni blɛ, 'v -tua didide a didie. 21Bu yi 'ki dɛ ni di, -ɛ -bi -Yusu wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblo ni 'nɛ- 'a mu 'nyi. ɛ nɔ-di 'mu 'na yraanyibli -ji' pu, -v =mve 'na 'lila ɛ.» 22-Te v 'win -ti a 'mu, -Yusu -hla, -ɛ -bi 'waa =wli 'mve bu diakti. Kɛ- 'waa dodoyo, v pi, 'v yi 'beti -ni: «Kukɔnyɔ o, =bi 'mɔ =nu?» 23-ɛ bi -Yusu =tu =nu =wɔn, ɛ wen: «'Ki 'li 'a mu 'nyi, 'ki nyiblo ni 'li, -ɛ kɔ 'mu 'huen-, -a 'nyra 'li dɛdihu ni -do dabu 'kwli. ɛ nɔ- di-e nu. 24'ɛ mɔ -han-ti, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'n kɔ =bu 'ku, =wi yi -te v nu la 'a 'cicru, 'ki 'li Nyisvacruɛn 'kwli, kɛɛ, 'jro 'ki 'v nyiblo -mu' -mɔ', -ɛ di 'mu 'na yraanyibli -ji' pu. ɛ nɔɔ 'v ɛ, 'ki v 'ni 'kɔɔ wen 'li nyiblo a 'mu.»

25-ɛ -bi Judia -mu', -ɛ di -Yusu 'a yraanyibli -ji' pu, ɛ 'beti ni -we, ɛ wen: «Tɔɔnyɔ o, =bi 'mɔ =nu?» -ɛ -bi -Yusu wen: «lin, -mɔ =nu.»

Kukɔnyɔ -Yusu a lɛ'boodiide

(Maki 14.22-26; Luku 22.15-20; 1 Koletti 11.23-25)

26Bu 'tie ni 'ki 'v dɛdihu ki, -ɛ -bi -Yusu 'du 'fɔɔ ye', 'ɛ -nyi Nyisua 'wio, 'ti- 'ɛ 'bɛ=ɛ =tɔɔ ɛ, 'ɛ -nyi-e 'a -nagbopu*, ɛ wen: «Ba 'du-o ye', ba di-e. ɛ nɔ- mɔ 'na 'hvi,»

27'ε 'du -wiin-ṅanv ye', 'ε -nyi Nyɩsva 'wio, 'ε -nyi -nv=v, -ε -bɩ ε wen: «'Aan pepe, ba 'na. 28'ε nɔ- mɔ 'na -hlv. ε nɔ- 'n di bu 'wla, 'kɩ 'v -tonyibli -hvɔhvɩ a dε 'kuku a -ta', Nyɩsva 'mv=v nu, ε 'mv 'yɩ* yrayɩ =tu, ε kɔ -tonyibli 'hven-, -ε di=e nu, ε 'mv 'waa dε 'kuku* 'wɔwla -nɩ. 29'N yɩ 'a mv 'nɩ -lee -nɩ, -ε mɔ, kvε 'kɩ mɔ bu, 'n 'yɩ 'lɩ-t 'lɩ -wε, =bv 'na 'kɩ nɔdv -bv de, ε 'mv -nyrowɔ -mv' kɩ yε, -ε kɔ 'kwli 'n di 'lɩ nɔ yrayɩdv -bɩ -mv' 'lɩ 'naa -nɩ, 'n kɔ 'a mv 'hven-, 'kɩ 'lɩ 'na 'Bai Nyɩsva a 'kɔ yrayɩv 'kwli.»

30-Tε dε a 'mv, ε -hi, -ε -bɩ v ble -wla, 'tɩ- 'v 'du ye', 'v =tɩ 'dɔ, 'v mu 'lɩ dɔgba -mv' 'lu, -ε kɔ 'lu olifieti* nɩ 'lɩ.

**-Tε -Yusu lee la Pielɩ, -ε mɔ, Pielɩ a 'mv,
ε di=e 'nɩ hla, -ε mɔ, ε 'yɩ-t -yɩ**

(Maki 14.27-31; Luku 22.31-34; Saan 13.36-38)

31-Tε v nyre 'lɩ, -ε -bɩ ke- -Yusu pɩ 'a -nagbopv* yɩ, ε wen: «'Kɩ 'lɩ 'tɔlvwɔ -bv 'kwli, tɩ di 'v 'nɩ nyre, a 'mv 'v 'mv 'hɩ lε -gbe, =wɩ yɩ -tε v nu la 'a 'cɩcɩ, 'kɩ 'lɩ Nyɩsvacɩɩen 'kwli, -ε mɔ: Nyɩsva wen 'nɩ: 'N di 'blakɔnyɔ 'nɩ 'la, blablɩ a =ju 'mv -gbe.» 32-ε -bɩ ke- -Yusu pɩ =nv yɩ de, ε wen: «'Bv mɔ, 'nɩ 'kv, 'nɩ 'hɩ 'kɔ, 'kɩ 'n di 'lɩ Galileblvgba 'kwli mu, 'mv 'lɩ 'a mv 'lɩ -plee -nɩ.» 33-ε -bɩ Pielɩ pv win, ε wen: «'Ye =bu 'waa pepe, bv hie 'v -mv bu, 'mɔ -bv, 'n 'yɩ 'lɩ-t 'lɩ -wε, =bv hie 'v -mv bu.» 34-ε -bɩ -Yusu wen: «'N yɩ -mv 'nɩ -lee -nɩ -tεε, 'kɩ 'lɩ 'tɔlvwɔ nɩ -do -bv 'kwli, 'tɩ- hape 'mv -nyre da mɔ mu, -di nu -gaawɩ nɩ ta, -ε mɔ, =yɩ 'mv -yɩ.» 35-ε -bɩ Pielɩ wen: «'Uvɩn-, 'ye =bu 'n di 'kv, 'n kɔ -mv 'hven-, 'n 'yɩ 'lɩ-t 'lɩ -wε, =bv hla-a, -ε mɔ, 'n 'yɩ -mv -yɩ.» -Nagbopv a pepe a 'mv, -tɩ nɩ -do a 'mv, Pielɩ -hla, ε nɔ- v -hla -wε.

**-Tε -Yusu da la Nyɩsva, 'kɩ 'lɩ 'dɔdɔti a -ci -mv',
v dεε Gesumant 'kwli**

(Maki 14.32-42; Luku 22.39-46)

36-Tε dε a 'mv, ε -hi, -ε -bɩ -Yusu kɔ 'a -nagbopv* 'hven-, 'kɩ v nyre 'lɩ 'dɔdɔti a -ci -mv', v dεε Gesumant 'kwli. Ke- ε pɩ =nv yɩ, ε wen: «'Ba nɩ mɔ bu, =bv mu 'lɩ ye', 'mv 'lɩ Nyɩsva -mɔ -hlee -nɩ.» 37-Tε ε yɩ 'kɩ nɩ mɩ, -ε -bɩ ε da Pielɩ kɔ Sebede a 'yonv Sakt kɔ Saan* 'hven-, v kɔ-ɔ 'hven- 'v -mu.

Ti nu -do a ti 'yri, -e -bi 'a =wlv 'mve bu. Huannu ni-e nu diakti. 38-ε -bi ke- ε pi =nu yi, ε wen: «Na =wlv 'mve bu diakti. 'Na =wlv a bu'mumve a 'mu, ε -hve bu 'la 'mu. A ko 'mu 'hven-, -ba nu mo bu, a 'nu 'hnee 'li.» 39'ε hlv =nu -mo le de gbe, 'ε bla kwli bu, 'ε ko 'lu bu, 'ε nyee Nyisua le, ε wen: «Na 'Bai o, 'bu mo, 'bu -we 'li-i 'li, nu-o, =hven -bu, 'n mi 'ye mo, bu hlv 'mu -mo le. Kee, ε 'yi de -mu', 'mo -bu, 'n -hve 'pa-, kee, de -mu', -na =gbetu -hve, ε no- -bu mu 'lu -mo.»

40-Te ε -we 'puple -mo, -e -bi ε =hian -mo, 'ε mu 'v 'a -nagbopu nu ta a 'mu 'hvi, 'ε yee 'v =nu hmena a hmeele' bu. -ε -bi ke- ε pi Pielu yi, ε wen: «=Bi a 'yi 'li-i 'li -we, ba nu -haawo nu -do, a ko 'mu 'hven-, 'ki ba 'yi -hnee? 41A 'nu 'hnee 'li, kee, ba da Nyisua, -ε di-e nu, de 'bu yi-i nu -hve bu =tee 'v 'a mu le, 'ki ba -hee Nyisua a -ti le, a 'nu -ha 'a -ti le -hee -ni. 'N yi-e nu, -ε mo, 'aan =wli -hve-ε nu diakti, 'ki a 'nu 'hnee 'li, a 'mu Nyisua da, kee, 'bu mo, Nyisua 'bu 'ye nu -hee ne 'a mu, 'a mu 'nu -do, a 'yi 'kli -ko, 'ki ba nu de a 'mu.»

42Bu pu 'ki le, -ε -bi ε hlv =nu -mo le de, 'ε nyee Nyisua le, ε wen: «Na 'Bai o, 'bu mo, =hven -bu, 'n ko =bu 'ye, 'bu 'yi 'li-i 'li -we, bu hlv 'mu -mo le, -ε -bi de -bu, -na =gbetu -hve, ε no- -bu pa 'mu.» 43-Te ε -we -mo de, -ε -bi 'ki ε mu 'li =nu 'hvi. -Te ε -mu, -ε -bi 'ki ε yee 'v =nu hmena a hmeele' bu de, -ε nu-o, v 'yi 'li-i 'li -we bu pu 'yii le. 44ε no- mo bu hlv =nu -mo le de, bu mu Nyisua a lenyaawi nu ta a de -mo. Win nu -do -mu', ε pu wen, ε no- ε -pu de. 45-ε -bi ε =hian -mo de, 'ε mu 'v 'a -nagbopu 'hvi, ε wen: «=Bi a yi 'nu hnee de, 'a -he 'li ke le? Ba 'ye ke, ti 'mve yre, 'ki bu pu 'mu de'kukununyv -ji', 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo*. 46Ba 'du ye', -a 'mu mu, -ε nu-o, nyiblo -mu', -ε di 'mu 'na yraanyibli -ji' pu, 'ki ε yi 'li di.»

-Te -Juukve* a naanyv klv la -Yusu

(Maki 14.43-50; Luku 22.47-53; Saan 18.3-12)

47Win nu 'li -Yusu wlvn, -ε -bi Judia, -ε mo -Yusu a -nagbopu* nu -pu =tu 'v 'hven a nyiblo -bi, ε nyre 'v nu, ε ko nyibli -hvhvi 'hven-. Nyibli a 'mu, v 'ble ta-wvn-tebli ko ti 'hven- kva le. Nyisua a -chlvnpinyv* gbagbi, ko -Juukve

a naanyu -bi 'hven-, v nu- lee nyibli a 'mu, 'ki bu mu -Yusu klo. 48Judia a 'mu, -e di -nu -Yusu -ji' pu, 'ti- v 'mu 'hru wlon bi, ke- e pu -nu yi: «Nyiblo -mu', 'n di 'wlee -ni, 'n di 'wio -nyi, e no- ba klo, e 'ni -ha 'a mu -ji' -ta.» 49-Te v nyre 'ki 'u, -e -bi Judia 'yia v -Yusu 'hvi bu, e wen: «Tɔɔnyɔ o, 'n ye -mu ki,» e 'wlee -ne. 50-E -bi -Yusu wen: «Bhian o, de -bu, -di nu mo, nu-o, -mu mu.» -E -bi ti ni -do a ti 'yri, nyibli -mu', Judia -gba, v 'yia v -Yusu 'hvi bu, 'v klo-ɔ. 51Nyisua a -cɔhlɔnpinyu a nyiblo gbagbu, 'a -kuannunyo -bi, e ni -tuo ki -we. Nyibehian a 'mu, e no- ko nva, -Yusu a -nagbopi -bi -ha 'li 'a 'plien bo 'kwli, e 'be 'u. 52-E -bi -Yusu wen: «Nyra 'li -na 'plien bo 'kwli, -kɔti nyibli a pepe -mu', -v ni 'plien, -v -wen, nyibli -bi di nu 'plien, v 'mu -nu 'la -we. 53-Yi-t -yi, -e mo, 'n -we 'li -bu lee wen 'na 'Bat ni, 'ki bu -hee wen 'mu. E di ya wen 'mu lelenyu a 'miliwi a 'miliwi yi, -e di-e nu, v 'mu wen 'mu ki -dii -ni. 54Kee, 'bu mo, 'bu ni 'mu le, e 'wi yi, de -mu', v 'cru la 'li Nyisvacrien 'kwli, -e ko -bu mu wen 'lu -mo, de a 'mu, e 'yi 'li-t -we, bu mu wen 'lu -mo.»

55-E -bi ke- -Yusu pi nyibli -mu', -v di-e klo mo yi, e wen: «Ta-wɔn-tɛbli ko ti 'hven-, e no- a -ya, 'a di 'mu 'klo mo, -wi yi -te v ni -balɔnyɔ a kuklo. 'Ti-, 'a -ne ti, 'n ni la 'li Nyisua a 'kagbau* a -yaa 'kwli, 'ki 'li 'a mu 'nyi, 'ni tue la nyibli -bi, kee, a 'yi la 'mu -klo. 56-Tɛbli a pepe -bu, e mu 'lu -mo, -e di-e nu, -ti -mu', Nyisua a winwlon-hanyu* 'cru la, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, e 'mu -nue -ni.» -Te -Yusu pu 'ki le, -e -bi 'a -nagbopu a pepe, v -gbɛ-e 'hvi le, 'v 'gba ci le.

-Te -Juukve* a naanyu puu la -Yusu -bati le

(Maki 14.53-65; Luku 22.54-55, 63-71; Saan 18.13-14, 19-24)

57-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi nyibli -mu', -v klo -Yusu, 'ki v gbɛ 'li-t Nyisua a -cɔhlɔnpinyu* a nyiblo gbagbu a 'kayu bu. Nyiblo a 'mu, 'a 'nyre mo Kaifu. 'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, 'ki Nyisua a tetetɔɔnyu*, ko 'blugba a naanyu 'hven-, v 'kukue 'li le, -gbolugbo a -ti. 58Piel -mo -bi, e yi kue -Yusu =wien, 'ki 'li -mɔhlɔɔle 'kwli, e -he 'li 'waa -pi le, 'v -mu -mumu, 'v nyre 'li -cɔhlɔnpinyu a nyiblo gbagbu a -yaa 'kwli, e pa 'li. Nyisua a 'kagbau* a 'yie-tunyɔ

© David C. Cook Foundation

ni 'li -we. Nyibli a 'mu, v nu- ko 'nyi Pielu ni 'li bu, -e di-e nu, e 'mu-v 'ye, -te -ti a 'mu, e di 'li-wuwe nu.

59'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, -cɔhlɔnpinyɔ gbagbi, v ko -gbolugbo a nyibli a pepe 'hven-, v =mve-e le, 'ki bu yee -Yusu -ti, 'ye =bu e mɔ hi, -e di-e nu, v 'mu-v 'la, 60kee, v 'yi 'li-t kikade =du 'li 'yee -ni, 'e mɔ =han-ti, -hehɔv -hɔhɔv, 'v 'ma-a hi 'lu ble. Bu ni 'ki 'v bu, -e -bi nyibli ni 'hven =plu 'v ni, 61v wen: «Nyiblo -bu, e wen 'ni, e -we 'li bu 'wla Nyɔsua a 'kayu gbagbu ni, 'ti- bu pu-v ni de, 'ki 'li -nyrowi ni ta 'kwli.»

62-ɛ -bi -cɔhlɔnpinyɔ a nyiblo gbagbu 'du ye', 'e 'beti -Yusu, e wen: «=Bi -ti a pepe -bu, nyibli -bu, v yi -mu -yee -ni, =yi -ti -ko, -bu =tu =nu =wɔn?» 63Kee, -Yusu 'yi-t -ti =du kle -hiha -ni. -ɛ -bi -cɔhlɔnpinyɔ a nyiblo gbagbu yi-t 'ni -lee -ni, e wen: «N -hve-e ni, -bu 'sɔv -ni, 'ki 'li 'Klɔkɔnyɔsua a 'nyre 'kwli, 'bu mɔ, =ni mɔ Wanyɔ -mu',

Nyisua pu la le, ε di la ya, kɔ, 'bu mɔ, -ni mɔ Nyisua a 'Yu.»
 64-ε -bi ε =tu-o =wɔn, ε wen: «Iin, 'mɔ =nɔ. 'N yi 'a mu
 'ni -lee -ni, kve ke 'ki mɔ bu, a di 'mu 'ni 'ye, 'mɔ -bu, -ε mɔ
 -tonyibli a pepe a Nyiblo*, 'mu 'v 'Klukununyisua a diidekibta
 ki bu ni, 'mu 'li yakɔ 'kwli -hɔn, 'ki 'li 'nuŋmi 'kwli.»

65-Yusu bu pu 'ki le, -ε -bi -cɔhlɔnpinyɔ a nyiblo gbagbu
 a 'mu, ε cicra 'a dɔnɔ wlawɔ le, yru a -ti, ε wen: «ε -hee
 Nyisua a -ti le. -A 'ni 'mɔ 'ki -hehunyibli -dɔ le. 'Aan 'mumu,
 a 'wɔn -ti, ε -hla ni. A 'wɔn ni, -te ε nu Nyisua a -ti
 a le-heele. 66-Bi' a pi 'li?» -ε -bi v =tu-o =wɔn, v wen:
 «ε mɔ =han-ti =nɔ, ε -hee Nyisua a -ti le. 'A -ti, ε kɔ 'kukuu.»
 67-ε -bi v -tua 'a huwɔn a 'hinhren, 'ki 'v 'a yigbakla yi, kɔ,
 'v yi-ti ŋmli -bii -ni, 'v pu 'li-ti ŋmi nu' le, 68v wen:
 «-Mɔ -mu', -ε mɔ Wanyɔ, -mɔ mɔ winwɔn-hanyɔ. 'A -ti,
 lee ne -a mu, nyiblo a 'di -bi -hren -mu de 'li?»

-Te Pielɔ pu la le, -ε mɔ, ε 'yi la -Yusu -yi

(Maki 14.66-72; Luku 22.56-62; Saan 18.15-18, 25-27)

69-Te -tebli a pepe a 'mu, ε mi 'lu -mɔ, 'ki Pielɔ
 'tɛ ni 'li -yaa a 'mu 'kwli. Bu ni 'ki 'v bu, -ε -bi 'yu
 nyrɔyu =dɔ, -ε mɔ 'kayu a 'mu, 'a -kuannunyɔ -bi, ε nɔ-
 'yɔya 'v=v 'huɔ bu, ε wen: «-Mɔ -bu, -kɔ -Yusu -mu',
 -ε kɔ 'li Galileblugba 'kwli 'huɛn-, 'a mu -nune la 'huɔ.»
 70 Kee, Pielɔ -ga ni, 'ki 'v nyibli a pepe ye', ε wen:
 «-Ti -mu', -hle, 'ni -yru-o li-ti' le,» 71 'ε -hɔn 'v=v 'huɔ,
 'ε mu 'li -yaa a 'mu 'a paale'. -Te ε nyre 'v, -ε -bi
 'yu nyrɔyu -bi 'ye-e ni de, 'ε lee nyibli -mu', -v ni 'v,
 ε wen: «Nyiblo -bu, a yi 'ye, ε kɔ Nasaletɔ a -Yusu
 'huɛn-, v nu- nune -mɔ 'huɔ.» 72 Kee, Pielɔ 'tɛ -ge, ε wen:
 «'N 'suɔ ni, nyiblo -bu, -kɔti a hle, 'n 'yi-ti -yi.» 73-Te ti
 gbi -hi, -ε -bi nyibli -mu', -v ni 'v, v 'yɔya 'v Pielɔ 'huɔ
 bu, v wen: «ε mɔ =han-ti =nɔ, -mɔ -bu, -mɔ -Yusu
 a -nagbopi* =nɔ, -kɔti -te -ni 'pɔple, ε tve ne -a mu ni,
 -ε mɔ, -mɔ Galilekɔyɔ =nɔ.» 74-ε -bi ε wen: «'Bu mɔ,
 'ni yi hi ni ni, Nyisua bu pu 'mu 'jrɔ yi. 'N 'suɔ ni,
 nyiblo -bu, -kɔti a hle, 'n 'yi-ti -yi.» Ti ni -do a 'mu 'yri,
 -ε -bi hape da -nyre ni. 75-ε -bi -ti -mu', -Yusu lee
 wen Pielɔ, ε bi 'li-ti 'kwli. Ke- ε pu=v yi: «'Ti- hape 'mu
 -nyre da, -di nu 'na -mɔ-gaawɔ ni ta, -ε mɔ, -yi 'mu -yi.»

-Tɛ ɛ bi 'lɪ-t 'kwli, -ɛ -bɪ ɛ 'hri 'lɪ -yaa 'kwli nɪ, 'ɛ -tʊa wuwɛ, 'kla-wliye'yɪya a -tɪ.

-Tɛ v gba la 'lɪ -Yusu Pilatɪ yɪ

(Maki 15.1; Luku 23.1-2; Saan 18.28-32)

27 1-Tɛ -nyɛ -nyɛ, -ɛ -bɪ Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyu* gbagbɪ a pɛpɛ 'kukue lɛ, v kɔ -Juukue* a naanyu 'hven-, 'v -yra-a, 'kɪ bu 'la -Yusu. 2-ɛ -bɪ v wɛn: «Ba lee nɛ -aan 'seyo, bu muva -nɛ, v 'mʊ 'lɪ-t -gɔlɔnuma Pilatɪ -mɔ gba.» (Pilatɪ a 'mʊ, Romakue a 'kun gbagbu*, ɛ nɔ- -tu la 'v-v gbata kɪ bu.)

-Tɛ Judia nu la 'kɔkɔv

(Nunu-tebli 1.18-19)

3Judia -mʊ', -ɛ pʊ -Yusu 'a yraanyibli -jɪ', -tɛ ɛ 'wɪn, -ɛ mɔ, -gbolugbo a nyibli -yra-a nɪ, -ɛ mɔ, v di -Yusu 'nɪ 'la, -ɛ -bɪ ɛ pɪ =wɪ lɛ, 'kɪ 'v dɛ -mʊ', ɛ -nu a -ta'. 'Kla bu yɪ-t -wliye nɪ 'yɛ, ɛ nɔ- mɔ 'wliyɔ a (30) -wɪv =tu 'v -pu -mʊ', Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyu* gbagbɪ, v kɔ 'blɔgba a ye'nanyu 'hven-, v -nyi-e, bu gba -nʊ-v yɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau* bu, 4'tɪ- bu lee =nʊ: «'N nu dɛ 'kuku*, -tɛ 'n pa 'v, 'nɪ pʊ 'a mʊ nyiblo -bu -jɪ', -ɛ 'yɪ =dedede -nu, -bu blɛɛ 'kɔkɔv yɪ.» Kɛɛ, v =tu-o =wɔn, v wɛn: «-A mʊ -bu, -a 'yɪ 'lɪ-t -mɔ -kɔ. -Mɔ kɔ 'lɪ-t -mɔ.» 5ɛ nɔ- mɔ Judia bu -gbla 'wliye a 'mʊ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau bu. -Tɛ ɛ 'hri, -ɛ -bɪ ɛ pʊ 'a dɔnʊ 'lulu lɔ.

6-Tɛ Judia 'la 'kɪ 'a dɔnʊ, -ɛ -bɪ 'wliye -mʊ', ɛ -gbla wɛn 'kɪ, Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyu gbagbɪ 'tɪ-t lɛ, v wɛn: «ɛ mɔ -hlv a 'wliye -nɔ. -Aan tete* wɛn 'nɪ, -a 'nɪ 'pʊv 'lɪ 'wliyɛdʊ a 'mʊ Nyɪsua a 'kagbau a -drɔɔ 'kwli.» 7-Tɛ v hla -tɪ a 'mʊ, -ɛ -bɪ v -yra-a nɪ, 'kɪ bu nu 'wliye a 'mʊ, bu -tɔ -ci -mʊ', v dɛɛ yɪnunyɔ a -ci, -ɛ di-e nu, v 'mʊ -ci a 'mʊ 'dagbɪ a 'dabi -mɔ' nu. 8ɛ nɔ- kɔ -tɪ, kue la 'lɪ bu, -bu ye ti -bu kɪ, -ci a 'mʊ, 'v dɛɛ =nɛ -hlv a -ci.

9-Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ mu la 'lu -mɔ, -ɛ -bɪ -tɪ bu, Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ* Selemi* 'cɪ la, ɛ nɔ- mu la 'lu -mɔ. -Tɪ a 'mʊ, ɛ 'cɪ la, ɛ nɔ- -bu: «'U gba 'wliyɔ a -wɪv =tu 'v -pu -mʊ' nɪ, -ɛ mɔ 'wliye -mʊ', Yisraekue* wɛn la kɪ, bu 'pɛɛ la -nɪ, 'kɪ 'v 'a -ta', 10'v -tɔ yɪnunyɔ a -ci, =wɪ yɪ -tɛ Kɔkɔnyɔ Nyɪsua nu la 'a hɪhla.»

-Te Pilati pu la -Yusu -bati le*(Maki 15.2-5; Luku 23.3-5; Saan 18.33-38)*

11-Yusu -mɔ -bi, 'ki v gba 'li-ti -gulɔnuma Pilati yi, -gulɔnuma a 'mu 'e -tva 'a le'betile, ε wen: «-Bi -mɔ mɔ -Juukvɛ* a bodɔ?» -E -bi -Yusu wen: «Iin, 'mɔ -nɔ.» 12-ε nɔ- mɔ Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbi bu yee -ne -ti -hɔɔhɔ, kee, -Yusu 'yi -ti -dɔ -wɔn -tu. 13-ε -bi Pilati 'beti-e ni de, ε wen: «-Bi -ti a pɛpɛ -bu, v yi -mu 'hvi le 'ye, -ni 'win-ti li?» 14-Kee, -Yusu 'yi winbu =dɔ kle -hɔɔa -ni. E mɔ de -nɔ, 'e kee -gulɔnuma Pilati a =wɔ le diaku.

-Juukvɛ* wen 'ni, bu kɔɔ 'v -Yusu tugbe 'yie, ε 'mu 'ku*(Maki 15.6-15; Luku 23.13-25; Saan 18.39-19.16)*

15'A -ne le'mimle, -ε mɔ Paki* a ti 'yri, -gulɔnuma Pilati kɔ bu te =juklapi ni -do -mu', -Juukvɛ di -hva bu. 16-ε kɔ la =juklapi -du. 'A 'nyre mɔ la Balabasi. Nyibli a pɛpɛ yi la-a ni, -ε mɔ, ε mɔ la -balɔnyɔ -nɔ. 17-Te nyibli 'kukue 'ki le, 'ki 'li Pilati -mɔ, -ε -bi Pilati a 'mu, ε 'beti -nu ni, ε wen: «Balabasi kɔ -Yusu -bu, v deε Nyɔsua kɔ Wanyɔ 'hven-, nyiblo a 'di -bi a -hve =bu te bu 'li?» 18-Pilati 'bu yi 'pɔpɔ le ni ni, ε 'wi yi, ε yi-e ni, -ε mɔ, 'ki 'li ca 'kwli, 'ki -Juukvɛ a nyibli gbagbi naa 'li, 'v pɔ-v -Yusu -ji', -ε di-e nu, ε 'mu-v 'la.

19-Pilati bu ni 'ki 'v -batipɔle', -ε -bi 'a nɔgba ya-a win yi, -ε mɔ: «-Ni 'nuo 'li nyiblo -mu' =dedede -mɔ, -ε nu-o, ε 'yi =dedede -nu, -bu nyre yi, -ε nu-o, 'tɔlɔwɔ -bu, 'ki 'li yanie 'kwli, 'n 'ye -hɔɔn diaku a -ti.» 20-Te de a 'mu, ε mi 'lu -mɔ, -ε -bi Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbi kɔ -Juukvɛ a 'blɔ 'hven-, v lee nyibli a pɛpɛ ni, 'ki bu lee Pilati, bu te Balabasi bu, ε 'mu -Yusu 'la. 21-ε -bi -gulɔnuma Pilati 'beti ni, ε wen: «Nyibli ni 'hven -mu' 'nyɔ, nyiblo a 'di -bi a -hve =bu te bu 'li?» -E -bi v wen: «Balabasi!» 22-ε -bi Pilati wen: «'Bu mɔ, 'ni te Balabasi bu, de a 'di -bi a -hve =bu nu -Yusu -bu, v deε Wanyɔ -mɔ 'li?» E nɔ- mɔ 'waa pɛpɛ bu =tu-o =wɔn, -ε mɔ: «Kɔɔ 'v-v tugbe* 'yie, ε 'mu 'ku!» 23-ε -bi Pilati wen: «De -huan a 'di -bi ε -nu, -kɔti 'ni kɔe 'v-v tugbe 'yie 'li?» Kee, v 'yee 'li win, v wen: «Kɔɔ 'v-v tugbe 'yie, ε 'mu 'ku!»

24 Pilati 'ye-e ni, -ε mɔ, ε 'yɪ 'lɪ-tɪ 'lɪ -wε, bu =tu =nu =wɔn. 'Waa -cici a lɛpɔpɔv bu yɪ kle ni -bii -ni, ε nɔ- mɔ bu 'du 'nie ye', bu yɪ =jrε, 'kɪ 'v nyibli a pɛpɛ -mɔ' ye', bu -lee =nu, -ε mɔ: «Mɔ -bu, 'n 'yɪ-tɪ kɪ wen, nyiblo -bu, 'a -hɪv bu 'wle bu. 'Aan =gbɛv, 'a mɔ -hɔv=ε.» 25-ε -bɪ nyibli a pɛpɛ a 'mɔ, v =tu=ɔ =wɔn, v wen: «-A kɔ -aan 'yonv 'hɔn-, -a nyɪra bu, 'kɪ 'v 'a 'kɔkɔv a -ta'.» 26 Bu pɔ 'kɪ lɛ, -ε -bɪ Pilati tɛ Balabasi bu, 'tɪ- 'ε lee nɛ 'a 'seyo, 'kɪ bu bii -Yusu lɔkɔv. -Tɛ v -wε 'a bibie -mɔ, -ε -bɪ kɛ- ε pɪ 'a 'seyo a 'mɔ yɪ, ε wen: «Ba gba=a, ba kɔɔ 'v=v tugbɛ 'yie, ε 'mɔ 'kɔ!»

-Tɛ 'seyo 'cɛɛ la -Yusu

(Maki 15.16-20; Saan 19.2-3)

27 Pilati bu pɔ 'kɪ lɛ, -ε -bɪ 'a 'seyo gba -Yusu ni, 'kɪ 'lɪ Pilati a -yaa 'kwli, -tɛ 'waa bɔnɔlɛ ni 'v, 'v da 'waa 'bio 'seyo a pɛpɛ. 28-Tɛ v nyɪrɛ 'kɪ 'v, -ε -bɪ v -hɛ -Yusu wlawli, 'v pɔ=v wlawlv -jɔhɔn, 29 kɔ, 'v hlaa =ne 'witiklaun lɛ. 'Witiklaun a 'mɔ, ε nɔ- v =tu=ɔ 'lu, 'v 'nyɪra=a kotu -jɪ', 'kɪ 'lɪ 'a diidedabv 'kwli, 'v bla=a kwli yɪ bu, 'v 'cɛɛ =nɛ, v wen: «-Na 'wio mɔ, -Juukvɛ* a bodɔ»,» 30 'v -gbɛ 'lɪ-tɪ hɔn 'yɪ lɛ, 'v -ha=a kotu -jɪ', 'v pɪ 'v =nɛ 'lu lɛ. 31-Tɛ v -wε 'a 'caalɛ -mɔ, -ε -bɪ v -hɛ 'kɪ-tɪ wlawlv -jɔhɔn a 'mɔ ni, 'v pɔ=v 'a =gbɛv a wlawli, 'tɪ- v =tɪɔ =nɛ 'dɪɔ, 'v gbɛ 'lɪ-tɪ -tɪtɛ -mɔ', v di 'lɪ-tɪ tugbɛ 'yie -kɔɔ -ni.

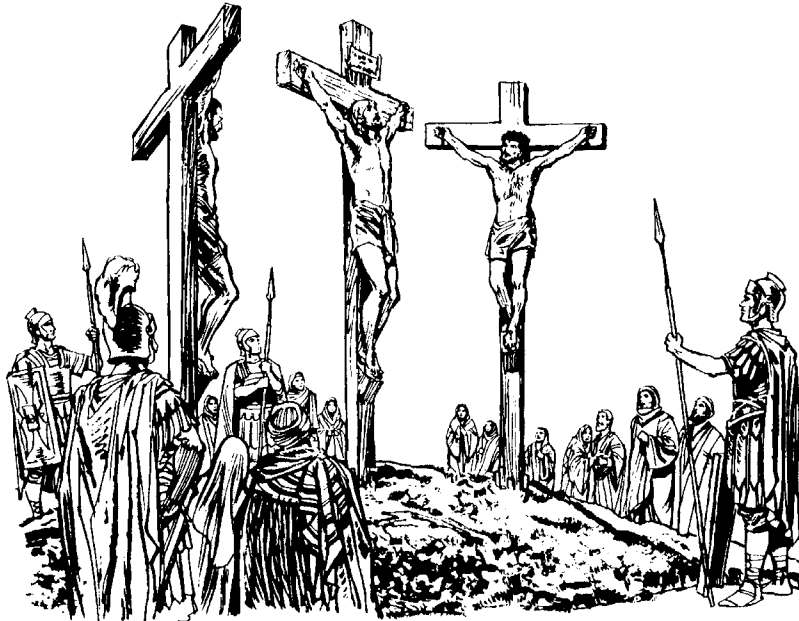

-Tɛ v kɔɔ la 'v -Yusu tugbɛ 'yie, -ε di-e nu, ε 'mɔ 'kɔ

(Maki 15.21-32; Luku 23.26-43; Saan 19.17-27)

32-Tɛ v yɪ 'kɪ 'dɪɔ ni =tɪ, -ε -bɪ v kɔ nyɪbehɪan =dɔ 'hɔn-, v =ɲmee ni. Nyɪbehɪan a 'mɔ, 'a 'nyɪrɛ mɔ Simɔ. 'Kɪ ε kɔ 'lɪ Silɛnɪdɔ 'kwli. Nyɪbehɪan a 'mɔ, ε nɔ- 'seyo -klɔ, 'v ni 'v=v ke', 'ε 'ble tugbɛ -mɔ', -ε kɔ 'yie v di 'v -Yusu 'v -kɔɔ -ni. 33-ε -bɪ 'kɪ v nyɪrɛ 'v -tɪtɛ -mɔ', v dɛɛ Gɔlvɔgɔta, -ε =hen 'nyɪrɛ dɔgba -mɔ', v dɛɛ 'Lukla. 34-Tɛ v nyɪrɛ 'v, -ε -bɪ v -hɔv bu -nyɪ-e nɔ, -ε kɔ -mɔ v pɔ 'lɪ -cɪ kɪklakui. -Tɛ ε =tɛ=ε wɔn, -ε -bɪ ε 'yɪ 'a 'nɪna -hɔa.

35'Kɪ 'v -tɪtɛ a 'mʊ, 'kɪ v kɔɔ 'v=v tʊgbe* 'yie, 'v pʊ 'wla, -ɛ di=e nu, v 'mʊ=v 'ye, -tɛ v di -Yusu a 'hʊlɛpʊ-tɛblɪ a -gɪglɑ nu. 36'Kɪ v nɪ 'v bʊ, -ɛ di=e nu, v 'mʊ=v 'yie =tu. 37'Tɪ- 'v 'cru 'v 'plɑnkɪbɪɑ kɪ, -tɪ -kɔ -tɪ v kɔɔ 'v -Yusu tʊgbe 'yie. -Tɪ a 'mʊ, ɛ nɔ- -bʊ: «Nyiblo -bʊ, ɛ nɔ- mɔ -Yusu, -ɛ mɔ -Juukʊɛ* a bodɪɔ.» Tʊgbe a 'mʊ, -ɛ kɔ 'yie v kɔɔ 'v -Yusu, ɛ nɔ- kɔ 'lu yɪ v 'maa 'lɪ 'plɑnkɪbɪɑ a 'mʊ bʊ. 38'Tɪ nɪ -do a 'mʊ 'yri, 'kɪ 'v -Yusu 'hʊɪ, v kɔɔ 'v -balɔnyʊ nɪ 'hʊɛn, 'kɪ 'v 'waa -nɛ tɪ 'yie, -do 'kɪ 'lɪ 'a diidekɪbɪɑ kɪ, -do -bɪ 'kɪ 'lɪ 'a kɑmlɑkɪbɪɑ kɪ.

© David C. Cook Foundation

39-ɛ -bɪ nyibli -mʊ', -v yɪ -hi, v -hɛ-ɛ 'yri, 'tɪ- 'v =gbɛpʊ 'lu lɛ, 40 v wɛn: «Mɔ -bʊ, -ɛ pʊ lɛ, -ɛ di la Nyɪsʊɑ a 'kɑgbɑv* 'wla, 'tɪ- -ɛ di=e pʊ, 'kɪ 'lɪ -nyrɔwɪ nɪ tɑ 'kwli, 'bʊ mɔ, -nɪ mɔ Nyɪsʊɑ a 'Yu, wɑ -dɪɔnʊ, =mʊ 'v tʊgbe -mʊ' 'yie -hɔn, =mʊ =tɪ.» 41-ɛ -bɪ Nyɪsʊɑ a -cɔhlɔnpinyʊ* gbɑgɪ, kɔ tetetɔɔnyʊ*, kɔ 'blʊ a nyibli -bɪ 'hʊɛn-, -v nɪ 'v -wɛ, v -hɛ-ɛ 'yri lɛ -wɛ, v wɛn: 42«ɛ wɑ nyibli -bɪ, kɛɛ, ɛ 'yɪ 'lɪ 'a dɪɔnʊ a wɔwɑ 'lɪ -wɛ. 'Bʊ mɔ, Yisrækʊɛ* a bodɪɔ, bʊ -hɔn 'v tʊgbe -mʊ' 'yie,

bu -ti, -te ti ne -bu. 'Bu mo, 'bu -hon 'u tugbe 'yie, -a di pu-v
 =haan-ti, -e mo, e no- mo Wanyo. 43E kuo Nyisva =wlv yi.
 'A -ti, Nyisva a 'mu, 'bu nve =ne, -e -bi bu -hee =ne. 'Bi nyiblo
 -bu, e hla-a ni, -e mo, e mo Nyisva a 'Yu =ni.» 44Ke- ni -do
 -balonyo ni 'hven- -mu', u koo 'u 'waa ti 'yie le, 'ki 'u -Yusu
 'hvi, u ni, 'u 'cee =ne -we.

-Te -Yusu nu la 'koku

(Maki 15.33-41; Luku 23.44-49; Saan 19.28-30)

45'Yru bu yi 'u 'lu a -heyri' ni nyre, -e -bi halo ka -tutu
 a pepe ki. Halu a 'mu, e ni 'u -nuni 'e ye 'yru-hiile a ti ki.
 46-Te 'yru-hiile a ti a 'mu, e yi 'u nyre, -e -bi -Yusu
 'yaa 'lu win, e wen: «Eli, Eli, lama sabatani?», e -hen 'nyre:
 «Nyisva o, Nyisva o, de- ko 'mo -ha 'yie -mo 'lu?»

47Nyibli -mυ', -υ nι -tuo kι, ke- 'waa de -bι pι: «Nytsua a winwlon-hanyo Eli* ε δε.» 48'Kι 'lι =nu 'nyι, ε kɔ nyiblo -bι, 'ε 'gba ci le, ti nι -do a ti 'yri, 'ε 'du -sapoo ye', 'ε 'nyra 'lι-tι 'lipano -mɔ, 'ε mua 'υ=υ tugbe blɔblɔ 'lu le, 'ε -nyi-e -Yusu, -ε di=e nu, ε 'mυ=υ 'na. 49Ke- -υ -bι pι, υ wen: «-Ba pu 'υ 'yie bu, 'bu mɔ, Eli 'bu di di, ε 'mυ=υ -hεε -nι, -a 'mυ=υ 'ye.» 50Bu nι 'kι δε a 'mυ -mɔ, -ε -bι -Yusu 'gbo nι de, 'ε mla -hunhlun.

51Ti nι -do a 'mυ 'yri, 'kι 'lι Nytsua a 'kagbau* -mυ', -ε nι 'lι Jrusredɔ 'kwli bu, danυ gbagbu -mυ', -ε 'be 'kayu a 'mυ =tɔ, 'ε -ki wlon pepe, kuε 'lι 'a 'lu yι bu, -bu ye 'a =hlɔnde kι, -tutu 'ε 'hιhle -nι, 'hι gbagbι 'υ -kiki wlon le, 52'dabi 'υ =ga wlon le, nyibli, -υ 'ku la, 'υ yι 'kɔ le 'hri, 53'tι- -nyrɔwι nι ta 'mυ -hi mɔ mu, -ε -bι -Yusu -hɔn 'lι 'kɔkɔnyibli 'nyι nι, 'ε 'hri 'kɔ, nyibli a 'mυ, 'υ -hɔn 'lι 'dabi 'kwli le, 'υ pa 'lι Jrusredɔ 'kwli, -ε mɔ Nytsua a 'dɔ, nyibli -hɔhɔ 'υ 'ye =nu.

54'Kι 'υ -Yusu =hlɔn, 'kι Romakue a 'seyo a nyiblo gbagbu -bι nyra 'υ bu, ε kɔ 'a 'seyo -mυ', -υ =tui-e 'yie 'hven-. -Te υ 'ye -tutu a 'hιhlele, kɔ -teblι a pepe -mυ', -ε mi 'lu -mɔ 'hven-, -ε -bι hvannυ bi 'lι =nu 'kwli, υ wen: «E mɔ -han-tι =nɔ, nyiblo -bu, ε mɔ la Nytsua 'Yu =nɔ.»

55Nugbι -hɔhɔ nι 'υ, 'υ hlɔ 'υ -te a 'mυ -mɔ le δε gbe. -Teblι a pepe -mυ', -ε mi 'lu -mɔ, υ yι-tι 'nι 'ye. Nugbι a 'mυ, υ nu- yι la -Yusu =wien le kuε, kuε 'lι ti -mυ' -kɔ 'yri ε nι la 'lι Galileblugba 'kwli, 'υ yι la-a -hεε -nι. 56'Kι 'lι =nu 'nyι, 'kι Madala a Mari* nι 'lι, kɔ Mari -mυ', -ε mɔ Saktι kɔ Sosι a 'dii, kɔ Sebede a 'yonυ a 'dii.

-Te υ pu la 'lι -Yusu 'dabio 'kwli

(Maki 15.42-47; Luku 23.50-56; Saan 19.38-42)

57-Te 'tɔ yι nι -wen, -ε -bι dekonyo =du nyre 'υ -tuo a 'mυ kι. 'A 'nyre mɔ Sosefu*. 'Kι ε kɔ 'lι Alimatedɔ 'kwli. Sosefu a 'mυ, ε mɔ -Yusu a -nagbopi* =nɔ -wε. 58E nɔ- -mυ, -ε lee Pilatι, 'kι bu wen, bu -ha 'υ -Yusu a -plahυ tugbe* 'yie, ε 'mυ=υ 'υ -ha. -E -bι Pilatι lee ne 'a 'seyo nι, 'kι bu -nyi Sosefu -Yusu a -plahυ a 'mυ, -ε di=e nu, ε 'mυ=υ 'υ -ha. 59-Te υ -nyi-e -plahυ a 'mυ, -ε -bι ε gba=a nι, 'ε 'hinhtan=a -jise le, 60'tι- 'ε gba 'lι-tι -tite -mυ', ε di 'υ=υ =tuu -nι.

'Kɪ 'lɪ -tɪtɛ a 'mʊ, 'hɪɔ ɡbɑɡbʊ nɪ 'v, 'ɛ hɪɔ la yɾɑ, -wɛn dʊɡbɑ. 'Kɪ 'lɪ 'hɪɔ ɡbɑɡbʊ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ v 'bluu la 'lɪ 'dabio (tɪ -dʊ a tɪ 'yɾi la, -ɛ 'wɪ la -wɪlʊkayʊ yɪ). 'Kɪ 'lɪ 'dabio a 'mʊ 'kwli, 'kɪ ɛ pʊ 'lɪ -Yusu a -plahʊ, 'tɪ- 'ɛ nu 'hɪɔ 'pɑpɔ, -ɛ nɪ 'v, -ɛ -hɪɑn 'lɪ -mɔ lɛ, 'ɛ ka 'dabio a 'mʊ yɪ. -Tɛ ɛ -wɛ -mɔ, -ɛ -bɪ ɛ mu nɪ. 61 Madala a Mari*, kɔ Mari -bɪ -mʊ' 'hʊɛn-, v nɪ -tuɔ kɪ, 'v 'bɛ 'dabio 'yɪ, 'v nɪ bʊ.

'Seyo -mʊ', -v -tui -Yusu a 'dabio 'yie

62-Nyrɔwɔ -mʊ', -ɛ yɪ -hi, 'tɪ- -wuwle-nyrɔwɔ* 'ɛ yɪ 'v nyɾɛ. -ɛ -bɪ Nyɪsʊɑ a -cɔhlɔnpinyɔ* ɡbɑɡbɪ, kɔ Falisi-tumu* a nyibli 'hʊɛn-, v 'kukue lɛ, 'v mu 'v Pilatɪ ye', 63 v wɛn: «Nyɪbɛyʊ ɔ, -tɪ bi 'lɪ -ɑ mʊ 'kwli. ɛ nɔ- mɔ, -tɛ hɪlɛkɔnyɔ -mʊ', ɛ nɪ la 'klɔ, kɛ- ɛ pɪ la: 'Bʊ mɔ, 'nɪ 'kʊ, -nyrɔwɪ nɪ 'hʊɛn 'bʊ -hi, ta a -nyrɔwɔ 'kwli, 'n kɔ =bʊ 'hɾɪ 'klɔ. 64 A -tɪ, -ɑ -hʊɛ-ɛ nɪ, -bʊ lee -nɑ 'seyo, bʊ =tu 'ɑ 'dabio a 'mʊ 'yie -tutu, -nyrɔwɪ nɪ ta bʊ -yɾɛ 'lu, -ɛ di-e nu, 'ɑ -nɑɡbopʊ* 'nɪ -hɑ di, v 'nɪ -hɑ 'ɑ -plahʊ 'yɾi, 'tɪ- v 'nɪ -hɑ nyibli lɛ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, ɛ -hɔn 'lɪ 'kʊkʊnyibli 'nyɪ nɪ, 'ɛ 'hɾɪ 'klɔ. Hɪdʊ a 'mʊ, ɛ di nɪ 'klɪ kɪ, ɛ 'mʊ 'v 'ɑ yɪ-hɛdɛ 'v -hi.» 65 -ɛ -bɪ Pilatɪ =tu =nʊ =wɔn, ɛ wɛn: «'Seyo, nʊ- -mʊ'. Bɑ mu, bɑ lee 'seyo a 'mʊ, bʊ =tu 'dabio a 'mʊ 'yie, -tɛ a nɪ 'ɑ -hʊhʊɑ.» 66 ɛ nɔ- mɔ bʊ mu 'lɪ 'dabio yɪ, 'hɪɔ -mʊ', v nu wɛn, 'v kɑ wɛn -Yusu a 'dabio yɪ, 'v =tu=ɔ yɾuule, 'v =tu 'v 'seyo -nɪ wɛn blɛ, -ɛ di-e nu, v 'mʊ 'dabio 'yie =tu. (Yɾuule a 'mʊ, v =tu 'hɪɔ a 'mʊ, ɛ di =nʊ=v 'nɪ -tɔɔ -nɪ, 'bʊ mɔ, nyibli 'bʊ klɑ 'dabio a 'mʊ yɪ.)

-Tɛ Nyɪsʊɑ -hɑ la -Yusu 'klɔ

(Makɪ 16.1-10; Luku 24.1-12; Saan 20.1-10)

28 1-Tɛ -Juukʊɛ* a -wuwle-nyrɔwɔ* a 'mʊ, ɛ -hi, 'ɑ 'sɔɔndɪ a -nyɾɑɡblɪ, Madala a Mari*, kɔ Mari -bɪ -mʊ' 'hʊɛn-, v nʊ- mu -Yusu a 'dabio 'ye mɔ. 2 Ti nɪ -dɔ a 'tɪ 'yɾi, -ɛ -bɪ -tʊtʊ -tʊɑ 'hɪhɛlɛ, -ɛ nu=ɔ, Nyɪsʊɑ a lɛlɛnyɔ* -hɔn 'lɪ yakɔ 'kwli, 'ɛ blike kʊɑnɪhɪɔ -mʊ' lɛ, v -nu, 'v kɑ -Yusu a 'dabio yɪ. -Tɛ ɛ blike-e lɛ, -ɛ -bɪ ɛ nɪ-tɪ kɪ bʊ. 3 Nyɪsʊɑ a lɛlɛnyɔ a 'mʊ, ɛ yɪ 'nɪ wɪn, -wɛn -tɛ yakɔ nɪ 'yɪi a pʊpʊɔ, 'ɑ 'hʊlɛpʊ-teblɪ 'plɛ nɪ dɪɑkɪ, 'ɛ 'wɪ -nyɾɛ yɪ. 4 'Seyo -mʊ', -v -tui 'dabio 'yie, -tɛ v 'ye dɛ a 'mʊ, -ɛ mi 'lu -mɔ,

© David C. Cook Foundation

-ε -bi huannu -tva 'waa nunuo diaki. 'A -ti, υ yi 'nu 'hɪhle -ni, 'u bibi -hlɔn le, 'ti- 'u pɛ 'kɪ 'u blɛ, -wɛn nyibli, -u 'ku.

5-ε -bi kɛ- Nyɪsua a lɛlɛnyɔ pɪ nɔgbɪ -mu' yi, ε wɛn 'nu: «'A mu -mu', a 'nu 'pie 'lɪ huannu. 'N yi-e ni, -ε mɔ, -Yusu -mu', υ kɔɔ 'u tugbe* 'yie, ε nɔ- a =mυɛ le. 6ε 'yi 'nɛ- -ni, =wɪ yi -tɛ 'a =gbɛv, ε nu la 'a hɪhla, Nyɪsua -ha 'lɪ-tɪ 'kɔkɔnyibli 'nyɪ ni, 'ɛ -ha-a 'klɔ. Ba 'de, ba 'ye -tɪtɛ, ε pɛ mɔ mɔ bu. 7'A -ti, ba 'kɪka -ni, ba lee nɛ 'a -nagbopu*, -ε mɔ, Nyɪsua -ha 'lɪ-tɪ 'kɔkɔnyibli 'nyɪ ni, 'ɛ -ha-a 'klɔ. -Yusu a 'mu, ε nɔ- di 'hru 'nyɛɛ -ni, ε 'mu 'a mu -ple, 'kɪ 'lɪ Galileblɔgba 'kwli. 'Kɪ a di 'lɪ-tɪ bu -yɛɛ -ni. -Tɪ 'n kɔ =bu lee wɛn 'a mu, ε nɔ- =nɔ.»

8-Tɛ υ 'wɪn -ti a 'mu, -ε -bi υ 'kɪka ni, 'u -hɔn 'lɪ 'dabio yi. Huannu yi wɛn =nu ni ni, kɔ, dɔdɔv yi wɛn =nu ni ni, 'u 'gba ci le, -ε di-e nu, dɛ -mu', -ε mu 'lu -mɔ, υ 'mu=v -mɔ le na -tɛɛ, 'kɪ 'u -Yusu a -nagbopu ye'. 9Bu yi 'kɪ ni mi, -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, -Yusu di =nu ye' 'bɛ mɔ, ε wɛn: «'Aan 'wio,» υ nu- -mɔ -bi, -tɛ υ 'ye-e, 'u 'yɪya 'u=v 'huɪ bu,

'v bla-a kwli yi bu, 'v klo 'a bui, 'v -tva 'a -ti a 'yi'buale.
 10-ε -bi ke- -Yusu pi =nu yi, ε wen: «A 'ni 'pie 'li huannu.
 Ba mu, ba lee 'na -nagbopu, bu mu 'li Galileblugba 'kwli.
 'Ki v di 'li 'mu bu -yεε -ni.»

'Seyo -mu', -v =tui la -Yusu a 'dabio 'yie, v nu la hu

11-Tε nugbi a 'mu, v mi 'ki 'li -Yusu a -nagbopu* -mɔ,
 -ε -bi 'seyo -mu', -v =tui -Yusu a 'dabio 'yie, 'waa nyibli -bi
 'ya 'du, 'v lee Nyisua a -cɔhlunpinyu* a nyibli gbagbi -tebli
 a pepe -mu', -ε mu 'lu -mɔ. 12-Tε v 'win, -ε -bi v kɔ 'blu
 a nyibli 'hven-, v 'kukue le, -ε di-e nu, v 'mu -ti a 'mu le
 -pupu -ni. -Tε v pupu 'ki-t' le, -ε -bi v wen=ε ki, 'ki bu -ha 'li
 'wli -huɔhuɔ, bu -nyi-e 'seyo a 'mu. -Tε v -nyi 'ki =nu=v,
 13-ε -bi ke- v pi =nu yi, v wen: «Ke- ba pu: -A ni ŋmena',
 -Yusu a -nagbopu 'v di 'tɔ, 'v 'yri 'a -plahvi.» 14Ke- v pi de:
 «'Bu mɔ, -gɔlunuma 'bu 'win, -a di 'a kle-hɔhtale 'ni yi, -ε di-e
 nu, a 'ni -ha 'kla-wliye'yiya 'ye,» 15'seyo 'v gba 'wliye a 'mu,
 de -mu', 'blu a nyibli pu le bu nu, 'v nu=o. ε nɔ- nu=o,
 -hɔn 'v -nyrɔwɔ a 'mu 'yie, -bu ye -nyrɔwɔ -bu ki, -ti a 'mu,
 'e 'heen bu, 'ki 'li -Juukɔe* 'nyi.

-Tε -Yusu 'hru la 'a -nagbopu* yi

(Maki 16.14-18; Luku 24.36-49; Saan 20.19-23;

Nunu-tebli 1.6-8)

16-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu a -nagbopu ni -pu =tu
 'v -do -mu', v mu ni, 'ki 'li Galileblugba 'kwli, dugba -mu',
 -Yusu tɔɔ la =nu, ε nɔ- v 'ya 'li 'lu. 17'Ki dugba a 'mu 'lu,
 'ki ε 'hru 'li =nu yi. -Tε v 'ye=e, ε nɔ- mɔ bu bla-a kwli yi
 bu, bu 'bva ne 'a -ti 'yi. Keε, 'ki 'v -tute a 'mu, 'ki nyibli
 -bi ni 'v, 'v 'ye ni pu=v =haan-ti', -ε mɔ, -Yusu =nu,
 -ε 'hru =nu yi. 18ε nɔ- mɔ -Yusu bu 'yiya 'v =nu 'huɔ bu,
 ε wen: «Kɔe 'li yakɔ 'kwli bu, -bu ye -tutu ki, 'kli a pepe,
 'n ni, 'ni kɔɔ ne 'a -ne -dedede win ki, Nyisua, nɔ- -nyi 'mɔ-ɔ.
 19Ba mu 'li dakɔ a pepe -mɔ, -v ni 'ne- 'klo ki, ba nu=o,
 bu -he 'na -nagbopu. Ba pu =nu 'nie* 'lu le, 'ki 'li -aan 'Bai
 Nyisua, kɔ 'a 'Yu, kɔ 'a -Hihiu* a 'nyre 'kwli. 20Ba tɔɔ =nu,
 'ki bu =tuu 'v -ti a pepe -mu', 'n lee ne 'a mu, ba nu. Ba kɔ
 'a yiyie, -ε mɔ, 'ki 'n di 'v 'a mu 'huɔ ni, 'a -ne -nyrɔwɔ,
 ε 'mu=v gba -gbagba, 'klo 'mu 'v -wlu -hɔn.»